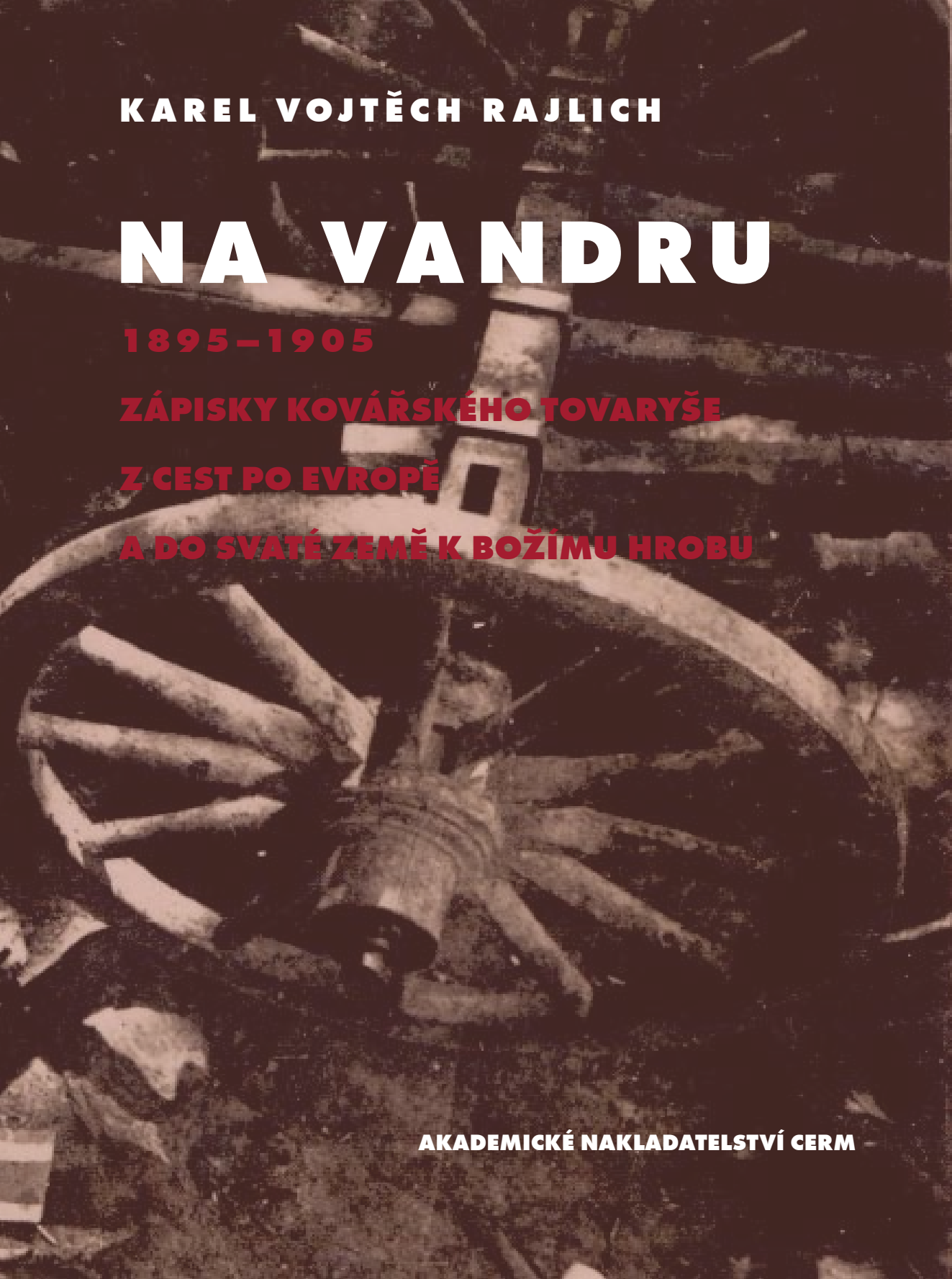

KAREL VOJTĚCH RAJLICH

NA VANDRU

1895–1905

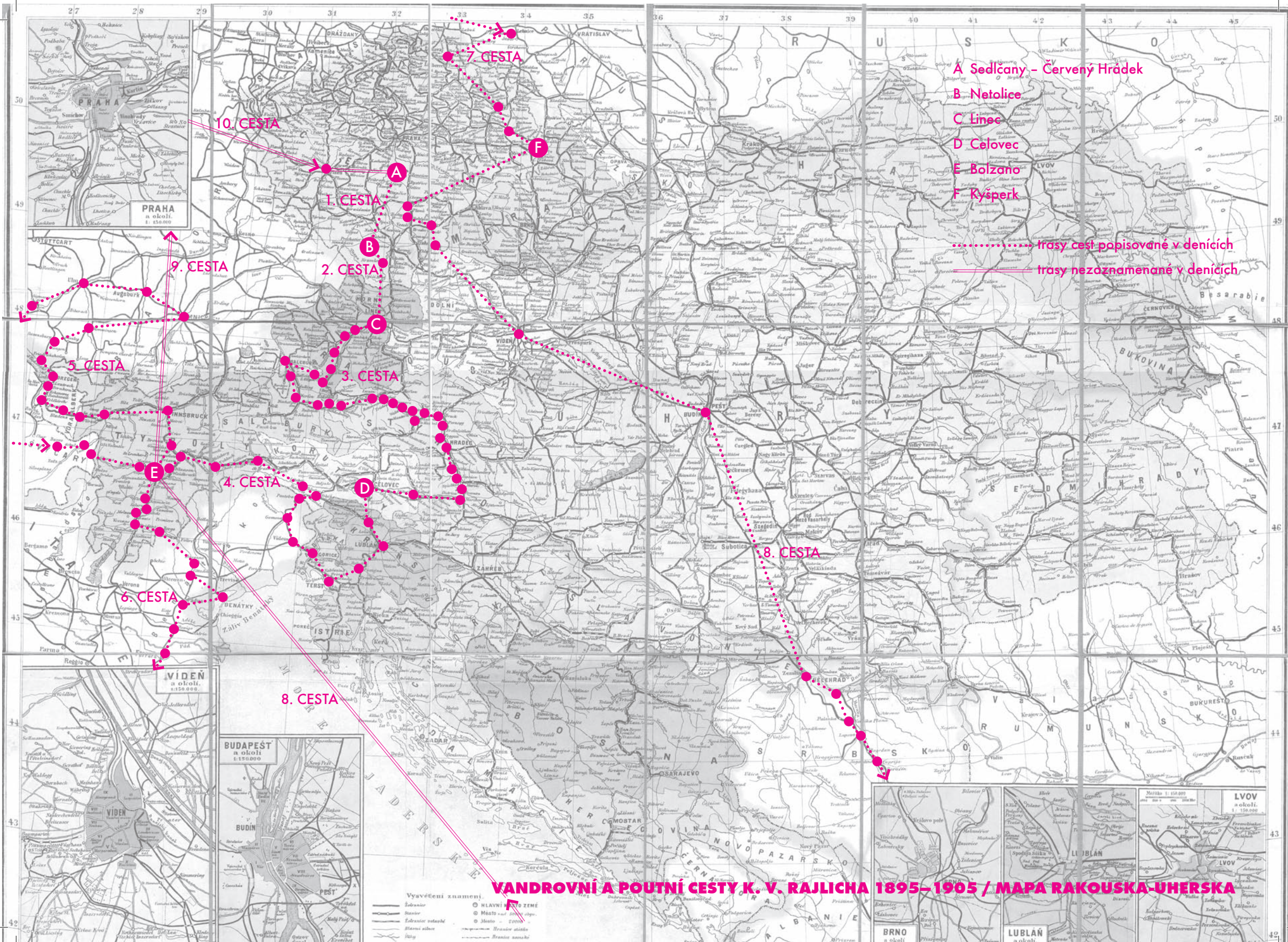
ZÁPISKY KOVÁŘSKÉHO TOVARYŠE

Z CEST PO EVROPĚ

A DO SVATÉ ZEMĚ K BOŽÍMU HROBU

AKADEMICKÉ NAKLADATELSTVÍ CERM

NA VANDRU

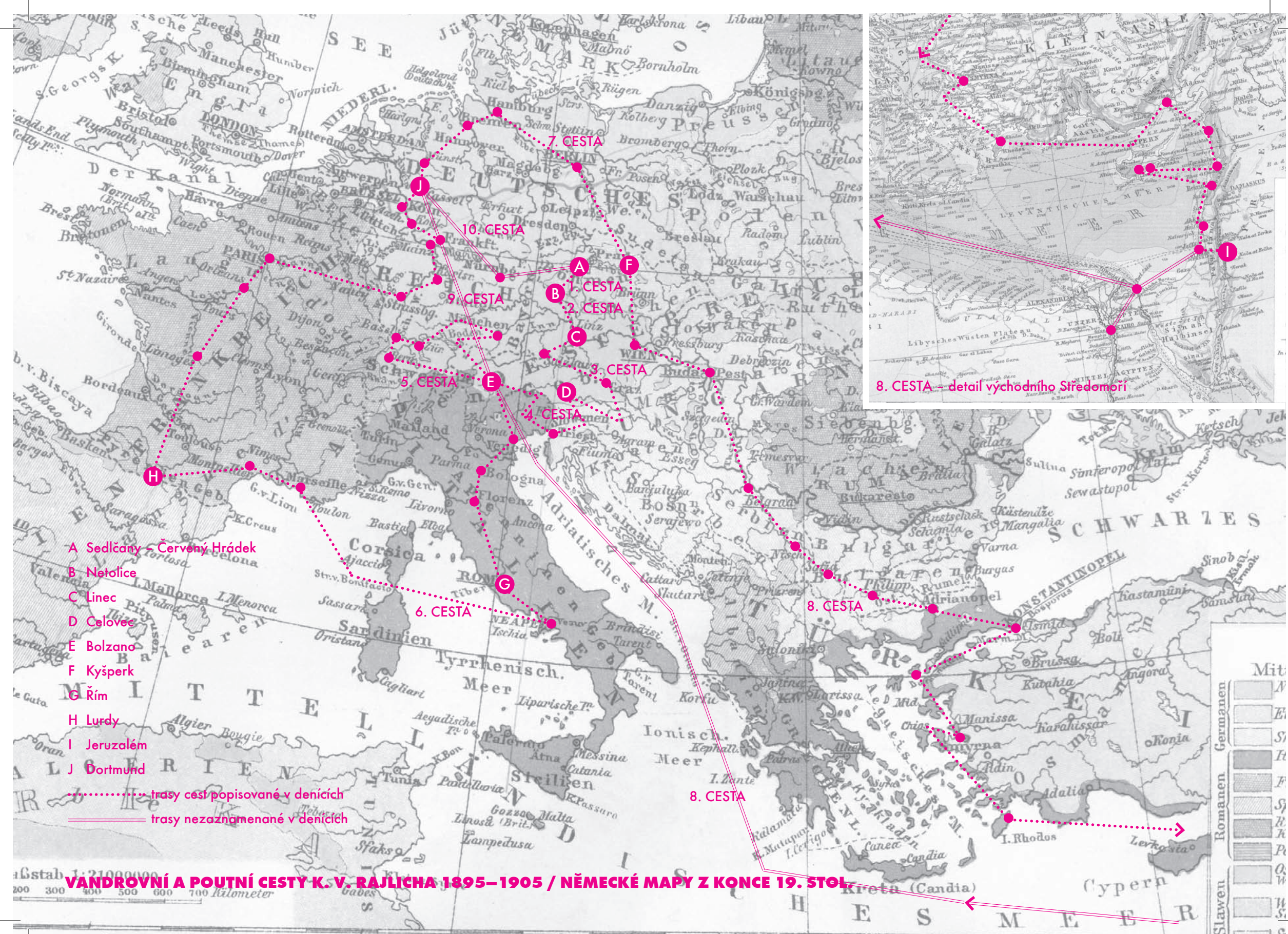

- A Sedlcany – Červený Hrádek
- B Netolice
- C Linč
- D Celovec
- E Bolzano
- F Kyšperk

..... trasy cest popisované v denících
———— trasy nezoznamované v denících

VANDROVNÍ A POUTNÍ CESTY K. V. RAJLICHA 1895-1905 / MAPA RAKOUSKA-UHERSKA

Vysvětlení znamení:
— hlavní silnice
— řeka
— město nad moř. výš.
— město – župa
— hranice států
— hranice žup
— hranice národností

KAREL VOJTĚCH RAJLICH

NA VANDRU

1895–1905

ZÁPISKY KOVÁŘSKÉHO TOVARYŠE

Z CEST PO EVROPĚ

A DO SVATÉ ZEMĚ K BOŽÍMU HROBU

Zdař Bůh počestnému řemeslu

Duši Bohu
králi meč
srdce vlasti
sobě čest

BRNO 2006

AKADEMICKÉ NAKLADATELSTVÍ CERM

I. Původní mapa Rakouska-Uherska používaná Karlem V. Rajlichem,
s vyznačením tras jeho vandrů (na přední předsádce)

II. Karel Vojtěch Rajlich 23letý, 1900 (detail z obr. č. LXVIII)

III. Karel Vojtěch Rajlich 73letý, ca 1950, foto R. Pelnář, Soběslav

IV. Detail rukopisu z druhého deníku K. V. R.

Připisujeme památce svých předků

Jan, Alena a Jan Rajlichovi

Karel Vojtěch Rajlich
N A V A N D R U

K tisku připravili:

Jan Rajlich st. (syn) – předmluva, deníky, přepis dokumentů a slovníček

Jan Rajlich ml. (vnuk) – obrazová redakce, soupis dokumentů a rodopis

Alena Rajlichová – textová redakce, korektura

Kniha byla vydána pod záštitou primátora města Brna Richarda Svobody
a za podpory statutárního města Brna

Vydání knihy též zaštitilo Společenstvo uměleckých kovářů a zámečníků
a kovářů-podkovářů Čech, Moravy a Slezska v Brně

Vydalo AKADEMICKÉ NAKLADATELSTVÍ CERM®, s. r. o. Brno v roce 2006

1. vydání

Náklad 700 výtisků

Návrh obálky (přebal, desky), grafická úprava a DTP Jan Rajlich ml., Odbor
průmyslového designu, Ústav konstruování FSI VUT v Brně

Na obálce použita původní fotografie Jaroslava Rajliche z Dírny z 30. let
20. stol.

Sazba písmy ITC Weidemann, Futura Bold a Futura Medium

Ilustrace z archivu (203 ilustrací: 27 barevných, 176 černobílých)

Formát knižního bloku 230x160 mm, 184 stran

Ofsetový papír Dito 110 g

Barvy Jänecke+Schneemann

Vytiskla Tiskárna Expodata-Didot spol. s r. o., Brno-Výstaviště
na ofsetovém tiskovém stroji Heidelberg SM 74-4-P-SE

Vazbu V8 zhotovila CPI Moravia Books s. r. o. v Pohořelicích

Vytištěno v České republice / Printed in the Czech Republic

© Jan, Alena a Jan Rajlichovi, Brno 2006

ISBN 80-7204-451-6

OBSAH

K Božímu hrobu – předmluva 9

Místopis rodu Rajlichů

Kamýk 21

Rudolec 21

Sedlčany 23

Červený Hrádek 23

Dírná 26

Další místa rodu 26

Soupis dokumentů z archivu Karla Vojtěcha Rajliche 29

Ukázky školních kreseb 33

Karel Vojtěch Rajlich:

Moje zápisky z mých cest a poznámky z větších událostí

První díl / Rok 1897 49

Nejhlavnější poznámky z Celovce 67

Z Celovce do Tyrol (1898) 69

Zápisky (Bolzano) 75

Z Bolzana do Bolzana (1898) 77

20. 2. 1901, Zápisky z mé cesty (Řím, Lurdy, Paříž...) 107

7./8. 1901 (Dortmund) 133

Cesta do Svaté země a k Božímu hrobu 137

Slovníček 163

Příloha

Dokumenty 166

Původ jména Rajlich 173

Rodopis 178

Ediční poznámka 180

Poděkování 181

Výběr literatury 182

V. Řecký bůh
ohně Héfajstos
znázorněný jako
kovář

VI. Zámek Vratislavů z Mitrovic v Dírné. Fotografie Jaroslava Rajlichy, 30. léta 20. stol.

VII. Jan Rajlich st. před svým rodným domem v Dírné čp. 40, v jehož dvoře byla panská kovárna. Tam pracoval v l. 1911–37 jako mistr kovář a podkovář jeho otec Karel Vojtěch Rajlich. Fotografie Jana Rajlichy ml. z r. 2004.

K Božímu hrobu

Můj úmysl seznámit současného čtenáře – píše se šestý rok dvacátého prvního století – s vandrovními zápisky svého otce, mistra kovářského a podkovářského Karla Vojtěcha Rajlichy z konce století předminulého, devatenáctého – a to z roku devadesátého sedmého – odpočíval u mne po léta, snad už od samého dětství, zasunutý někde hluboko ve spodních vrstvách mého podvědomí a paměti. Dřímá jakoby zabalený v chomáči jemného přediva téměř již pohasínajících vláken nejhezčích mých vzpomínek z dětství. Dnes se mi takto nějak promítá tato první stopa mého záměru na „obrazovku“ mé namáhané paměti. Vybavuji si jej nějak tak, jak jsem o podobném zámotku kdysi uslyšel poprvé vyprávět ve škole a viděl jej poprvé na obrázku v učebnici přírodopisu. A jak si od té doby dodnes představuji onen známý meziprodukt všeobecně uznávaného a populárního hmyzu – motýla a housenky, zvané bourec morušový.

Teprve po odkrojení, dobře počítáno, osmi desetiletých skýv ze správně do hněda vypečeného chleba mého životního údělu, z toho celkového mého životního „pecnu“, který mi nachystal, namísil a „upekl“ osud, vysoukalo se vzpomínané klubko mého záměru teprve nedávno na světlo boží. Stalo se tak pod vlivem okolností, zejména však na základě výzev rodiny, přátel i zásluhou dalších příznivců. Najednou se vyjevila potřeba sepsat četné vzpomínky, utrušované dosud jen příležitostně, uprostřed běžného rozhovoru, nebo vychrlené při horlení nad nepravostmi doby a při následujícím srovnávání „bědné“ současnosti s „báječnými“ léty uplynulými. Léty pozapomínávanými, nebo dokonce již docela zapomenutými!

„Napiš to. Sepiš, co si pamatuješ –“, tak jsem slýchal častá doporučení, na která jsem nicméně dlouho nedbal. Až se stalo, že jedna jediná událost, ta sice v životě nejsamozřejmější, ale nejkrutější – když přijde nečekaně a dříve, než by musela – ta najednou a opravdu zcela nečekaně potkala právě mne. Přiměla mě k tomu, že následně jsem se o milované osobě, která mne nečekaně opustila, pokusil sepsat zasvěcené svědectví – a to pak rozmnožené v drobném tisku rozšířit do řad těch, kdož ji znali. Pokus ochránit ji před tím, aby ji nestihl osud většiny: aby příliš brzy neupadla v úplné zapomnění.

Řetězec dalších podnětů a tlaků tím dostal svůj první reálný článek. Další následovaly.

Se stále se horšícím stavem po léta nemocných a řadou vážných chorob ohrožovaných očí se postupně odsouvalo na vedlejší kolej mé výtvarnické úsilí a úplně

je nezachránil ani počítač se svou nesmírnou lehkostí a snadností veškeré práce s ním. Malbu a kresbu jsem takřka opustil, vyměnil za koláže, grafiku a design jsem začal pomalu měnit za koncepční práci a za psaní. Sepsal jsem „Přistřižená křídla“, vzpomínkovou knihu na svá studentská léta na Škole umění v Baťově válečném Zlíně (1939–1945) a do kulturního měsíčníku Kam v Brně píšu na pokračování vzpomínky „Brno – černá bílá“. První kapitola vyšla v lednu 2005.

V této době se znovu vynořovaly pozapomínané vzpomínky z dětství, barvité obrazy nádherných, báječných dětských a chlapeckých let na krásném, vlídném venkově. Výrazné obrysy dostávaly vzpomínky na vždycky ctěné a milované rodiče, spolu se stále narůstajícím uznáním a doceněním všeho, čím mne vybavili pro život a možná že až pozdním vděkem za to, jak nezapomenutelné dětství mně a mým třem bratrům připravili.

Vandrovní zápisník mého otce z konce dnes už předminulého století spolu se spoustou dobových a osobních dokumentů odpočíval v úschově u mého nejstaršího bratra Jaroslava, učitele a výtvarníka, který se při odchodu do důchodu uchýlil do rodinného domku v mé rodné vsi, překrásné jihočeské obci Dírná, kde také po víc jak půlstoletí života v jejím prostředí dožívali své poslední dny naši rodiče. Po jejich odchodu na pravdu boží Jaroslav všechny dokumenty uschoval a léta opatroval. Nebylo jich málo.

Tatínek, vyučený kovář a podkovář, s výučním listem strojního zámečníka a s osvědčením opravňujícím ho k obsluze parních kotlů byl nepřetržitě téměř tři desítky let zaměstnán na velkostatku hraběte Josefa Osvalda Vratislava, pokračovatele slavného českého šlechtického rodu Vratislavů z Mitrovic, kteří v Dírně na zámku měli své hlavní sídlo. Útlý svazek „Příběhů“ Václava Vratislava z cesty do Konstantinopole v r. 1591 a z následujícího tureckého zajetí v novodobém vydání z druhé poloviny 20. let minulého století byl u nás doma po léta zařazený v rodinné knihovničce, nejen jako pozůstatek povinné školní četby mého bratra Václava, ale zejména proto, že Vratislavovy příběhy se odehrávaly v místech mému tatínkovi důvěrně známých a že z nich nám dětem vzácně, ale rád předčítal krátké pasáže, když v nejhezčích chvílích pohody a sdílnosti se mu navíc naskytla příležitost k vyprávění vlastních zkušeností a vlastních příběhů z cest.

Zdánlivě odbočím. V těchto dnech jsem se dostal ke knize velkého spisovatele současnosti, slavného brazilského prozaika a dramatika Paula Coelho „Poutník. Mágův deník“. Hned v úvodních stránkách čtu: „Tak jako islámská tradice prikazuje, aby každý věřící aspoň jednou za život následoval Mohameda a vykonal pouť do Mekky, tak také první křesťanské tisíciletí mělo tři posvátné

poutě, jejichž cílem byly odpustky a požehnání každému, kdo některou z nich uskutečnil. První cesta vedla k hrobu svatého Petra do Říma /.../ Druhá cesta vedla ke Kristovu svatému hrobu v Jeruzalémě /.../ A konečně třetí cesta vedla k ostatkům apoštola svatého Jakuba, pochovaným na Iberském poloostrově v místě, kde kdysi jeden pastýř spatřil nad polem zářící hvězdu. Podle legendy se tam hned po Kristově smrti dostal nejen svatý Jakub, ale i sama Panna Marie s poselstvím slova Božího a s výzvou, aby se lidé obrátili na víru. Tomu místu se začalo říkat Compostella – hvězdné pole – a brzy tam vzniklo město, k němuž začali mířit pocestní z celého křesťanského světa /.../“

Také tatínek jako hluboce věřící křesťan pokračoval v tradici a vydal se na pouť do oněch tří posvátných míst – k Božímu hrobu do Jeruzaléma, do Říma a namísto do středověké Compostelly do mnohem novodobějšího mariánského poutního místa, do jihofrancouzských Lurdů. Na cestě za těmito poutními cíli proputoval Evropu křížem krážem, navštívil většinu nejvýznamnějších evropských metropolí a velkých měst. Linec, Solnohrad, Vídeň, Berlín, Dortmund, Essen, Frankfurt, Hamburk, Kolín n./R., Mnichov, Marseille, Paříž, Štrasburk, Benátky, Bolzano, Florencie, Řím, Neapol, Curych, Lublaň, Budapešť, Bělehrad, Sofie, Cařihrad, Rhodos, Jaffa, Jeruzalém, Káhira, Port Said jsou jen některé z nich. Po cestách mezi nimi a v nich se seznamoval s tím, jak kovářské řemeslo provozují místní mistři, učil se novinkám, v některých místech, v německém Dortmundu a především v jihotyrolském Bolzanu (německy Bozen), pobyl déle, okusil tam trvalejší pracovní poměr a navíc poznal tamní bohatý spolkový život. Už na první své товариšské zastávce v pošumavských Netolicích vstoupil do Spolku katolických товариšů, spolku, jehož obdobně uspořádané organizace byly tehdy založeny takřka ve všech městech nejen v Rakousku a Německu, ale i v dalších středoevropských zemích. Товаришským spolkům zůstal po celé desetiletí věrný, jejich průkazka mu otevírala dveře spolkových ubytoven a stravoven.

Odpustky, které tatínek získal na generální audienci poutníků u papeže Lva XIII., platily pro něj, rodinné příslušníky a potomky „až do třetího kolena“. Listinu s fotografií majestátní, žehnající papežovy postavy ve slavnostním oblečení a s papežskou tiárou na hlavě, stojící před trůnem Svaté stolice, s textem odpustků a papežským požehnáním s vlastnoručním podpisem „Svatého otce“ jsme mívali zarámovanou do ručně vykovaného železného ozdobného rámu. Požehnání viselo doma na čelném místě v kuchyni. Kam se obraz později poděl, nevím a nemám se už koho zeptat. Zato skromný, byť objemný zápisník s pečlivě vedenými zápisky z товаришského vandrování a poutnického putování po Evropě se zachoval do dneška. Ještě za života mého bratra Jaro-

slava, který spravoval všechny památky z pozůstalosti po rodičích, si zápisník i další dokumenty vypůjčil můj syn Jan, kterého jednou začalo zajímat vše, co se týkalo původu a historie našeho rodu i všech nositelů staročeského příjmení Rajlich. (Výsledky synova úsilí a výzkumů najde čtenář v samostatné příloze.)

Z vypůjčeného zápisníku a osobních tatínkových dokladů si Jan junior pořídil reprografované kopie a uspořádal si je do přehledného portfolio. Od dětských let, kdy jsem měl možnost jen ve vzácných chvílích si otcovy dokumenty a cestovní upomínky vzít do ruky a podívat se na ně, nyní poprvé se dostaly do zorného pole mého podrobného zájmu a teprve nyní po dlouhých šedesáti letech jsem zápisky začal souvisle číst a také slovo od slova si je přečetl. Připadaly mně tak zajímavé, že jsem si je začal z rukopisu přepisovat na počítači. Nemohlo to trvat dlouho a začal jsem uvažovat o tom, že svědecké zápisy o poměrech v Evropě na konci 19. století, v době stále ještě mocného Rakousko-Uherska, že tyto prosté záznamy o tehdy zcela běžném řemeslnickém cestování a vandrování na zkušenou by mohly zajímat širší okruh nejen dnešních provozovatelů nejrůznějších řemesel, ale že by si je mohli se zájmem přečíst i další, zejména pak mladí čtenáři, kteří se dnes tak rádi vypravují za poznáním za hranice, do ciziny. A kteří mnoho bezprostředních, prostých informací o tom, jak žili jejich dědové a pradědové, jak se zdá ani dnes ještě nemají. A že by tak mohli lépe srovnávat, jak se cestuje dnes a jak se cestovalo před sto lety – ještě „za císaře pána“. O tom, zda můj úsudek byl střízlivě realistický, nebo příliš optimistický a osobně zaujatý, rozhodne až sama knížka, až se ocitne na pultech knihkupců. Zda s pultů za nějakou dobu zmizí a přejde do rukou čtenáře, anebo zda na nich zůstane nepovšimnuta ležet.

Na tuto dosud neodhadnutelnou cestu bych knížku rád doprovodil ještě několika dalšími, vysvětlujícími a doplňujícími řádky.

Otec nepsal své cestovní poznámky pro někoho druhého. Psal si je výhradně pro sebe a určitě neměl jakýkoli záměr se s nimi kdekoli veřejně prezentovat a už vůbec neměl povahu na to, aby pomýšlel, že se s nimi může oprávněně pochlubit. Byl sice ve své podstatě společenský a nestranil se zábavy, hlučnou a povrchní společnost ale nevyhledával a nemiloval. Dalo by se říci, že byl uměřený společník, možná že spíše málomluvný a snad víc introvertní než všem otevřený mluvka. Když se ovšem naskytly příznivé podmínky, kdy se pak po určitém váhání k projevu odhodlal, dokázal se zbavit přemíry ostychu a uměl svého posluchače zaujmout svým střízlivým, ale výstižným vyprávěním. Všechny tyto povahové vlastnosti zrcadlí i před námi ležící, v „polních podmínkách“ a po chvílích tužkou psané zápisky. Nejsou to žádná slohová cvičení ani exhibice vlastního umu a vlastní ješitnosti. Je to nekomplikovaný písemný pro-

jev prostého člověka s otevřenými očima a otevřeným myšlením, projev neškoleného, tvrdě pracujícího řemeslníka. Však kovařina není žádné řemeslo pro povrchní lenochy nebo pro přecitlivělé neduživce. Připomínám také, že tatínek měl příležitost navštěvovat jen povinnou základní školu a poslední tři třídy že strávil v nepříliš vstřícném prostředí německo-židovské školy ve středočeské Kosově Hoře, kam musel ze svého rodiště v Červeném Hrádku u Sedlčan denně několik kilometrů docházet. Bylo to prostředí, které u mladého člověka k přirozenému rozvoji všeobecně potlačovaného mateřského českého jazyka příliš nepřispívalo. O to více překvapuje tatínkova úcta, úcta prostého člověka k českému jazyku, poměrně slušná slovní zásoba a téměř bezchybný pravopis, který mu může závidět leckterý náš současník s daleko vyšším vzděláním! Přitom je třeba vidět, že víc jak deset let autor zápisků trvale žil a pohyboval se pouze v cizím jazykovém prostředí, v němž uslyšet promluvit krajana české slovo bylo pro něho zcela mimořádnou vzácností a nefalšovaným svátkem.

Proto jsem při přípravě textu k vydání a tisku nemusel takřka nic opravovat či doplňovat a mohl jsem ponechat zápisky v autentickém původním znění. Opravil jsem jen několik naprosto ojedinělých chyb, které mohly vzniknout patrně jen v důsledku ztížených podmínek, které tatínek pro pravidelné psaní měl. Psát do zápisníku většinou mohl totiž jen o přestávkách v chůzi a při odpočinku, v ubytovně nebo v hostinci, nezdědka pak někde v přírodě, „na kole“ a v chvatu. Celý text je pochopitelně důsledně poznamenán dobovým názorem na sloh písemných projevů, který někde přináší ve své době obvyklé, na dnešní vkus však poněkud uměle šroubované vyjádření prostého děje. Obsahuje také některé drobné archaismy ve vyjadřování. Ani jedno ani druhé neodebírám však nic na výpovědní hodnotě zápisků, naopak svým zastaralým slohovým zabarvením, jakýmsi „kouzlem nechtěného“ zvyšuje podle mne jejich zajímavost a čtivost.

K té snad přispěje i pisatelův nenápadný smysl pro humor, leckde pokřtěný i mírnou ironií. Nechť čtenář posoudí sám: „...u hranice jsme zůstali v jednom místě přes noc,“ píše, „znamenitý nocleh ve chlévě – 2 krávy, 4 prasata, 4 slepice, 1 ovce, 1 koza a my dva – a pak ještě nějaký mužský a celá rodina...“

Jinde v pasáži o Švýcarsku a o Curychu se dočteme, že jako zástavu za dlužný nájem paní bytné „nechal své hodinky študovat...“

Dokumentační a informační hodnota zápisků pro dnešního, zejména mladého čtenáře spočívá především ve zjištění, jak lehko a zároveň obtížně, bez velkých nároků na pohodlí a na komfort cestovali mladí tovaryši všech řemesel za poznáním, za získáváním zkušeností – a jak jejich, řekli bychom dnes, úplně „masové“ vandrování široká společnost i užší oborová a odborná společenství

VIII. Kovárna: 1 kovářský mistr; 2 kovářský tovaryš (přítlocuká mistrovi); 3 kovářská výheň; 4 žlab na vodu; 5 plechový klobouk na zachycení kouře; 6 ruční měch; 7 rozžhavené kovářské uhlí; 8 rovnací kužel; 9 žhavý výkovek (úhelník); 10 ruční kladivo; 11 kovadlina (A roh; B dráha s otvorem na zápustku); 13 perlík; 14 průbojník s násadou; 15 pilník s hrubým sekem; 16 rohata; 17 příčné křížové kladivo (C ploska, dráha; D nos; E násada); 18 nýtovací hlavičkář; 19 zatahovák nýtů; 20 hřebovna; 21 ruční sekáč; 22 horní zápustka s násadou; 23 kleště na nýty; 24 kleště s nosem na hranatý materiál; 25 kovářské kleště na slabší, silný a velmi slabý materiál; 26 vlče; 27 utinka; 28 spodní polovina zápustky; 29 sedlák; 30 oblé kladivo k osazování. (Zpracováno podle příručky B. Dobrovolný: Mechanická technologie. – Praha: Práce, 1952.)

vstřícně přijímala. Řemeslník po vyučení obdržel Arbeitsbuch – Knížku pracovní a Begleitschein – Průvodní list pro stravovny. S rakouskou pracovní knížkou a s legitimací tovaryšských spolků mohl zájemce dychtící po zdokonalení svého řemesla i dovedností – a těch byla většina, ne-li všichni – provandrovat křížem krážem celou Evropu a nejen přilehlé africké a asijské oblasti, ale ti nejzvědavější, nejodvážnější a bažící po dobrodružství mohli ve vzácných případech poznat nakonec i od nás daleko vzdálená území.

Ještě ve druhé polovině 19. a na začátku 20. století patřilo vandrování na zkušenou k těm nejsamozřejmějším činnostem doby. Řemeslnické vandrování mělo také své ustálené a zaběhnuté zvyklosti, které dodržovaly víceméně obě strany, jak vandrující tovaryši, tak navštěvovaní mistři. Bylo nepsaným pravidlem, že když mistr nemohl nabídnout místo a ani krátkodobou práci ve své dílně, přispěl přivandrovalému uchazeči drobnou finanční podporou a někdy i stravou a noclehem. Rád bych v této souvislosti upozornil na jednu zajímavost, která se ze zápisků dá vyčíst jen částečně, o níž ale vím z doplňujících tatínkových vyprávění. Hned z kraje si v jedné pasáži posteskuje, jak těžký ranec musí na zádech nosit a jak rád si od něj odpočinul a rád ho uložil někde v ubytovně nebo v jiném přístřešku, aby na prohlídku do města se pak mohl vydat volný, svobodný, nezátížený zavazadlem a bez starostí o něj. Jako školák jsem se kdysi tatínka zeptal, co v tom ranci vlastně nosil, když byl tak těžký, jak píše. Že přece rezervní prádlo tak těžké není. Odpověď mě docela překvapila. V ranci tovaryš nosil sice prádlo na převléknutí a možná další rezervní součásti oblečení a běžné osobní potřeby a drobnosti, především však ale musel mít s sebou své vlastní základní nářadí. A u kováře? Každého napadne, že to asi byly pěkně těžké kousky! Dvě kladiva, jedno malé – sekáč, druhé větší – ploché, asi dvoje kleště, průbojník, pilník a snad i nůžky na plech. Každý vandrující, pokud se chtěl opravdu něco naučit a dostat místo u dobrého mistra, musel si své nářadí přinést s sebou. Udržovat nářadí v dobrém stavu a pečlivě je opatrovat totiž patřilo k sice samozřejmým, ale přesto zvlášť ceněným povinnostem dobrého řemeslníka. Když se tovaryš představil a ukázal své nářadí, mistři mohli už podle stavu nářadí alespoň částečně usuzovat, jaký asi vztah k samotné práci bude uchazeč o místo mít. Jak si dobře pamatuji, kováři při práci se žhavým železem nosili v kovárně dlouhou koženou zástěru a kožené rukavice palčáky. Zda i tuto kovářskou výbavu si museli tovaryši nosit s sebou, to ovšem nevím, zdá se mi ale, že u dost rozměrné a těžké zástěry by to bylo asi až příliš obtížné nosit ji kilometry a kilometry s sebou na zádech – snad jim mistři alespoň tyto propriety přece jen půjčovali.

Další moje připomínky k zápiskům se už netýkají kovařiny a nemají vztah

k žádnému řemeslu, považuji ale za důležité na některé pisatelovy postoje a vlastnosti přímo upozornit – i když přehlédnout je sám čtenář snad ani nemůže. V prvé řadě připomínám pisatelovo horoucí vlastenectví, které ovšem bylo většinovým postojem, tak příkladně charakteristickým pro veškeré české řemeslnické středostavovské vrstvy v 19. století, a které připravovalo půdu pro rozbití rakousko-uherské hegemonie a pro znovuvzkříšení vytoužené české samostatnosti. U pisatele se vlastenectví projevovalo i ve všedních drobných postojích a projevech – například v pamětní knize spolkového domu ve švýcarském Luzernu se zapisuje jen česky – a ve svých zápiscích si tuto drobnou „provokaci“ nezapomene zvláště zdůraznit. Toto hluboké, opravdu prožívané vlastenectví, a předkládané zápisky věřícího katolíka o pouti za Mistrem Janem Husem do Kostnice to přesvědčivě dokumentují – dokázalo potlačit i v té době obvykle ve veřejnosti vládnoucí postoje úzkoprsé náboženské nesnášenlivosti.

Další moje upozornění se zaměřuje na poměrně překvapivý tatínkův zájem o stavební památky, muzea a pomníky a v navštívených chrámech o četná umělecká díla. U nich se zajímá nejen o obsah a jejich náboženské zaměření, co vyjadřují, koho a jaké děje líčí a popisují, všímá si ale i estetické stránky. Leckde čtenář zaznamená i pokus o posouzení vizuální podoby a formy některých významnějších uměleckých děl. Používám-li termín estetické posouzení, nemám pochopitelně na mysli žádné umělecko-historické hodnocení. Jde zde jen o prostý lidový projev, obdivující na uměleckém díle cosi mimořádného, vzácného, neobvyklého a v neposlední míře oceňující v něm i něco náročného na samotnou fyzickou práci, na dovednost a na umění něco udělat a dokončit v tak dokonalém provedení, vzbuzujícím upřímný obdiv všech...

Nebývalo zvykem, aby příslušníci nižších středních vrstev a námezdně pracující zejména, aby se zajímali v kostele o obrazy a sochy nejen z hlediska náboženského děje, který zobrazují, ale aby vůbec projevovali zájem, který se dá prostě vyjádřit slůvky: líbit se, obdivovat apod. Nebývalo také běžné, aby navštěvovali muzea, botanické zahrady a podobná veřejně přístupná zařízení. Zámky a hrady byly v té době ještě plně v majetku šlechtických vlastníků a zdaleka ještě nebyly přístupny širokým vrstvám obyvatelstva. Ve škole se dějiny umění a umělecký místopis nevyučovaly a o šíření kulturního povědomí tehdejší omezenou mediální sférou nemůže být řeč – a už vůbec je nelze srovnávat s dnešní bohatou denní nabídkou. A v rodinách středních a nižších sociálních vrstev samozřejmě nebylo o výchově k chápání umění a ke konzumaci jakýchkoli kulturních zážitků ani stopy. Snad jen aktivní hudba mohla působit jako výjimka, a zejména někde na ryzím venkově mohla ojediněle vytvořit most k pochopení uměleckých projevů, nejen hudebních. To ale ne-

byl případ tatínkovy rodiny. Rodiče tatínek ztratil už ve svých školních letech. V rodině poručíkově a příbuzenstvu vládly neuspokojivé osobní vztahy, které navíc, podle častého vyprávění mé maminky, byly poznamenány bohužel alkoholem... V dětství jsem až příliš často – jako jakýsi odstrašující příklad – slyšel vyprávět historii propitého rodinného mlýna!? Neurované poměry byly také příčinou brzkého odchodu vyučeného tatínka z nevlídného domova a nepochybně stály v pozadí jeho váhání vrátit se z vandru včas a brzy domů.

Vandrující řemeslníci ani běžní cestující nebyli tehdy také nikde a nijak školeni, za čím v cizím místě chodit, nevěděli, co by měli hledat, o co se mimo své řemeslo zajímat, co kde navštívit a co si prohlédnout. Samozřejmostí byly jen kostely a chrámy, většinou nejvýznamnější a nejviditelnější objekty, které mimo nepřístupné zámky a hrady vizuálně vévodily městu i krajině. Cestující tehdy neměl k dispozici žádné informační prospekty, žádné průvodce, jak je známe dnes; tzv. „bedekr“, knižní průvodce, novinka vydávaná knihkupcem Baedekrem v Lipsku byla určena pro bohaté – a snad ještě i pro majetné střední vrstvy – a sotva se v té době dostala do rukou tovaryšům, vandrujícím obvykle bez jakýchkoli prostředků. V případě tatínkova zájmu o historii a umění jde u něj, podle mne, o přirozený vnitřní vztah člověka ke kulturním duchovním hodnotám, jen ale vzácně se projevující u prostého, zcela nepoučeného a nevzdělaného jedince. Uvědomme si, že v době víc jak před sto lety vůbec neexistoval dnešní cestovní ruch, že člověka majícího zájem o cestování nedoprovázela dnešní exploze informací o všem možném, o uměleckých a historických památkách zejména. Záplava reklamního a informačního materiálu, která je v těchto dnech k dispozici pro naprosto každého zájemce o jakoukoli cestu, je průvodním projevem snad až posledních dvou, tří desítek let.

Závěrem předmluvy nechť mi čtenář dovolí seznámit ho v předstihu a ve stručnosti s jakýmsi doplňkem, s nenapsaným dodatkem k napsaným zápiskům, který jako životní finále uzavře jeden lidský život. Pramenem jsou pro mne vyprávění obou rodičů, tatínka i maminky, slychaná v dětství i později za studií, kdy už pak plasticky doplňovala má poučení a zkušenosti získávané ze školní výuky a samozřejmě už i z vlastní četby.

Po splnění všech svých poutnických cílů se otec po více jak deseti letech poutování a svobodného, bezstarostného vandrování konečně vrací na Sedlčansko, do rodného kraje a do svého rodiště.

Od útlého dětství jsem slyšel o „Kamejku“ jako o výchozím bodu, z kterého se prapůvodní Rajlichové vypravili do Čech, na Moravu a do světa. Jako místo svého narození má Karel Vojtěch Rajlich v matrice zapsán Červený Hrádek (čp. 6), nevelkou obec ve spádové oblasti okresního města Sedlčany. Předkové rodu

ale pocházejí z Kamýka nad Vltavou, kde doložitelně žili jako zřejmě vážení občané v 17., 18. a 19. století. Nejstarší známý zápis v Berní rule kraje Vltavského, panství „Chlumecký“, zaznamenává v Kamýku v r. 1654 Jiříka Rejlicha, pláten barvíře. Jinde je uvedeno, že Rajlichovi byli často kamýckými rychtáři: 1701 Jan Rajlich, 1759 Josef Rajlich a konečně v 1. polovině 19. stol. i děd Karla Vojtěcha František Rajlich, jinak pekař, hospodský a mlynář (*1802 Kamýk n./V. – †1869 Rudolec). Rajlichové, kteří v Kamýku vytvořili několik rozvětvených rodin a vlastnili řadu domů, město během 19. stol. z dnes neznámých důvodů a za neznámých okolností opustili a mimo jiná místa se usídlili např. v osadě Rudolec u Sedlčan, kde drželi mlýn na Sedleckém potoce. Strýc a kmotr Karla Vojtěcha Ferdinand tam byl „panem otcem“ – mlynářem, druhý strýc František byl krupařem přímo v Sedlčanech a konečně otec Karla Vojtěcha Jan Rajlich se stal po desetileté vojenské službě v „c. k. pluku pekařském“ mlynářem v Červeném Hrádku. O svých mlynářských předcích se obšírněji zmiňovat jsem tatínka v dětství neslyšel nikdy, slyšával jsem však dosti často připomínat a převypravovat různé jeho vzpomínky a komentáře k nejzávažnějším rodinným událostem a zážitkům hlavně maminku, která nikdy nebyla skoupá na slovo, a zvláště pak ve volných chvílích se dovedla do zajímavého vyprávění úplně zabrat a nás děti plně zaujmout. Mně ale už dnes ve vlastní paměti všechny slyšené podrobnosti – a nejen ty, často také i další, mnohem podstatnější a zcela základní části vyprávění – z povědomí úplně vymizely nebo přinejmenším až příliš náramně vybledly. Dnes k tomu bych chtěl ještě jen dodat, že já sám jsem se s nikým z nejbližších příbuzných rodu Rajlichů nikdy osobně nesetkal a že ani vlastního dědečka a babičku z tatínkovy strany jsem vůbec nepoznal. Jak vyplývá z předešlých řádků, nebylo to ani možné, oba zemřeli již řadu let před mým narozením.

Po deseti letech vandrování se tedy tatínek do rodiště vrací, ve skutečnosti jen proto, aby se připravil na další, ještě náročnější cestu. Vrací se proto, aby se rozloučil, snad natrvalo, navždycky.

Nechá se přechodně zaměstnat v Sedlčanech v místním parním válcovém velkomlýně J. Gaertnera, přičemž nepřestává plánovat novou, tentokrát ovšem náročnější, delší a osudovější cestu. Láká ho tak jako jeho mnohé vrstevníky nový fenomén doby – Nový svět – Amerika. Vždyť „v Americe, tam je hej, doloujou tam petrolej“ a „v Americe, tam je blaze, peníze tam ležej“ na podlaze...“, zpívá se v dobovém populárním popěvku!

Karel Vojtěch, deset let vandrující tovaryš a posléze už mistr, vždycky však zároveň i poutník a cestovatel, dychtící po poznání nového, nových zemí, všeho nového ve svém řemesle i v životě, nevyhne se všeobecnému zmámení, šířícímu

se na starém kontinentě jak pandemie cholery či jiné neznámé, zhoubné choroby – a také on podlehně oné horečce z touhy po poznání nového a „báječného“ světa. Dochází do okresního města do Sedlčan, kde si dává do pořádku osobní doklady, vyřizuje si vystěhovalecký pas a od cestovní kanceláře Lloyd z Hamburku získá příslib rezervace lodního lístku Hamburk–New York a na cestu už má našetřený patřičný obnos.

S nepopsatelnými, rozporuplnými pocity tráví poslední dny v místech, kde se narodil a kde prožil dětství a učednická léta, na rodném Sedlčansku. Zajde nebo zajede se i podívat do „Kamejka“. Alespoň se podívat na místa, odkud pochází jeho rod. Jemu, světoběžníkovi, je najednou těžko při všem tom loučení. Jeho neokázalé, skromné, vnitřní, ale opravdové vlastenectví a ještě k tomu docela nedávno se přihlásivší nostalgie po domovu, do té doby pro něj zatím neznámá a spíš dosud vždycky jen tušená, vrhají na jeho nové plány přece jen jakýsi plíživý stín snad nesprávného, nedobrého jednání...

V kraji svého dětství a na místech svých jinošských „dobrodružství“ a výprav za děvčaty se setkává s kamarády z těch let a tráví v jejich společnosti poslední volné chvíle. Vypraví se s nimi na vesnickou taneční zábavu někde v okolí – a na ní mu padne do oka mladá, zřejmě pohledná a přitažlivá dívka z jedné nedaleké obce, z Nechvalic. Dcera místního chalupníka a krejčího zaujala mladého cestovatele tak, že se domluvili na dalších setkáních. Zájem byl oboustranný. Netrvalo to nijak dlouho a zamilovaný nápadník se za svou vyhlédnutou do jejího rodiště nejen jednou vypravil. Cesta do Hamburku byla odložena – a cesta do Ameriky zanedlouho také. Lásky na první pohled byla tak silná, že sňatek na sebe nedal dlouho čekat. Místo cestování do Ameriky si mladý kovářský mistr začal hledat místo v Čechách a zanedlouho je našel na velkostatku ve Šternově, na panství hraběte Šternberka na Benešovsku. Mladí manželé v novém prostředí a v novém bytě nadšeně zahájili společný život. Když se však po nešťastném úmrtí prvorozené dcery Ludmily ještě v kojeneckém věku narodil syn Jaroslav, mladé mamince se ve Šternově přesto stále nelíbilo. Místo i byt jí trvale připomínaly nebohou dcerušku, a tak se tatínek rozhodl změnit místo. Šternberkové byli příbuzní Vratislavů z Mitrovic, a tak mladému scestovalému kováři s mnoha zahraničními zkušenostmi nedalo mnoho práce získat právě uvolněné místo v kovárně Vratislavova velkostatku v současném jejich sídle, v jihočeské obci Dírná na Táborsku. V r. 1910 se mladá, již tříletá rodina přestěhovala – a v novém zajímavém místě zapustila kořeny natrvalo, na celý zbývajíc život. Bylo to jejich jediné stěhování – a byla to také poslední cesta zkušeného vandrovníka, který už napříště „toulavé boty“ zanechal jen a jen vzpomínkám...

Místopis rodu Rajlichů

Kamýk nad Vltavou

Kamýk je starobylá obec na březích Vltavy, vzpomínaná už v Kosmově kronice. Jméno vzniklo od slova „kam“ (kámen), kamýk znamenalo skálu vyčnívající z vody. Ve středověku to bylo královské městečko a manství, roku 1227 získal Kamýk např. právo vodního mýta. Obec několikrát poničil požár (1650, 1775) a obyvatelé decimovala cholera (1680, 1866). Na levém břehu leží jádro obce s kostelem a radnicí, protilehlý břeh je spojený mostem z r. 1889. Dnes tu žije kolem 800 obyvatel.

Při sčítání lidí a majetku po 30leté válce se zde 1654 poprvé objevuje jméno Jiřík Rejlich, pláten barvíř – zakladatel rodu Karla Vojtěcha Rajliche. Rajlichovi v Kamýku byli často rychtáři (viz str. 18) a povoláním pekaři a hospodští. Zápis z roku 1754 potvrzuje zvoníky na farním kostele Nanebevzetí P. Marie, mj. Antonín Rajlich a také Jan Rajlich pro „malý zvoneček“. Rajlichovi zde tvořili koncem 18. stol. několik rodin, obývali 9 domů a vlastnili v Kamýku řadu parcel. Dům čp. 4 (ve kterém byla stále až do poloviny 20. stol. pekárna) byl rodovým domem až do poloviny 19. stol., kdy z nejasných důvodů naši Rajlichovi Kamýk opustili. Ve 2. pol. 19. stol. už není zapsán jako majitel pozemků žádný Rajlich – a i všichni ostatní Rajlichové z Kamýka do konce století zmizeli.

Rudolec

Malá osada o několika domech asi 15 km od Kamýka a 3 km jihovýchodně od Sedlčan. Název údajně vznikl z chorvatského „rudoluc“, hranice (Chorvati tu měli sloužit na hranici), pravděpodobněji je však odvozen z těžby rud, kterou tu připomínají ještě díry v zemi v okolí. První mlýn na zlatonosný písek měl kameny, stoupy, ale ve 14. století zanikl a až v 16. století byl přeměněn na obilný mlýn. Rudolec je součástí asi 4 km vzdálené obce Nedrahovice.

Mlýn na Sedleckém potoce – Rudolec č. 4 – koupil František Rajlich z Kamýka a se svou rodinou (synové František, Ferdinand a Jan) tu žil od poloviny 19. stol. Roku 1869 mlýn vyhořel. Z Rudolce se Rajlichovi vydali do blízkých Sedlčan, Červeného Hrádku, později pak postupně do Nahorub, Jesenice, Chlumu, Sv. Jana i vzdálenějšího Týnce nad Sázavou, Libušína u Kladna, Brna atd. V roce

Království české
Město Sedlčany
Úřad městského hejtmanky
Místo narození: Hrádku Červeném
Locus natus: Hrádku Červeném
Věk z matrice narození při úmrtí: 22 let

Křestní list.
Testimonium baptismale

Archi Duxod
Locus Duxod
Vikar: Sedlčany
Vychovatel: H. H.

Den, měsíc a rok křtu, narození, úmrtí	Jméno Svaté	Křtěl před křtem kaplanem	Křtěl po křtu kaplanem	Křtěl před křtem kaplanem	Křtěl po křtu kaplanem	Otec Páter	Matka Matr	Kmotři Patři	Bába Matr
22. 23. červen roku 1877	Karel Hrad.	František Rajlich	František Rajlich	František Rajlich	František Rajlich	František Rajlich	František Rajlich	František Rajlich	František Rajlich

Na ústřední tabuli mají občanskou podpis a úřední pečeti.
Na ústřední tabuli podpis a úřední pečeti a úřední pečeti úřední úřadu.

Dáno od úřadu
Datum in officio: 14. 3. 1907
M. Hájek 1907

IX. Kamýk n. Vltavou, dobová pohlednice. Archiv Městského muzea Sedlčany. Označený dům čp. 4 pod kostelem na hlavní ulici vlastnili Rajlichovi od 18. století až do 40. let 19. stol.

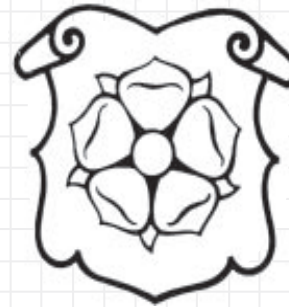
X. Křestní list Karla Vojtěcha Rajliche z 14. 3. 1907 (nar. 22. 1. 1877 v Hrádku Červeném), Kosova Hora: Farní úřad, 210x342 mm

- XI.** Červený Hrádek, zámek, dobová fotografie, 1890, archiv Městského muzea Sedlčany
XII. Parní a umělecký mlýn Červený Hrádek, záhlaví účtu, archiv Městského muzea Sedlčany
XIII. Marie a Karel Rajlichovi a jejich synové Jaroslav a Karel, ca 1913, podlepeno na kartonu 165x108 mm, fotografie (str. 24)
XIV. „Souvenir“, rubová strana adjustace předchozí fotografie (str. 25)

1905, kdy nešťastně zemřel poslední mlynář Ferdinand Rajlich ml., si vdova Žofie vzala řezníka Ferdinanda Laláka, který (později i jejich syn) spravoval mlýn až do r. 1934, kdy podruhé vyhořel a kdy ho rodina opustila.

Sedlčany

Území v půvabné krajině na soutoku Sedleckého potoka a Mastníka bylo osídleno od pravěku. První písemná zmínka z r. 1294 uvádí Sedlčany jako významné tržní místo pánů z Hradce, v r. 1348 jsou již připomínány jako město. R. 1352 byly prodány pánům z Růže, r. 1580 se stal novým majitelem města rožmberský regent Jakub Krčín z Jelčan, od 1601 Lobkovicové. Za 30leté války v l. 1643 a 1645 obsadili Sedlčany Švédové, v l. 1648 a také 1680 tu byly velké požáry. V r. 1943 byla oblast Sedlčan s okolím německými okupanty vysídlena pro cvičiště SS. Okresní město Sedlčany má dnes 8 000 obyvatel a důležité instituce jako Městské muzeum, Městská knihovna, Kulturní dům J. Suka, Základní umělecká škola, gymnázium atd. Známé jsou podniky Kovodružstvo Sedlčany, mlékárna (sýrárna), Hamiro, dřevařské závody a STROS.

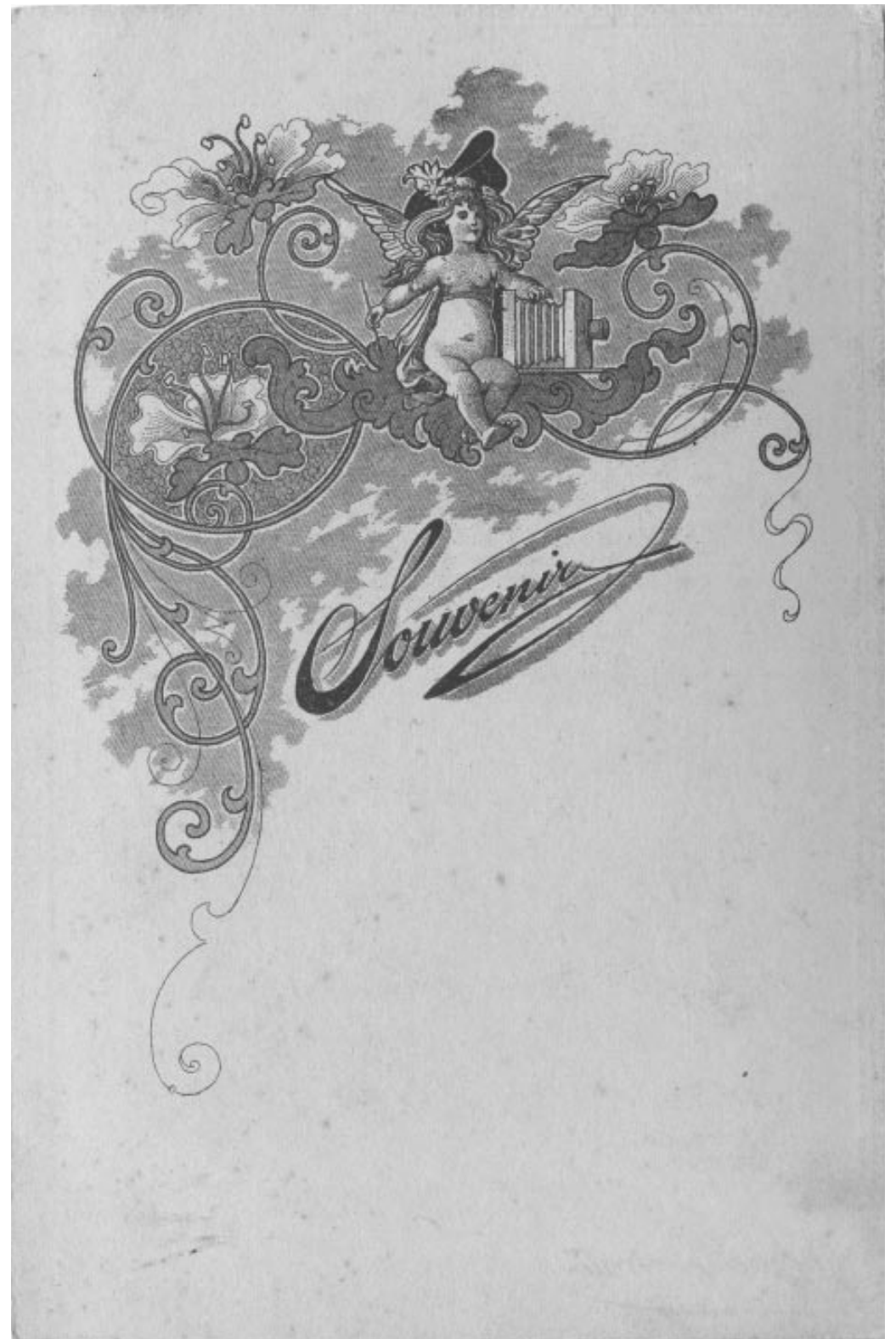
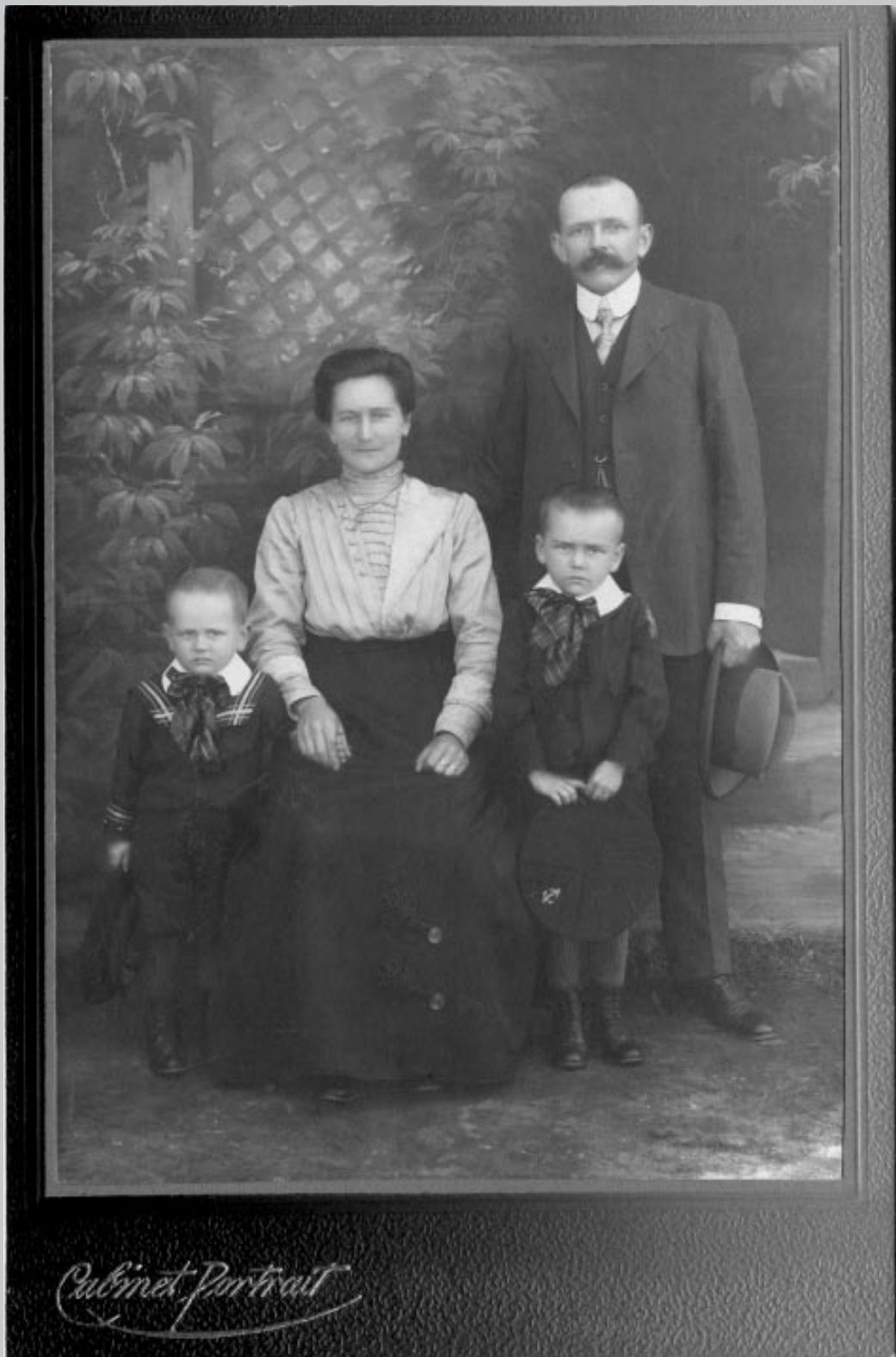
Do Sedlčan se z Rudolce přestěhoval v 60. letech 19. stol. František Rajlich ml. Jeho syn Ferdinand, povoláním krejčí (a bratranec Karla Vojtěcha Rajlich), tu založil „sedlčanskou větev“ Rajlichových – v Sedlčanech byl nejznámější jeden z jeho tří synů – Jaroslav – obchodník s textilem na Hlavním náměstí č. 36. Druhý syn Josef měl jediného potomka Jiřího, který po službě v americké armádě zůstal v 50. letech v USA. Jeho dcera Jana se stala na přelomu 80. a 90. let známou modelkou v Los Angeles.

Červený Hrádek

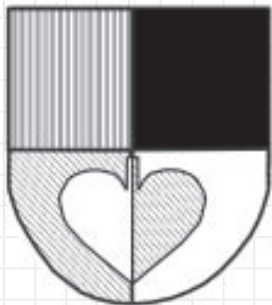
Obec Červený Hrádek, dnes součást Sedlčan, patřila administrativně dříve do blízkého městečka Kosova Hora. Je pojmenována podle tvrze připomínané již ve 13. století, později zámku, od 16. stol. červeně zbarveného. Od roku 1818 jej drží rod Mladotů ze Solopysk. Jeho přestavbu na přelomu 19. a 20. stol. navrhl významný architekt Jan Kotěra.

Na potoce Mastníku tu byl mlýn, který roku 1854 byl přebudován a 1865 přestavěn na páru. Sem jako „mlynářský“ byl přijat Jan Rajlich, otec Karla Vojtěcha. Žil u tchána, kováře Josefa Kottka v Červeném Hrádku č. 3. Karel chodil do obecné školy do Kosovy Hory.

Z Červeného Hrádku jsou to také asi jenom 4 km do Rudolce.

Dírná

Dírná (okres Tábor) je větší jihočeská obec ležící mezi Jindřichovým Hradcem a Soběslaví. Má školu, faru, poštu, zámek, býval tu mlýn s elektrárnou, pivovar, lihovar atd. Obec je obklopena mnoha rybníky. 2 km od Dírné leží známý vodní zámek Červená Lhota. Dírná měla vzniknout v 9. století jako tvrz na skalním ostrůvku uprostřed rybníka, první písemná zmínka je ale až z roku 1354, kdy Oldřich a Jošt „nového faráře prodávali“. Od roku 1357 tu žil rod Rúthů. Barbora

Rúthová se provdala za Adama Vratislava z Mitrovic roku 1607 a od tohoto data vlastnil Dírnou rod Vratislavů, který tu žije dodnes. Obec Dírná má 250 obyvatel, s částmi Lžín, Závší, Zářičí a Nová Ves u Dírné celkem 470 obyvatel.

Sem jako panský kovář přišel Karel V. Rajlich v roce 1910. Panská kovárna byla v čp. 40. V roce 1938 postavil se svými 4 syny Jaroslavem, Karlem, Václavem a Janem rodinnou vilku čp. 73, kterou žertem nazýval „červený hrádek“. Zde jako penzista zůstal až do své smrti v r. 1959 a spolu s ženou Marií spočívá na starém dírenském hřbitově. Do roku 1997 zde žil také syn Jaroslav, který s ženou Marií odpočívá na hřbitově novém.

Další místa rodu

V současnosti žijí potomci Karla V. Rajliche – tzv. „dírenská větev“ Rajlichových – především v Brně, Vimperku a okolí, Táboře, Praze, v Haagu (NL) a v St. Josephu a Ann Arboru (USA). Potomci jeho bratra Ferdinanda (naposledy v Kyšperku) nejsou známi. Potomci „sedlčanské větve“ Rajlichů žijí v Sedlčanech, Berouně, Praze a v USA (San Rafael, Venice, Seattle). Potomci „rudolecké větve“ jsou v Nahorubech, Sedlci, Lounech, v Praze ad. Společným předkem všech těchto rodin je František Rajlich z Kamýka (viz str. 18).

Rajlichovi patřící do tzv. „čáslavské větve“ žijí v Novém Boru, Dolním Žandově, Trutnově a okolí, Lounech, Dobroměřicích u Loun ad. Jako „svrateckou větev“ můžeme označit rodiny Rajlichových z Brna-Dvorské, Židlochovic a Zlína.

Další Rajlichovi v ČR také žijí (nebo donedávna žili) v Benátkách nad Jizerou, Děčíně, Duchcově, Chuderovci u Ústí nad Labem, Litoměřicích, Teplicích a v Praze. Celkem roku 2004 žilo v České republice s příjmeními Rajlich, Reich (-ová) 46 mužů a 51 žen. Více o jméně Rajlich a rodopisu na str. 173.

XV. Dírná, rynek se školou, kostelem sv. Vavřince, zámeckou branou (vlevo v pozadí) a se sýpkou. Pohlednice ze začátku 20. let 20. stol., Obecní kronika v Dírně.

XVI. Karel V. Rajlich před kovárnou v Dírně čp. 40, 20. léta 20. stol. Z archivu Jany Pichlové.

XVII. List za vyučenou K. V. R., Sedlčany: Živnostenský spolek kovářů, zámečníků, kolářů a bednářů atd. a Místní obec Kosova Hora, 7. 4. 1895, 400x250 mm (str. 28)

LIST ZA VYUČENOU.

Obávám se, že tímto listem, že Karel Rajlich se učil u pana Františka Hottka mistra kovářského z laveního Hrádku učil se od roku 1892 1/2 až do roku 1895 1/2 [Kosova Hora, okr. Sedlčany] v lavením Hrádku roku 1897 dne 22. ledna roditelům
 čestně kovářskému po J. voly se učil.

Jelikož se co učil po celý tento čas svého učení věrně, pilně a poctivě zachoval, sobě potřebných vědomostí v čestně osvojil a svou spokojenost vůbec sobě získal, prohlašuji tímto za schopného pomocníka kovářského a stvrzuji to vlastnoručním svým podpisem.

V Sedlčanech

dne 2. dubna 1895.

Vydal:
František Hottka
Eduard Hottka
 z laveního Hrádku

Věděl:
Josef Haba
František Rajlich
 Starosta obce:
Karel Lomský

Karel Vojtěch Rajlich – seznam dokumentů

Dokumenty z pozůstalosti K. V. R. – archiv Jaroslava Rajlichy (1909–1997)

Jan Rajlich (1834–1891), otec

- 01 Propouštěcí glejt z vojenské služby, Johann Reilich, Budweis: Kaiserlich-königliches Haupt Verpflegs Magazin zu Budweis, 30. 6. 1864, 2 s., 382x462 mm
- 02 Křestní list – opis (Jan Rajlich), 21. 9. 1940 (nar. 14. 2. 1834 v Kamýku n/Vlt. č. 4), Kamýk n/Vlt.: Farní úřad, 2 s., 297x210 mm (opis potvrzen Soudní kanceláří okresního soudu ve Voticích 10. 10. 1940)

Karel Vojtěch Rajlich (1877–1959)

- 03 Deník č. 1, blok v tm. hnědé kožené vazbě, čtverečkový papír, inkoust. tužka, Linec: 1. 12. 1896, zápisky deníku 80 s., cca 157x102 mm; vloženo: Recepis – Jan Rajlich, mlynář, Červený Hrádek, MUDr. M. Schön, 10. 5. 1887, 1 s., 114x68 mm; Billet d'entrée N° 14626, Musée de Ghizeh, 52x52 mm; Visite é l'Etablissement – Desinfection, Conseil Sanitaire + Quarantenaire d'Egypte, 102x135 mm, poškozeno; 144, Paris: Armé du Salut, 18. 4. 1901, 80x120 mm; Suvenýr, sušené květy (3 karty): Jerusalem, Gethsemani, Berg Zion, 1901, 107x68 mm; Singer (leták), Ghezireh: Exposition Agricole, 2 s., 288x200 mm (tento deník s přílohami je zachován v xero-kopiích z r. 1995, originál nebyl již nalezen)
- 04 Deník č. 2, blok v tm. hnědé kožené vazbě s voskovanou předádkou, červená ořízka, čtverečkový papír, inkoust. tužka, 252 s. (z toho vlastní zápisky deníku 70 s.), 157x102 mm (blok); vloženo: 5 stvrzenek, Kard. Řečice: Frant. Víta, mistr zednický, 1935, 110x140 mm; Výdaje, čtverečkový papír, červený inkoust, 1 list, 206x146 mm
- 05 Křestní list (Karel Vojtěch Rajlich), vyd. 14. 3. 1907 (nar. 22. 1. 1877 v Hrádku Červeném), Kosova Hora: Farní úřad, 1 s., 210x342 mm
- 06 Výkresy (8 ks oboustr.), tužka, 242x326 mm
- 07 Výkres – fragment (na líc. str. tužka, na rub. str. fragment vlastnoruč. psaného textu), 242x163 mm
- 08 Vysvědčení na propuštění ze školy, číslo 37 / školní rok 1888 (Rajlich Karel), Hora Kosova: Obecná škola, 16. 3. 1895, 1 s., 342x210 mm
- 09 List za vyučenou (Karel Rajlich), Sedlčany: Živnostenský spolek kovářů, zámečníků, kolářů a bednářů a. t. d. a Místní obec Kosova Hora, 7. 4. 1895, 4 s. (text na s. 1), 400x250 mm
- 10 Průvodní list pro stravovny v království Českém / Begleitschein der Natural-Verpflegsstationen in Königreiche Böhmen č. 21, Krummau / Krumlov: Nat.-V. Station / Stravovna, 8. 4. 1895, 32 s., desky, 176x110 mm
- 11 Legitimační lístek č. 215, Netolice: Spolek katol. tovaryšů, 07. 1895 – 03. 1896, 2 s., 76x119 mm
- 12 Arbeitsbuch / Knížka pracovní (Carl Rajlich), Nedrahovice: Obecní úřad, 4. 8. 1895, 80 s., desky, 189x105 mm (vlozeny: 4 lístky květů růží, 1 čtyřlístek)
- 13 Unterstützungswanderschein No. 06160 (Arbeitsbuch), Winterthur: Schweizerisch-interkantonal Verband für Naturalverpflegung, 7. 8. 1898, 36 s., desky, 176x114 mm
- 14 Karte Nr. 3896 (Karl Rajlich), Klagenfurt: Kat. Gesellen-verein, 17. 5. 1897, 2 s., 79x108 mm
- 15 Karte No. 9033 (Rajlich Karl), Bozen: Kat. Gesellen-Verein, 3. 1898 – 12. 1900, 2 s., 86x122 mm
- 16 Karte No. 9033 (Rajlich Karl), Bozen: Kat. Gesellen-Verein, 1. 1901 – 2. 1901, 2 s., 86x122 mm
- 17 Klubkarte No. 7 (Perl Franz), Bozen: Rauchklub „Gmüathli“, (1901), 2 s., 93x123 mm (podpis K. Rajlich, Der Präsident)
- 18 Reise Pass / Cestovní list No 568 (Carl Rajlich), Selčan: K. k. Bezirke Hauptmannschaft, 14. 1. 1901, 16 s., 143x102 mm (bez 1. listu obálky)
- 19 – 27 Poutní lístky: Roma: Sacrosancta Basilica dei SS. Fabiano e Sebastiano, 9. 3. 1901, 1 s., 97x130 mm
Roma: Basilica S. Pauli via Ostinensi, 9. 3. 1901, 1 s., 148x202 mm
Roma: Sacrosancta Patr.lis Basilica Liberiana, 9. 3. 1901, 1 s., 165x228 mm
V. Sacrarum Vaticanum, 11. 3. 1901, 1 s., 118x179 mm
Jerusalem, 30. 12. 1901, 1 s., 87x128 mm
Nazaret: Gerasalemme: S. Salvatore, 19. 1. 1902, 1 s., 96x139 mm
Tabor: Gerasalemme: S. Salvatore, 19. 1. 1902, 1 s., 96x139 mm
Emmaus(?): Gerasalemme: S. Salvatore, 19. 1. 1902, 1 s., 96x139 mm
Tiboriade(?): Gerasalemme: S. Salvatore, 19. 1. 1902, 1 s., 96x139 mm
Jerusalem, 30. 12. 1901, 1 s., 87x128 mm
- 28 Turecký pas, 1901, 1 s., 424x280 mm (podlepeno, poškozeno)
- 29 (Dopis) an M. Angela, die barmherzigen Schwestern von der Congregation St. Caroli Borromaei

XVIII. „Dej Bůh štěstí 1928“, zaměstnanci a spolupracovníci pivovaru v Dírné. Karel V. Rajlich stojí jako třetí zleva, fotografie z archivu Jana Rajlicha.

XIX. Fotografie z výstavby „červeného hrádku“, rodinného domu Karla V. Rajlicha, v Dírné čp. 73, 2. polovina 30. let 20. stol. Na snímku Jaroslava Rajlicha je zachycen i K. V. R.

- zu Haifa, Jerusalem: M. Blandin, 14. 1. 1902, 1 s., 222x142 mm (obálka 123x150 mm)
- 30 Vizitka, Lourdes: J. Lalaque, restaurateur, 1 s. (na rubu podpis Rajlich Karl), 68x106 mm
- 31 Die Auserstehung der Toten, Theater-Vorstellung, programový leták, Bozen: Katholischer Gesellen-Verein, 9. 11. 1902, 1 s., 231x144 mm
- 32 Quittungskarte Nr. 1 (für Karl Rajlich), Dortmund: Polizeibehörde, 15. 10. 1903, 1 s., 200x150 mm
- 33 Bescheinigung über die Endzahlen aus der Ausrechnung der Quittungskarte No. 2 für Karl Rajlich, Dortmund: Polizeibehörde, 26. 9. 1904, 1 s., 149x105 mm
- 34 Quittungskarte Nr. 3, Dortmund: Polizeibehörde, 26. 9. 1904, 2 s., 200x150 mm
- 35 (Receipt), Dortmund: Allgemeine Ortskrankenkasse, 22. 11. 1905, 1 s., 167x85 mm
- 36 Arbeits-Bescheinigung (dopis), Dortmund: W. Stutznäcker, 23. 11. 1905, 1 s., 281x222 mm
- 37 Reise Pass / Cestovní list No 24/06 (Karl Rajlich), Selčan: K. k. Bezirkshauptmannschaft, 18. 6. 1906, 16 s., 143x102 mm (+ obálka)
- 38 Obálka (dopisnice), Sedlčany: Fr. Černý, knihtiskárna, fragment 200x132 mm
- 39 Vysvědčení (893), Ml. Boleslav: Zkoušební komise pro podkováře, 20. 6. 1906, 1 s., 360x215 mm
- 40 Vysvědčení (spolehlivosti, Karel Rajlich), Kosova Hora: Starosta obce, 28. 12. 1906, 1 s., 338x210 mm
- 41 Vysvědčení, Sedlčany: Parní a válcový mlýn firmy J. Gaertner, 2. 1. 1907, 4 s. (text na s. 1), 284x224 mm
- 42 Vysvědčení způsobilosti (ku samostatné obsluze parních kotlů), Praha: Rektorát C. k. České vys. školy technické), 8. 1. 1907, 1 s., 340x211 mm
- 43 Vysvědčení způsobilosti (ku samostatné obsluze parních strojů nehybných i pojezdých), Praha: (Rektorát C. k. České vysoké školy technické), 8. 1. 1907, 1 s., 340x211 mm
- 44 Dopis (přijmutí do služby), Šternov: Nájem dvorů ve Šternově, 22. 2. 1907, 4 s. (text na s. 1–2), 338x210 mm
- 45 Memorandum (soupis deputátu), Šternov: Nájem dvorů ve Šternově, 1907, 1 s., 146x230 mm
- 46 Vysvědčení (dopis), Šternov: Nájem dvorů ve Šternově, 15. 10. 1909, 4 s. (text na s. 1), 338x210 mm
- 47 Dopis (nabídka místa od 1. května 1910), Dírné: Velkostatek hraběte Jos. Osv. Vratislava v Dírném, 11. 4. 1910, 1 s., 292x230 mm
- 48 Vysvědčení (dopis/koncept), Třebešice: klášterní dvůr Černovický, panství Třebešice u Benešova, 30. 4. 1910, 4 s. (text na s. 1), 338x210 mm.
- 49 Landsturmlegitimationsblatt / Domobranecká legitimace, Dírné: Obecní úřad 16. 3. 1915 (na rubu razítka Tabor K. k. St. B. 16. 4. 1915 a Kardasch-Řečic K. k. St. B. 18. 4. 1915), 1 list, 344x212 mm
- 50 Oddací list – duplikát (Karel Rajlich a Marie Hejhalová, uzavř. manželství 9. 4. 1907 Nechvalice), Nechvalice: Místní národní výbor, 28. 10. 1955, 1 s., 297x210 mm
- 51 Propouštěcí list 592/1920/1899, Jindř. Hradec: Pěší pluk 29, „pluk J. J. Švece“, náhradní prapor (vojín v záloze Rajlich Karel), 4. 1. 1928, 1 s., 338x210 mm
- 52 Vysvědčení o majetkových poměrech (vysv. nemajetnosti, Jan Rajlich), J. Hradec: Státní reálné gymnázium, 11. 9. 1931, 2 s., 342x211 mm (potvrzení: Berní správa v Táboře 29. 9. 1931, Obecní úřad v Dírné a Okres. úřad v Táboře 30. 9. 1931)
- 53 Lebensmittelstammkarte Nr. / Potravinový kmenový lístek čís. 84 (Karel Rajlich), Dírná: Obecní úřad, 25. 9. 1939, 2 s., 297x210 mm
- 54 Allgemeine Bürgerliche Legitimation Nr. / Všeobecná občanská legitimace číslo 3716 (Karel Rajlich), Tabor: Bezirksbehörde / Okresní úřad, 27. 3. 1940, 8 s., desky, 132x77 mm
- 55 Výměry (6 dopisů), Praha: Všeob. penzijní ústav, Úřadovna A, 22. 4. 1929, 10. 7. 1932, 27. 10. 1932, 18. 10. 1933, 23. 3. 1937 a 3. 5. 1937
- 56 Karte für Sonderbewilligungen / Lístek pro zvláštní povolení, Nr. 84, Dírná: Obecní úřad, 15. 4. 1942, 2 s., 210x149 mm
- 57 Lístek na potraviny pro pensisty a důchodce, 4 ks fragm., 1953, 136x76 mm
- 58 Lístek na cukr a mýdlo pro pensisty a důchodce, 2 ks, 1953, 62x60 mm
- 59 Úmrtní list (Karel Rajlich), 1. 12. 1959 (zemř. 23. 11. 1959 v Táboře, pohřb. 26. 11. 1959 v Dírné), Tábor: Odbor pro vnitřní věci rady Místního národního výboru, 4 s., 153x106 mm
- 60 Faktura (Jaroslav Rajlich), Tábor: Pohřební ústav, 27. 11. 1959, 2 listy, 297x208 mm
- 61 – 65 Mapy:
- 61 Dortmund und Umgegend, Dortmund: Heinz Lemberg, 333x415 mm
- 62 Adelsberger Grotte, 185x172 mm
- 63 Salzburg, Salzkammergut und einen Theil von Tyrol, Salzburg: J. Schön qm. Vesco, gezeichnet von Fr. Olitsek, 1836, 365x468 mm, podlepeno
- 64 (Rakousko-Uhersko), 470x624 mm, podlepeno
- 65 Země Alpské, Vídeň: Zeměpisecký ústav Ed. Höglza, 275x610 mm, podlepeno
- 66 Fotografie: Marie a Karel Rajlichovi a jejich synové Jaroslav a Karel, ca 1913, podlepeno na kartonu 165x108 mm

XX. Synové Karla Rajlichy, zleva Jaroslav, Karel, Václav a Jan, před novostavbou rodinného domu „červený hrádek“ v Dírné ca 1938, fotografie z archivu Jaroslava Rajlichy

XXI. Fragment výkresu psaného kurentem, K. V. R., 1890

Přepis textu: Nacht erkennt der Mensch / in der Einöde liebli- / Grusses, in der Noth / Brüderlichen Hand / ft, Scheue niemand / Leut' und Land. Rajlich Karl, Schüler der 2. Kl. 2 Abth. an der deutschen Volksschule in Amschelberg.

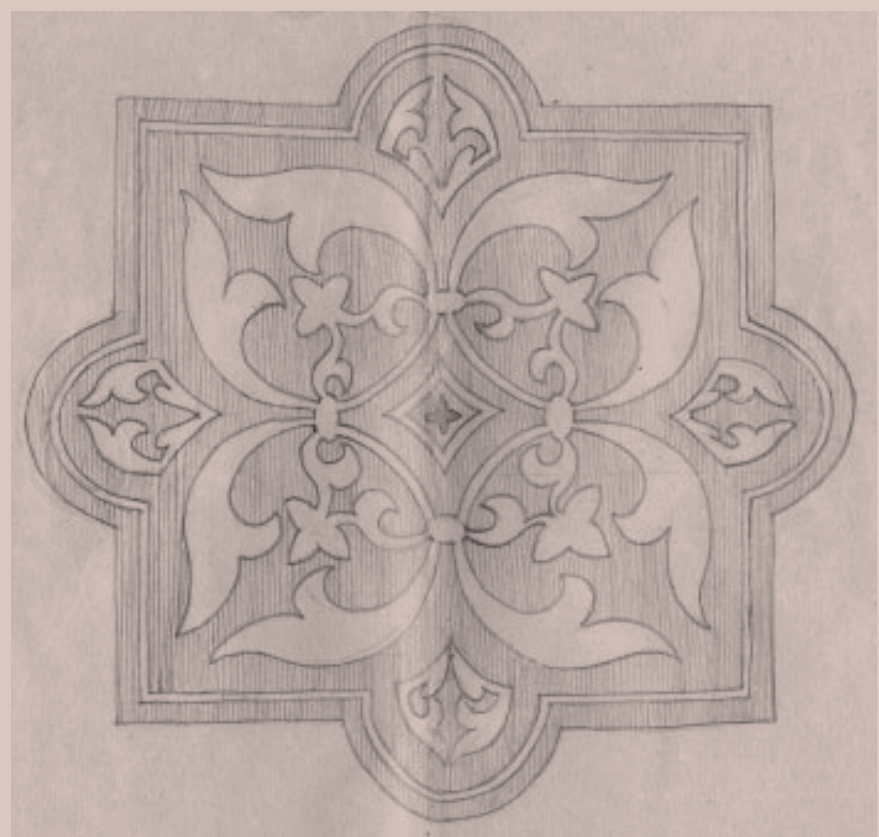
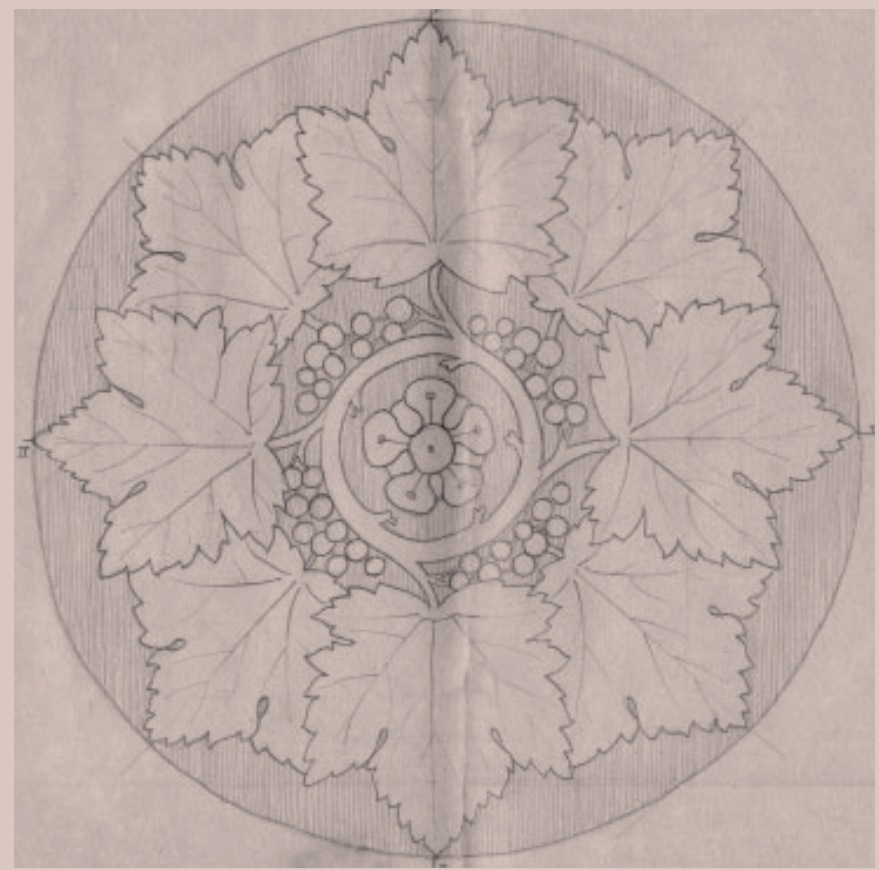
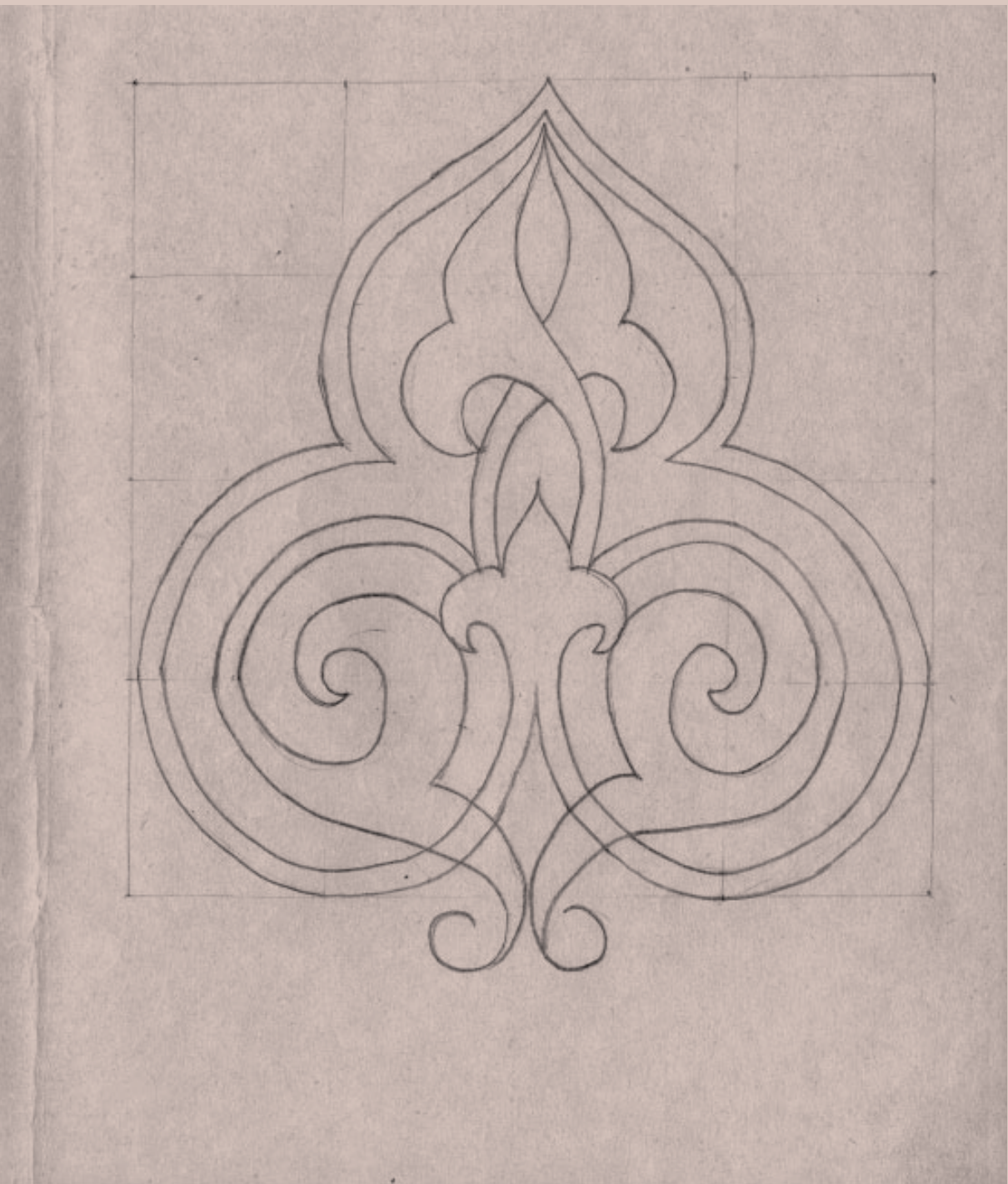
A jeho překlad: Noc (v noci) pozná člověk / o samotě milé- (?) / pozdravy, v nouzi / bratrskou ruku. / Nestyd' se nikoho / lidí ani země. R. K., žák 2. třídy – 2. oddělení na německé obecné škole v Kosově Hoře.

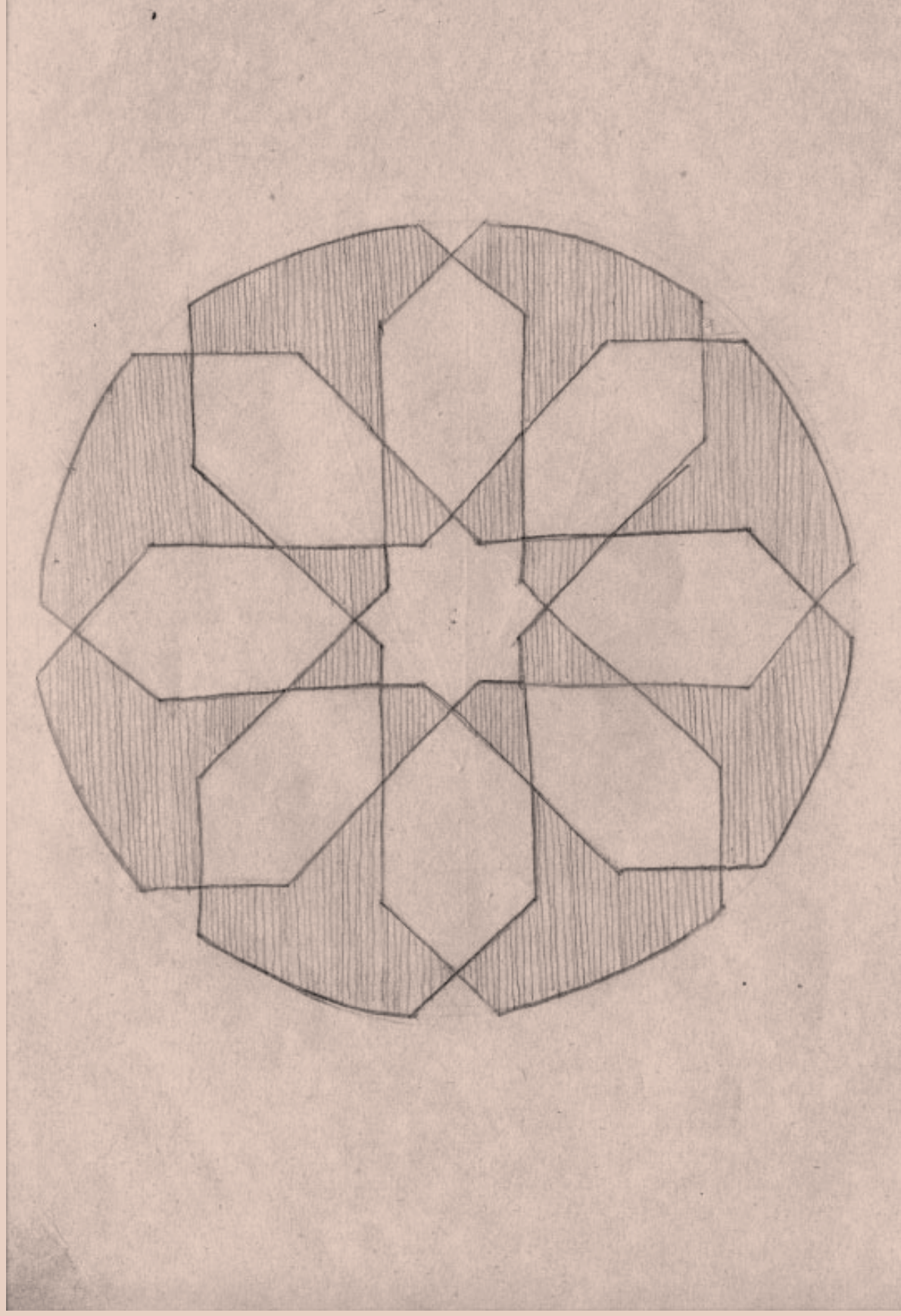
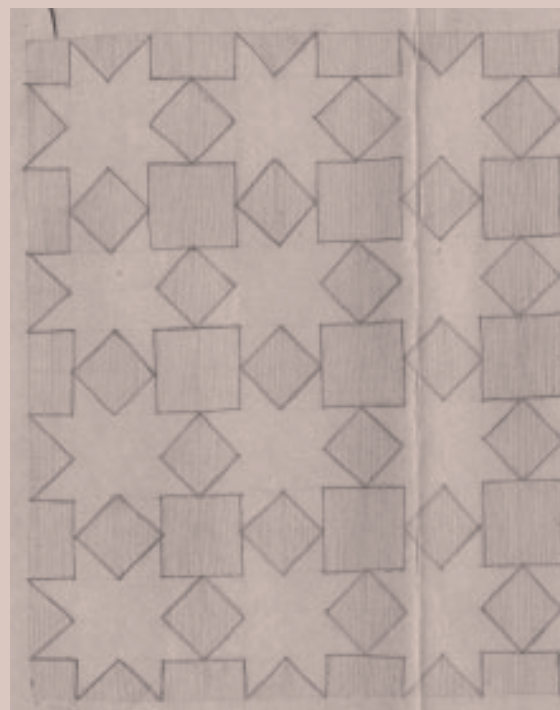
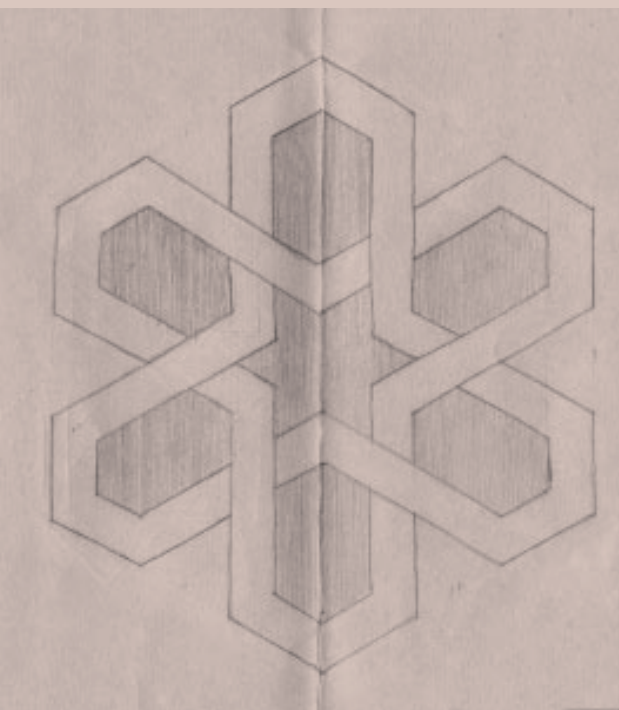
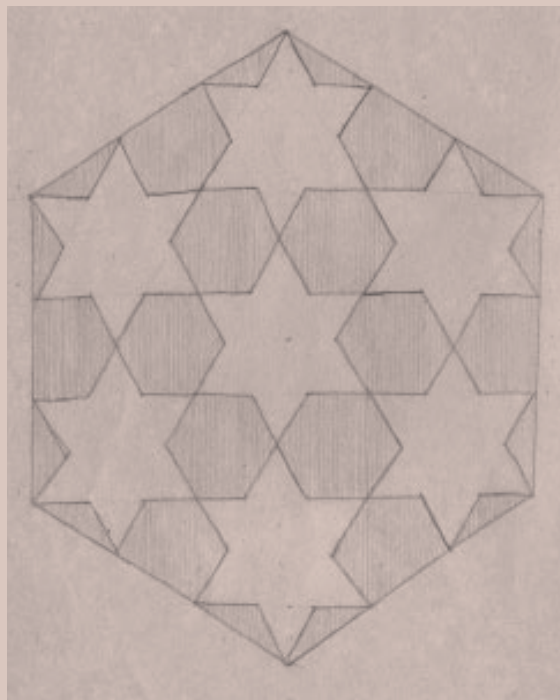
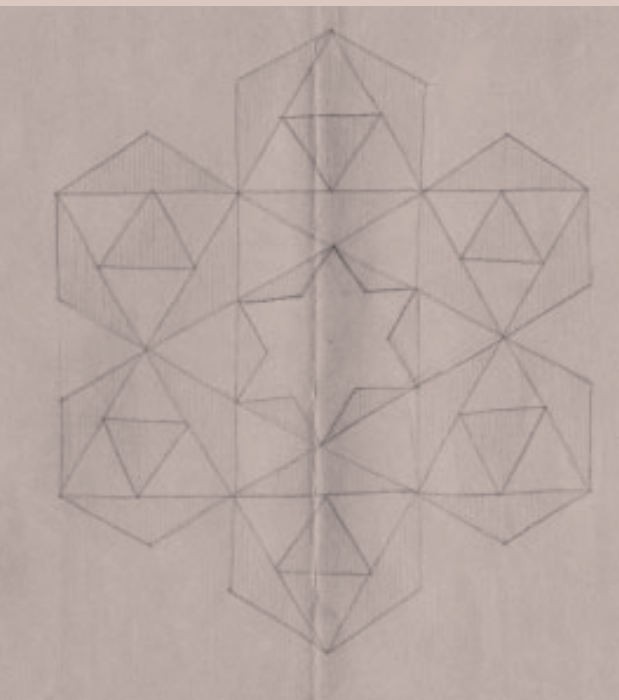
XXII.–XXXIV. Vedle psaní kurentem se na téže škole 12–13letí žáci učili kreslit různé dekorativní vzory. Ze 16 stran dochovaných výkresů Karla Rajlichy je reprodukováno několik ukázek na následujících stranách.

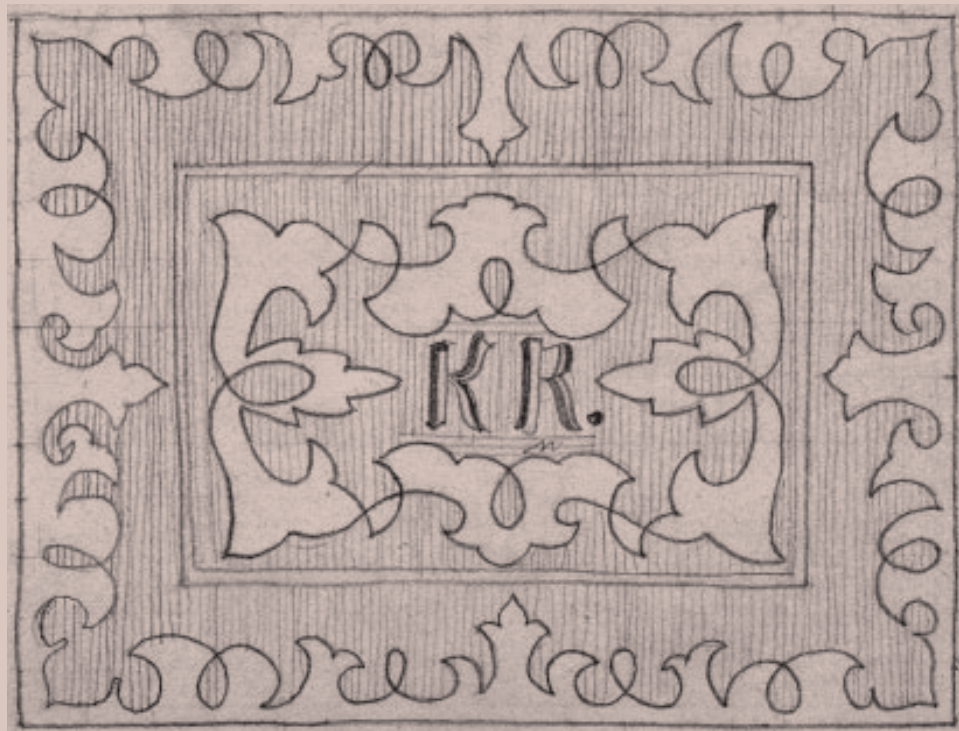
Nacht erkennt der Mensch
in der Einöde den liebli-
chen Grusses, in der Noth
die brüderlichen Hand. Scheue
niemand, furcht niemand.
Leut' und Land.

Rajlich Karl,
Schüler der 2. Kl. 2. Abth. an der
deutschen Volksschule in Amschelberg.

Karel Vojtěch Rajlich

Narodil se 22. 1. 1877 v Červeném Hrádku čp. 6

Otec: Jan Rajlich (1834–1891), mlynář

Matka: Antonie roz. Kottková (1843–1890)

1. 9. 1883 – 15. 7. 1888 čtyři třídy, Obecná škola 7třídní, Kosova Hora

1888 – 1891 tři třídy, Německá škola, Kosova Hora

(vysvědčení 16. 3. 1895)

7. 4. 1892 – 7. 4. 1895 učení u mistra kovářského Františka Kottka z Červeného Hrádku, svého strýce (7. 4. 1895 získává List za vyučenou, Sedlčany: Živnostenský spolek kovářů, zámečníků, kolářů a bednářů atd.)

První cesta: Červený Hrádek–Netolice

8. 4. 1895 zároveň s výučním listem získává Průvodní list pro stravovny v království Českém

29. 4. 1895 – 10. 5. 1896 zaměstnán u Jakuba Scheedorfera, mistra kovářského, Netolice

07. 1895 – 03. 1896 členem Spolku katolických tovaryšů Netolice

4. 8. 1895 získává Knížku pracovní, Nedrahovice: Obecní úřad

Druhá cesta: Netolice–Linec

12. 5. 1896 – 15. 5. 1896 cesta Netolice, Krumlov, Hellmonsödt, Leonfelden, Urfahr, Linec

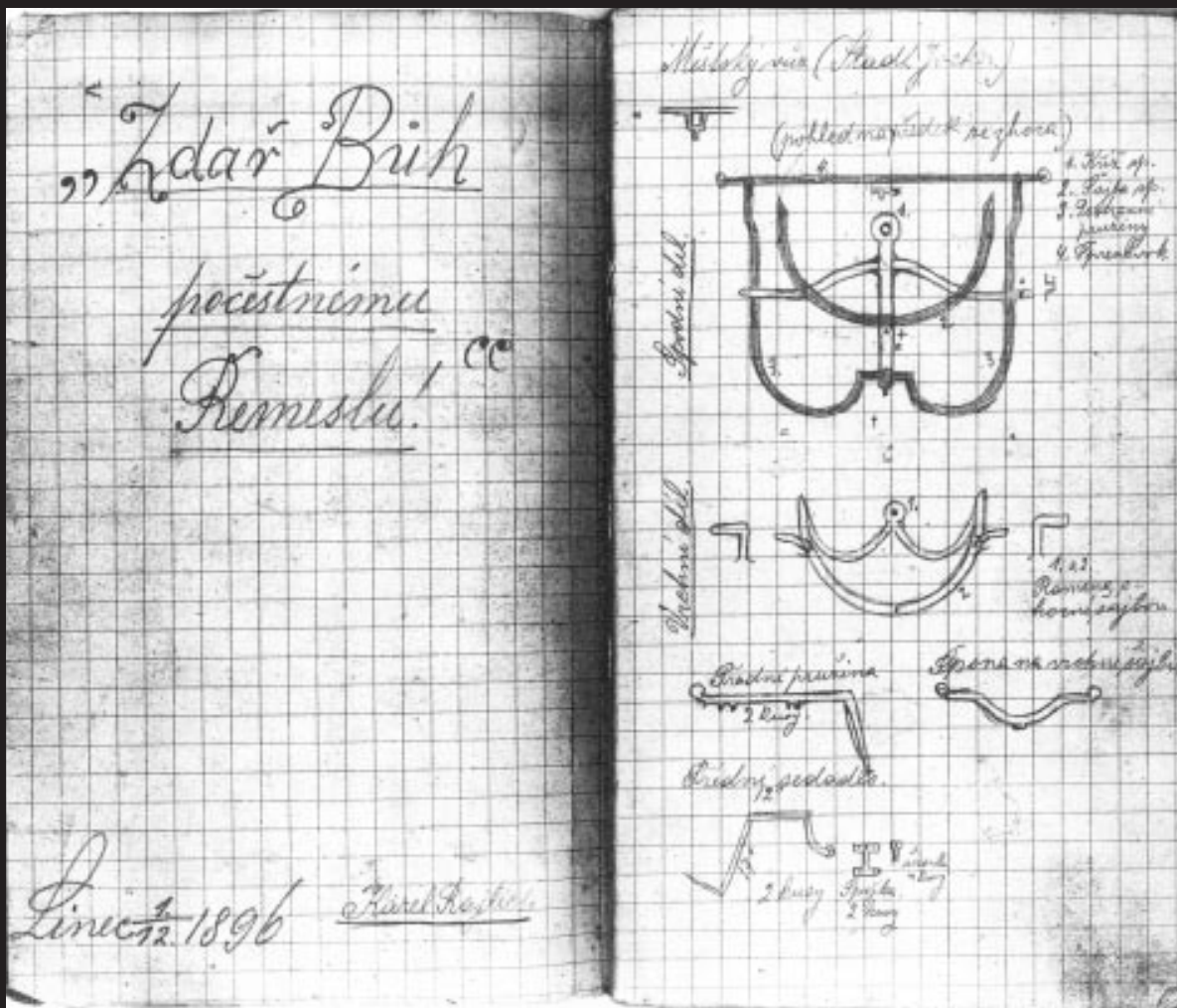
15. 5. 1896 – 24. 4. 1897 zaměstnán ve Wagenfabrik Ig. Nissemüller, Linec

Třetí cesta: Linec–Celovec

26. 4. 1897 – 15. 5. 1897 cesta Linec, Traun, Wels, Lambach, Schwanenstadt, Gmunden, Traunkirchen, Ebensee, Ischl, St. Wolfgang, Mondsee, Solnohrad, Hellbrunn, Hallein, Kuchl, Golling, Werfen, Hütttau, Radstadt, Schladming, Gröbming, Irdning, Liezen, Rottenmann, Trieben, Wald, Mautern, St. Michael, Leoben, Donawitz, Bruck, Frohnleiten, Peggau, Gratwein, Hradec (Štýrský), Wildon, Leibnitz, Spielfeld, Marburk, Oberwalz, Mahrenberg, Dolní Drauberg, Völkermarkt, Celovec

„Zdař Bůh
počestnému Řemeslu“

Duši Bohu
králi meč
srdce vlasti
sobě čest

Kdo se za svůj národ stydí
hoden potupy všech lidí

Od srdce k Bohu
od Boha ku králi
od krále k vlasti

Moje zápisky z mých cest a poznámky z větších událostí

Karel Rajlich

Na Zdar!!!

Name, Gewerbe und Standort des Arbeitgebers, (Bei Lehrlingen auch die Bedingungen des Lehr- vertrages.)	Datum des Eintrittes	Datum des Austrittes	Bezeugt Vysvědčení
Jméno, živnost a stanovisko zaměstnavatele pokud se týče pána učedníka, (Při učednících také podmínky učební smlouvy.)	Den vstupu	Den výstupu	
<i>Ig. Nisse Müller</i> <i>Wagenfabrikant</i> WIRD BESTÄTIGET. Städtisches Meldungsamt LINZ am 25. APR. 1897 <i>Kieck.</i>	15. Mai. 1896.	24. April. 1897	<i>Endesgefertigter bestätigt dass Carl Rajlik Schmiedgehilfe bei mir in Arbeit stand, & hat sich seit dem Zeitpunkt sittlich verhalten & wird nach seiner Bis zum Aufsehen geordnet entlassen</i> <i>IG. NISSE MÜLLER</i> <i>LINZ</i>

První díl / rok 1897

Započato ve Welsu dne 26. dubna 1897 v poledne

Nezoufejme v těžkém boji,
kdo věrný Čech, s námi ať se spojí.

Moje barva: červená a bílá,
dědictví mé poctivost a síla.

Linec

26. dubna 1897

Z Lince jsem vyšel v pondělí v 6 hodin ráno, měl jsem něco přes 8 zlatých s sebou. Před 8. h. jsem byl v Traunu, odtud jsem šel na Wels, kdež jsem byl asi ve čtvrt na dvanáct, šel jsem na stravovnu, prohlídl jsem si město, kteréž jest sice hezké, ale ani velké, ani tuze výstavné. Krásná kasárna jsou tu a pěkná rozhledna, podobná oné, jako je v Linci. Řeka Travna teče tady též. Z Welsu jsem vyšel asi ve tři čtvrtě na 1 hod. k Lambachu. Po cestě jsem mnoho neviděl, poněvadž krajina tam tudy nejní mnoho romantická. Do Lambachu jsem měl asi tři hodiny, ale přišel jsem tam teprve o půl 6. hod. Lambach jest městy. Nejdříve se přijde k nádraží a pak teprve, skorem po půl hodině, do městyse, kde jest pěkný klášter a asi 2 kostely, z nichž jeden stojí nad městysem na vrchu. Z Lambachu jsem šel podle řeky Travný do Schwanenstadtu, jest tam tak asi dvě a půl hodiny. Šel jsem tam až do 11 h. se 4 pekaři a 1 zámečnickem, všichni byli Němci. Schwanenstadt jest malé město a ani nemám, co bych o něm psal. Jen to, že jsem tam měl pomoci nějakému kováři natáhnout 2 ráfy. Slíbil, že mi dá 1 korunu, ale já tam nešel. Myslel jsem si, kdoví jak by to s tou korunou vypadalo, a pak jsem měl do Gmundenu šlapat hezký kus cesty. Ze stanice nás tři pekaři opustili, a tak jsem o tři čtvrtě na jednu vyšel s 1 pekařem a s tím zámečnickem ke Gmundenu. Počasí bylo tuze krásné a cesta začínala

XLIV. Arbeitsbuch / Knížka pracovní. Druhé potvrzení o praxi v pracovní knížce – z Lince.

Přepis textů s překladem: Ig. Nisse Müller, Wagenfabrikant / výroba vozů

15. Mai 1896 / 24. April 1897 / Endesgefertigter bestätigt dass Carl Rajlik Schmiedgehilfe bei mir in Arbeit stand u. hat sich dieser Zeit treu, fleissig, sittlich verhalten u. wurde auf sein Eigenes Ansuchen gesund entlassen. / Níže podepsaný potvrzuje, že Carl Rajlik, kovářský pomocník, u mne pracoval a v té době se choval věrně, pilně a mravně a byl na vlastní žádost zdrav propuštěn. / Ig. Nisse Müller (Razítko) Potvrzuje se. / Městský ohlašovací úřad Linec / 25. dubna 1897.

Cestovateli, pozor!

Který cestovatel svévolně nebo z nedbalosti tento průvodní list ztratí, pozbude práva na stravu a nocleh ve stravovnách, poněvadž žádají opatrovník těchto stanic není oprávněn, jinou knížku vystaviti a vydati.

Zur besonderen Beachtung für den Reisenden!

Durch den mit Absicht oder aus Nachlässigkeit herbeigeführten Verlust dieses Begleitscheines verliert der Reisende auch den Anspruch auf Verpflegung in den Natural-Verpflegsstationen, da die Stationsleiter in diesem Falle zur Ausfertigung eines Duplikates nicht berechtigt sind.

Avvertimento importante per i viaggiatori!

Il viaggiatore che, od a disegno o per trascuranza, perde questo libretto, cessa di aver diritto all'alimentazione nelle stazioni per l'alimentazione in natura, il capostazione non essendo autorizzato a rilasciarne un duplicato in tal caso.

Különös figyelemztetés az utazóknak!

Ezen kisérvény vesztésége, akár akaratosan akár hanyaság által előidéztetett következtében veszíti az utazó ételmezési jogát ételmezőállomásokon mert az állomási főnök ezen esetben másod példány kiállítására nincsen jogosítva.

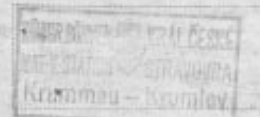
Podpis cestujícího:
Unterschrift des Reisenden:

Karel Rajlich

Cis. běžné
Přev. list.

Pokračování průvod. listu č. h.
Fortsetz. des Begleitscheines G.-Nr.

Počet stravovny: 1901
Stampille der Verpflegstation: Soběslav

Průvodní list Begleitschein

pro (Jméno):
für (Name):

Carl Rajlich

Rok narození:
Geburtsjahr:

1877

Zaměstnání:
Beschäftigung:

Královská rada

do obce:
Ort:

Královské

Přísluší:
Geburtsort:

do okresu:
Kreis:

Liberec

do země:
Land:

Böhmen

- 1 -

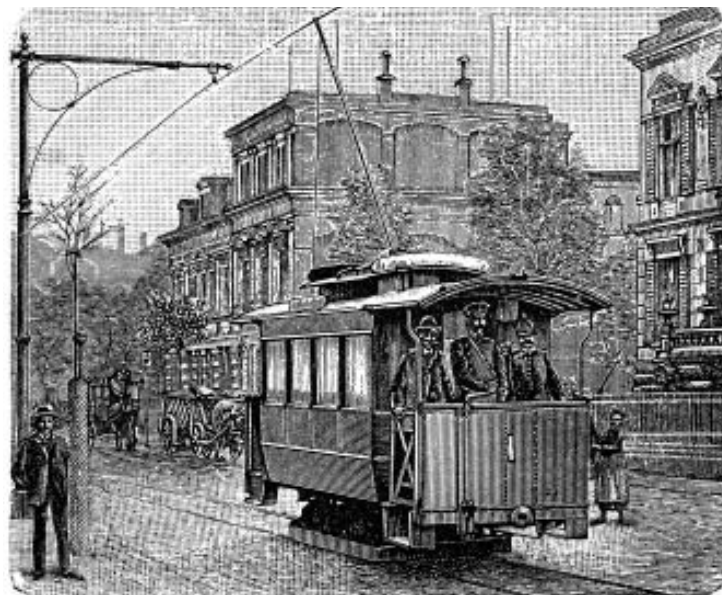
býti romantickou. Též sluší poznamenat, že jsem našel desetihalíř, což mně přišlo vhod, přidal jsem ještě 3 krejcarey a měl jsem půl litru piva. Též jsme šli okolo jednoho zámku, jméno jsem si nezapamatoval. Není to zámek velký, jest jen jednoduchý, ale krásný, se 4 věžemi. Asi po půldruhé hodině chůze jsme došli do údolí, kde teče řeka Travná zrovna k vodopádu. Jest to pohled vskutku překrásný. Pod oním vodopádem jsme přešli přes řeku a lezli jsme do hezkého kopce. Pak se nám po cestě přidal les s polem a tak to šlo ustavičně. Blížil jsem se k oněm horám, na něž jsem z Lince vždy tak s touhou patřil. Traunstein jsme viděli již zcela určitě, i též ostatní nebetyčné vrchy, na jichž vrcholcích se bělaly kupy sněhu, ačkoliv dole bylo vedro nemalé.

O půl 6. hodině jsem vcházel do města Gmundenu. Pohled uchvacující. Jezero Travenské, s jehož vlnami si vítr pohrával, tu bylo přede mnou a já prošel ulicemi města jsem zůstal stát na břehu a pln úchvatu jsem zíral na ty nesčetné vlnky, po nichž množství lodiček sem tam ploulo. Krásně se vyjímají též ty labutě, kterýchž jest zde množství, any plouvou nádherně jezerem. Tyto jsou velmi krotké, takže jsem jim sám chléb rukou podával. Aby jim žádný nemohl ublížit, jest vydán trest až na 15 let vězení, kdo by jednu zabil.

Město jest velmi krásné, sluší též poznamenati, že jest zde elektrická tramvaj; po nábřeží pěkné sady, v nichž jest elektrické osvětlení. Okolí jest plno překrásných vil, že není možno je ani popisovati. Jezerem jezdí 2 parníky, a to z Gmundenu až do Ebensee, kterýž městys leží na druhém konci jezera.

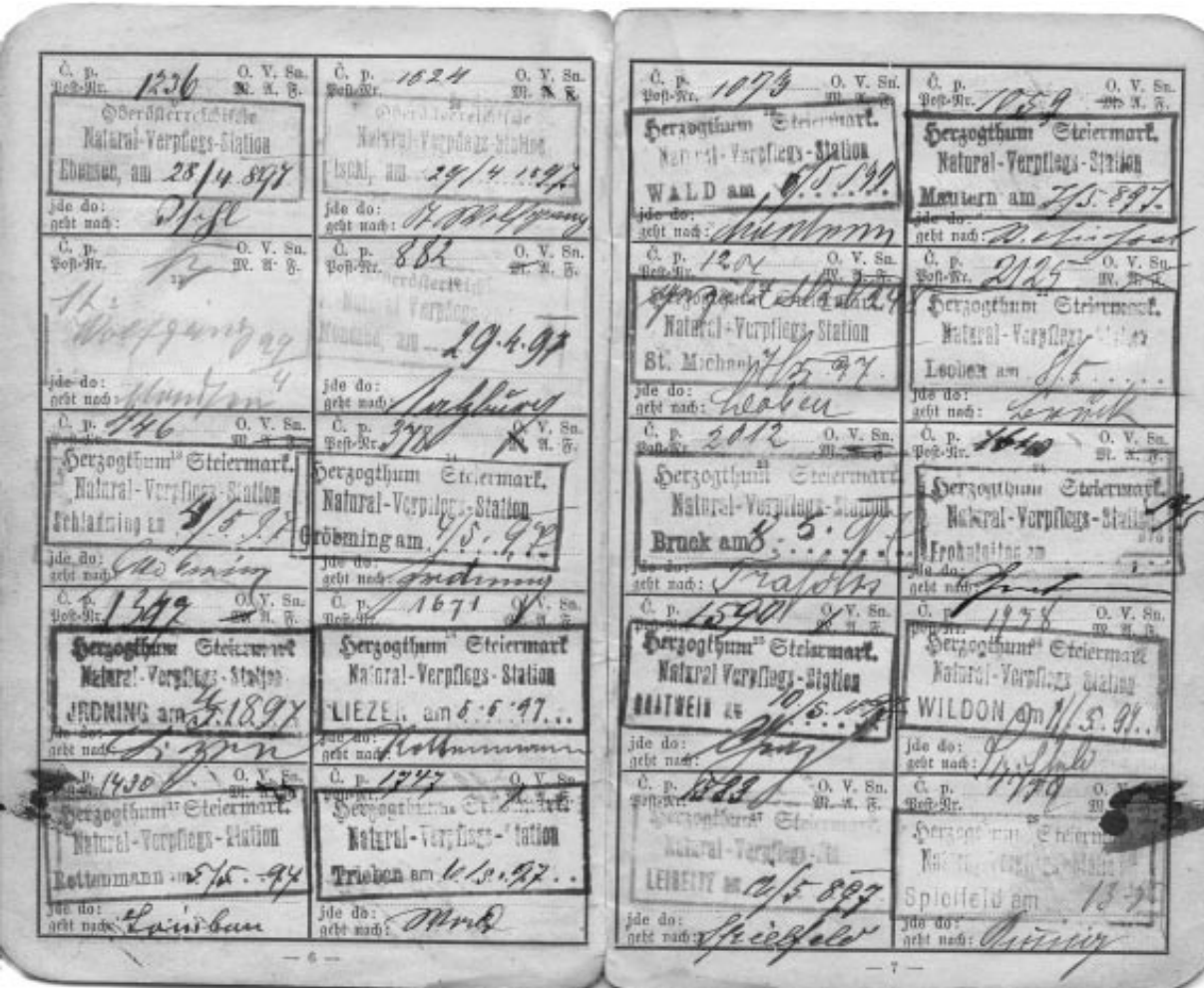
Ze stravovny (arcíř toho jména nezasluhuje) jsem vyšel druhý den ráno o tři čtvrtě na 7 h. a šel jsem na spolek, kdež jsem dostal krajíc chleba a pěkný kus vuřtu. Pak jsem se dal na cestu; se zámečníkem jsem se nesešel, zato zase s jedním krejčím. Tak jsme byli zase tři. Cesta jde zrovna podle jezera a po druhé straně jde dráha, která musí jít mnoha tunely. Za městem v sadech jest pomník císaře Františka Josefa. Traunstein jest ohromná hora kamení, která se rozprostírá na druhé straně podle jezera a která z cesty nezmizí až skorem za tři hodiny. Cestu po onom nábřeží nelze ani popisovati, kamkoli člověk pohlédne, samá krásná vila. Též se musí jít skrze dva krátké tunely, načež se přijde ke krásnému pomníku, na němž jest bronzový ležící lev, an v předních tlapách drží znak císařského orla. Pak se přijde do vesnice nazvané Traunkirchen. Jest to skála jako poloostrov vyčnívající do jezera, podle níž jsou postavené domy a na ní nahoře stojí kostelík, což se překrásně vyjímá. Již v Linci jsem si přál ony krásné krajiny v Solné komoře prohlédnouti, když jsem se díval do výkladních skříní na fotografie těchto krajin. A bylo mi toho v plné míře dopráno.

O čtvrt na 12 jsem přišel do Ebensee, kdež jsem šel hned na stravovnu a dostal jsem polévku, hovězí maso a knedlík. O půl 1. hodině jsem vyšel z městysu

XLV. Úvodní dvoustrana Průvodního listu pro stravovny v království Českém / Begleitschein der Natural-Verpflegsstationen in Königreiche Böhmen, 1895

XLVI. Elektrické dráhy se začaly objevovat ve středoevropských městech koncem 19. stol.

(do onoho se musí z Gmundenu jít tři a půl hodiny neustále podle toho krásného jezera). Pohled na Ebensee jest vskutku též překrásný, množství továren jest tam, celkem jest to čistý městys. Odtud jsem šel zase do Išlu. Onen krejčí v Ebensee zůstal, ale zato jsem se sešel zase s jedním kovářem, Čechem. Takto jsme se sešli hned v Gmundenu, ale do Ebensee jsme spolu nešli. Shledal jsem se s ním rád, poněvadž když já jsem pracoval v Netolicích, tak on tam pracoval též u druhého kováře.

Cesta do Išlu byla krásná, jakž se v oné krajině ani nedá jinak myslit. Počasí nemohlo ani být lepší. Do Išlu jsme přišli ve čtvrt na sedm večír, kdež jsme hned šli do stravovny. K večeři jsme měli pražený brambory, knedlík z krupice a krajíc chleba. Byli tam už tři, kteří zase šli do Ebensee. Ráno jsme měli polívku z rýže a krajíc chleba, který mi zbyl k svačině. K mistrům jsem tam nezašel. Išl jest překrásné město, nad nímž se zdvihá vysoký vrch s rozhlednou. Pěkné divadlo a krásný kostel, zvláště věž. Jest úzká a nahoře má střechu jehlancovou, úzkou, kulatou a velmi vysokou. Též jsem zde zůstal stát dívaje se na dráhu, kteráž má koleje o mnoho užší než druhé. Měřil jsem je metrem, tak byly široké 76 cm. Posléze jsem uhlídal více podobných drah.

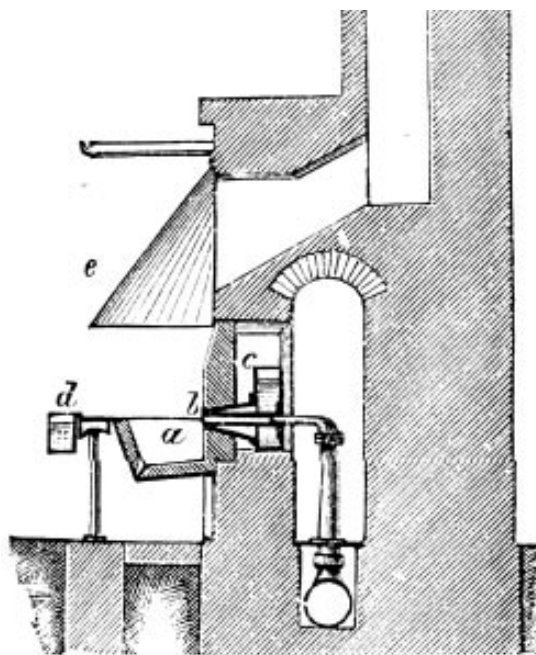
Odtud jsem šel do Sv. Wolfgangu (St. Wolfgang). Po cestě jsem užil krásné podívané a jako obyčejně jsem si vždy sedl někde do chládku a díval jsem se na ten boží svět, kterýž se mi těchto dnů obzvláště líbil. Do Sv. Wolfgangu jsem měl 3 hodiny, ale to se rozumí, že jsem tam šel až do půl dvanácté. Půl hodiny před Sv. Wolfgangem začíná jezero svatého Wolfganga. Na začátku toho jezera jsem si sedl a díval se na něj. Ovšem si žádný nemůže myslit, že snad jsem denně nic neušel, ale kdo zkusil, co jest to nosit s sebou takový ranec jako já, ten se tomu nebude divit. Mě též už bolela ramena a nohy, tak si člověk také rád odpočine.

Když jsem si odpočinul, tak jsem šel dál. Po půl hodině jsem přišel do Sv. Wolfgangu, kdež jsem šel zase do stravovny, kdež jsme měli každý 2 knedlíky z krupice s nějakou omáčkou a krajíc chleba. Když se přijde do Sv. Wolfganga od Išlu z té strany, tak se jezero rozprostírá po levé a městys po pravé straně. Několik pěkných vil jest zde a kostel založený od svatého Wolfganga. Též jsem zde viděl po prvé pohorskou dráhu, jede zde za městem na ohromný vrch, takzvaný Schafberg. Díval jsem se na to, jak jel vlak vždy do vrchu, chytaje se těmi zuby.

Ze Sv. Wolfgangu jsme vyšli asi ve tři čtvrtě na 1 h., šli jsme asi půl hodiny za městysem a pak jsme se museli skorem hodinu drápat na takový ohromný vrch, jenž sluje Falkenstein a jest vedle hory Schafbergu (1 525 m). Když jsme se tam vydrápali, tak jsme přišli na dvě kapličky, ve kterých jsou obrazy ze života

XLVII. Průvodní list pro stravovny v království Českém / Begleitschein der Natural-Verpflegsstationen in Königreiche Böhmen, ukázka vnitřku s dvoulistem s razítky stravoven v Solnohradsku, 1897

XLVIII. Schéma (řez) kovářské výhně

heißen Zerschlag- oder Vorschlaghammer, weil sie in den Schmieden von den Gehilfen des Schmiedes, den Zerschlagern, geführt werden. Steht, wie bei dem in Fig. 2 abgebildeten Zerschlaghammer, die Finne parallel zum Stiel, so wird der H. auch Kreuzschlag genannt. Fig. 3 zeigt den H. des

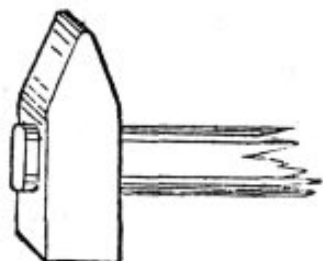

Fig. 1.

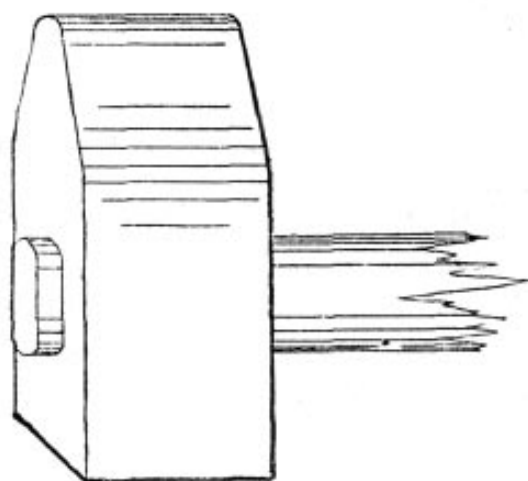

Fig. 2.

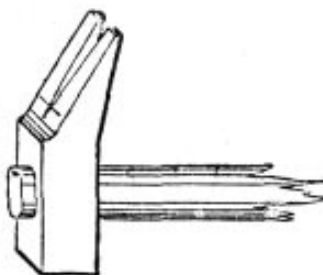

Fig. 3.

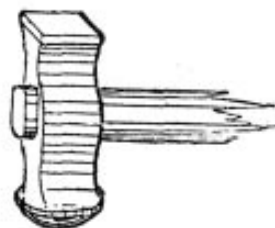

Fig. 4.

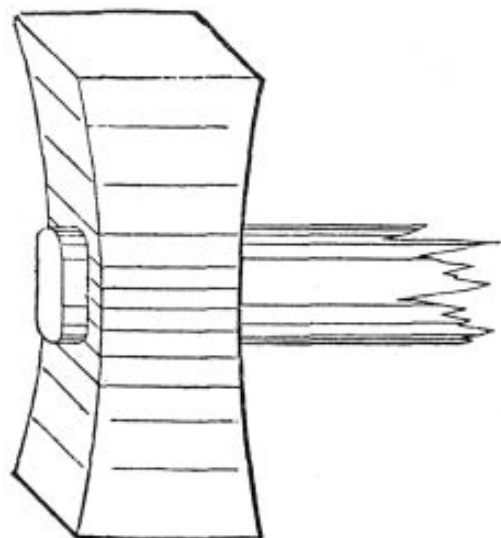

Fig. 5.

IL. Různé druhy kladiv, jak byly uvedeny v Brockhaus Lexikonu: 1. kovářské jednoruční, 2. kovářské křížové, 3. stolařské, 4. měditepecké, 5. měditepecký perlík

L. Spezial-Karte Salzburg, Salzkammergut und einen Theil von Tyrol (kreslil Fr. Orlitsek). Salzburg: J. Schön gm. Vesco, 1836. 365x465 mm. Mapa Země solnohradské, detail originálu jedné z map používaných K. V. R. při jeho vandrovní cestě (str. 56).

svatého Wolfganga. Skorem na samé špici onoho vrchu jest lavice a zábradlí, odkud jest krásná vyhlídka na jezero. Vrch onen stojí zrovna u jezera a na té straně k jezeru jest příkrý jako stěna. Když jsme se z něj podívali, tak jsme šli zase dolů na druhou stranu a přišli jsme ještě na 2 kapličky. V jedné z nich jest studně a nádoba k pití. Pod samým vrchem na levé straně stojí při skále postavený kostelík, do kteréhož jsme se též podívali. Z něj se jde do jeskyně, kde sv. Wolfgang spával. V ní jsme byli také. Pak jsme šli dál, až jsme přešli hranice Solnohradska a přišli jsme k jezeru maličkému, jež sluje Krotensee.

Ve čtyři hodiny jsme přešli opět hranice solnohradské a přišli jsme k vesnici, která leží u samého Mondsee, totiž jezera. Ale do městyse Mondsee se musí jít po břehu onoho jezera skorem 2 a půl hodiny. Ona vesnice leží na jedné straně jezera, takže konec jeho jsme neviděli, poněvadž jsou tam skály. Cesta podle břehu jezera jest překrásná, z jedné strany jezero a z druhé strany ohromné skály, v nichž jede dráha. Poblíže městyse jest ohromná strmá skála, jež sluje Drachenwand. Pohled na jezero jest překrásný, městys Ebensee jest vidět hned od oné vesnice. Městys sám není mnoho výstavný. Přišli jsme tam v půl 7. h. K večeri jsme měli tak zvaný pajsl a chléb a k snídani polívku a chléb. Druhý den jsme vyšli před sedmou hodinou ranní, den byl překrásný.

O 8 hodinách jsme přešli solnohradské hranice. Tam přestaly stravovny, v Solnohradě nejsou žádné. V poledne jsme si koupili půl litru piva a 3 veky každý a oběd byl hotov. Do města Solnohradu jsme přišli ve 4 hodiny, kdež jsme se přihlásili u policajtů a každý (totiž my 2 kováři jenom) jsme dostali cedulku na herberk v Getreidegasse, kdež jsme dostali večeri, nocleh a snídání. Týž samý den jsme se šli přihlásit ještě ku 4 kovářům. Práce nebyla žádná, jenom jedna a ta se nám oběma nelíbila. Druhý den jsme byli ještě u pěti kovářů, ale práce žádná. Tak jsme si prohlídli město, kteréž není tuze velké, ale dosti krásy jest v něm.

Město stojí po obou březích řeky Salcavy, přes kterouž jdou čtyři pěkné železné mosty. Rozkládá se na rovině mezi vrchy. Skorem uprostřed města je vrch, na němž stojí krásný starý hrad. Jest zde též elektrické vytahovadlo na obrovskou skálu, kdež nahoře stojí hostinec. Též dům, v němž se narodil W. A. Mozart, jsem viděl. Jest pod čtyři patra v Getreidegasse. Když jsme přišli do Solnohradu, tak jsme přešli první část, totiž nové město, a šli jsme přes most do starého města, kdež jsme se hned přihlásili u policejního ředitelství. Pak jsme prošli jednou branou (dolejš jest ještě jedna) do Getreidegasse, kteráž se táhne po délce a na náměstí se musí projít skrze průchodné domy. Na náměstí nevede ulice žádná, jest sevřené ze všech stran domy, musí se projít ze všech stran branami. Několik krásných kostelů před hlavním kostelem jest náměstí tak zvané

Solnohrad

Residenzplatz, na němž stojí pěkný vodotrysk. A pak končí na jedné straně krátkou uličkou do Residenzplatzu, na němž stojí krásná socha až na druhé straně do Mozartplatzu, na němž stojí socha Mozartova. Ve spolku katolických tovaryšů jsem dostal snídaní. Když jsme si vše prohlídli, tak jsme se dali na další pochod. Bylo skorem půl jedenácté. Šli jsme podle řeky Salcavy dolů, tam jsme se dívali na vojáky a pak na malíře, kterýž právě maloval hrad. Asi po hodině jsme přišli k Hellbrunnu. Jest to zámek se zahradou, v níž prý jest vidět rozmanité věci. Za Hellbrunnem jsme si zašli též

pro oběd. Já dostal hovězí polívku s nudlemi a pak smažený nudle a pak ještě 4 a půl krejcaru.

Krajina tamtudy jest krásná. Na horách sněhu a dole horko, oblaka lezly po vrcholcích, takže jich nebylo možno dohlédnouti. Ve 4 h. jsme přišli do Halleinu, kteréž městečko jest jaksi útulné. Tam jsem zůstal ve Spolku katolických tovaryšů přes noc, poněvadž začínalo pršet. K večeri jsem dostal polívku z mléka s chlebem a k snídání kávu a veku.

V 6 hodin ráno jsem vyšel, byla neděle a přelo ustavičně. To se nám počasí krásně změnilo v psinu. V okolí Halleinu jest mnoho solivarů. Přelo ustavičně až do 3 hodin odpoledne. Sešel jsem se s jedním zámečnickem, Moravanem, kterýž šel s námi až do večera a pak se dal do Tyrol. Asi v půl 9. h. jsme prošli skrze městys Kuchl a pak asi o 11. h. skrze městys Golling, kdež jsem si koupil 2 veku k obědu. Asi o půl dvanácté jsme vešli mezi ohromné skály, kudy protéká řeka Salcava. Tyto skály stojí příkře, takže jenom řeka a silnice tudy jde, dráha musí jít skrze ty celé skály ohromné dlouhým tunelem. Asi po půl hodině jsme prošli ty skály a octli jsme se v údolí, kdež bylo několik selských statků. Asi o třech hodinách jsme spatřili na vysokém vrchu krásný starý hrad, okolo kterého jsme museli jíti. Hned pod ním se rozkládá městečko Werfen, skrze kteréž jsme jenom prošli, a pak asi za hodinu jsme se pustili do údolí na levé straně, kde se vlévá jakási říčka do Salcavy. Tak jsme se pustili po té říčce, ale zámečnick šel po Salcavě dále. Sešli jsme se zase s jedním krejčím, s kterým jsem šel k jednomu sedlákovi na noc, a ten kovář s tím pekařem šli zase spolu. U sedláka jsme dostali k večeri nějakou polívku (jestli to polívka byla?) a zelí a pak mléko. Spát nás dali pod takovou kolnu, která nebyla ze dvou stran hrazená; museli jsme ležet na takové hromadě smetí, bez deky, beze všeho. Bylo mi zima, nespál jsem celou noc. Na tu neděli první, co jsem šel, budu pamatovat.

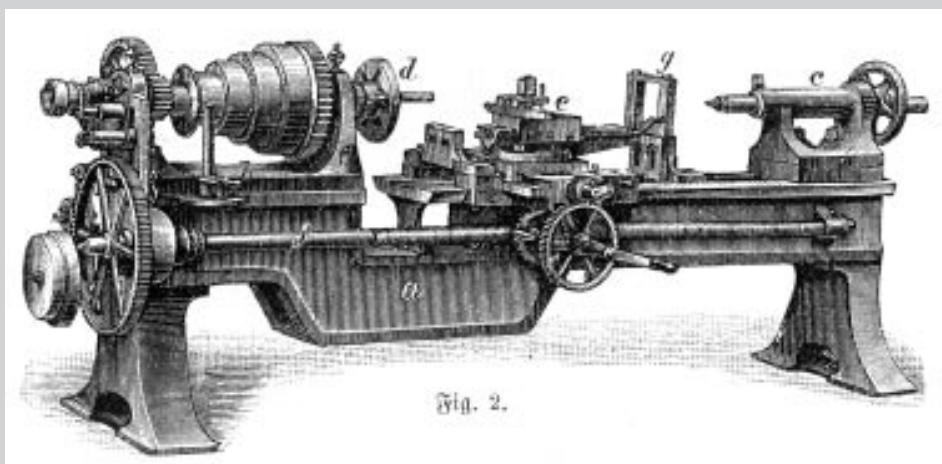
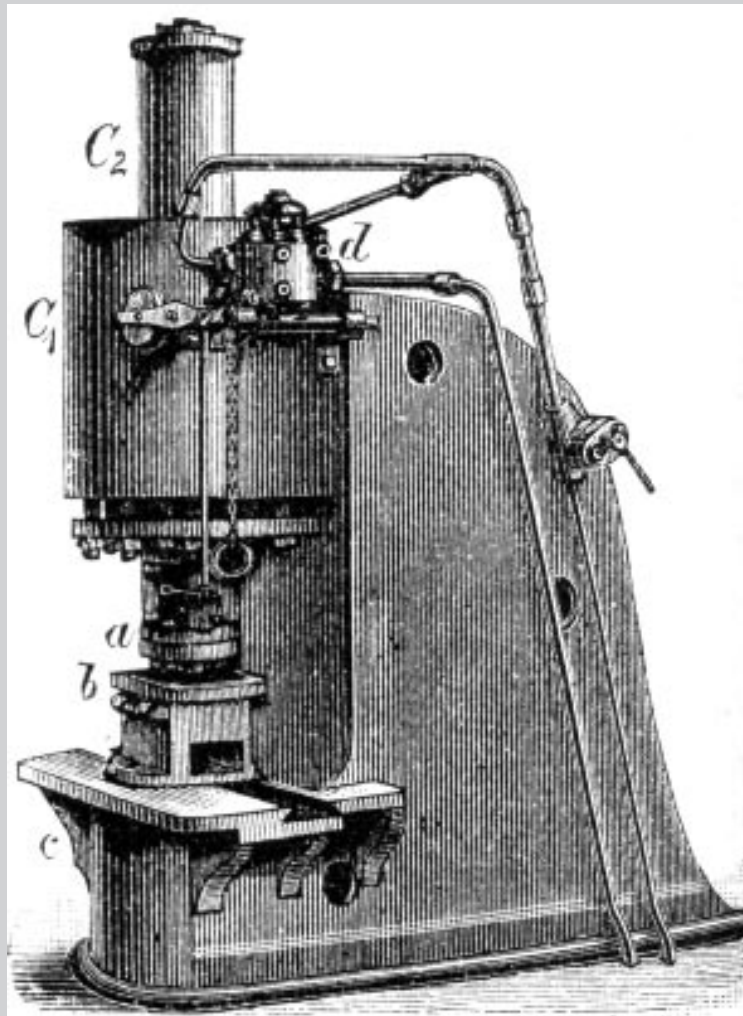
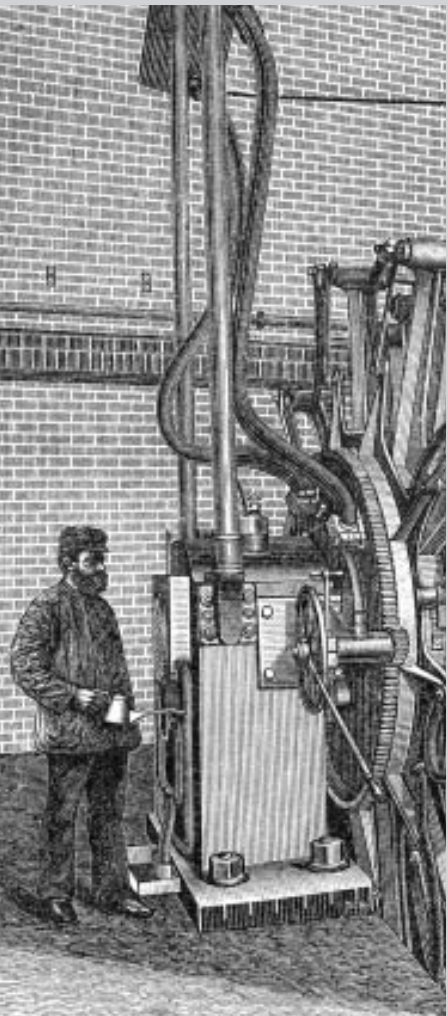

Fig. 2.

Ráno, když jsme se ho dočkali, jsme dostali zase takovou polívku a nějakou kaši. Pak jsme šli dále. Asi po hodině jsme přišli do vesnice Hüttau, kdež jsme se sešli zase s kovářem. Ti byli až tady přes noc a měli se dobře.

Ten den bylo pěkně. O jedenácti hodinách jsme přišli do města Werfen, kteréž město jest ještě ohrazeno. Z té strany, z které jsme k němu přišli, jest vidět po obou stranách hradby, 2 věže a ještě hluboký příkop, v němž jest doposud voda. Město samo stojí na vrchu, nejní tuze veliké. Odtamtud jsme vyšli před dvanáctou hodinou. Šli jsme údolím podél říčky Enže. Krajina jest krásná, samá luka, na nichž jest ohromné množství seníků, totiž od Radstadtu až k městysu Liezen. Asi o 3 hodinách jsme přišli na štýrské hranice, kteréž jsou označené cedulí zrovna na rohu jednoho mlýna. Jak se ona vesnice jmenuje, to jsem si nezapamatoval. V šest hodin jsme přišli na první stravovnu, totiž v městečku Schladming. K večeri jsme dostali brambory, zelí a chleba. Městečko to jest úhledné. Druhý den jsme vyšli v půl 7. h. a šli jsme dále do Gröbmingu. Tam jsme byli asi o 11. hodině a když jsme tam přišli, tak zrovna na rynku se mi utrhl řemen a pingl padl na zem. Tak jsem musel jít k ševci, aby mi ho sešil. Dal jsem mu 2 krejcare.

Odtud jsme vyšli ve tři čtvrtě na 1 h., do Irdningu. Bylo pěkně, ale mě rozbolela noha, že jsem sotva lezl. Irdning leží půl hodiny z cesty. Když jsme přišli k zámku, tak jsme se dali napravo. Asi po 6. hodině jsme byli v Irdningu. Tam jest stravovna u pekaře, tam jsme se měli dobře. Večír jsme dostali knedlíky s polívkou a fazole, kteréž mi náramně chutnaly, poněvadž byly studený s octem a cibulí, takové jsem jedl poprvé a byly dobré. Ráno byla káva a chléb, večír tam byla velká legrace.

Druhý den přišlo jen se lilo. Vyšli jsme o půl 7. hod. ráno, přes louky zpátky na cestu. Asi v 9 h. jsme přišli do vesnice, kdež na vysoké skále jsou zříceniny starého hradu. Odtud jsme šli dále a v 11 h. jsme byli v městysi Liezen, kdež byla stravovna. Tam jsme museli řezat dříví. K obědu byly knedlíky a fazole, zase studený, a chléb. Odpoledne nepršelo, šli jsme odtud napravo ku Rottenmannu podle malé říčky, opustíce údolí řeky Enže. Než jsme přišli do Rottenmannu, viděli jsme zámek Strechau Klamm, který stojí na ohromné skále pouze tak široké, jako jest sám. Asi o půl páté jsme přišli do Rottenmannu. Jest to pěkné městečko. Když jsme přišli na náměstí, tak tam zrovna v jednom hostinci hráli šumaři „Hej Slované“. To to se mnou škublo, pak jsem šel na stravovnu, kdež jsme museli taky štípat trochu dříví, abysme si mohli zatopit. Pak jsem si šel koupit korespondenční lístek a psal jsem domů. Stravu jsme měli jak obyčejně. Další den jsme šli dále, šlo nás asi osm. O jedenácté jsme přišli na stravovnu v Trieben, kdež jsem viděl, jak jeden prodal bílou košili s 2 límci za 35 krejcarů

- LI. Dělník obsluhující elektrárenské dynamo
- LII. Hydraulický kovářský lis
- LIII. Soustruh

LIV. Gmunden z Calvarienbergu, dobová pohlednice, Gmunden: F. E. Brandt

LV. Solnohrad, dobová pohlednice

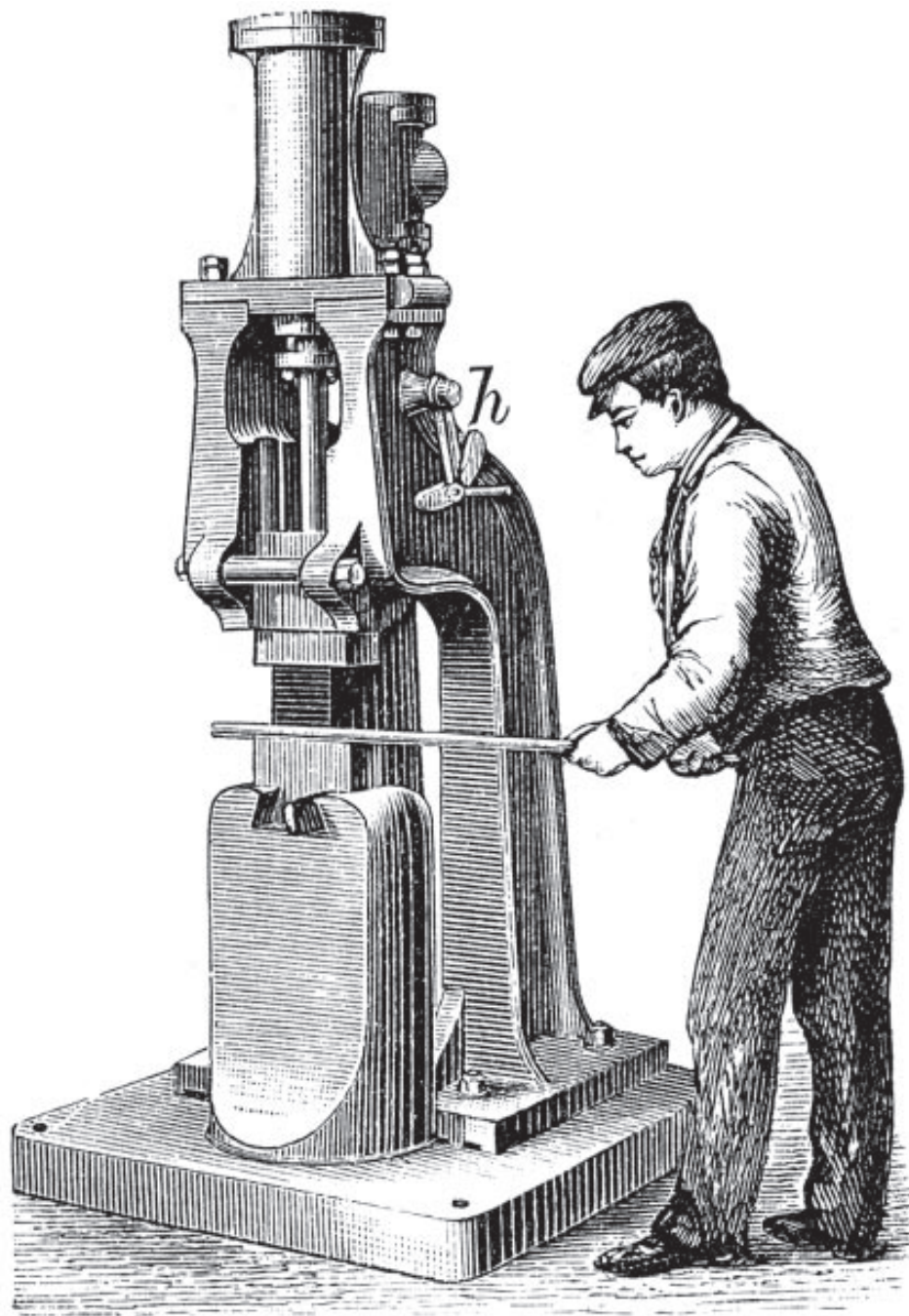
a propil to v kořalce. Večír jsme přišli do Waldu. Jest to malý městys. Druhý den před polednem jsme přišli do Mauternu. Pršelo neustále. Tam jsem šel taky do kláštera, kdež jsem dostal 10 kr. za spolek. Když jsme se najedli a trochu uschli, tak jsme zas šli. Mautern jest menší město, velký klášter dominikánský. Večír jsme přišli do St. Michaela. Nového zde nebylo nic, než jen že si tam jeden sklepník lámal hlavu, či vlastně hubu, a pak ten dozorce nad stravovnou byl taky takový.

Druhý den o 10 hodinách jsme přišli do Lubna (Leoben). Jest to krásné město. Řeka teče pod pěkným železným mostem. Jest tam stará brána. Též jsem zde měl zůstat dělat, ale já řekl, že půjdu dál. Pak nám zde řekl strážník, že v Donavicích se přijímají kováři, tak jsme se tam šli podívat, ale přišli jsme zpátky. Odtud jsme šli do Brucku podle řeky Mury. Byla sobota. Tam jsme přišli o půl šesté, obešli jsme kováře, jsou tam dva, a šli jsme na stravovnu. Zde se nás sešlo asi 12. Šest nás bylo Čechů. Zde jsem se převlék a vzal jsem si čisté prádlo.

Druhý den v neděli jsme šli dále, totiž já, 1 zámečník, kolář, řezník a kovář, samí Češi. Ten kovář, co jsem s ním šel, se dal k Vídní, a tenhle zas přišel od Vídně. Ten den bylo krásně, asi o půl deváté jsme přišli k jednomu hostinci, u nějž byla studně s kysibelkou. Tak jsme se každý napil, jak se patří. V poledne jsme byli v hostinci na stanici a pak po obědě jsme šli dále. Měli jsme ještě asi dvě hodiny do Frohnleitenu. Ten den jsme se vyleželi dost. O půl šesté jsme přišli do Frohnleitenu. Jest to pěkné městečko, na náměstí stojí několik řad kaštanů a pak poprsí jistého lékaře. Též jsem se zašel podívat do kostela. Večír se mi zastavily hodinky, tak jsem měl smůlu.

Druhý den bylo zas pěkně, asi o osmé jsme prošli skrz Peggau (městys) a na druhé straně nám zůstal Teistritz. O polednách jsme přišli na stravovnu v Gratweinu, kdež jsem zašel k hodináři s hodinkami. Ten mi je vypucoval a šlapaly zas. A to bylo to nejlepší, že za to nic nevzal. Odpoledne ve 4 hodiny jsme přišli do Hradce. Na herberku jsme si nechali naše věci, museli jsme zaplatit každý 5 kr. a šli jsme si prohlídnout město. Skorem uprostřed města stojí vrch nazvaný Schlossberg. Vylezli jsme nahoru a koukali jsme dolů. Jsou tam pěkné sady, věž s ohromnými hodinami, restaurace a lanová dráha a pak ještě jedna věž a zeď. Kolem též dvě děla jsme tam viděli, z nichž se v poledne střílí. Přes řeku Muru jsou asi 4 mosty. Večír jsem šel na spolek spát, dostal jsem večeři a snídání a druhý den ještě oběd.

Další den ráno jsme šli na druhý herberk, odkudž nás poslali k jednomu mistrovi, tam jsme museli nechat knížky a dostali jsme takový placky a s těmi jsme šli po mistrech. Skorem každý nám dal po 5 kr. Přešli jsme jich 13 dopoledne, odpoledne se nesmí připovídat. Takto jest tam mistrů asi 24. Pak odpoled-

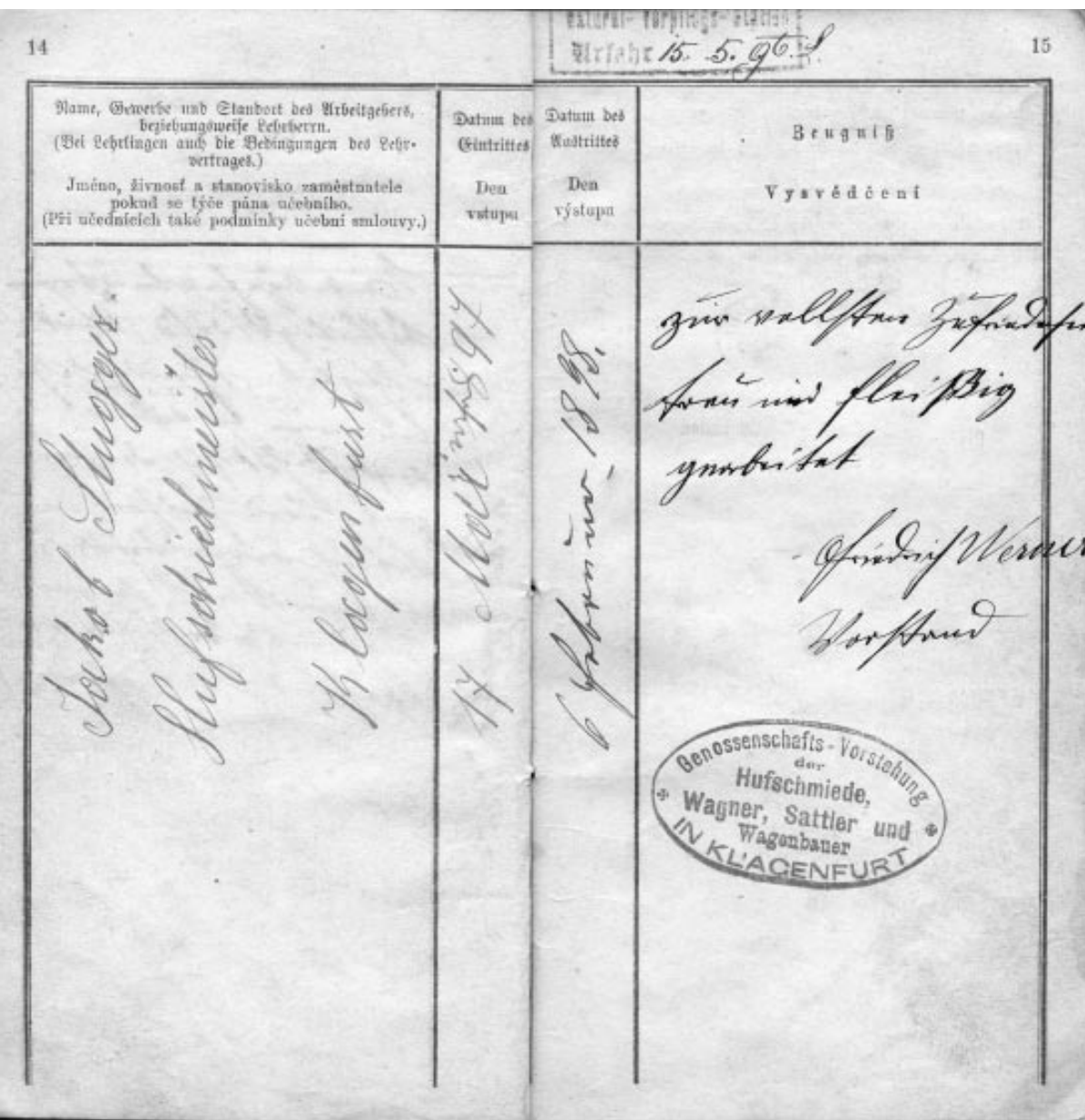
Graz

ne jsme si došli pro naše věci a vydali jsme se na další cestu. Bylo půl třetí. Šel jsem jenom se zámečnickem. Odpůldne bylo ještě hezky. Jednu stanici jsme vynechali, protože byla moc z cesty, a sypali jsme hned na druhou. Šli jsme jako blázni, až teprve po 7. hodině jsme přišli na stravovnu v Leibnitzu.

Odtud jsme vyšli druhý den ráno. Pršelo a padal sníh, psina byla překrásná. Do bot mi teklo, rameno mě bolelo od rance. O jedenácté jsme šťastně přišli do jedné vsi, kdež jsme zůstali přes oběd, a pak to pokračovalo až do večera. Večír jsme byli ve Spielfeldu a další den ráno jsme sypali k Marburku. Pomalu začínaly slovinské firmy. Též před Marburkem jsme viděli množství vinic. Též jsem zde viděl jet s kočárem a mít zapřaženého vola. Do Marburku jsme přišli v půl dvanácté. Zde jsem též dostal od spolku 30 kr. Odpoledne pršelo jen se lilo. Večír jsme byli v Oberwalzu na noc a druhý den dopoledne v Mahrenbergu (kdež jsem jedny perka zahodil a druhý si dal podrazit, musel jsem zaplatit 1 zl. 10 kr.). To byla poslední stravovna.

Pršelo neustále. Večír jsme přišli na korutanské hranice, kdež jsme zůstali v hospodě přes noc. Hospoda stála v Korutanech a stáje, co jsme v nich spali, stály ve Štýrsku. Večeři jsme dostali, ale snídání ne. Druhý den pršelo zas jen což. O půl deváté jsme prošli skrze Dolní Drauberg. Za ním jsme se schovali v jakési kolně, jež stála u cesty. A byla nám zima, pršet nepřestalo, a tak jsme museli dále. Do pár stavení jsme zašli, aby nás tam nechali trochu osušit, ale nikde nás nechtěli nechat. Ten zámečník povídal: *Když půjdeme dva, tak nás nenechají nikde, musíme jít po jednom.* A tak on šel do jedné hospody a tam ho nechali, ale já jsem šel ještě až do 3 hodin sám, pak mě nechali také v jedné hospodě, kdež jsem se usušil, sednul jsem si ke kamnům a hovořil jsem s hostinským. Hostinský byl Slovinec. Večer jsem dostal něco k jídlu, co zbylo, a pak mě dali do maštale spát. Spal jsem znamenitě.

Druhý den byla neděle, snídání jsem nedostal žádný, tak jsem musel vesele s prázdným břichem běžet, až jsem si vyprosil kus chleba v jednom statku. O 10. hodině jsem přišel do Velkovce (Völkermarkt). Věděl jsem dobře, že tam není žádný spolek, ale myslel jsem si, počkej, musíš to chytře navlíct. Tak jsem šel na faru a ptal jsem se pana faráře, jestli jest tam spolek. On povídá: *Zde není žádný, jste při spolku?* Já povídám *ano*, on *okažte knížku*. Já mu ji okázal, on se na ni podíval a dal mi 20 krejcarů a poslal mě ještě k jednomu a ten mi dal 5 kr. To bylo veselejší. Pak jsem tam ještě obrazil pár hospod a asi

3 pekaře, u těch jsem dostal u každého žemličku. V jedné hospodě jsem taky prosil o něco k jídlu, tak mi tam dali polévku a co u ní tak sedím a jím, tak ke mně přišla ještě jiná paní a přinesla mi hrnek kávy a kousek chleba, bez říkání, byla náramně laskavá.

Odtud jsem šel dále k Celovci. Na cestě jsem si odpočinul v jednom lese, ale to bylo odpočinutí! Ranec jsem si musel hodit na zem a na něj sednout, abych nesesedl v mokru. Nad sebou jsem musel držet deštník, který chudák po tý štrapáci byl celý díravý.

V jedné hospodě mně dala hostinská 5 krejcarů. V jiné zas seděli dva selský kluci, a když jsem tam vešel, tak spustili: *Das ist Sonntagsruhe!* Rypáci. To jsem na ně dostal vztek, ale neříkal jsem nic. Šenkýřka mi dala kousek uzeného masa a chleba, tak jsem to ze vzteku snědl.

Zatím přestalo pršet a já jsem šťastně o půl sedmé přišel do Celovce. Než jsem vešel do města, tak jsem se opucoval a dal do pořádku. Doptal jsem se na spolek a rád jsem tam bacil rancem, abych si mohl odpočinouti.

Těž stojí za poznamenání, že jsem dostal kapitální opici, neboť odtamtud šel jeden perníkář pryč, a ten platil soudek piva. A to bylo jenom pořáde: „*Zugeweisste, trink', trink'!*“ Tak jsem z toho dostal nevinnou opici. Ten samý perníkář byl Uher. K večeři jsem dostal uzenou jaternici a chléb a půl litru piva. Když jsem se řádně napil, tak jsem šel spát. Ráno jsem v šest hodin vstal, dostal jsem snídani a šel jsem do města hledat práci. Oběhal jsem všechny kováře a o půl jedenácté jsem dostal práci u kovářského mistra J. Stuggera, kdež jsem hned dostal oběd. Přinesl jsem si ze spolku svůj ranec a odpoledne jsem zůstal již hned dělat.

Konec mojí cesty

Karel Vojtěch Rajlich / životopisná data / část 2

17. 5. 1897 – 6. 2. 1898 zaměstnán u: Jakob Stugger – Hufschmied, Celovec

LVII. Arbeitsbuch / Knížka pracovní, s. 14–15. Třetí potvrzení o praxi – z Celovce.

Přepis textů s překladem: Jakob Stugger, Hufschmiedmeister, Klagenfurt / mistr podkovář, Celovec. 7. Mai 1897 – 6. Februar 1898 / 17. května 1897 – 6. února 1898.

Zur vollsten Zufriedenheit, treu und fleissig gearbeitet. Friedrich Werner, Vorstand / Pracoval k naprosté spokojenosti, věrně a pilně. F. W., předseda (Razítka): Genossenschafts Vorstehung der Hufschmiede, Wagner, Sattler und Wagenbauer in Klagenfurt / Předsednictvo družstva podkovářů, kolářů, sedlářů a výrobců vozů v Celovci

Nejhlavnější poznámky z Celovce

Celovec

Za týden nato, co jsem začal dělat, měl kuřácký klub od spolku výlet a já musel s ním. Pivo mě nestálo ani krejcar a já jsem si přivedl domů zase o jednu víc.

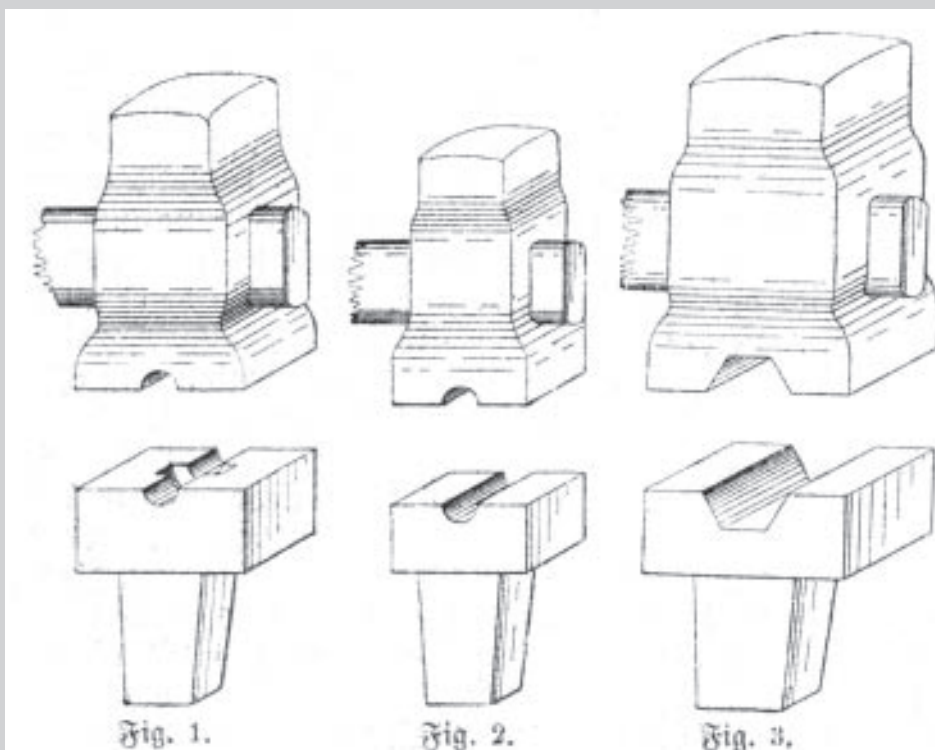
Též jsem zde přistoupil k onomu klubu kuřáků, zápisné se platí 4 kr. a týdenní příspěvek také 4 kr.

V létě jsem se zde sešel s českými vojáky od myslivecké muziky, když táhli na manévry. Platil jsem pár litrů.

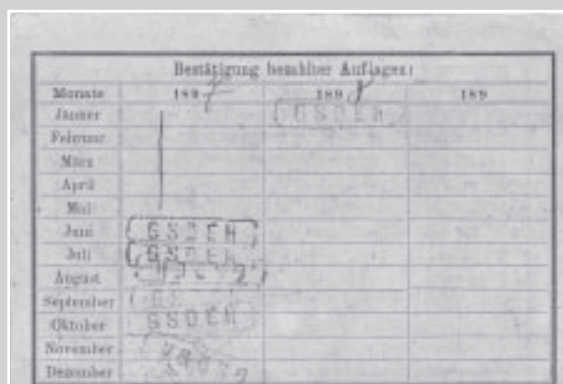
Při procesí na Boží tělo jsem šel se spolkem.

Měli jsme též několik divadelních představení.

Ž i v i o !

Vorstehende Figuren zeigen einige der gebräuchlichsten G., von denen Fig. 1 ein solches zur Herstellung cylindrischer Stäbe mit Bund, Fig. 2 eins zum cylindrischen Ansetzen, Fig. 3 eins zur Verrfertigung sechskantiger Schraubenmuttern darstellt. Die in Schmiedewerkstätten am häufigsten zur Anwendung kommenden einfachen G. sind in der Abbildung dargestellt.

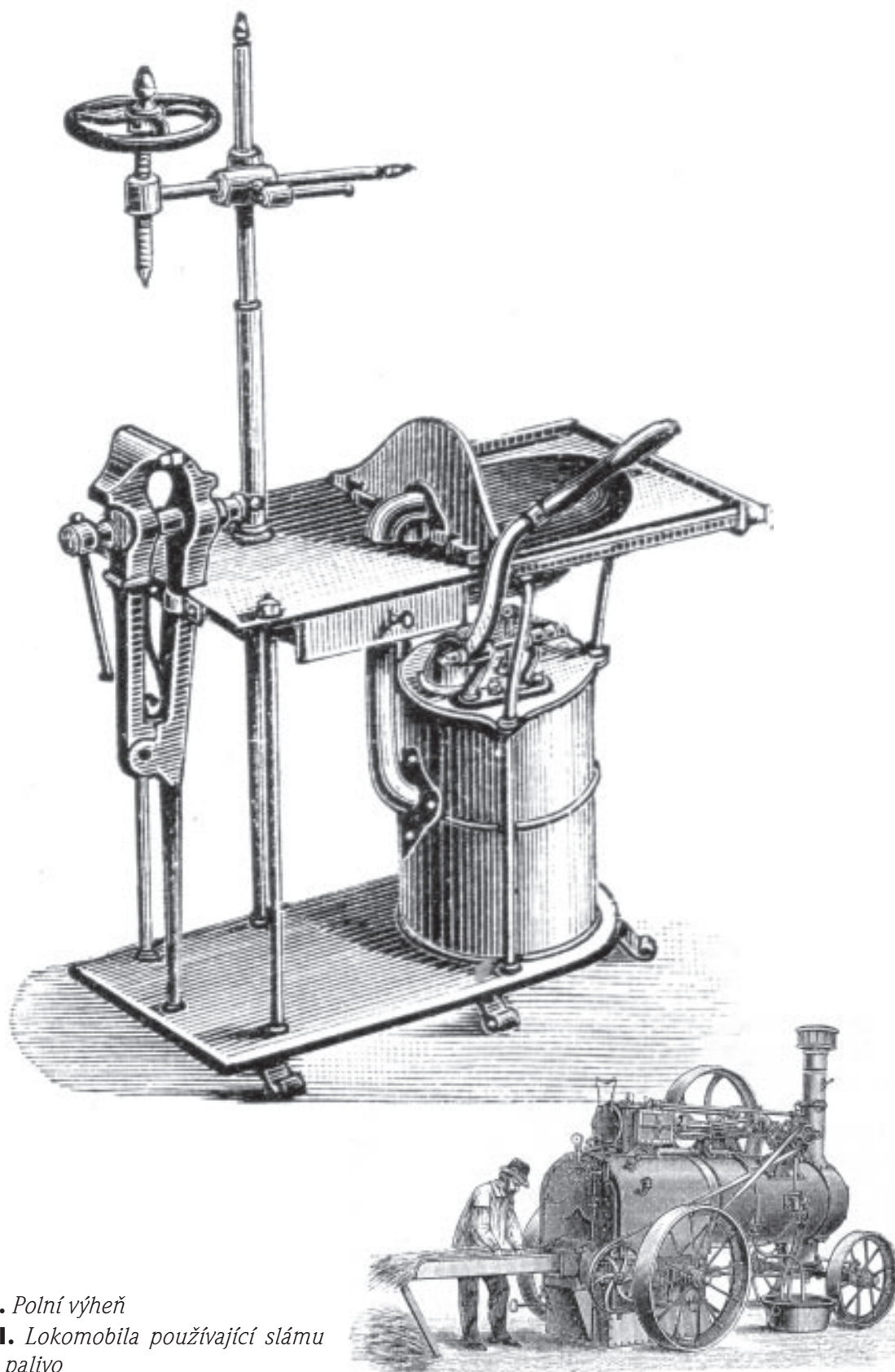

Karel Vojtěch Rajlich / životopisná data / část 3

Čtvrtá cesta: Celovec–Bolzano / Z Celovce do Tyrol

7. 2. 1898 – 1. 3. 1898 cesta Celovec, Tržič, Kranj, Sv. Vít, Lublaň, Postojna, Terst, Serbola, Gorica, Udine, Gemona, Pontofel, Trebíč, Hermagor, Lienz, Toblach, Niederdorf, Brixen, Klausen, Bolzano

LVIII. Různé druhy kovářských zápustek uved. v Brockhaus Lexikonu: 1. zápustka k zhotovení válcové tyče s vazbou, 2. zápustka pro válcový průřez, 3. k dokončení šestihranné matky
LIX. – LX. Spolková průkazka z Celovce. Karte Nr. 3896 (Karol Rajlich), Klagenfurt: Kath. Gesellenverein, 17. 5. 1897, 79x108 mm. Líc a zadní strana s potvrzením o příspěvcích.

LXI. Polní výheň

LXII. Lokomobila používající slámu jako palivo

Z Celovce do Tyrol (1898)

Z Celovce jsme vyšli dne 7. února o 7. hodině ranní. Šel jsem já a ještě jeden kovář se mnou, ten byl Korutanec, Slovinec. Šli jsme směrem k Lublani. Počasí bylo příznivé, sníh držel, ale odpoledne to bylo trochu měkké. Asi o 4 hodinách jsme šli přes vrch Loibl. Zrovna na špičce jsou hranice korutanské a krajinské. Kde jsme zůstali přes noc, to nevím, jak se to jmenovalo, ale tolik vím, že jsem byl s němčinou v konci. Ten druhý musel vše obstarat, neboť uměl dobře slovinsky.

Krajina se nám stávala trochu rovnější, první krajinské městečko byl Tržič. Krásné městečko. Zde jsme šli na faru, kdež jsme každý dostal 10 kr., a asi 20 kr. jsme dostali od kovářů. Pak jsme šli vesele dále a o polednách jsme přišli do Kranje, kdež jsme se najedli, a šli jsme dále. Ve Sv. Vítě jsme dostali každý od spolku 35 kr.

Lublaň

Ve středu o půl deváté jsme přišli do Lublaně. Ptali jsme se na spolek a dověděli jsme se, že je v Komenského ulici. Když jsme tu ulici našli, tak jsme se ptali na spolkový dům a vtom na nás volal jakýsi Žid německy, co hledáme. My jsme mu to řekli a on nám povídá, abysme šli k němu. Tak jsme šli a on nám dal každému 1/4 litru vína a chleba a 10 kr. a přemlouval nás, proč že jsme u toho spolku, potvora! Když jsme se od něj vypravili, tak jsme se dali do spolku, kdež jsme si nechali naše věci, a šli jsme do města.

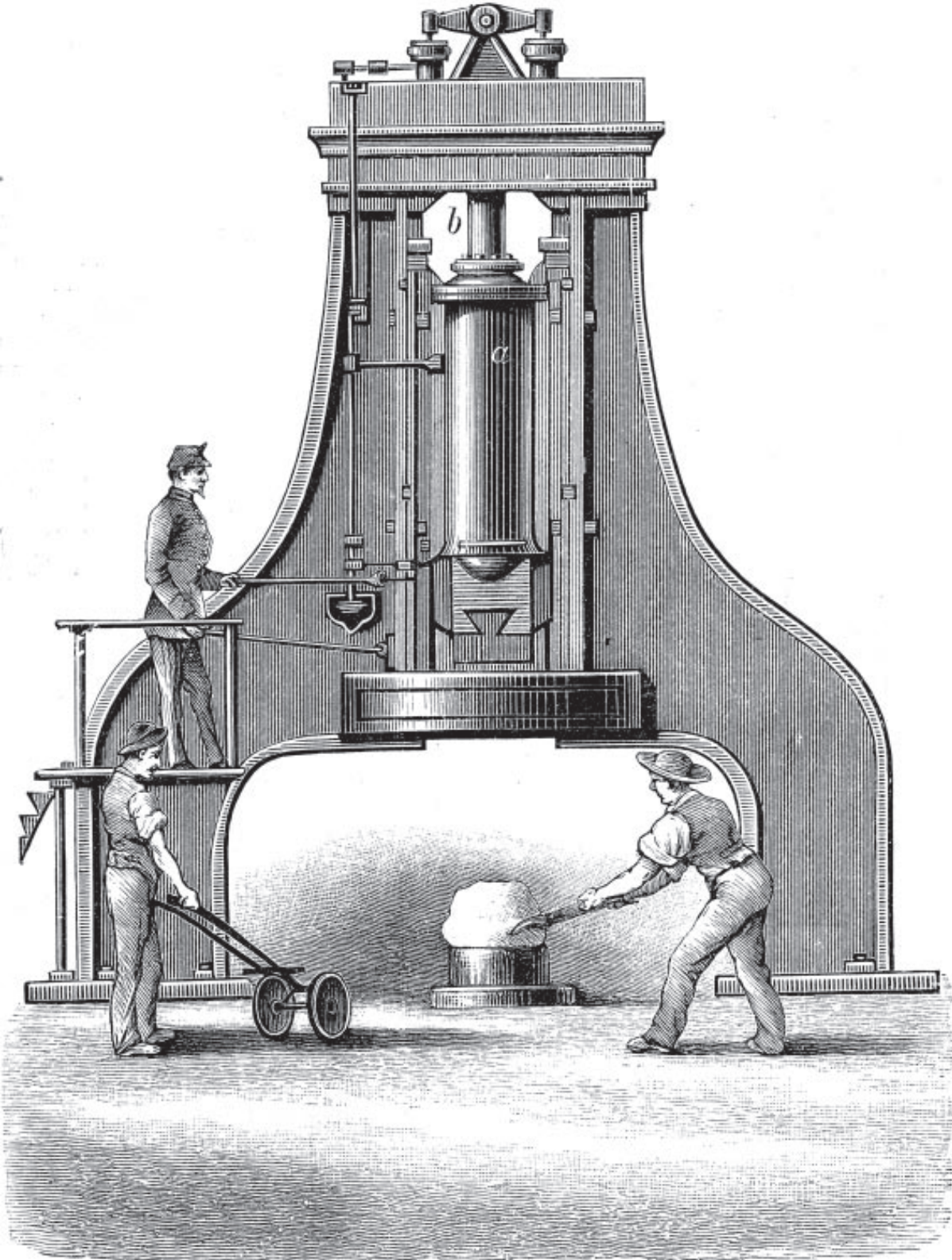
Město se mi líbilo, jest značně veliké. Uprostřed města stojí na skále pevný hrad Kaznilnica. Též jsme spatřili stopy posledního zemětřesení, zbořené domy a hromady rumu.

Od společenstva kovářů jsme dostali každý 35 kr. a pak jsme oběhali mistry. Práce tam nebyla, z toho jsme si ale moc nedělali. Pak jsme se pořádně vyspali a najedli a šli jsme dále k Terstu. Na celé té cestě se nám nepříhodilo nic zvláštního. Krajina neúrodná, samý kámen.

Též musím poznamenati, že jsme šli skrze Postojnu, kdež jest pověstná jeskyně. Pak domy zde mají již zcela jiné, střechy nízké.

V sobotu odpoledne jsme přišli o půl čtvrté hodině do Terstu.

Než jsme přišli do města, byli jsme na návrší a najednou se nám ukázalo moře

LXIII. Velké parní kladivo ve slévárně

Terst

a pod našima nohama Terst. To byla podívaná. Moře prvníkrát viděti!

Jakmile jsme vešli do města, tak jsme si dali naše rance do německého herberku a marš k moři! Šli jsme po břehu a nemohli jsme se dosti vynadívati na ty lodě a parníky. Ani se nám odtamtud nechtělo, teprve večír jsme šli domů.

Druhý den navštívil můj přítel svou matku a zůstal tam celý den a já zase celý den chodil u moře. Město jest překrásné. Více jej popisovati nebudu.

Pomeranče jsme jedli jako brambory, neboť jsme je koupili 1 až 2 za 1 kr. Zde jsme se zdrželi až do středy, jiného nedělajíce než pořádě chodíce po břehu. Mistrů jsme oběhali asi 20, též jsme v pondělí dopoledne šli do železných hutí v Serbole, asi 1 a půl h. od Terstu při moři. Též jsme viděli rakouskou loďárnu.

Ve středu o desáté jsme šli z Terstu ke Gorici. Šli jsme okolo zámku Miramare. Druhý den jsme byli v Gorici. Odtud jsme jeli po dráze přes italské hranice do Udine. Platili jsme 80 kr.

V Udine nám prohlíželi naše rance. Pak jsme si vyměnili italské peníze a šli jsme, nic se nezdržujíce, ke Gemoně. Udine jest staré město. Z Udine jsme šli 4–5 hodin po silnici rovné jako šňůra. Když jsme se ohléli, Udine jsme viděli pořádě. Zde mi mé italské vědomosti dělaly dobrou službu.

Šli jsme tři dny přes Itálii do Korutanska, kdež jsme přišli do Pontofelu. Zrovna na hranicích v sobotu odpoledne před masopustní nedělí v Trebíři jsme zůstali přes noc a v neděli jsme šli dále až do Hermagorů, kdež nás nechali v jedné hospodě přes noc. Ta paní nám dala večeri, pěknou postel a snídání.

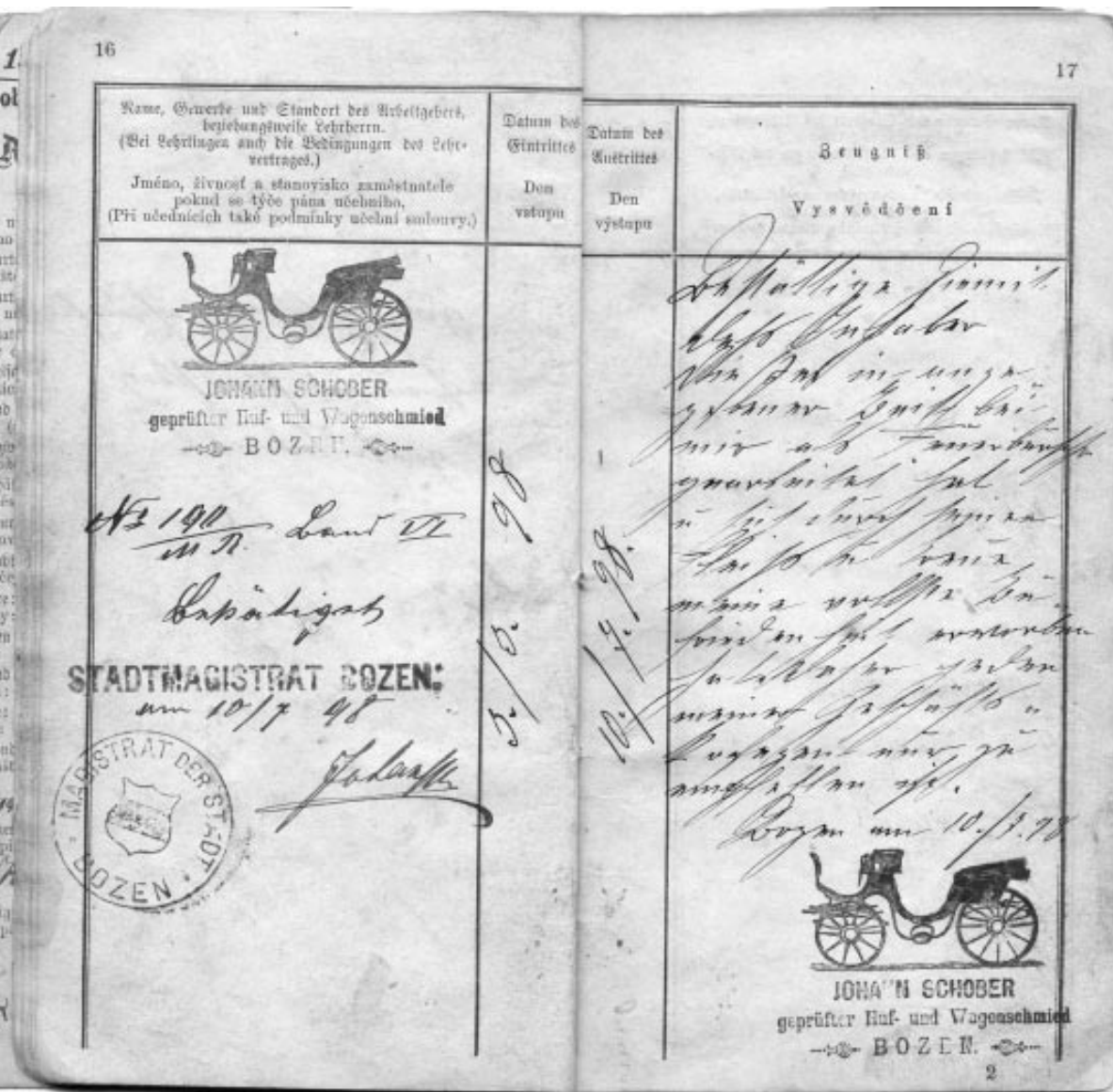
Na masopustní úterý odpoledne jsme byli už v Lienzu v Tyrolech, kdež jsme viděli pěkný maškarní průvod.

Až potud jsme měli počasí pěkné. Obzvláště v Terstu a v Itálii bylo dost horko a zcela žádný sníh. Též jsem tam trhal květiny.

Ale v Lienzu ve středu ráno, když jsme se probudili, to bylo ouvé, sníh s deštěm. Co dělat, šli jsme na nádraží a jeli jsme až do Toblachu za 80 kr. Sněžilo pořádě, a to jest trochu jiné než u nás v Čechách.

Z Toblachu jsme šli sněhem nad kolena, nemohouce nohy ani vytáhnout. Tak jsme se tloukli přes hodinu až do Niederdorfu, kdež nás jeden sedlák nechal přes noc.

Druhý den jsme šli asi do jedenácti sněhem a pak jej pořádě ubývalo, až v Brixenu nebyl zcela žádný. Zde jsem dostal od spolku 10 kr. a můj přítel zde zůstal

dělat. Pak se mnou šel asi hodinu za město, kdež jsme se těžko rozloučili, a já šlapal smutně sám ještě asi přes hodinu až za Klausen.

Další den v sobotu v poledne jsem přišel do Bolzana, kdež jsem ještě pucoval asi 4 kliky, a pak jsem šel do spolku. Zde jsem dostal oběd. A poněvadž ti členové jedli a jeden z nich byl kovář, tak se mě ptal, jestli chci dělat. Já jsem řekl, že ano, a tak jsem tam zůstal u Jana Schobera.

Odtud pak jsem psal mému příteli do Brixenu, a ten za mnou v úterý přišel a zůstal v téže dílně co já.

Konec mé cesty

Tuto cestu jsem popsal jenom stručně, takto by se z toho dala napsat celá kniha

(pozn. spisovatele)

Karel Vojtěch Rajlich / životopisná data / část 4

2. 3. 1898 – 26. 2. 1901 členem Katholischer Gesellen-Verein in Bozen

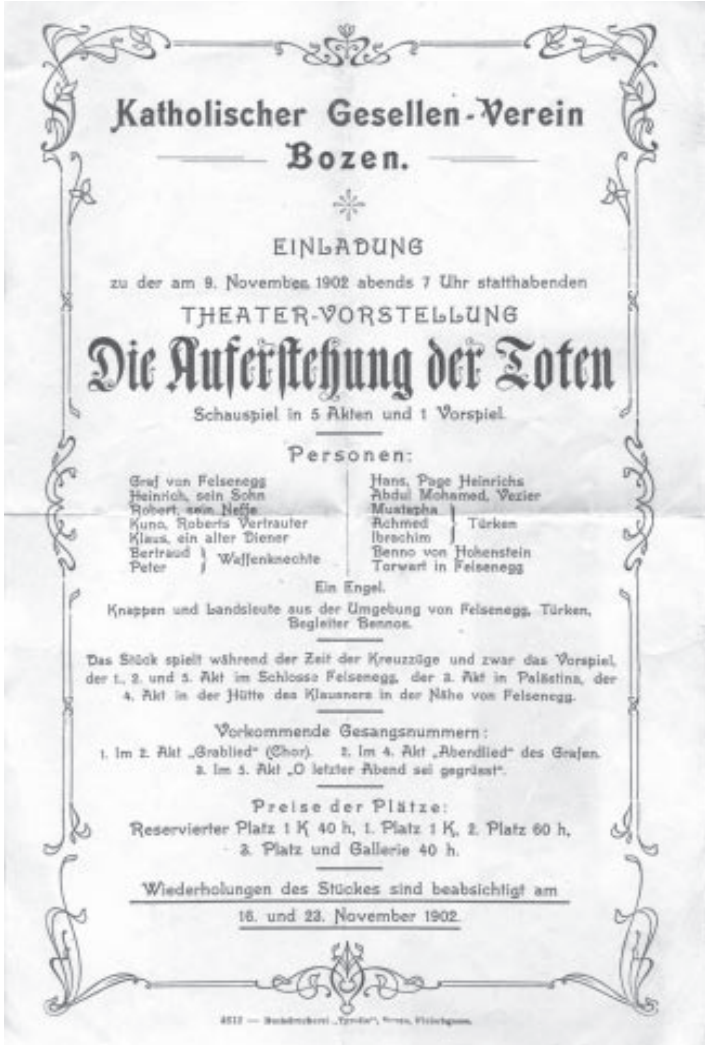
3. 3. 1898 – 10. 7. 1898 zaměstnán u firmy Johann Schober, Huf- und Wagenschmied, Bolzano

LXIV. Arbeitsbuch / Knížka pracovní, s. 16–17. Čtvrté potvrzení o praxi – z Bolzana.

Přepis textů s překladem: (Razítko) Johann Schober, Geprüfter Huf- und Wagenschmied, Bozen, 3. 3. 98 – 10. 7. 98 / Bestätige hiermit dass Inhaber dieses in angegebener Zeit bei mir als Feuerbursche gearbeitet hat u. hat durch seinen Fleiss und Treue meine vollste Zufriedenheit erworben. /.../ nur zu empfehlen ist. / Potvrzuji tímto, že majitel tohoto pracoval u mne v uvedené době jako pracovník u ohně a že svou pílí a oddaností si získal moji naprostou spokojenost. /.../ lze jej jen doporučit. / Bozen 10. 7. 98, Johann Schober, zkoušený podkovář a (vozový) kovář / Bestättiget / Potvrzuje (razítko:) Stadtmagistrat Bozen / Městský magistrát Bolzano, 10. 7. 98.

Controlirung der monatlichen Beiträge.

	1898	1899	1900		1898	1899	1900
Januar	/	/	/	Juli	/	/	/
Februar	/	/	/	August	/	/	/
März	/	/	/	Septbr.	/	/	/
April	/	/	/	Oktober	/	/	/
Mai	/	/	/	Novbr.	/	/	/
Juni	/	/	/	Déabr.	/	/	/

LXV. Průkazka Katolického řemeslnického spolku v Bolzanu. Rub první průkazky s potvrzením plateb příspěvků 3. 1898 – 12. 1900. Lícová strana je totožná s druhou průkazkou vydanou K. V. R. v roce 1901 po zaplnění první – viz obr. na str. 76.

LXVI. Průkazka kuřáckého klubu v Bolzanu. Klubkarte No. 7 (člen: Perl Franz), Bozen: Rauchklub „Gmüathli“, 1898, 93x123 mm (podpis K. Rajlich, Der Präsident)

LXVII. Programový leták divadelního představení Katolického řemeslnického spolku v Bolzanu z dalšího tamního pobytu K. V. R. v roce 1902. Die Auserstehung der Toten / Zmrtvýchvstání, Bozen: Katholischer Gesellen-Verein, 9. 11. 1902, 231x144 mm

Zápisky

Bolzano

První „Gorila z Vína“ se osvědčila, ale pak jsem ho nemohl 3 měsíce ani cítit.

Ve spolku zemřel předseda.

Několik divadelních představení se zde odbyvalo, se skvělým úspěchem.

Těž jsem se zajímal o ty selské tyrolské kroje, zde drží ten lid ještě doposud starobylý pestrý kroj.

V okolí jest mnoho zřícenin a starých hradů, ku kterým jsem dělal v neděli vždy výlety. Uvedu zde několik: Sigmundskron, Kühbach, Rafenstein, Lauschkloß, Runkelstein, Schloss Ried a celá hromada jiných zámků a hradů.

Eviva!

Karel Vojtěch Rajlich / životopisná data / část 5

Pátá cesta: Bolzano–Bolzano

17. 7. 1898 – 20. 8. 1898 cesta Bolzano, Meran, Sterzing, Innsbruck, Landeck, Dalaas, Bludenz, Feldkirch, Götzis, Dornbirn, Bregenz, Lindau, Friedrichshafen, Ravensburg, Weingarten, Leutkirch, Memmingen, Mindelheim, Wörishofen, Türkheim, Landsberg, Pasing, Mnichov, Dachau, Odeizhausen, Augsburg, Ulm, Ehingen, Riedlingen, Sigmaringen, Messkirch, Zusmarshausen, Oberfahlheim, Stockach, Kostnice, Frauenfeld, Winterthur, Bassersdorf, Curych, Baden, Frick, Rheinfelden, Basilej, Waldenburg, Solothurn, Fraubrunnen, Bern, Worb, Langnau, Schüpfheim, Entlebuch, Obnet

20. 8. 1898 – 28. 8. 1898 zaměstnán u Erni Schlopera, Entlebuch

28. 8. 1898 – 3. 9. 1898 Entlebuch, Luzern, Küssnacht am Rigi, Oberarth, Schwyz, Rothenthurm, Einsiedeln

3. 9. – 10. 9. 1898 zaměstnán u Karla Arnošta Mayera, Einsiedeln

11. 9. 1898 – 18. 9. 1898 cesta Rapperswil, Weesen, Wallenstadt, Maienfeld, Klosters, Davos, Susch, Zernez, Sta. Maria, Müstair, Meran, Vilpian, Bolzano

LXVIII. Nový rok 1900 ve Spolku v Bolzanu. Nejstarší dochovaná podoba K. V. Rajlicha (třetí zleva). Bozen: B. F. K. Rives. 95x140 mm, podlepeno, fotografie z archivu Jana Rajlicha.

LXIX. Průkazka Katolického řemeslnického spolku v Bolzanu. Karte No. 9033 (Rajlich Karl, Schmied / kovář), Bozen: Kat. Gesellen-Verein, 1901, 86x122 mm. Lícová strana druhé průkazky

LXX. Městský plán hlavního města Štýrska Štýrského Hradce

TRIESTE Il Castello di Miramare

TRIESTE — Piazza Unità

Z Bolzana do Bolzana (1898)

Z Bolzana jsme šli dva 10. července. První naše cesta vedla na Meran. Sotva jsme byli za Bolzanem, tak jsme trefili na hrušky, kterýchž jsme se najedli, až nás vše bolelo. Sem a tam jsme zašli se napít neb pro kus chleba, v poledne jsme si koupili uzený hovězí maso, k tomu jsme dostali 1/2 litru lebru. A když jsme to snědli a vypili, tak jsme šli dále údolím řeky Adyže, to jest to nejúrodnější údolí z celých Tyrol.

Meran

Do Meranu jsme přišli odpoledne asi ku páté hodině, šli jsme do spolku, nechali si tam své věci a šli jsme do města.

Meran jest starší město v pěkné krajině, krásné sady, několik pěkných budov a vil a to druhé, co zde jest, ať se na to každý podívá jako já a bude to vědět.

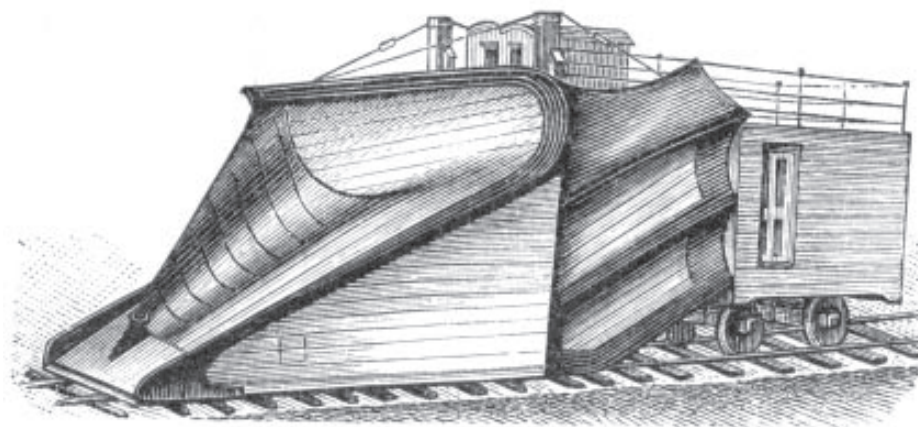
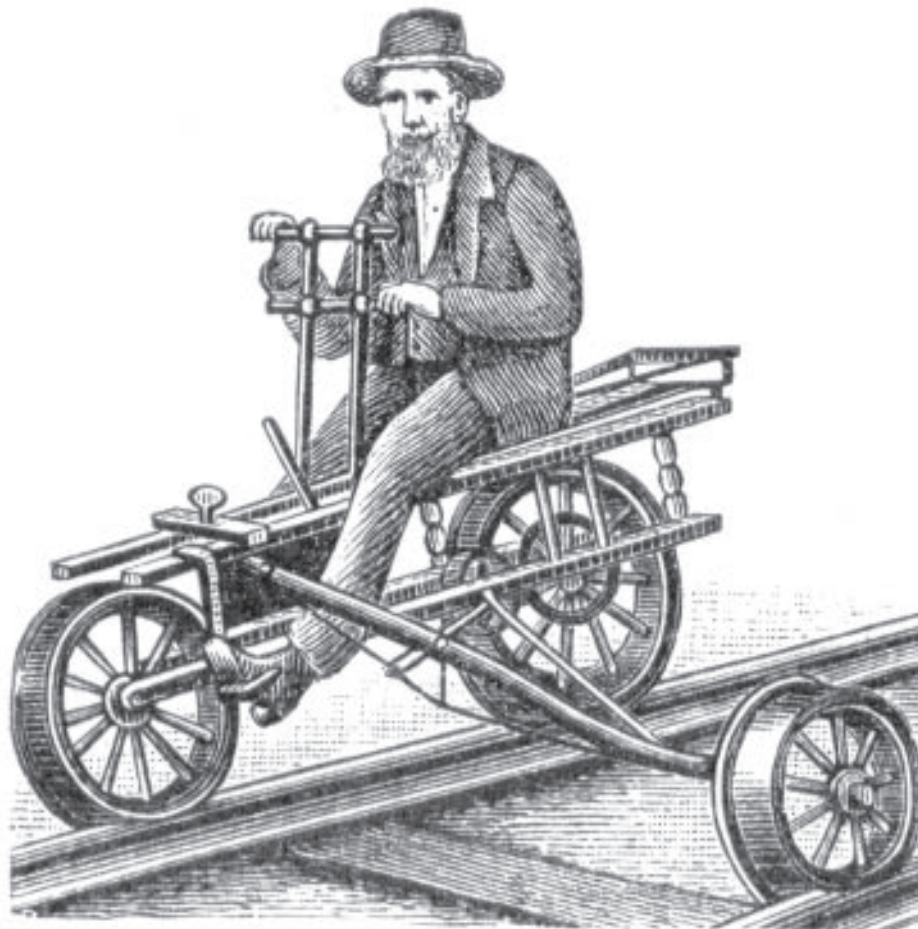
Druhý den jsme vyšli okolo půl osmé ráno a šli jsme na Sterzing. Do Sterzingu se musí jít přes jeden vrch nazvaný Jansen. Dříve nežli jsme k onomu vrchu přišli, šli jsme údolím Pazeier, kde bydlel proslulý Ondřej Hofer. V onom domě, co on bydlel, jsme dostali 4 knedlíky, a když jsme je snědli, tak to šlo vesele dále. Na onom vrchu jsem trhal první alpské růže. Ten den jsme vykonali cestu 10 hodin.

V půl deváté jsme přišli do Sterzingu a šli jsme rovnou do spolku. Odtud nás poslali do jednoho hostince, kdež jsme dostali večeři, nocleh i snídaní. A když jsme se jak se patří vyspali, tak jsme šli na Innsbruck.

Do Innsbrucku jest ze Sterzingu 11 hodin. Krajina byla velmi krásná, museli jsme jít přes horský pas nazvaný Brenner. Do Innsbrucku jsme přišli k deváté hodině a rovnou do spolku.

Mému příteli se udělalo po té velké štrapáci špatně, což ale do rána přešlo. V Innsbrucku jsme se zdrželi až do poledne, oběhali jsme všechny mistry a jednomu z nich jsme hodně vynadali, protože na nás moc hrubě spustil.

V poledne (ve čtvrtek) jsme se dali na cestu k Bregenzu. Ten den jsme mnoho neušli. V sobotu večer jsme byli v Landecku a v neděli o půl třetí hodině jsme projeli Arlberský tunel, skrze který se jede po dráze 22 minut. Jest to největší tunel v Rakousku-Uhersku. Platili jsme 25 kr. Když jsme vyjeli z onoho tunelu, tak jsme se octli ve Vorarlbersku a šli jsme chutě pěšky dále. Natrefili jsme 3 cestovní a s těmi jsme šli. V Dalaasu jsme zůstali přes noc ve stravovně.

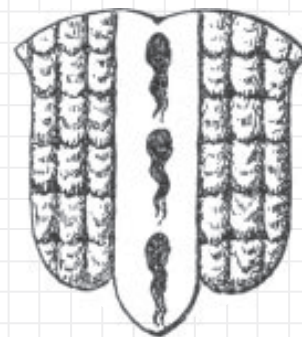

LXXIII. *Velo-drezína*

LXXIV. *Jednoduchý železniční sněhový pluh*

V pondělí v poledne jsme byli v Bludenzu, večír ve Feldkirchu. Tam jest stravovna ve starém hradě, pod nímž projíždí dráha. V úterý jsme došli do Dornbirnu. Zde všady jsou samí krajkáři. Ve středu ráno nám mizely Alpy pomalu ze zraků a před námi se rozprostírala pěkná rovina.

Asi o jedenácté jsme došli do Bregenzu a šli jsme na stravovnu. Když jsme se najedli, šli jsme po mistrech. Můj přítel dostal práci, já ne. Nyní teprve jsme si prohlíželi město. Není sice veliké, ale krásné, a což teprve jezero Bodamské! U něho jsme si sedli na břehu a těšili jeden druhého, že snad se ještě uhlídáme.

Bregenz

Těž jsem si zde vyměnil peníze, měl jsem ještě 3 zlaté. Pak jsem šel vyprovázen svým přítelem podle jezera k bavorským hranicím.

Přítel šel se mnou jasi hodinu a pak jsme se rozloučili dosti těžce. Pršelo...

Asi ve 4 hodiny jsem překročil bavorské hranice a v 5 hodin jsem byl v Lindau. Lindau jest pěkné město na jednom ostrůvku v Bodamském jezeře, kterýž není větší než co to město. Se břehem jest spojen dvěma mosty, přes jeden jde dráha.

Tentýž den mi bylo velice smutno, večír jsem si vyšel na procházku k přístavu a hleděl jsem neustále k vzdálenému Bregenzu. Pak jsem šel poslouchat bavorskou vojenskou hudbu, kteráž na nábřeží hrála.

Druhý den jsem vyšel časně k Friedrichshafenu, zase podle jezera. Tam jsem přibyl k polednímu.

Vyšed odtamtud jsem potkal nějakou paní, kteráž nesla košíček višně a ptala se mě, jestli prý chci višně; to se rozumí, že jsem řekl ano. Tak mi je dala všechny a ještě 20 pfeniků.

Večer jsem přišel do Ravensburgu, kdež jsem si opět na spolku pohověl. Těž musím podotknouti, že jsem z Friedrichshafenu psal mému příteli do Bregenzu, aby mi poslal lístek do Mindelheimu poste restante.

Z Ravensburgu jsem šel druhý den na Weingarten a Leutkirch. V Leutkirchu jsem byl v pátek večír a zde jsem měl zůstat dělat. Ale mně se líbilo lépe chodit, tak jsem šel v sobotu ráno do Memmingenu. Tam jsem přišel v poledne a že pršelo, tak jsem již dále nešel. Ze spolku jsem dostal 20 pfeniků, od magistrátu též 20 a 20 od kovářů. Večer jsem zůstal na nocleh v jednom hostinci, „U černého orla“.

V neděli ráno jsem šel dále. Když jsem vyšel na ulici, tak nějaký pán šel ku dráze a nesl kufřík. Ten se mě ptá, zdali prý bych mu ho nedonesl k nádraží. Proč

LXXV. Parní mlátička s elevátorem na slámu
LXXVI. Žací stroj

ne? Donesl jsem mu ho tam, on mi dal 20 pfeniků a dvě sklenice piva. A já šel vesele dále.

V poledne jsem přišel do Mindelheimu. Zde jsem šel na poštu a dostal jsem od mého přítele z Bregenzu lístek, v kterémž mi sděloval, že jde odtamtud pryč, abych někde na něj čekal.

Pak jsem tam šel do kláštera, kdež jsem dostal polívku a kus chleba, a potom jsem šel do spolku. Zde jsem dostal 10 pfeniků, za pět pfeniků jsem koupil lístek, chtěl ho napsat příteli poste restante Leutkirch. Sednul jsem si v zahradě a začal jsem psát. Když jsem byl asi v polovici, uslyším za sebou zavolat „*servus Karl!*“. Já sebou trhl a můj přítel stál za mnou. Tak jsem ten lístek nemusel ani do-
pisovat, ale uschoval jsem si ho na památku. To shledání nebudu popisovat.

Nyní jsme se vydali vesele na cestu, do Wörishofenu jsme neměli daleko, 12 km. V jednom lese jsme si lehli, nacpali dýmky a hráli karty, kteréž on s sebou přinesl. Když jsme si poleželi, tak jsme šli dál, nedbajíce, zdali jdeme dobře neb ne, až jsme si hodně zašli, takže jsme museli jít přes louky. Když jsme přišli skorem až k lázním Wörishofen, to jsme se nasmáli. Museli jsme jít přes jednu velikou louku a po té chodili pacienti. Zde nějaká nóbl slečna neb nějaký elegantní pán, a bosi chodili v loužích a v potůčku jeden za druhým, tak jak u nás děti.

Zde se k nám přidružil ještě jeden tkadlec. Pak jsme vešli do vesnice a šli jsme na spolek. Tam jsme si nechali své věci a šli jsme se podívat na hřbitov na Kneippův hrob. V noci jsme se pěkně vyspali a druhý den ráno šli zase dále. V jednom lesíku jsme si sedli a hráli jsme karty. Seděli jsme dosti dlouho, protože jsme chtěli v poledne do Türkheimu na stanici a neměli jsme to daleko. V Türkheimu jsme každý dostal 2 vuřty, chléb a půl litru piva a pak jsme šli zase dále, cesta nám vesele ubíhala. Večer jsme přišli do Landsberku. Landsberg jest pěkné městečko na řece Lechu. Zůstali jsme zde přes noc ve spolku, večeri jsme dostali a snídání jsme si museli koupit. Druhý den jsme obešli kováře, jest jich tam pět, a pak jsme šli dále.

Počasí bylo doposud pěkné. Odpoledne jsme šli okolo jezera Ammerského. Jest to veliké jezero, na kterémž jezdí dosti veliké parníky. Na večír jsme zůstali v jedné hospodě na noc, večeri a snídání jsme si zaplatili a spát nás nechali v seně.

Druhý den ve středu ráno jsme se vydali chutě na cestu. V poledne jsme přišli do Pasingu, který jest již skorem u Mnichova. Zde jsme dostali každý 10 pfeniků a též jsme šli do kláštera vyprosit si polívku. Počasí se stávalo chmurnější, a když jsme přicházeli k Mnichovu, začalo notně pršet. Nežli jsme našli spolkový dům, kterýž se nalézá v Schommerstrasse č. 6–7, byly asi 4 hodiny.

LXXVII. Mnichov, Propyleje z r. 1862

LXXVIII. Kočár Daimler s motorem na petrolej

LXXIX. Parní kočár Serpollet s bezpečným kotlem

LXXX. Lehký motorový vůz na petrolej Benz (vpravo dole)

Mnichov

Museli jsme čekat, než přišel domovník, pak jsme mu odevzdali průvodní knížky. Naše věci též nám schoval a dal nám známky na stravu na jeden den, s kterými jsme si museli jít pro jídlo. Podivili jsme se, co tam lidí v poledne, večír i ráno chodí jíst. Druhý den jsme šli na pracovní úřad poptat se po práci, kdež ale žádnou jsme nemohli vzít a vůbec ani nechtěli, neboť tam kováři právě stávkovali. Chodili jsme celý den sem tam po městě. Též na poštu jsem si zašel, kdež jsem dostal několik pohlednic z Bolzana a jednu z Podmoklí.

Též jsme se zde podívali do kostela, jednoho katolického a druhý byl protestantský. Odtud jsem též psal 2 lístky. Večír jsme zase spali ve spolku, bylo nás přicestovalých 17. Druhý den ráno jsme šli hledat rakouského konsula, chtějíce od něj dostat povolení do Švýcarska. Rakouský konsulát jest v Königinstrasse. Když jsme se jednoho strážníka ptali, kde ta ulice jest, hned se nás ptal, to že jistě hledáme rakouského konsula. Když jsme k němu přišli, tak mně povolení do Švýcar dal, ale mému příteli ne. Též nám dal známky na oběd.

To dopoledne s námi chodil jeden Uher, který pořád blouznil o Uhrách a o té krásné Pešti. Potom nám platil každému půl litru piva. Zde jsem si též koupil první německé doutníky. Tabák mi vůbec žádný v Německu nechutnal, takový jako u nás není.

Odpoledne jsme opouštěli Mnichov asi o půl třetí hodině. Šli jsme opět my dva a ještě jeden kovář s námi, tedy tři kováři. Když jsme tak někde vešli všichni tři do některé kovárny, to ti mistři na nás koukali. Večír jsme přišli do Dachau. Byl zde spolek, od toho jsme dostali každý 25 pfeniků a pak zde byla též stravovna, v kteréž jsme dostali poukázku na jeden hostinec, kdež jsme dostali večír polívku a ráno kávu s chlebem.

Druhý den se nám nepříhodilo nic zvláštního, jenom to, že nám odpoledne přšelo, a to tak pěkně, že už jsem na to klel. My byli oba promoklí až na kůži, takže nám bylo přitom jak se patří zima. V půl sedmé jsme přišli do Augsburgu, zde jsme zůstali v jedné hospodě přes noc, u „Holzpfeife“. Platit jsme nemuseli nic, to jsme dostali lístky z úřadu na jeden nocleh, večeri a snídaní. Druhý den v neděli ráno jsme zase šli do spolku. V poledne oběd, ten jsme si museli najít v klášterích, byli jsme ve dvou. Večeři, nocleh a snídaní jsme zase dostali ve spolku.

Tu neděli ráno zemřel Bismarck.

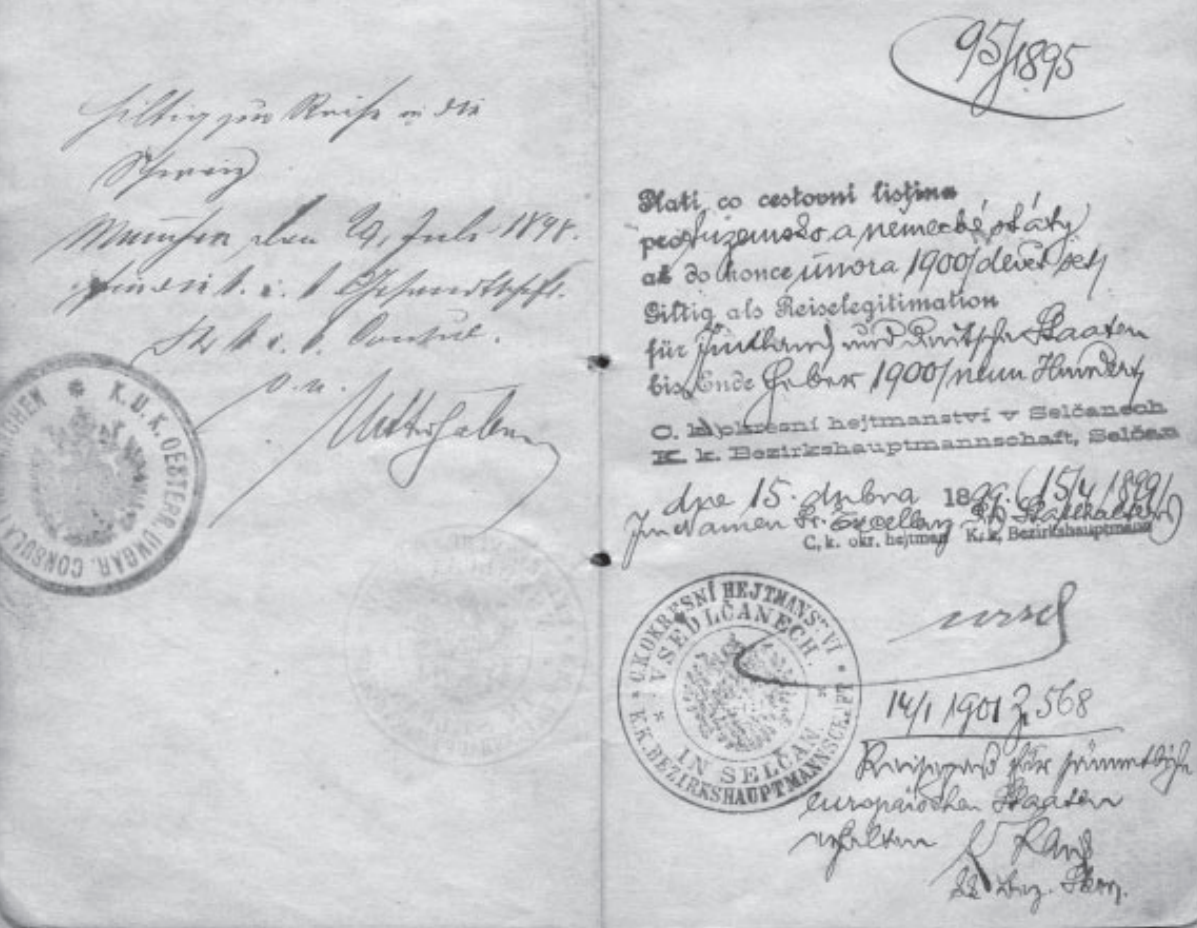
Augsburk se nám líbil, jest to velké město. Též tam byla zrovna nějaká slavnost.

(Raum für die von der kompetenten politischen, beziehungsweise landesfürstlichen Polizeibehörde einzutragenden Reiselegitimationsaufzeichnungen.)

(Misto pro doložky o průkazu k cestování, které zaznamená příslušný úřad politický, pokud se týče zemépanský úřad policejní.)

(Raum für die von der kompetenten politischen, beziehungsweise landesfürstlichen Polizeibehörde einzutragenden Reiselegitimationsaufzeichnungen.)

(Misto pro doložky o průkazu k cestování, které zaznamená příslušný úřad politický, pokud se týče zemépanský úřad policejní.)

LXXXI. Arbeitsbuch / Knížka pracovní. Dvoustrana 6–7 s doložkou pro vstup do Švýcarska vydanou na konzulátě Rakouska-Uherska v Mnichově 1898 a do Německa a evropských států vydanou na C. k. okresním hejtmánství v Sedlčanech 1899 a 1901

V neděli odpoledne jsme koukali, kde jsou kováři, abysme je pak v pondělí brzy našli. Jest jich tam asi 20. V pondělí jsme je oběhali, každý jsme dostal pár pfeniků. U jednoho jsem měl zůstat dělat, ale kvůli mému příteli jsem práci nevzal, radši jsme šli dále. Ten den bylo pěkně, šli jsme do Ulmu. Tam jsme přišli v úterý večer.

Ulm jsou vlastně dvě města na obou březích řeky Dunaje, kteráž teče po hranicích bavorsko-wirtemberských, takže Nový Ulm jest bavorský a Starý Ulm jest wirtemberský.

Spolek jest ve Starém Ulmu, uprostřed krásných sadů. V něm jsme opět přenocovali, vše jest tam krásně zařízeno, veliký sál a pěkné jeviště.

Druhý den zrána jsme se šli ptát po práci, já dostal dvě adresy do dvou továren, ale nikde jsem práci nevzal. V tom byl můj přítel opět šťastnější, ten dostal práci u jednoho mistra.

Ulm

Tedy opět loučení!!

Šli jsme si prohlédnouti ještě trochu město, velmi krásný chrám s ohromnou věží, kteráž jest viděti hned na pár hodin z dále, jenom škoda, že chrám onen patří protestantům. V poledne jsem se ve spolku naobědval a šel jsem dál, z Ulmu pryč. Přítel mě vyprovázel asi 2 hodiny za město, tam jsme si pak sedli a nechtělo se nám ani od sebe, ale co platno, když jsme museli. Rozloučiv se s ním obrátil jsem se ku Švýcarsku.

Ten den jsem přišel až do Ehingenu. Tam jsem zůstal opět ve spolku přes noc a ve čtvrtek jsem šel podél Dunaje dále k Riedlingenu. Počasí bylo krásné a krajina

mě též zajímala. V poledne jsem přišel do Riedlingenu, jest to malé městečko, ale pěkné. Zde jsem zašel do několika hostinců si vyklepat oběd. A ve spolku jsem dostal též něco k jídlu, takže jsem se najedl do sytosti a mohl jsem s chutí nastoupiti další cestu.

Nyní jsem šel ustavičně sám. Sem a tam jsem přišel na některého kováře. a tak jsem přeci měl nějaký ten pfenik, ale moc ne, to už jinak nejde. Tentýž den jsem šel několikrát přes hranice, totiž přes hohenzollernské. Hohenzollern, to jest malá zem z několika dílů uprostřed Wirtemberska. Večer jsem přišel do Sigmaringenu. Ve spolku jsem zůstal přes noc, ale jídlo jsem si musel obstarat sám. Druhý den ráno, to bylo v pátek, jsem se šel kouknout po kovářích, abych zase měl pár pfeniků. U jednoho jsem měl zůstat dělat, ale já jsem se začal vymlouvat, jak jsem mohl a uměl, jen abych mohl jít dál, protože jsem nechtěl za žádnou cenu zůstat dělat, já již blouznil o Švýcarsku.

Konečně když jsem se tam odtud vypletl, tak jsem šel opět dále k Messkirchu. Počasí jsem měl nyní překrásné, jablka též už zrály a v polích bylo žluté řípy až nazbyt, a tak když bylo nejhůř, mohl jsem si lehce vypomoci. Když jsem přicházel již k Messkirchu, asi okolo jedenácté hodiny, tak přede mnou šel nějaký kněz. Dohoniv ho pozdravím a on na mě začne sám rozmlouvat. Tak jsme spolu šli tak pomalu, a když jsme přišli do města, chtěl jsem zajít k jednomu kováři, který tam zrovna byl. Dával jsem onomu knězi sbohem a on mi povídá: *Počkejte, počkejte, já vám musím něco dát* a vyndav peněženku dal mi jednu mar-ku (60 kr.). To se samo sebou rozumí, že jsem ji s radostí přijal a jemu pěkně po-děkoval. Pak jsem se dozvěděl, že to byl tamější vikář, moc hodný pán prý.

V poledne jsem byl ve stravovně na obědě a pak, když jsem se najedl, jsem šel dál. K večeru, asi v půl čtvrté jsem přešel přes badenské hranice a o půl sedmé jsem byl ve Stockachu. Stockach jest dosti velké městečko. Tam jsem šel na stra-vovnu, pořádně se vyspal a ráno zase najedl a pak jsem šel na Kostnici. Počasí bylo opět překrásné. Asi o devíti hodinách jsem přišel opět k jezeru Bodams-kému, zase na druhém konci. Byl to krásný pohled, na protější straně několik romanticky položených dědin.

Šel jsem lesem po pěkné pěšině okolo jezera. Ta cesta mě velice zajímala, šel jsem tak asi 3 hodiny pořáde po břehu, pak jsem se musil dát napravo přes ta-kový poloostrov, až konečně o třech hodinách jsem přišel do Kostnice. Přešed po mostě řeku Rýn, vcházel jsem do onoho města, pro nás Čechy tak osudné-ho, s divnými pocity. Na mysli mi tanul onen muž, který byl počátek velikých převratů v Zemi české – totiž nešťastný Mistr Jan Hus.

Napřed jsem vyhledal spolkový dům, kterýž jest upraven z jednoho zrušeného kostela, tam jsem si nechal svoje věci a šel jsem do města. Napřed jsem šel na poštu, kdež jsem dostal z Ulmu psaní od mého přítele. Pak jsem se nechal

oholit, neb jsem byl již dosti zarostlý. Platil jsem asi 20 pfeniků. Pak jsem si koupil něco k jídlu a šel jsem do přístavu. Tam jsem si usedl na jedné lavici a hledě na hladinu jezera přihlížel jsem, jak jeho hladinu majestátně rozrývaly parníky, a přitom jsem pěkně pomalu jedl. Též jsem zde psal 2 lístky, do Bolzana a 1 domů. Když jsem se nabažil pohledu na jezero, šel jsem do města. Obešel jsem kováře, jest jich tam pět. Byl bych tam rád zůstal, ale nebyla práce. Dostal jsem asi 20 pfeniků. Když jsem tam sem a tam cho-dil, spatřím v jedné ulici nazvané Hussgasse na jed-nom domě mramorovou desku s českým a německým

Kostnice

- LXXXII.** Průvodní list pro stravovny, detail s razítky stravoven v Rakousku a Německu
- LXXXIII.** Obdobná knížka pro Švýcarsko: Unterstützungswanderschein No. 06160, Winter-thur: Schweizerisch-interkantonal Verband für Naturalverpflegung, 1898, titulní list
- LXXXIV.** Stránka této knížky s razítky stravoven ve Švýcarsku

nápisem, což mě hned jaksi uhodilo do očí. Stojí tam doslovně:

Mistr Jan Hus bydlel
v tomto domě
od roku 1414–1415

Totéž německy a uprostřed jeho podoba. Co jsem si přitom myslel, těžko vyprávět. Pak v jiné ulici nazvané Unterelauben jsem našel zase podobnou desku, s česko-německým nápisem:

Mg. Jeronym Pražský
byl vězněn v tomto domě
od roku 1415–1416

Pak jsem se šel podívat na onen osudný kámen, na kterémž byl Mistr Jan Hus upálen. Jest asi čtvrt hodiny za městem. Kolem něho jest železná mříže a kámen ten jest obrostlý břečťanem. Jest tam též pamětní nápis s letopočtem. Vzrušen šel jsem nazpět do města. Navštívil jsem tam též hlavní chrám, ale katolíkovy připadají ony protestantské chrámy pusté. Jest tam ještě několik náhrobků z dob katolických.

Pak jsem šel do spolku, kdež jsme dostali k večeři polívku, pak nocleh, ale snídání ne. Ráno, když jsem se vyspal (bylo to v neděli), tak jsem sebral svých pět švestek a šel jsem. U jednoho uzenáře jsem si koupil něco k jídlu a pak přešel švýcarské hranice, kteréž jsou skorem ještě v městě, zašel jsem do jednoho hostince a koupil jsem si pivo.

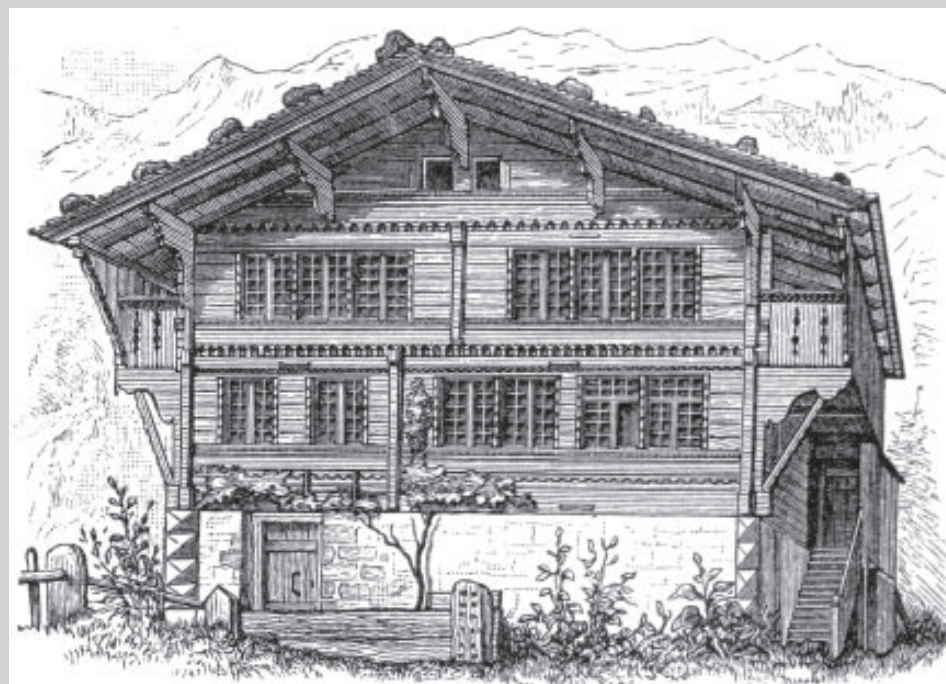
Švýcarsko

Nyní jsem byl v onom touženém Švýcarsku!

Dopoledne jsem statně šel, sem a tam jsem se zašel napít a skorem všady jsem dostal mošt. V poledne jsem se zase šel v jedné vesnici napít a ten majitel onoho domu mi povídá, abych šel dále, jestli prý bych chtěl něco jíst. No to se rozumí, že jsem chtěl, a tak mi dal pašácký oběd, který jsem si nechal jak se patří chutnat. Byl to jeden policajt, dříve jsem to nepoznal, neboť tam chodí v civilu.

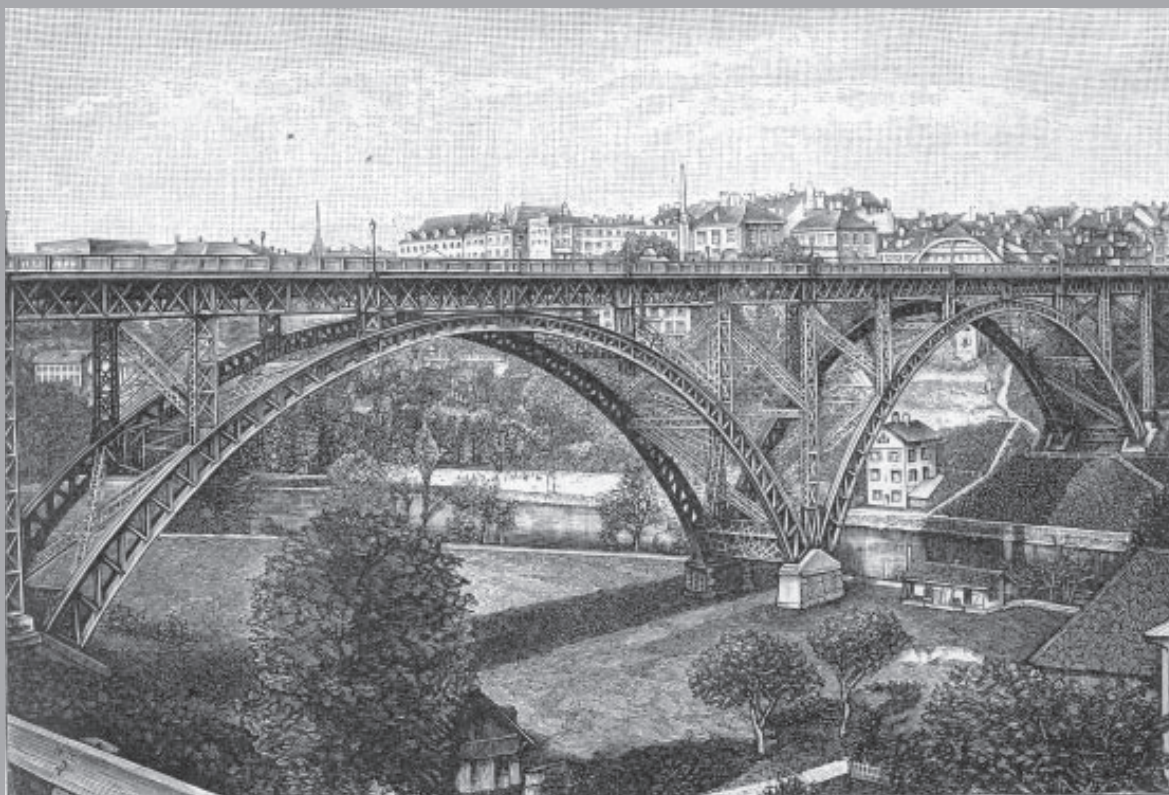
Pak jsem šel dál.

Půlhodiny po druhé jsem přišel na první švýcarské město Frauenfeld. Tam jsem dostal od spolku 25 centimů a nabízeli mi tam práci, kterou jsem však nechtěl přijmout, poněvadž jsem chtěl až do Curychu. Tak jsem šel jednoduše dál. Navečer jsem přišel do Winterthuru. Jest to dosti velké město. Zde jsem šel na policii, neboť kdo chce ve Švýcarsku na stravovnu, musí na policii pro lístek. Zde mně vystavili průvodní knížku na stravovny a dali též hned lístek, s kterýmž jsem šel do jednoho hostince, kdež jsem dostal stravu i byt.

LXXXV. Původní mapa, se kterou K. V. R. v Alpách cestoval. Země Alpské, Vídeň: Zeměpisecký ústav Ed. Hölzla, 275x610 mm, podlepeno.

LXXXVI. Švýcarský rolnický dům

LXXXVII. Curych, dobová pohlednice, Berne: Franco-Suisse

LXXXVIII. Most Kirchenfeld Brücke v Bernu

Tentýž den zde byla jakási hudební sláva, bylo zde množství hudebních kapel z celého okolí. Druhý den jsme šli čtyři, počasí bylo opět krásné, v poledne jsme byli v Bassersdorfu na stravovně a odpoledne jsme šli zase dále. Také jsme se v jakési řece vykoupli.

Když jsme přicházeli k Curychu, tak na nás přišel déšť, a to tak prudký, že jsme se museli schovat a počkat, až se to trochu utišilo, a vešli jsme do města. Curych jest město velice krásné a velké, leží na jezeře téhož jména. Zde jsme si zašli pro lístky a s oněmi jsme pak šli na herberk „Heimat“. Tam nás bylo ke dvěma stům. Druhý den ráno jsme šli na zprostředkovací ústav pro práci. Zde v Curychu jsem se sešel s jedním krejčím, kterého jsem znal z Bolzana. Práci jsem dostal hned. Šel jsem s adresou k jednomu mistrovi, až skorem za město, a práci jsem dostal. Dílna, mistr i práce se mi nelíbila, ale myslel jsem, že to přeci 14 dní vydržím. Ale nevydržel. Byt jsem si našel v Josefské ulici, jenže moc vzdálený, takže jsem měl skorem půl hodiny k chození.

Spolkovou průvodní knížku jsem si dal do spolku. Ve středu ráno jsem začal dělat. Večír bylo osvětlení jezera, které se mi moc líbilo. Nejvíce jsem chodil sem a tam po městě a v neděli jsem se zdržel výhradně jen při jezeře.

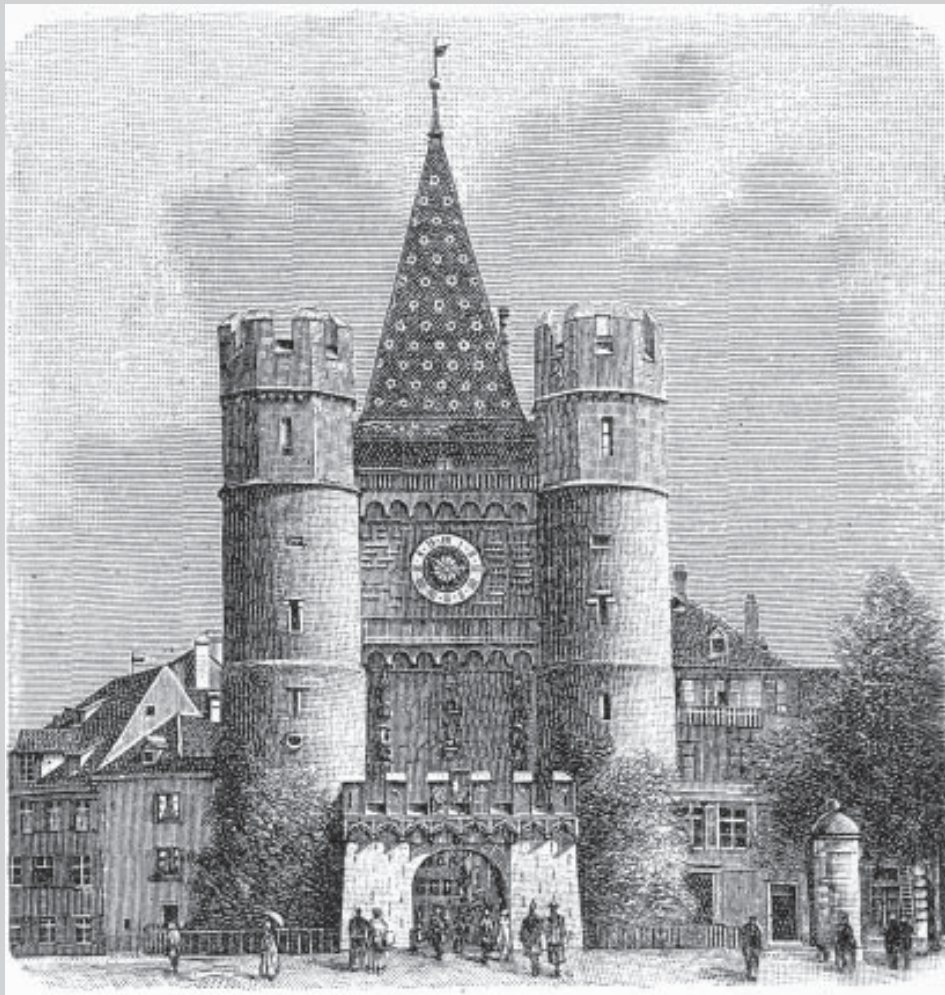
Curych

Basilej

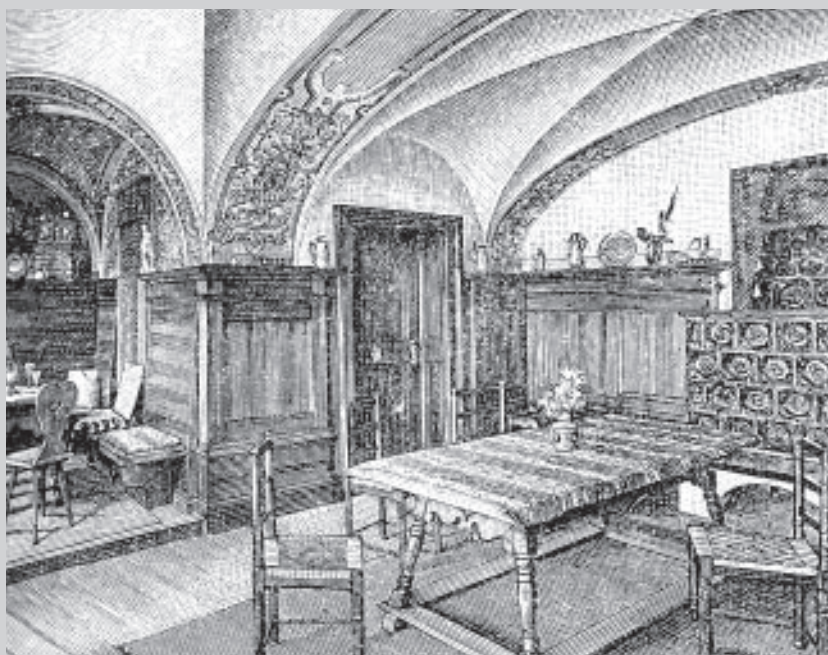
V pondělí ráno, ve svátek Nanebevzetí Panny Marie se v Curychu svátek nedrží, jsem musel jít dělat. Ale hned ráno jsme se s mistrem pohádali a já mu s tím praštil. On mi dal 17 franků a já šel. Nechal jsem si připravit boty a u té paní, co jsem spal, jsem nechal študovat moje hodinky. Ve spolku mi dal vicepředseda 2 franky na cestu a já šel hned odpoledne k Badenu. Tam jsem zůstal ve stravovně přes noc a druhý den jsem šel dále.

Ve vzdálenosti půl hodiny jsem viděl hrad Habsburg. V poledne jsem byl na stravovně ve Fricku a večer pak v Rheinfeldenu. Rheinfelden jest město ležící na řece Rýnu. Ve středu o půl jedenácté jsem přišel do Basileje (Basilej, historicky známé město). V poledne jsem jedl ve stravovně, večír spal ve spolku. Město jest dosti krásné, má asi 80 tisíc obyvatelů. Několik pěkných mostů přes Rýn. Došel jsem si na poštu, kde jsem měl z Bolzana psaní, abych šel nazpátek, čím dřív, tím líp. Tak jsem se tam na práci ani neptal, ačkoliv jak jsem slyšel, mohl jsem dostat práci na několika místech. Do hlavního chrámu jsem se též zašel podívat a pak jsem si prohlížel město.

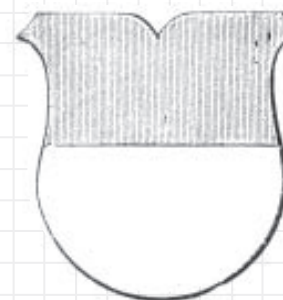
LXXXIX. Brána Spalenthor v Basileji ze začátku 15. stol.

XC. Jídlna v měšťanském bytě koncem 19. stol.

Ve čtvrtek ráno jsem měl špatné snídání, jenom chléb. Ale nemohl jsem nic dělat, bez peněz málo muziky!

Šel jsem směrem k Bernu, v poledne jsem byl ve Waldenburgu na stravovně, kdež jsem natrefil ještě jednoho cukráře a pak nějakého nádeníka, který šel také světem. Tentýž den, nemohouce dostat byt a žádný peníze nemající, museli jsme zůstat ležet venku. Poprvé též jsem to chtěl zkusit, jaké to asi je, ale tentokrát nás to vyplatilo. Už bylo skorem půl desáté, když jsme zalezli do jednoho lesa. Byla již tma, teď jsme nemohli žádné příhodné místo najít, všude samý kámen. Tak jsme si ulehli, ale nespali, bylo nám pořádně zima a všechno nás bolelo od kamení. S jednoho kamene jsme se převrátili a padli jsme na druhý.

Solothurn

V půl čtvrté, jak se začalo rozednívat, jsme šli dále, ale nešli jsme daleko, jen asi do sedmi hodin ráno. Bylo to tak půl hodiny před Solothurnem. Tam jsme si zalezli do jednoho lesa a zůstali ležet až do jedenácti hodin. Pak jsme šli do Solothurnu.

Solothurn jest pěkné město v kantoně téhož jména. Zde jsem dostal od spolku 25 centimů a na stravovně oběd.

Pak ten cukrář šel za mistrem a já na něj měl čekat v jedné ulici. Zašel jsem si do jednoho hostince na půl litru piva a zatím mi ten cukrář prošel, aniž bych ho

byl viděl. A pak jsem na něj čekal půldruhé hodiny, až konečně nemoha se ho dočkat jsem šel dále. Když jsem tak asi půldruhé hodiny šel, tak on na mě už zase čekal v jednom lese. Posadil jsem se k němu, udělali jsme si každý cigaretu a pohodlně jsme ji vykouřili. Poseděli jsme ještě asi hodinu a pak jsme šli dál.

Do Fraubrunnen, kdež byla stravovna, jsme měli asi půl třetí hodiny. Přišli jsme tam k večeru. Dostali jsme k večeři kávu a spát nás dali do nějakého starého arestu a pak za námi zamkli. Byla tam úplná tma, neboť tam bylo jen jedno okýnko, asi 15 cm široké. A smradu tam bylo až hrůza. A co ty slamníky, to byly takové široké pytle, v kterýchž místo slámy byl nacpán oves. To si může každý pomyslit, jak se nám to spalo.

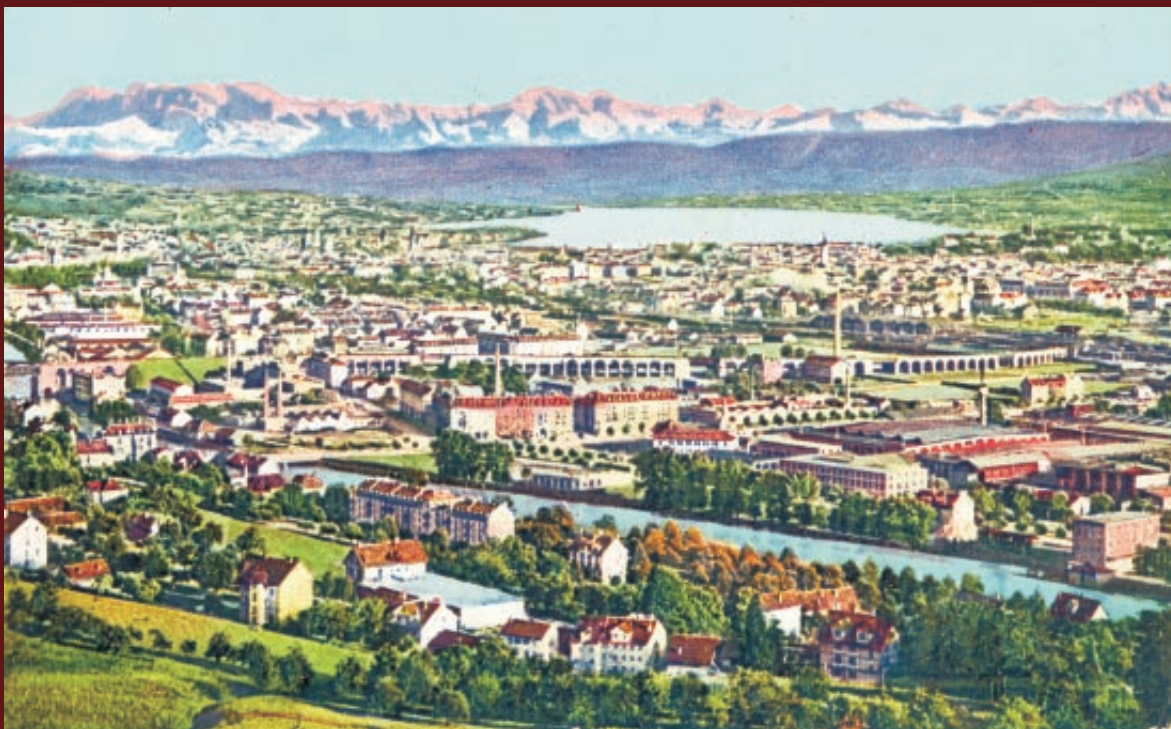
Dočkavše se rána, konečně nám někdo přišel otevřít. K snídání jsme dostali opět kávu a chléb, pak jsme šli dále. Byla sobota, v jednom potoce jsme se vykoupli. Před polednem jsem přišel do Bernu. Přišel jsem tam sám, neboť ten cukrář čekal až do večera, dříve nechtěl do Bernu přijít. Též musím poznamenati, že než jsem přišel do Bernu, svůj deštník jsem roztrhal a zahodil.

V Bernu jsem šel na stravovnu, tam jsem se trochu najedl. Pak jsem šel na poštu. Tam jsem dostal z Ulmu od mého přítele lístek. Pak jsem se doptal na katolickou faru a tam jsem dostal jak se patří oběd.

München. Friedenssäule und Luitpoldbrücke.

Bern

Pak jsem si prohlédl trochu město. Jest to staré město, dosti pěkné. Též jsem si zde koupil slaměný klobouk za dva a půl franku, neboť mi v plstěném bylo náramné horko. Pak jsem šel zase dál, k Luzernu. Za městem se ke mně přidružil nějaký krejčovský mistr, nesl někam oblek. Ten se mnou rozmlouval a pak mi dal 10 centimů.

Počasí bylo překrásné. Dále za městem jsem se sešel s jedním mechanikem a s jedním kupeckým příručím. S těmi jsem šel dále. U jednoho domu jsem se chtěl u studny napít, vtom vyšla paní a ptá se mě, mám-li žízeň.

No kdybych neměl žízeň, tak bych nepil. Tak mi dala černou kávu a chléb. Černá káva, to jest něco pro vytrávení, ale u mě jí potřeba nebylo. Poděkovav se šel jsem dále. V jednom lese jsme si ulehli a čekali jsme k večeru. Večer jsme přišli do Worbu na stravovnu. Bylo nás tam asi deset, ale sebraných ze všech končin, z Německa, z Rakouska, pak Italíáni, Francouzi a kdovíjaké pronárody.

Jeden druhému vypravoval v lámaný němčině své osudy. Nasmáli jsme se dost. Druhý den ráno, bylo to v neděli, jsme šli dále. V poledne jsme dostali k obědu kávu a chléb. Odpoledne jsem se pěkně vykoupal. Pak jsem šel dále. V jedné vsi jsem si koupil mléko a chléb za 10 centimů a pořádně jsem se najedl. Pak jsem si nacpal svou dýmku a sypal jsem vesele dále.

Zase jsem natrefil asi tři neb čtyři kolegy, s těmi jsem šel až do Entlebuchu, kdež jsme zůstali ve špitále na noc. Zde bylo už zase vše katolické, neboť kanton Luzern jest naskrz katolický. K večeri jsme dostali chlebovou polívku a ráno zase. Tu noc jsem spal znamenitě.

V pondělí ráno jsem začal zase chodit po kovářích, neboť to s mým majetkem vypadalo špatně. V Entlebuchu byli tři mistři, tam jsem dostal asi 15 centimů. Pak jsem přišel na jednu osamělou kovárnu. To byla taková vesnice, jeden dům od druhého byl vždycky na pár hodin vzdálen. Jmenuje se to Obnet. V té kovárně jsem dostal 10 centimů a pak jsem šel dál. Šel jsem tak asi 10 minut, když za mnou ten mistr přijel na kole, a tak mě prosil, abych byl tak dobrý a abych mu tam ten týden pomohl, že prý na druhý týden musí narukovat a že má trochu práce a tu že by měl rád hotovou. A k tomu všemu mu ještě paní stonala. No tak jsem se s ním vrátil. Hned mi dal sklenici moštu, chléb a sýr, já to snědl a pak jsem začal dělat.

Ten týden jsem se tam měl dobře, moštu jsem dostal dost a ke chlebu vždycky sýr a ráno ku kávě též sýr neb máslo a když nic jiného, tak alespoň brambory.

Name, Gewerbe und Standort des Arbeitgebers, beziehungsweise Lehrherrn. (Bei Lehrlingen auch die Bedingungen des Lehr- vertrages.)	Datum des Eintrittes
Jméno, živnost a stanoviště zaměstnavatele, pokud se týče pána učedníka. (Při učednících také podmínky učební smlouvy.)	Den vstupu
Bestätigte hiermit dass Inhaber dieses Büchlein bei mir in Arbeit stand sich während dieser Zeit geschichtlich fleißig Arbeit thun fleißig ein gutes Zeugnis erworben hat. Ich empfehle diesem Handwerker mit der besten Empfehlung. Entlebuch 28. 8. 98 98 f. 101 Schmied E. Schloper GEMEINDERATHS ENTLEBUCH	28-8-98

XCIII. Arbeitsbuch / Knížka pracovní, s. 18. Páté potvrzení o praxi – z Entlebuchu.

Přepis textů s překladem: Bestätigte hiermit dass Inhaber dieses Büchlein bei mir in Arbeit stand u. sich während dieser Zeit geschichtlich fleißig ein gutes Zeugnis erworben hat. Ihn jedem Handwerker empfehle. / Potvrzuji tímto, že majitel této knížky u mne pracoval a v té době svou obratností, pracovitostí a pílí získal dobré vysvědčení. Každému řemeslníkovi ho doporučuji. Entlebuch 28. 8. 98. Schmied E. Schloper, (razítko) Gemeinderaths / Obecní úřad Entlebuch Vom 20. 8. 98 bis 28. 8. 98.

XCIV. Alpská krajina s ledovcem

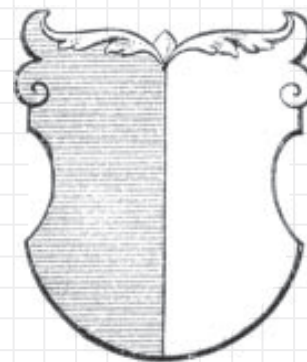
Co tam měl na práci, to jsme všechno podělali, též nový železný záhrob k vaření. Ten samý mistr byl též trochu zámečník, on vůbec dělal vše, i vodovody.

Za týden v neděli jsem se vydal na další cestu. Za práci mi dal 9 franků. Též jsem si nechal onen týden napsat do knížky, abych měl přece též vysvědčení ze Švýcar. Než jsem odešel, tak mi ta paní dala mošt, chléb a vejce, abych neměl hladu, a až prý ještě jednou přijdu do Švýcarska, tak že musím jít k nim.

Rozloučiv se šel jsem k Luzernu. Po cestě jsem si vzpomínal, že zrovna tu neděli u nás doma mají posvícení, já ale z něj nic neolízl.

Dopoledne bylo hezky, ale odpoledne mi začalo pršet a k tomu ke všemu jsem si as hodinu zašel, tak jsem musel zase nazpět.

Deštník jsem neměl žádný, tak jsem promokl až dosti, což teprve můj slaměný klobouk. Ten chudák vypadal, to to z něj teklo! Po velkých útrapách jsem přišel asi k sedmé hodině do Luzernu. Zde jsem se hned ptal, kde jest Union Hotel, neboť v něm jest náš spolek. Musel jsem ještě dosti dlouho jít, nežli jsem naň přišel. Zde jsem si jak se patří odpočinul, neboť jsem byl zemdlen.

Luzern

Do knihy jsem se zapsal česky. Večeři jsem dostal znamenitou, po ní jsem si vyšel ještě se dvěma na procházku k jezeru. Jezero Vierwaldstättské jest nejkrásnější z celého Švýcarska. Zvláště navečer jest krásné, když se v něm ta všechna světla odráží. Nad městem se vypíná pověstná hora Pilatus. Když jsem se nabažil pohledu na jezero, šel jsem spát.

Druhý den ráno (v pondělí) posnídav chtěl jsem se jít kouknout po práci, ale když jsem vyšel ven a spatřil jsem, jak krásné počasí jest, tu mne všechna chuť ku práci opustila, obzvláště když jsem si pomyslíl: včera, když přšelo, jsi chodil a dnes, když jest tak krásně, máš

dělat. Tak jsem mistry nechal být mistry a chodil jsem jen tak ledabyly městem. Koupil jsem si deštník za 4,50 franků a pak se šel podívat na lví pomník.

Lví pomník jest ohromný lev vytesaný ve skále k paměti chrabrých Švýcarů, kteří ve francouzské revoluci vykrváceli za krále Ludvíka XVI. Pod onou skálou jest upraven malý rybníček s vodotryskem, též labutě jsou zde. Nalevo u oné skály jest vchod do předpotopní zahrady. Když jsem si všechno prohlédl, tak jsem se vydal dále na cestu.

Šel jsem po břehu jezera, ach to byla krása, jezero obklíčené horami, na jedné straně les, skrze který jsem musel jít, přitom stoupaje vzhůru. Asi ke druhé hodině jsem byl v Küsnachtu. Pak jsem se musel dát nalevo od jezera, šel jsem po úpatí hory Rigi, kteráž se nazývá královna švýcarských hor. Není tuze vyso-

ká a má z ní býti ta nejkrásnější rozhlídka. Zrovna u paty oné hory leží malé jezero nazvané Lauerzersee, uprostřed něhož jest malý ostrůvek s restaurací. V jedné vesnici nazvané Oberarth jsem měl zůstat dělat, v Luzernu ve spolku jsem dostal adresu. Já ale ani k mistrovi nezašel.

Večer jsem přišel do Schwyzu. Ve spolku jsem zůstal na noc, večeri jsem si koupil a druhý den ráno já a ještě jeden krejčí jsme šli do klášterů. V jednom jsme dostali kávu a v druhém chlebovou polívku.

Pak jsem šel po mistrech, našel jsem tři a dostal jsem 20 centimů. Též jsem se zde podíval do kostela. Pak jsem šel dále, k Einsiedelnu. Počasí bylo překrásné. V poledne jsem byl v Rothenthurmu, zde jsem si vyprosil u sedláka oběd. Pak jsem zůstal v jednom lese ležet asi 2 hodiny a potom jsem se vydal dále.

Do Einsiedelnu jsem neměl daleko. Asi hodinu jsem musel stoupat do vrchu. Na návrší stál hostinec, v kterémž jsem dostal sklenici piva. Předě mnou v pěkné kotlině ležel Einsiedeln.

Jest to pouze vesnice, ale krásná, obzvláště v létě. Jest zde ohromný klášter, kterýž obživuje skorem celou ves, neboť sem přichází v létě na tisíce poutníků.

Spolek jest v klášteře. Zde jsem dostal lístek na hostinec „Zur Glocke“, kdež jsem obdržel večeri, nocleh a snídání. Pak jsem šel k mistrům, kdež jsem u jednoho dostal práci. Jmenoval se Karel Arnošt Mayer. Začal jsem hned dělat, práce se mi moc nelíbila, ale já dělat musel, abych si mohl psát o hodinky, kteréž v Curychu študovaly. Večer jsem vždycky šel do kostela a pak do spolku. Poutníci mne zajímali, jednou přišli Němci, podruhé Italové a zase Francouzi.

Mistrovi jsem řekl o peníze a psal jsem si o hodinky, kteréž jsem řádně obdržel. Ta paní mi je moc starostlivě zabalila, aby se jim nic nestalo.

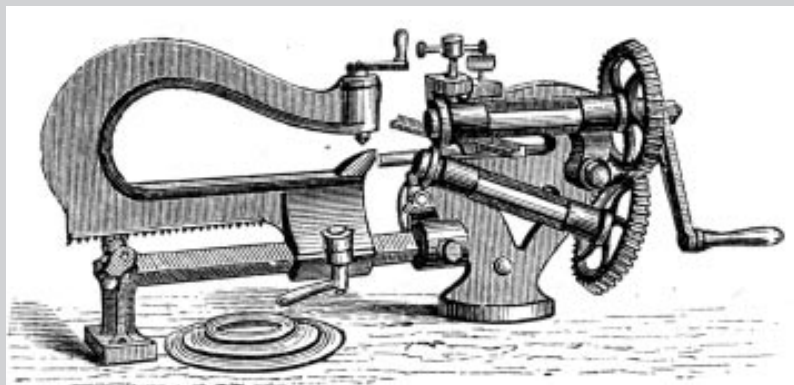
11. září jsem zase vyšel dále na cestu zpět do Bolzana. V poledne jsem byl v Rapperswilu na jezeře Curyšském. Od spolku jsem dostal 10 centimů a na stravovně jsem se tak najed, že jsem musel ještě do kláštera na polívku. Odpoledne jsem šel zase dále, počasí mi přálo, krajina byla stále romantická. Odpoledne jsem musel – chtěl býti navečer ve Weesenu – statně vyšlápnout, neboť jsem měl přes 4 hodiny cesty. K sedmé hodině jsem šťastně do Weesenu dorazil. Zde jsem zůstal ve stravovně přes noc.

Weesen leží u jezera Wallenského. Druhý den bylo pochmurno, musel jsem asi půl hodiny stoupat do vrchu, neboť podle jezera se jíti nemůže. To jest těsně z oné strany mezi horami. Když jsem vylezl až nahoru, začalo mi pršet.

K polednímu jsem dorazil do Wallenstadtu.

Wallenstadt jest město na druhém konci Wallenského jezera. Zde jsem dostal ve stravovně oběd, ale bolení jsem po něm neměl.

Nyní jsem musel každý den statně jít, neboť jsem v sobotu chtěl být v Bolza-

XCVI. Část původní sbírky mincí z vandru K. V. R.

XCVII. Kruhové nůžky na plech

nu, a ono to bylo náramně daleko! Kdo to nevěří, ať jde a zkusí! Do večera jsem došel až do Maienfeldu.

V Maienfeldu jsem dostal 25 centimů, ale nemohl jsem dostat žádný nocleh. Tak jsem byl nucen zůstat v jakési díře, kteréž říkali herberk. Za spaní jsem musel dát 20 centimů, večeri a snídání jsem si též musel koupit. Měl jsem několik franků, z kterýchž jsem si přeci ještě jeden frank a ostatní menší peníze zachoval do sbírky na památku. Chtěl jsem si nechat dvoufrank též, ale když jsem měl hlad, musel jsem ho rozměnit.

Druhý den mě čekala velká túra. Do Klostersu jsem měl 48 km.

Z Maienfeldu mi trochu přšelo, na což já ale nedbal, neboť nyní jsem měl zase deštník. Tak to šlo bez velkých rozkoší pomalu dále. Do Klostersu jsem přišel v půl čtvrté odpoledne, u jednoho pekaře jsem dostal kus chleba, kterýž jsem s dosti velkou chutí požil, a šel zase dále k Tafasu. Do Tafasu jsem měl 12 km. U Tafasu jest jedno malé krásné jezero, kteréž nevím, jak se vůbec jmenuje.

V Tafasu jsem byl ve tři čtvrtě na sedm večír. Zde mi nějaká stará babička dala beze všeho říkání 5 centimů. Ani se nezastaviv šel jsem dále, ačkoliv bylo okolo sedmé hodiny večer. Měl jsem velikou cestu před sebou, chtěl jsem totiž jíti celou noc. Do Suschu jsem měl 24 km, musel jsem jít přes jeden pas. Na ono návrší jsem měl 12 km a pak ještě 12 do Suschu.

Šel jsem pěkně potichu potmě dále, bylo krásně, o půlnoci jsem byl na onom návrší uprostřed ledovců, ačkoliv to bylo v létě. Zde jsem potkal jednoho vozku, kterýž jel ze Suschu a na návrší se měl potkat s jiným, kterýž jel z Tafasu a pak měl jet zase nazpět. Ten mi povídá, bych na něj čekal, až pojede nazpět, že mě vezme s sebou. Já tedy čekal, ale bylo mi náramně zima. Natrefil jsem u cesty na takový výklenek, v kterémž bylo ohniště. Tu jsem si udělal oheň a ohřívaje se čekal jsem, až onen vozka přijel. Čekal jsem do jedné hodiny. To bylo poprvé v mém životě o půlnoci být v takové výšce. Když přijel, tak jsem si k němu sedl na kozlík a jeli jsme dále. V jedné hospodě u cesty platil kořalku, ve čtvrt na tři jsme byli v Suschu. Tam jsem u něj zůstal spát na slámě. Ten den jsem urazil cesty na 80 km.

Druhý den, když jsem vstal, jsem si koupil v jednom hostinci mléko a chléb k snídání, pak pořádně se najedl a šel dále. To ráno mě zábly nohy i ruce. O deváté hodině jsem byl v Zernezu, kdež jsem psal lístek do Bolzana a koupil si sýr, chléb a 2 sklenice piva a šel jsem opět dále. Měl jsem před sebou opět jeden pas jako v noci, jenže tento nebyl tak vysoký, poněvadž se zdlouha táhl. K polednímu bylo náramně horko. Natrefiv na jednu hospodu koupil jsem si pivo a něco k jídlu, abych se trochu posilnil. Pak jsem šel zase dál. Jest to zajímavé pozorování v těch Alpách, ty vrchy, údolí, leckdes nějaký potůček s vodopádem atd.

Karel Vojtěch Rajlich / životopisná data / část 6

10. 10. 1898 – 7. 9. 1900 zaměstnán u: Johann Schober, Huf- und Wagenschmied, Bolzano

10. 9. 1900 – 16. 2. 1901 zaměstnán u: Franz Oberer, Huf- und Wagenschmied, Gries bei Bozen

Šestá cesta: Bolzano–Dortmund

14. 1. 1901 vydán 1. pas: Reise-Pass – Cestovní list, Sedlčany

20. 2. 1901 – 28. 4. 1901 cesta Bolzano, Leifers, Neumarkt, Salurn, St. Michele, Lavis, Trient, Pèrgine, Levico, Borgo, Grigno, Terre, Bassano, Cittadella, Camposampiero, Noale, Mestre, Benátky, Padua, Battaglia, Monsèlice, Rovigo, Ferrara, Bologna, Florencie, Siena, S. Ouirico d'Orcia, Acquapendente, Viterbo, Řím, Neapol, Marseille, St. Chamas, Arles, Lunel, Montpellier, Pézenas, Narbonne, Carcassonne, Mirepoix, Baras, Mas d'Azil, St. Giron, Salies, St. Gaudens, Montréjeau, Bagnères, Lurdy, Tarbes, Rabastens, Auch, St. Mère, Agen, Villeneuve, Bergerac, Périgueux, Limoges, Châteauroux, Vierzon, Orléans, Paříž, Štrasburk, Karlsruhe, Bruchsal, Langenbrücken, Wiesloch, St. Ilgau, Heidelberg, Mannheim, Ludwigshafen, Oggersheim, Frankenthal, Worms, Darmstadt, Frankfurt

28. 4. 1901 – 19. 5. 1901 zaměstnán u: Jacob Eisel, Wagenbauer, Frankfurt a. M.

20. 5. 1901 – 28. 5. 1901 cesta Frankfurt, Mohuč, Wiesbaden, Schierstein, Eltville, Erbach, Rüdesheim, Niederwald, Koblenz, Ehrenbreitstein, Neuwied, Unkel, Bonn, Kolín nad R., Mülheim, Burscheid, Solingen, Elberfeld, Neviges, Werden, Essen, Bochum, Dortmund

Bylo k večeru, asi 6 hodin, když jsem byl dole na druhé straně. V půl sedmé jsem byl v Santa Maria, blízek rakouských hranic. Srdce mi tlouklo, když jsem se opět přibližoval k Tyrolsku. Zde jsem viděl ze zdáli nejvyšší rakouskou horu, totiž Ortler s jeho ledovou hlavou.

Nikde jsem nemohl dostat nocleh, ačkoliv jsem měl ještě pár centimů. Tu mně bylo skorem k pláči. Minulou noc skorem celou projít, ten den zase takovou túru udělat a nyní nemít ani řádný odpočinek. Musel jsem jít dále. Byla tma, měl jsem hlad, ale což naplat.

Konečně v Müstairu jsem zůstal u jednoho pekaře, platil jsem 20 centimů za postel, též jsem dostal něco k jídlu. Na hranice jsem měl už jenom půl hodiny.

Druhý den jsem vyšel s veselou myslí, vždyť jsem se blížil každým krokem k onomu krásnému Tyrolsku.

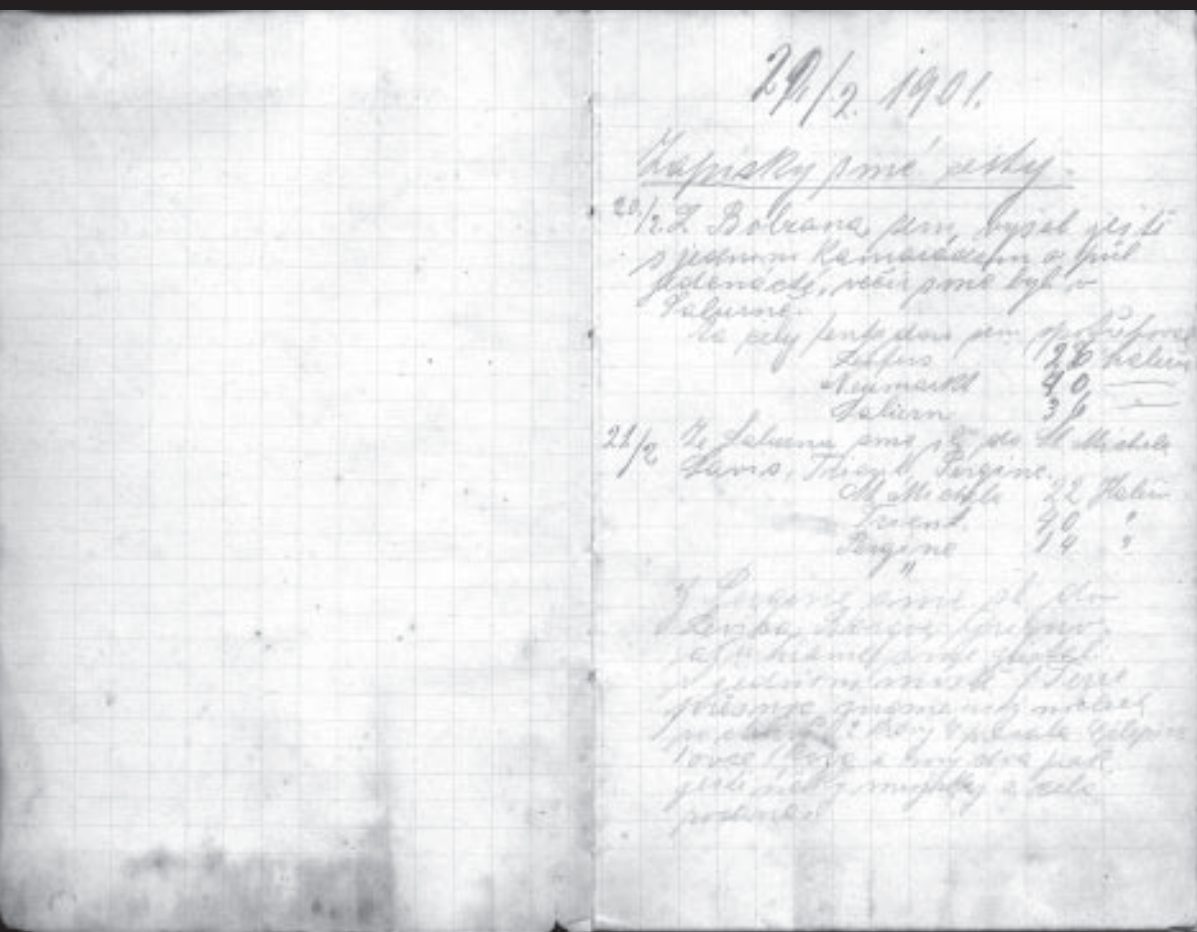
V osm hodin jsem opouštěl Švýcarsko. Zajásal jsem, maje opět rakouskou půdu pod nohama. V první dědině jsem si ihned koupil tabák a vesele jsem kouřil. To bylo v pátek ráno, měl jsem ještě 3 krejcarů, ale radost, že už jsem v Rakousku, mi nepřipouštěla žádný mrzutý myšlenky. Ten den jsem šel asi do osmi hodin, pak jsem zůstal u jednoho sedláka spáti. K večeri jsem taky něco dostal a druhý den ráno jsem vstal zdravý a vesel jako ryba.

Do Meranu jsem neměl daleko, jen asi 2 a půl hodiny, takže již o desáté hodině jsem tam byl. Tam byla zrovna mše za císařovnu. Ani se nezdržev prošel jsem město a pospíchal jsem k Bolzanu. V poledne jsem byl ve Vilpianě. Též sluší podotknouti, že než jsem do Vilpianu přišel, že jsem zalez do jedné vinice a najedl se hroznů, co jsem mohl.

Ve Vilpianě jsem se ještě okouknul po nějakém obědě. V jednom domě jsem dostal polentu, ale přece jsem ji sněd.

Nyní jsem měl jenom 3 hodiny do Bolzana. Počasí jsem měl ten den překrásné, až skorem moc horko. Do Bolzana jsem přišel ve 3 a půl hodiny odpoledne a byl jsem vřele od mistra, mistrové i známých uvítán.

Na zdar!

20. 2. 1901 Zápisky z mé cesty

20./2. Z Bolzana jsem vyšel ještě s jedním kamarádem o půl jedenácté, večír jsme byli v Salurně.

Za celý tento den jsem spotřeboval

Leifers	26 haléřů
Neumarkt	40 —
Salurn	36 —

21./2. Ze Salurnu jsme šli do St. Michele, Lavis, Trient, Pèrgine.

St. Michele	22 haléřů
Trient	40 —
Pèrgine	14 —

Z Pèrgine jsme šli do Levica, Borgo, Grigno. Až u hranice jsme zůstali v jednom místě (Terre) přes noc. Znameníť nocleh ve chlévě – 2 krávy, 4 prasata, 4 slepice, 1 ovce, 1 koza a my dva a pak ještě nějaký mužský a celá rodina.

V sobotu jsme přešli hranice, odpoledne jsme byli v Bassanu. Jest to pěkné město, jsou z některých stran ještě hradby. Večír jsme přenocovali v Cittadelle, zachovalá pevnost.

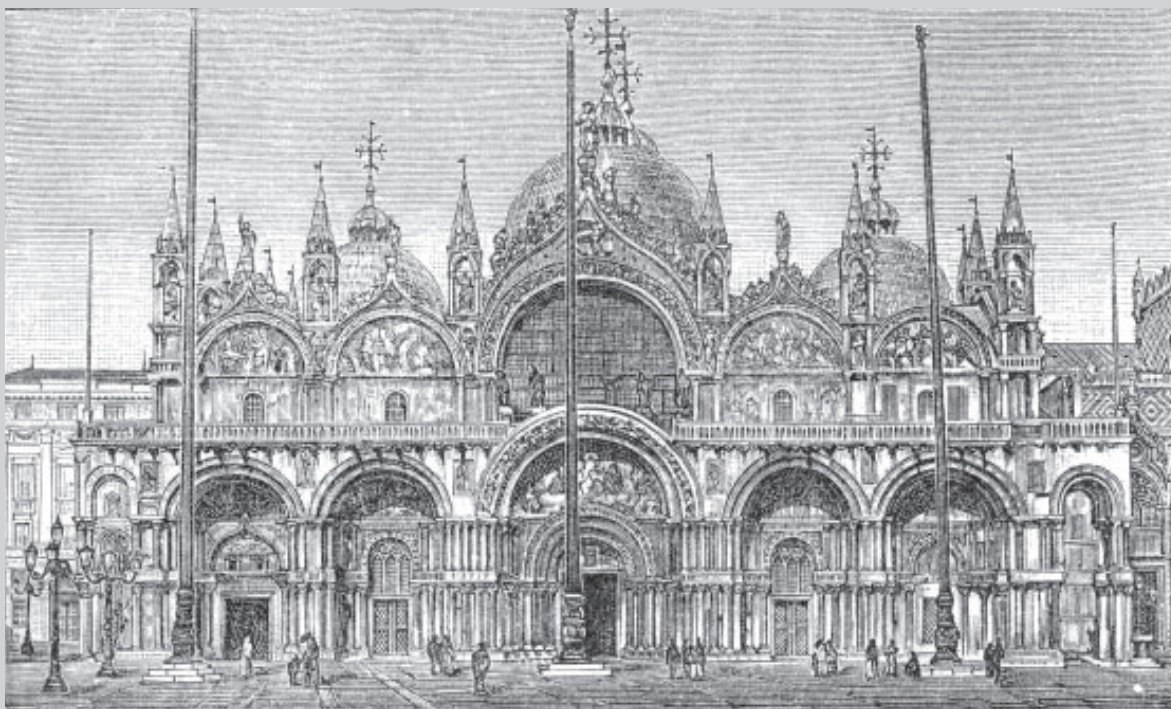
V neděli před polednem jsme byli v Camposampiero, pěkné město. Odpoledne jsme byli v Noale, stará pevnost. Večír v Mestre a odtud jsme jeli po dráze do Benátek.

Benátky

V Benátkách jsme spali v asyly. Zvláštnosti Benátek: chrám svatého Marka a náměstí, na sta holubů, palác dóžete, nakloněná věž, monument krále Viktora Emanuela, královský palác se zahradou, Dogana, kostely S. Giorgio Maggiore, S. Maria Salute. V kostele sv. Marka překrásně vykládaná dlažba. U dóžecího paláce vězení. Akademie, Museum, Velký Canal, množství překrásných paláců, sklárna. V té jsme viděli ručně zhotovovati skleněné výrobky všeho druhu.

Skrze Velký kanál jsme jeli jednou s Gondelli a jednou parníkem.

C. Chrám sv. Marka v Benátkách, 11.–12. stol.

CI. Marcus Aurelius, jezdecká socha na římském Kapitolu

Z Benátek jsme jeli po dráze do Padua (sv. Antonín Paduánský). Krásný chrám sv. Antonína, mnoho náhrobkův.

Pěkné náměstí Viktora Emanuela, vprostřed park, ověšen kolem dvojí řadou soch (asi 150), samé významné osoby.

Z Padua přes Battagliu, Monsèlice (stará pevnost – v klášteře polívka). Rovigo, slušné město, to jsme prošli, večer u jednoho sedláka přenocovali a ráno do Ferare.

Ferrara

Do Ferare podle řeky Pádu. Přišli jsme tam ve 2 hod. odpoledne (cestou viděli: orati pět páry volů, přes Pád po mostě na lodích).

Ferare – klonící se věž. Zámek, kolem něho voda a několik monumentův.

Ferare – Bologna. Ve čtvrtek odpoledne jsme prošli Bolognu. Pěkná promenáda, monumenty Garibaldiho, Vikt. Emanuela, pěkné podloubí, krásné kostely. 10 kilometrů za Bolognou jsme zůstali přes noc. Z Bologně přes Apeniny 2 dni za deště, větru, bláta a sněhu do Florencie. Florencie, sobota večír, celý zemdlený. Nocleh 30 cm., večere 50 cm.

Florence

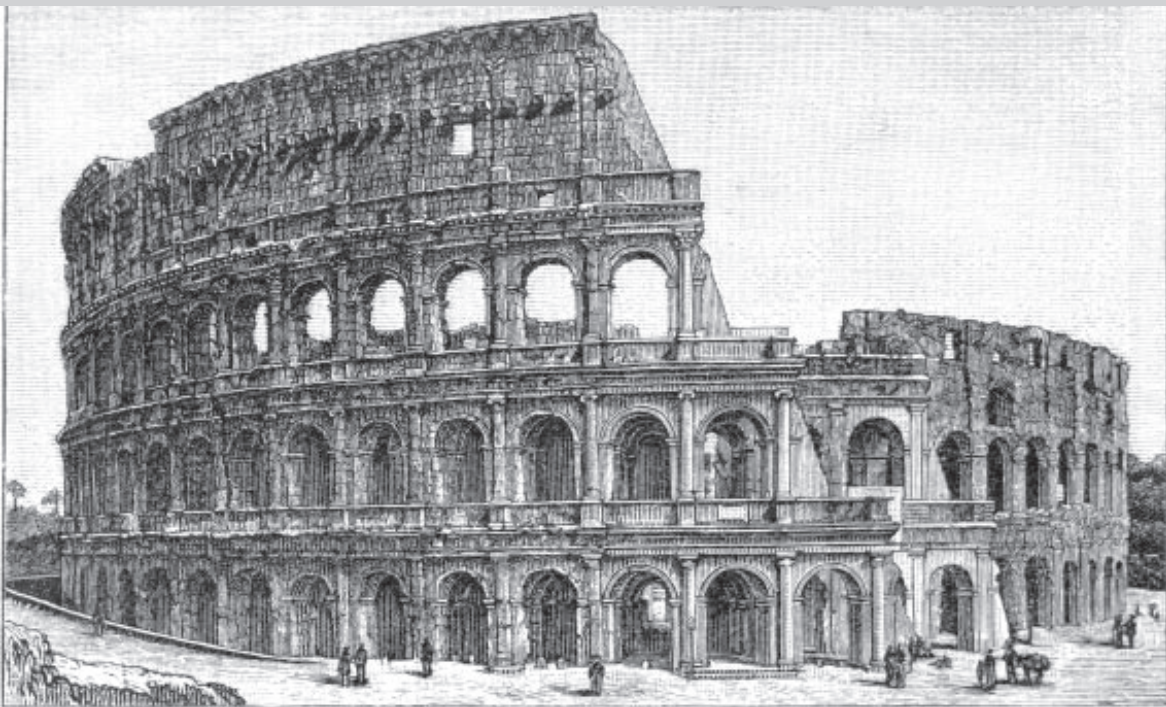
Neděle ráno, přšelo. Vstali jsme po osmé hodině, prohlédli město. Překrásná katedrála, zvenku všechno mramorové, překrásně zpracované, ohromná kopule. Prohlédl jsem si několik kostelů, velký sál v bývalé parlamentní budově (dekorace z 15. století, život sv. Jana), překrásný strop s malbami, po stěnách historické malby. Královská galerie, množství vzácných obrazův (Gabriel, Raffael, Leonardo da Vinci, Correggio), množství soch, 5 mramorových stolův umělecky překrásně vykládaných, náčrtky od slovutných malířů. Vstupné žádné.

Náměstí, sochy atd. (Konsul). Odpoledne jsme šli z Florencie. Nocleh ve chlívě s králíky.

Pondělí, 4./3.

Večír do Sieny. Jeden pán – Němec (Mecklenburg) nám platil večeri. Nocleh v hostinci u „Tre Re“. 40 cm. – 1/4 litru vína.

Krajina pahorkatá, uzavřené domy. Naše dýmky vzbuzují obdiv. Ponejvíce spáti bez večere, dnes snídání 3 rybata jako malé slanečky (6 cm.), 10 cm. chléb.

CII. Colosseum (Amfiteatrum Flavium) v Římě

CIII. Poutní lístek: Řím, Basilica S. Pauli via Ostiensis, 9. 3. 1901

CIV. Poutní lístek: Řím, Basilica S. Maria Maioris de Urbe, 9. 3. 1901

CV. Pohled na Vesuv z fóra v Pompejích

Oběd 1/4 litru vína (10 cm.), 10 cm. salami. Chléb jsem si vyprosil. Tak to jde skorem každý den, polenta zde již není žádná. K pití se dostane ponejvíce voda s vínem.

Dvoukolové vozy, osli, mezci, dlouhorožatí býci. Kovářské dílny! Sekáče místo seker. Vinice, lid ponejvíce chudý. Komicky malý kněz. (2 pečené ptáčky – večere u sedláka, 19 členů rodiny.)

Úterý večer ze S. Ouirica jsme šli až do půl osmé h. večer, nocleh na roští, dostali jsme chléb.

Krajina neutěšená, lid chudý.

Středa, bez snídání, večer v Acquapendente, v „hostinci“ (!?) Magarony.

Čtvrtek, déšť, večer ve Viterbo, 35 cm. za nocleh.

Pátek, po dráze do Říma (4 L., 25 cm.).

Řím, pátek 8. března, 4 a čtvrt h. odpoledne. Piazza di S. Pietro, Andělský hrad. Vyhledali jsme německý „Pilgerheim“. Dobrá večere.

Řím

Sobota, návštěva sedmi kostelů.

První kostel S. Maria Maggiore (P. Maria Sněžná), překrásný kostel (zázračný původ), pohřben papež Pius V. Jesle, v kterých se narodil Kristus Pán. Překrásně pracovaný strop. Klečící socha modlícího se papeže.

Druhý kostel S. Lorenzo (Pius IX.) – oltář, stůl, na kterémž večerel Kristus.

Třetí, S. Croce in Gerusalemme (sv. Kříž) – sv. Kříž na postranním oltáři, hrob sv. Heleny. Oltář, u kteréhož když se nechá číst mše sv., vysvobodí se jedna duše z očištění. 1 hřeb, kterým byl Kristus Pán přibit. Překrásný strop.

Čtvrtý kostel S. Giovanni (sv. Jan). Svaté schody (Scala santa).

Pátý kostel S. Sebastian. Katakomby (hrob sv. Cecílie). Hrob sv. Petra a Pavla, hrob sv. Sebastiana. Šíp sv. Sebastiana a sloup. Oltář se zázračnými věcmi, překrásný strop. Známka stopy Kristovy.

Šestý kostel sv. Pavla, 80 sloupů. Papežové, drahý mramor, strop, roztlučená okna.

Colosseum. Rozsáhlá budova, 4 patra, zbytky obrovských sloupů, uprostřed místo, kde bývaly divoké šelmy.

Hřbitov. Překrásné náhrobky.

CVI. Interiér chrámu sv. Petra v Římě, 16. stol.

CVII. Poutní lístek z Vatikánu: V. Sacrarum Vaticanum, 11. 3. 1901

CVIII. Řím, Svatopetrské nám. s chrámem sv. Petra, dobová pohlednice, Milano: Cesare Capello

CIX. Řím, Piazza Colonna, dobová pohlednice, Milano: Cesare Capello

CX. Řím, katakomby sv. Callista – kaple sv. Cecílie, dobová pohlednice, Roma: ABB Cia Cisterciense

CXI. Řím, Via Appia Antica, dobová pohlednice

Sedmý kostel. Basilika sv. Petra, 178 m dlouhá, množství papežů zde pocho-
váno. Hrob sv. Petra, množství světů, ohromná kopule, střecha chrámová,
sv. Apoštolové. Před chrámem ohromný obelisk, sloupořadí.

Andělský hrad s mostem.

Železný most, množství obelisků.

(V kostele S. Maria Maggiore pozlacený strop prvním zlatem, které se přivezlo
z Ameriky, a nejstarší mozaikové obrazy z Říma, představující Starý zákon.)

Pantheon, královská krypta – hrob Viktora Emanuela II. a Humberta I.

Piazza del Popolo. Ohromný obelisk, krásné sady.

Kostel sv. Panny Marie dell'Anima.

Kostel sv. Sylvestra a celé množství jiných kostelů, čítá se jich přes čtyři sta.

V neděli dopoledne kostel, odpoledne procházka do sadů. Italská vojenská hud-
ba (sv. Janský chléb, fíky). Večer ve Spolku katol. tovaryšů.

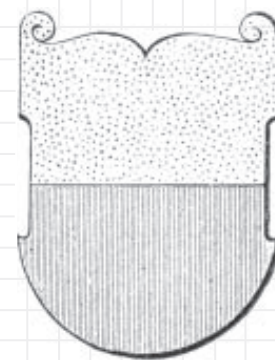
Pondělí dopoledne chrám sv. Petra, odpoledne Colosseum.

Foro Traiano. Ohromný sloup, na něm sv. Petr (pěkné majzlování), 40 svržených
sloupů.

Colegium (náměstí), vprostřed César na koni (bronz). Několik ohromných
soch, na straně zahrada s vlkem (znak města Říma).

Večír nocleh v Borga di S. Spirito.

Úterý dopoledne Vatikán, růžence světít od sv. Otce. Odpustkový list. Poté jsem
šel ku konsulovi, ale nedostal jsem nic, pak na poštu, z pošty jsem šel k obědu
k šedým sestrám (platí spolek). Odpoledne hřbitov, podivný pohřeb. Zvěřince.
Náměstí Viktora Emanuela, pěkné sady, stará zřícenina.

Středa. (13./3.) Náměstí Piazza di Trevi, pěkná fontána
a sady. Chrám sv. Petra 186,36 m dlouhý, kupole 117 m
vysoká, 42 m průměr, 16 oken, pěkné malby.

Odpoledne jsme chodili městem a prohlídli nový kos-
tel.

Po půlnoci na čtvrtek jsme jeli do Neapole (13 L., 5 ct.)
Neapol, čtvrtek v 7 hodin ráno. Nábřeží, vyhlídka na celé
město ze S. Martino, Vesuv.

Neapol

Pátek 15./3. Akvárium. Pěkný park. Večír odejel můj

kolega parníkem do Janova. Čekal jsem na břehu, až odejel.
Čistota v Neapoli, prostitutky, vyhlídka na Vesuv.

V sobotu 16./3. ve čtvrt na šest odpoledne jsem odejel já, parníkem (Buda) na Marseille.

Neděle 17./3. Oběd na parníku, kolem samá voda. Na parníku jsem myl nádobí.

Marseille

18./3. Do Marseille pondělí 2 a půl h. odpoledne.
Večer jsem spal v asylu.

Úterý 19./3. ráno jsem šel dále, pršelo, celý mokrý,
zacházka, večer v St. Chamas, platil 1 Fr.

Středa 20./3. ráno opět pršelo až do poledne, sušil
jsem se u jednoho sedláka. Odpoledne jsem šel dále
až přes 7 hod. V jednom statku nocleh a jídlo zdarma,
moc hodný lidi.

Čtvrtek 21./3. o deváté hodině v Arles, pěkný město. Večír jsem spal v Lunel,
platil jsem 75 cm. Polívka a půl litru vína 20 cm., chléb.

Pátek 22./3. kolem desáté v Montpellier. Oběhl pekaře a šel dále, večer jsem
spal v Pézenas, platil 45 cm., půl litru vína. Ten den jsem dostal u 2 uzenářů
něco masa. (V Pézenas čistotná světnice!)

Sobota 23./3. večer v Narbonne v asylu, neplatil jsem nic, k večeri jsem dostal
fazole a chléb, ale to spaní na studený zemi! (Starý kostel.) Narbonne, dosti
velké město. Krajina jest místy krásná, místy skalnatá, rodí se samé víno. Studený
prudký vítr, stromy kvetou, částečně odkvetlé.

Neděle 24. března, pěkné počasí. Večír v jedné vesnici u sedláka nocleh na
hnoji.

Pondělí 25./3. opět dále, asi o deváté v Carcassonne. Pěkný zámek. Carcassonne,
pěkné město. Večír jsem spal v Mirepoix pod kolnou na slámě (ten den
jsem šel skorem až do osmi hodin, nemohl jsem najít nocleh).

CXIV. P. Maria Lurdká, dobová pohlednice, Lourdes: Sireygeol

CXV. Vizitka z Lurd: J. Lalaque, restaurateur (na rubu podpis Rajlich Karl), 68x106 mm

CXVI. Paříž, radnice 1872–1882 (str. 120)

CXVII. Paříž, Velké kolo a Eiffelova věž, dobová pohlednice, Paris: Cormault-Papeghin (str. 120)

Úterý 26./3. večír v Baras v opuštěném domě (ráno jsem zatopil). Zde již vinice přestávají. Pěkný pohled na Pyreneje, jsou ještě plny sněhu.

Středa 27./3. večír jsem opět nemohl dostat nocleh, až posléze u jednoho sedláka v maštali. Jeskyně v Mas d'Azil. Ten den jsem šel z Mas d'Azil, St. Giron, Salies.

Čtvrtek 28./3. do St. Gaudens, Montréjeau. Odpoledne sněžilo, zůstal jsem u jednoho sedláka přes noc v maštali, dostal jsem večeri.

Pátek 29./3. bylo pěkně, do Bagnères jsem přišel po polednu, chléb jsem si vyprosil a za 10 cm. jsem si koupil špek. Celý zemdlen jsem přišel do Lurdů o půl šesté. Na poště jsem dostal od kamaráda psaní a lístek, pak jsem si hledal s policajtem byt. Ten mi ho našel, musel jsem platit za noc a večeri 1 Fr. Rád jsem si lehl.

V sobotu (30./3.) ráno ihned rovnou k jeskyni, pak do Basiliky (15 kaplí, 39 lustrů, 13 věč. lamp).

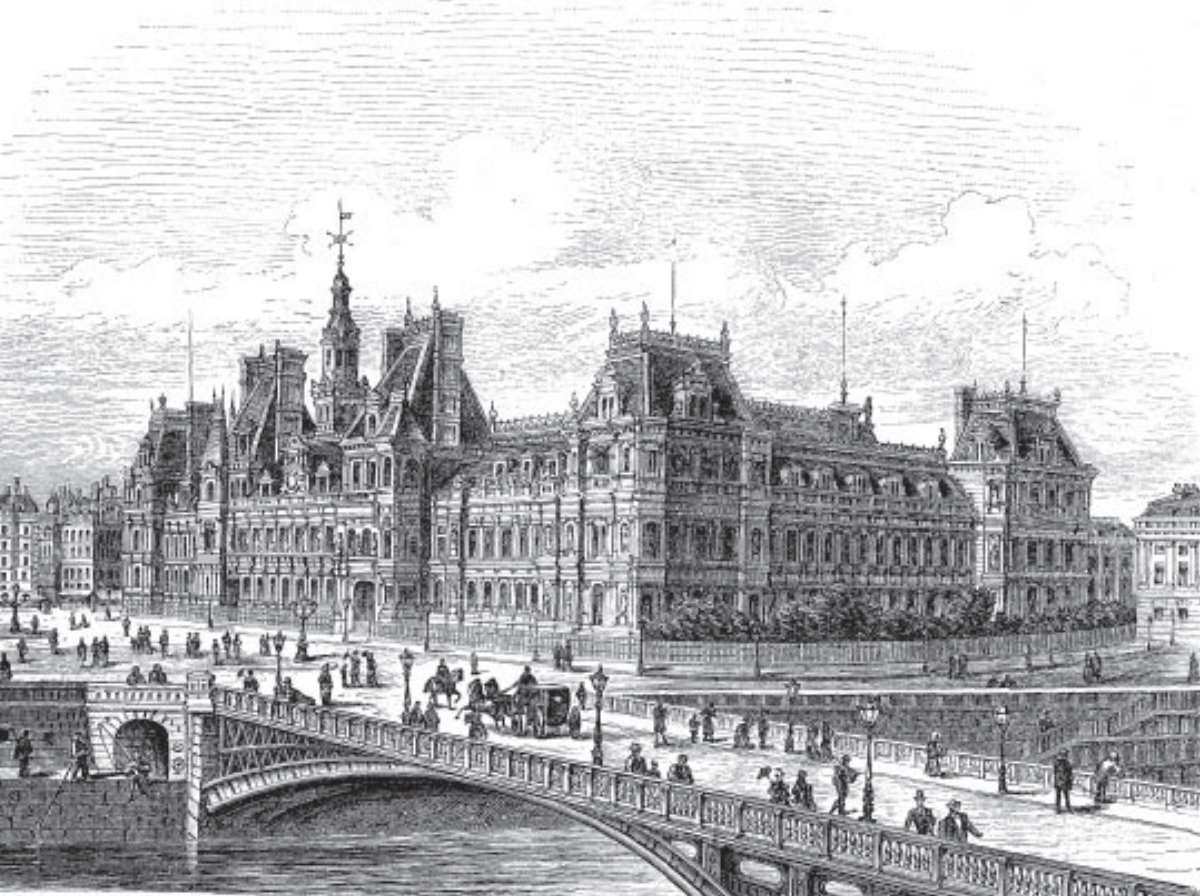
V neděli (31./3.) jsem se vyzpovídal, pak jsem se vykoupal v lurdké vodě. Chrám jest krásný, množství upomínek na procesí i jednotlivé osoby, jako prapore, odznaky, srdce, řády, šavle ap. V jeskyni množství berel.

Zdržel jsem se až do úterka, dal jsem si opravit boty, platil jsem 1 Fr. V devět hodin jsem vyšel z Lurdů, krásný den, v poledne jsem byl v Tarbes. Město jsem jen prošel, navečer po páté hodině jsem byl v Rabastens, kdež jsem zůstal již přes noc. K večeri jsem měl opět jednou něco masa, polévku, chléb, půl litru vína. Platil jsem 1,20 Fr.

Ve středu jsem byl přes noc v Auch, platil jsem za spaní 35 cm. (Pěkná společnost!)

Krásné jitro. Ve čtvrtek 4. dubna večír v St. Mère, u sedláka ve chlívě, k večeri nic.

V pátek jsem natrefil jednoho pocestného, který uměl německy. V poledne v Agen, tam jsem musel čekat na peníze až do soboty do poledne. V sobotu večír ve Villeneuve v asyly. (Opilý vandrak.)

Neděle 6./4. Hod Boží velikonoční. K snídani polévka v jednom špitále a chléb. V poledne chléb a půl litru bílého vína, 40 cm. Z Lurdů do Tarbes 19 kilom., z Tarbes do Agen 140 kilom., z Agen do Villeneuve 29 kil., z Villeneuve do Bergeracu 59 kilom. Večer u jednoho sedláka, asi čtvrt h. z cesty.

Pondělí velikonoční (opice). Večer opět u sedláka, dostal jsem večeri. Ten den jsem ušel jen asi 30 km.

Úterý dopoledne. Périgueux (Bergerac–Périgueux 49 km, Périgueux–Limoges 101 km). Ten den jsem urazil přes 60 km. Večír opět u sedláka přes noc, dostal jsem chléb.

Středa 9./4. přšlo, byl bych rád jel do Limoges, ale nemohl jsem natrefiti žádný vlak. 25 km od Limoges jsem zůstal přes noc.

Čtvrtek o půl 11. h. v Limoges. (Chrám, pomník padlým vojínům 1870–71.) Jel jsem po dráze až do Vierzonu (9,90 Fr.). V Châteauroux pěkný chrám. Do Vierzonu jsem přijel o půl 7. h. večír, přes noc u policajta, to bylo domluvení!

Pátek jsem šel opět dále, ušel jsem 58 km. Šel jsem až do 8 a čtvrt h. večer, spal na seně.

Sobota před polednem o 11. hod. v Orléans. Překrásné město (3 monumenty Jeanne d'Arc, krásný kostel sv. Kříže – 11 kaplí, 10 malovaných oken). Odpoledne, celý promoklý, spal v jednom asyly. Bylo mi zima.

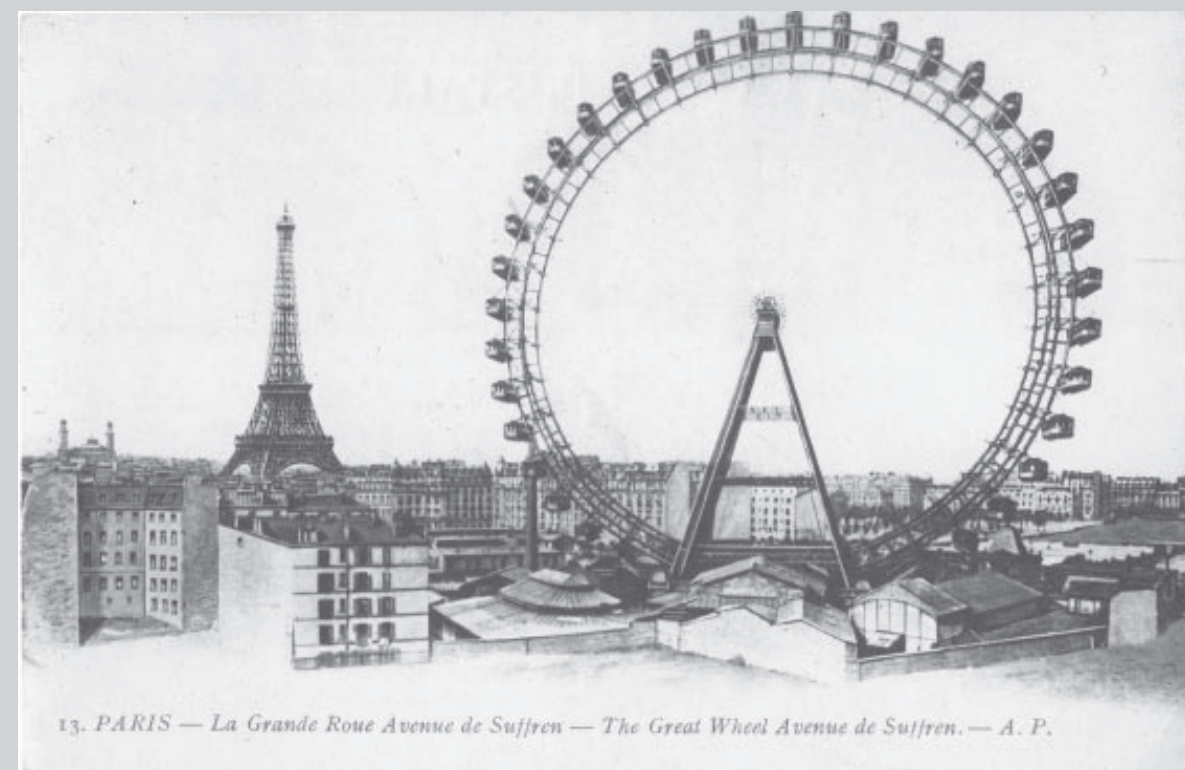
Neděle 13./4. Šel jsem do kostela, pak na nádraží a jel do Paříže, platil 4,40 cm. Do Paříže o půl dvanácté v poledne přišel. V Paříži odpoledne Notre Dame.

Druhý den Eiffelova věž, výstaviště světové, kolo, Jardin des Tuileries, Place Obélisque (množství soch a světél, ohromný obelisk). Odpoledne Hilfsverein (3 Fr.).

Úterý (15./4.) dopoledne Jardin du Luxembourg (pěkné sady), pak Jardin des Plantes (botanická zahrada), množství dravé i všeliké jiné zvěře a ptactva. Odpoledne přšlo. O druhé h. konsul.

Paříž

13. PARIS — La Grande Roue Avenue de Suffren — The Great Wheel Avenue de Suffren. — A. P.

CXVIII. Zámek v Heidelbergu (Fridrichova přístavba)

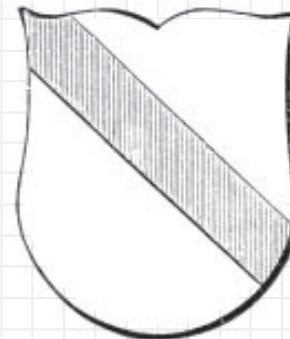
CXIX. Franko-durynský vesnický dům

Středa. Dopoledne Hilfsverein, k zápisu. Odpoledne kostel Saint Oeuvre (rozdělování chleba).

Čtvrtek. Opět botanická zahrada, muzea byla otevřená, vstupné žádné. Odpoledne v pět hodin opět Hilfsverein, dostal jsem jízdu až do Prahy.

Pátek ráno opět Hilfsverein, psal jsem lístky na jízdu (dostal jsem 4 Fr.). Odpoledne opět botanická zahrada. Ve spolku oběd a 50 cm. Spát jsem musel v asyly „Rue du Laghouard 13“. Tam nás vypálili. Ve středu bez noclehu, chodil po Paříži, skončil u Seiny pod mostem. Ve čtvrtek v jedné útulně za 40 cm.

V pátek (18./4.) v 9 hodin večer jsme odjeli. Bylo nás osm. Ráno o půl desáté na hranicích, půl h. čekat, o jedné hodině jsme byli ve Štrasburku (velech-rám, orloj). Ve tři čtvrtě na dvě jsme jeli dále, večír o půl šesté v Karlsruhe. Zde jsem vystoupil, mohl jsem jet zadarmo až do Prahy a nejedu, zůstanu zde v Německu.

Štrasburk

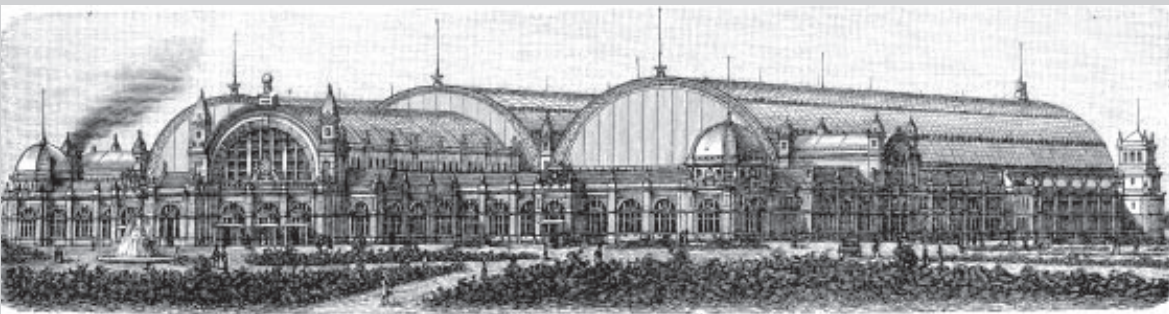
Karlsruhe, v neděli dopoledne Residence se zahradou. (Nejkrásnější ulice Kaiserstrasse.) Odpoledne jsme šli dále, totiž já a ještě jeden řezník, večer jsme přišli do Bruchsalu (překrásná poloha). Bruchsal jest malé město, ve spolku hráli večír divadlo „Die verborgene Edelfrau“. Děj byl překrásný, ale herci nehráli pěkně. K večeri jsme dostali polívku a chléb, ráno kávu a 2 chleby.

Heidelberg

Ráno jsme šli dále k Heidelbergu (slepoval jsem dýmku) přes Langenbrücken, Wiesloch, St. Ilgau. Do Heidelbergu jsme přišli o půl šesté hodině večer. Ve spolku pouze nocleh. Krásné staré město, zámek na kopci. Nejkrásnější ulice „Hauptstrasse“. Řeka Neckar, 2 mosty. (Překrásná poloha.)

Ráno prohlídka města (výprava vojska do Číny). Kolem města pěkné sady, prohlídka zámku, veliký sud, největší na světě, sud bez obroučů. Perko. K snídání 1 vuřt (8 Pf.), chléb, půl l. piva (30 Pf.). O desáté jsme šli k Mannheimu, neměli jsme to daleko, jenom 20 kilometrů. Přišli jsme tam o půl 4. h. Mannheim,

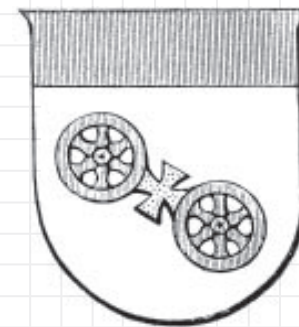
- CXX.** Nádraží ve Frankfurtu nad Mohanem
CXXI. Hala nádraží ve Frankfurtu
CXXII. Elektrické jeřáby v hamburském přístavu

Worms

Frankfurt

Mohuč

krásné velké město (90 000 obyv.), pěkné rovné ulice, řeky Rýn a Neckar, 2 pěkné mosty, krásný zámek v zahradě. Ve spolku večere, noc, snídání. Přes Rýn na druhé straně je Ludwigshafen (ve středu ráno), mnoho továren. Oggersheim, Frankenthal, stávka kovodělníků, od spolku jsme dostali 20 Pf.

Worms ve středu odpoledne o 3 hodinách. Starožitný dóm (1000–1020), kterýž se nyní opravuje, Lutherův pomník s 11 jinými sochami, mezi nimiž Viklef, Jan Hus atd., Liebfrauenkirche, Ludwigsdenkmal z roku 1870–71, zbytky římských hradeb, pěkné sady ve starých příkopech. U jednoho kováře jsem dostal 5 Pf., u druhého jsem měl zůstat dělat. Zdejší dóm jest největší románský kostel v Německu, asi 3x vyhořel a byl zpusťošn od Francouzů.

Ve čtvrtek odpoledne do Darmstadtu. Pěkný město, Ludvíkův pomník, kulatý kostel, nádraží.

Pátek. Frankfurt, dostal jsem práci.

Wiesbaden

Neděle 12. května, z Frankfurtu do Mohuče. Kousek jsem šel, kousek jel po dráze (50 Pf.). Mohuč, pěkný most přes Rýn, vcelku jsou dva, dóm, několik pomníků, mezi nimi Guttenbergův.

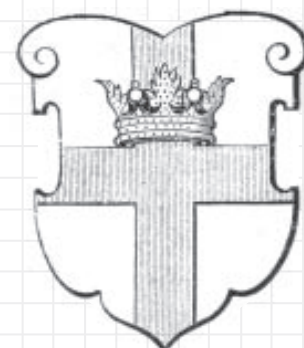
Pondělí 13. května, do Wiesbadenu, velmi hezké město, samé vily. Prohlídka hlavního kostela. Wiesbaden jest lázeňské město, zde jsem pil poprvé horkou vodu. Překrásné sady, krásné divadlo.

Wiesbaden, Koblenz, Köln, Essen, Düsseldorf, Bonn, Solingen, Elberfeld, Dortmund, Bielefeld, Münster, Hamm, Paderborn, Detmold, Lippstadt, Bielefeld, Münster, Hamm, Paderborn, Detmold, Lippstadt

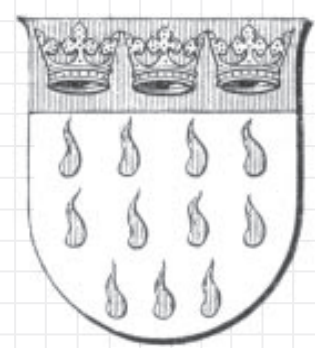
Včera jsem byl v Bonn, Bon
jed. p. 10. 1883.
V sobotu jsem přišel do Kolína.
Krásný velechrám, Minoritenkirche.
(Kolping u. d. h. m. p. 1883.)
Museum, krásné nádraží.
V pondělí jsem šel do
Mülheimu (5 km od Kolína)
pomník císaře Viléma.
Ve spolku večer, a snímání
Mülsky přes Burscheid – zde
jsem dostal ve spolku 30 pfeniků.
Burscheid jest malé město
schované v stromové na
Solingen – zde jsem napočítal
okolo 80 hrázných komínů.
Na Solingen na Elberfeld, zde
jsem dostal ve spolku 30 pf.
přes Elberfeld do Barmen.
Elberfeld a Barmen jsou 2
malá, krásná města.
V úterý jsem šel do
Düsseldorfu, zde jsem dostal
ve spolku 30 pfeniků.
Düsseldorf jest krásné město,
zde jsem napočítal okolo 80 to-

Wiesbaden jsem šel na jeze. Lake je krásné
pohledy. Zde jsem dostal ve spolku 30 pf.
V úterý jsem šel do Kolína.
Krásný velechrám, Minoritenkirche.
(Kolping u. d. h. m. p. 1883.)
Museum, krásné nádraží.
V pondělí jsem šel do
Mülheimu (5 km od Kolína)
pomník císaře Viléma.
Ve spolku večer, a snímání
Mülsky přes Burscheid – zde
jsem dostal ve spolku 30 pfeniků.
Burscheid jest malé město
schované v stromové na
Solingen – zde jsem napočítal
okolo 80 hrázných komínů.
Na Solingen na Elberfeld, zde
jsem dostal ve spolku 30 pf.
přes Elberfeld do Barmen.
Elberfeld a Barmen jsou 2
malá, krásná města.
V úterý jsem šel do
Düsseldorfu, zde jsem dostal
ve spolku 30 pfeniků.
Düsseldorf jest krásné město,
zde jsem napočítal okolo 80 to-

Boxen	Pragen	Koala	Frean
Leipen	Kincor	Mickie	Bohyn
Newmark	Borgo	Penalty	Florie
Sabun	Gizno	Padua	Kina
St. Michel	Garano	Basaglia	
Karo	Eladella	Monthe	
Freud-Camp	Sampier	Rovigo	

Koblenz

Kolín n. R.

Essen

Úterý 14. května jsem šel z Wiesbadenu pryč, můj kolega tam zůstal. Zde u Rýna jest překrásná krajina. Šel jsem přes Schierstein a Eltville až do Erbachu, kde jsem zůstal u jednoho mistra pomáhat až do večera. Večer jsem jel po dráze do Rüdesheimu. V Rüdesheimu, kam jsem přišel o půl 9. hodině, šel jsem hned do spolku. K jídlu jsem nedostal nic.

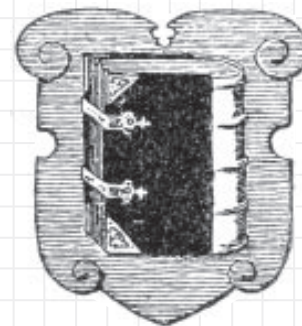
Druhý den ráno jsem šel k Naziondenkmalu v Niederwaldu (1883). Šel jsem skrze les, byla to krása, šel jsem na pravém břehu Rýna. K večeru jsem jel kousek drahou až do Koblenze (25 Pf.). V Koblenzi ve spolku, k jídlu nic. Druhý den Nanebevstoupení Páně, ráno do kostela, pak Kaiser Wilhelms Denkmal – ohromný pomník. Pak jsem si prohlídl město a o půl 10. hodině jsem šel dále, zas na pravý břeh, přes loďový most na Ehrenbreitstein. Zde jsme si prohlídli pevnost, krásná vyhlídka. Bylo špatné počasí, nešli jsme ten den daleko, jen asi 4 hodiny do Neuwiedu. Zde jest pěkný zámek a krásná zahrada, zrovna u Rýna. Ve spolku jsme dostali jenom nocleh.

Pátek 17. května jsme se drželi na pravém břehu až do Unkelu. Zde jsme se nechali převézt na levý břeh (5 Pf.), český hudebníci. Večer jsem byl v Bonnu. Bonn jest velké město.

V sobotu jsem přišel do Kolína. Krásný velechrám, Minoritenkirche (Kolping jest tam pohřben), museum, krásné nádraží. V pondělí jsem šel do Mülheimu (5 km od Kolína), pomník císaře Viléma. Ve spolku večere a snídání.

Úterý přes Burscheid – zde jsem dostal ve spolku 30 pfeniků. Burscheid jest malé město, schované v stromové. Na Solingen, zde jsem napočítal okolo 80 to-

Name, Gewerbe und Standort des Arbeitgebers, beziehungsweise Lehrherrn. (Bei Lehrlingen auch die Bedingungen des Lehr- vertrages.)	Datum des Einstretens	Datum des Ausstretens	Bemerkung
Jméno, živnost a stanoviště zaměstnavatele pokud se týče pána učebního. (Při učeňstvě také podmínky učební smlouvy.)	Den vstupu	Den výstupu	Vysvětlčení
	29. Mai 1901	12. Okt. 1901	Der Arbeiter Carl Reylich hat am 29. Mai 1901 bei mir in die Arbeit getreten, und auf meine und meine im Handl. & guten Fähr- tung meine volle Zu- friedenheit erworben. Es soll ihm auf Wunsch entlassen. Dortmund 12. 10. 01 C. Löhre Münsterstr.

Bochum

Dortmund

várních komínů. Ze Solingenu na Elberfeld. Zde jsem zůstal přes noc – dobré snídání ve spolku. (Vysoká dráha z Unkelu přes Elberfeld do Barmenu.) Elberfeld a Barmen jsou 2 města docela vedle sebe. Z Elberfeldu jsem šel ve středu do Neviges. Zde jest poutnické místo. Ve spolku jsem dostal oběd. Z Neviges do jednoho místa, kde jsem dostal ve spolku 30 Pf., odtud do Werdenu.

Werden leží na řece Ruhr, překrásná poloha (most přes Ruhr, Moltke, Vilém I., Bismarck), poblíž jest císařská vila. Ve spolku od předsedy 1 marku. Z Werdenu jsem šel dále na Essen, není daleko, asi 1 a půl hodiny. Do Essenu jsem přišel o půl 7. h. Ve spolku jsem stavěl kuželky, dostal jsem za to večeri, 2 sklenice piva, 86 pfeniků (obrázky z Lurdů a z Říma 45 Pf., od svazu kovodělníků 20 Pf. a od jednoho člena též 20 Pf.)

Druhý den ráno jsem si prohlédl město, Kruppovu továrnu (36 000 dělníků), 2 jeho pomníky, pomník císaře Wilhelma. Byl jsem v katolickém kostele. Další katolický kostel, pěkná radnice. Odpoledne jsem šel do Bochumu, neměl jsem to daleko. V Bochumu jsem zůstal přes svatodušní svátky ve spolku.

Ve středu po svatodušních svátcích jsem šel do Dortmundu. Tam jsem dostal práci.

Karel Vojtěch Rajlich / životopisná data / část 7

29. 5. 1901 – 12. 10. 1901 zaměstnán u: Carl Löhre, Wagen-Schmiederei, Dortmund

Sedmá cesta: Dortmund–Kyšperk / Do Čech

7. 8. 1901 – 17. 8. 1901 cesta Dortmund, Münster, Osnabrück, Brémy, Hamburk, Altona, Berlín, Liegnitz, Frýdlant, Adršpach, Teplice n. Metují, Václavice, Jaroměř, Hradec Králové, Častolovice, Žamberk, Kyšperk

CXXIV. Arbeitsbuch / Knížka pracovní, s. 26–27. Deváté potvrzení o praxi – z Dortmundu (pozn.: do knížky bylo zapsáno celkem deset potvrzení mistrů).

Přepis textů s překladem: (Razítko) Carl Löhre, Wagenschmiederei / Kovářství (výroba vozů), Dortmund, Taubenstr. 3 /

29. Mai / května 1901 – 12. Okt. / října 1901

Der Schmiedegehilfe Carl Reylich hat von 29. Mai 1901 bis dato bei mir in Arbeit gestanden, und durch seiner ausdauernden Fleiß und gute Führung meine volle Zufriedenheit erworben. Derselbe ist auf Wunsch entlassen. / Kovářský pomocník C. R. pracoval u mne od 29. 5. 1901 do dneška a svou vytrvalou pílí a dobrým chováním si získal mou plnou spokojenost. Je propuštěn na vlastní přání. / Dortmund 12. 10. 01, C. Löhre, Schmiedemeister / mistr kovářský. (Razítko) Dortmund, Polizeibezirk II. / policejní okrsek II.

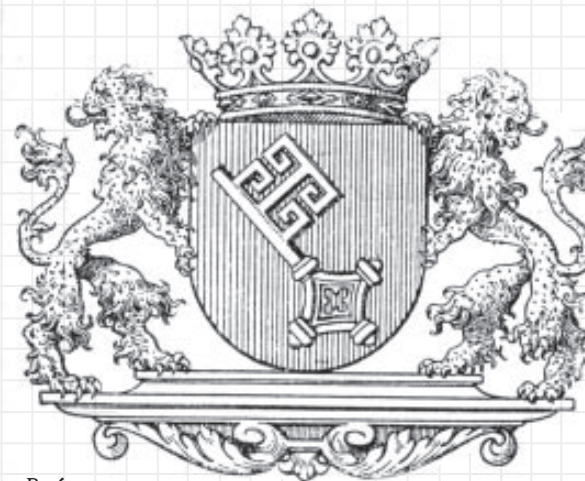
No. 3. BERLIN. Nationalgalerie.

Mannheim, Friedrichsplatz.

7./8. – 12 h. 50 m. – 1901

Brémy

Z Dortmundu o 12. h. 50. m. Jel jsem přes Münster do Osnabrücku. Zde jsem přibyl o půl 5. hodině a musel jsem čekat až do tři čtvrtě na 8. Prohlídl jsem si město, pěkný dóm, Mariánský kostel, staré renesanční domy v Krahna a Biergasse. Ve spolku jsem dostal večeři. O tři čtvrtě na 8 jsem jel do Brémů. Zde jsem přibyl o tři čtvrtě na 11 v noci.

Brémy, krásné nádraží, napravo museum, nalevo Panorama, pěkná stará radnice (2 rytíři), před ní kamenná socha Rolandova, v průčelí císař Vilém (Ratskeller, 5 sudů). Naproti Bursa a Schütting, pak socha Heinricha Plaetzer

Dobro, dále naproti Německé bance pěkná studna, tzv. Josefsbrunnen. 200 m dlouhý přístav. Kolem města příkopy. V úterý odpoledne v 1 h. 30 m. jsem jel do Hamburku.

Hamburk

V Hamburku pěkný dlouhý most. Večer v St. Pauli (pak Kleine Marienstrasse). Ve středu ráno Kunsthalle, Naturhistorisches Museum. Odpoledne jízda přístavem, 10 Pf. Kaiser Friedrich byla ze všech největší loď. Pak jsem si prohlídl nádraží v Altoně, jest podobné jako ve Frankfurtu. Bo-

Karel Vojtěch Rajlich / životopisná data / část 8

Osmá cesta: Kyšperk–Jerusalém–Bolzano / Z Čech do Svaté země

12. 11. 1901 – 31. 1. 1902 cesta Kyšperk, Tábor, Soběslav, Kardašova Řečice, Jindřichův Hradec, Nová Bystřice, Heidenreichstein, Vídeň, Budapešť, Bělehrad, Smederevo, Velika Plana, Lapovo, Jagodina, Rašná, Aleksinac, Niš, Bela Palanka, Pirot, Slivnica, Sofie, Filipopol, Kajali, Harmanli, Mustafa Paša, Adrianopol, Havse, Lüleburgaz, Çorla, Silivri, B. Çekmece, Cañıhrad, Smyrna, Rhodos, Mersin, Latakija, Tripolis, Larnaka, Limassol, Bejrút, Haifa, Jaffa, Ramla, Jerusálém, Betlém, Jerusálém, Jericho, Jaffa, Káhira, Gizah, Port Said, Terst, Bolzano

Berlín

tanická zahrada. 2 pomníky, jeden v Altoně, jeden v Hamburku, z roku 70–71.

Zítřejší pojezd do Berlína.

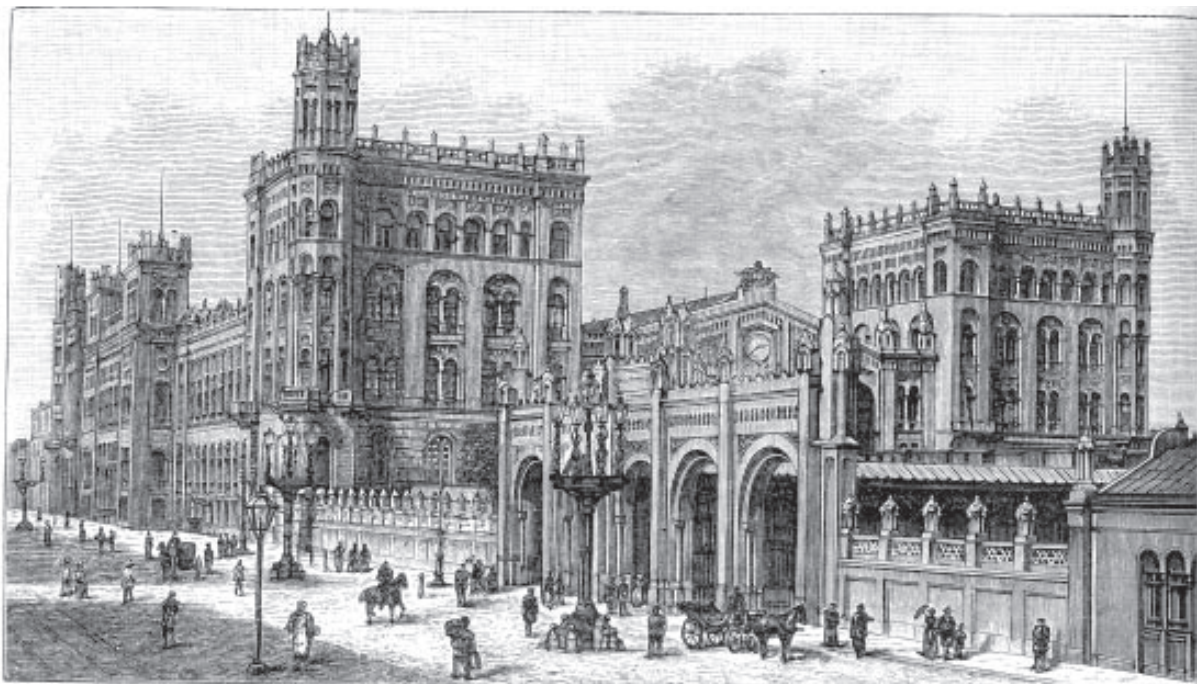
Berlín. Přijel jsem o 6. hodině večer. Přenocoval ve spolku. Druhý den ráno hned časně do města na prohlídku. O 10. hodině jsem šel do císařského paláce, vstup byl volný, jen jsem musil ukázat mou invalids-kartu. Komorník nás vodil těmi síněmi a vysvětloval nám vše.

Odtud jsem šel do museí, prohlídl jsem si dvě. Velice mne zajímaly egyptské sbírky. Pak jsem si prohlídl zbrojnicu, to za to stojí. Vstup byl volný. Pak odpoledne jsem chodil městem. Krásný nový dóm, Bismarckův pomník před budovou říšské rady, Siegesdenkmal a Siegesallee asi se 36 sochami německých císařů. Večer jsem byl v Panoptikum Passage. Nejkrásnější ulice jest ta „Unter den Linden“. Z Kreuzbergu jsem mohl přehlédnout celý Berlín. Uprostřed sadu Kreuzbergu stojí pomník označující ty slavnější bitvy, jež Německo vedlo.

V sobotu ráno jsem odejel drahou do Liegnitze, platil jsem asi 6 marek. Do Liegnitze jsem přijel večer. Přes noc jsem zůstal ve spolku. Druhý den ráno po mši svaté jsem jel do Frýdlantu. Musil jsem asi 3x přesedat. Krajina jest zde překrásná. V poledne jsem byl ve Frýdlantu, přenocoval jsem u p. Krále.

V pondělí Aderšpach a Teplice (zacházka). Z Teplic po dráze do Václavic, odsud pěšky do Jaroměře a v 8 hodin večer po dráze do Kr. Hradce.

Úterý. Pěšky až do Častolovic, odtud po dráze do Žamberka a pak pěšky do Kyšperka k bratrovi.

Cesta do Svaté země a k Božímu hrobu

Viedeň

Budapešť

Z Vídně do Budapešti to šlo po dráze dosti čerstvě. Z Vídně o půl 10. h. odjezd. 5 h. 55 m. Budapešť. Počasi krásné, cestou nic nového, změna řeči, maďarské kožichy (Moravské pole).

Budapešť jest krásné město, rovné široké ulice, krásný park, sněmovna. (Neštěstí na elektrické dráze.) Maďarská pýcha.

Z Budapešti do Bělehradu jsem jel po dráze. Všady samá rovina, pole se střídala s bahnisky, rákosí, tu a tam nějaká dědina, stáda vepřů a ovcí.

Cestou mi jakási stará škatule chtěla mermomocí namluvit holku, třeba její dceru.

Do Bělehradu jsem přijel večer v 7 hodin. Bělehrad, ach to jest krása, obzvláště ty ulice, totiž to dláždění. Ulice samy jsou dosti přímé, ačkoliv to jde z vrchu do vrchu. Po obou stranách stromy, domy malé, nanejvýš jednopatrové. Carský dvůr.

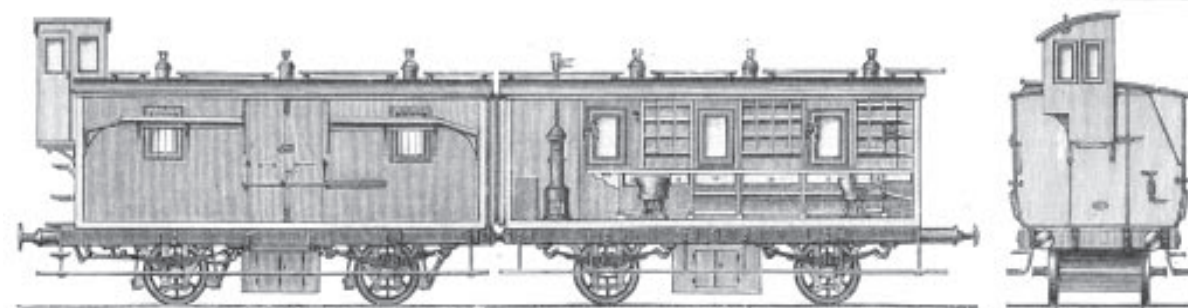
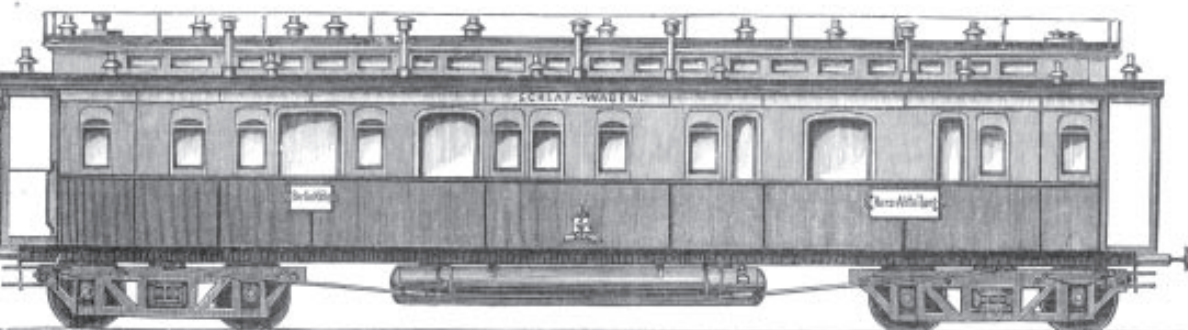
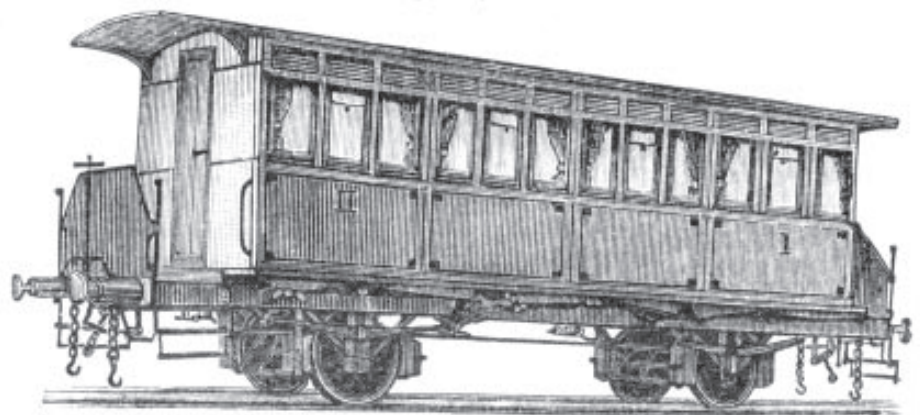
Obchod s drůbeží, srbské obleky.

Nemohl jsem najít konsula. Z Bělehradu jsem odešel ještě ten den před polednem. Na noc jsem byl za Krolkou v jednom hostinci.

Krajina byla krásná. Šel jsem podél Dunaje, za nímž se rozprostírala uherská rovina. V pátek ráno jsem šel až do půl 8. hodiny ještě po Dunaji. Pak jsem se od města Smederevo dal vpravo. Silnice jsou zde pramizerné. Na noc jsem byl ve Velike Plani. Zde se musí v těch kavárnách líhat po lavicích, postel člověk nedostane, a což ta banda, jaká se tu sejde.

V sobotu ráno k snídání za 10 para rakije a za 10 chleba. Krajina jest pahorkatá. V poledne jsem byl v Lapovu na oběd. Cestou se mi líbil jakýs pop, jak po psu házel kamením. Odpoledne jsem šel do Jagodiny. Asi na půl hodiny jest již vidět město. Ihned člověku padne do oka pravoslavný chrám se svým zvláštním slohem. V Jagodině byl jakýsi trh, to jest hluku a křiku. Bylo teprv půl čtvrté, ale že mě bolely nohy, neboť jsem šel již od půl šesté ráno, tak jsem zde zůstal přes noc.

Vozy bez kování, kola bez ráfů.

CXXXIII. Dvouosý osobní vagon, Německo

CXXXIV. Spací vagon pruských drah

CXXXV. Poštovní vagon, Rakousko

CXXXVI. Turecký pas, 424x280 mm (podlepeno, poškozeno), 1901 (str. 140)

CXXXVII. Obálka rakousko-uherského cestovního pasu (str. 142)

CXXXVIII. Reise Pass / Cestovní list, No 568 (Carl Rajlich), Selčan: K. k. Bezirke Hauptmannschaft, 14. 1. 1901, 143x102 mm, titulní strana (str. 142)

CXXXIX. Dvoustrana pasu s bulharským vízem vydaným ve Vídni a s výjezdní doložkou do Turecka vydanou v Sofii, 1901 (str. 142)

CXL. Dvoustrana pasu s vízem do Turecka vydaným ve Filipoplu, 1901 (str. 144)

CXLI. Dvoustrana s výjezdní doložkou do Jeruzaléma vydanou v Cařihradu, 1901 (str. 144)

Srbsko

V neděli ráno (24./11.) začalo trochu sněžit a pak přšet. To trvalo celý den.

Ten den jsem viděl několik sva-
teb. V Rašné, kdež jsem zůstal
přes noc, jsem se díval, jak tan-
čili při svatbě národní srbské
tance. Já jsem se tomu musil
skorem smát, a což ta hudba. Po-
řáde jedno a to samé (klarinet,
velký a malý buben – neb 2 hous-
le a basa a velký buben).

Zde může člověk lacino žít, za
1 Fr. denně, v poledne a večer
paprikáč a chléb k tomu a ráno
rakiji s chlebem. Tabák jest zde

drahý, ale já jsem se s ním zaopatřil, přenes jsem si ho 7 paklíčků přes hranice.
Ač mě tam prohledávali, přec nic nenašli.

Srbsko jest takto země krásná, ale postrádá pěkných hlubokých lesů, jakých
máme v Čechách hojnost. Jsou-li jaké dále na jihu, nevím.

V pondělí ráno, když jsem vstal, tak jsem měl překvapení! Napadlo totiž v no-
ci sněhu. Asi o 10. hodině jsem prošel městečko Aleksinac. V poledne jsem měl
hovězí maso pečené na uhlí a k tomu chléb a jakýsi sýr. K večeru jsem byl ze
sněhu venku, ale zima byla celý den, já šel ale statně kupředu. Večer jsem byl
v městě Niš na noc; ten den jsem urazil víc než 10 hodin. Krajina jest zde krás-
ná, obzvláště s tím sněhem se to pěkně vyjímalo. Vprostřed teče řeka Morava,
po obou stranách rovina olemovaná vrchy. Tu noc jsem moc špatně spal, vše
jsem měl od těch lavic otláčeno, nemohl jsem se ani obrátiti.

(Niš jest dosti velké město, jest tam pevnost. Pak jsem zde viděl první mohame-
dánské mešity. Byly zde dvě, též pěkný pravoslavný chrám.)

Ráno jsem vstal o půl páté, sed jsem si ke kamnům a spal až do šesti.

Asi půl druhé hodiny to šlo po rovině, pak jsem se ale dostal do hor. Zde to bylo
horší, šel prudký vítr a bylo vše mokré, i místy ležel sníh. V poledne jsem přišel
k jakés poloopuštěné kavárně, ale nemohl jsem nic dostat k jídlu. Musel jsem se
spokojit s černým chlebem (rozšrotované žito a kukuřice) a s rakijí. Když jsem
s tím byl hotov, tak jsem šel dále. Sešel jsem se ještě se dvěma Srby, ti šli také
na Belu Palanku. Když jsme tam přišli, jeden se dal okolo městečka a mě a toho
druhé prohlížela policie. Mě pustili a jeho si tam nechali, neměl žádný pas.

جلد
۴۴۸

عندك
۷۷

میر ورتک در این سی و چهارم

در این مختصر و مفید

انکالاب

بجای غریب و خوالی

سین
بوی وور

ایستی سلسله الی

کوز
بکوز

بجای ولادت او

بکوز
آغا

بجای قاضی

بکوز
صفا

صغیری

چک
چک

بجای غریب

چک
دک

ناهی

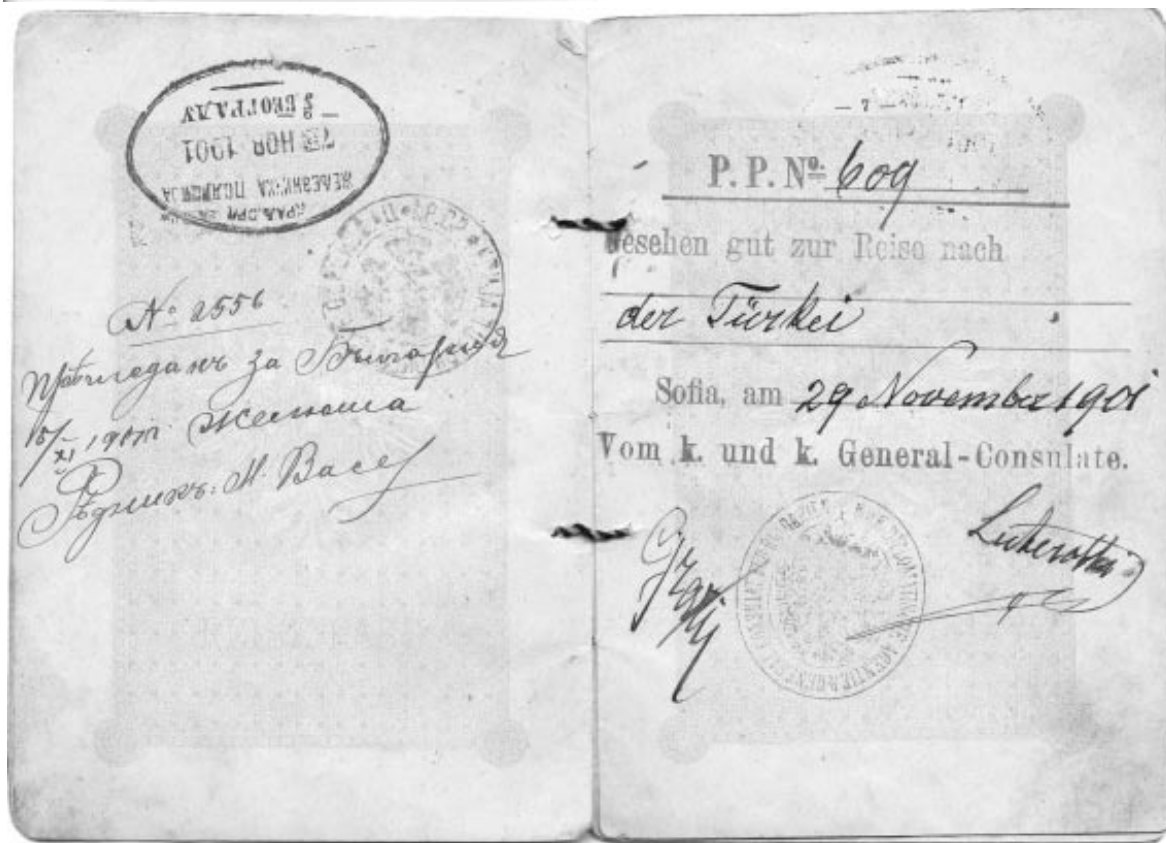
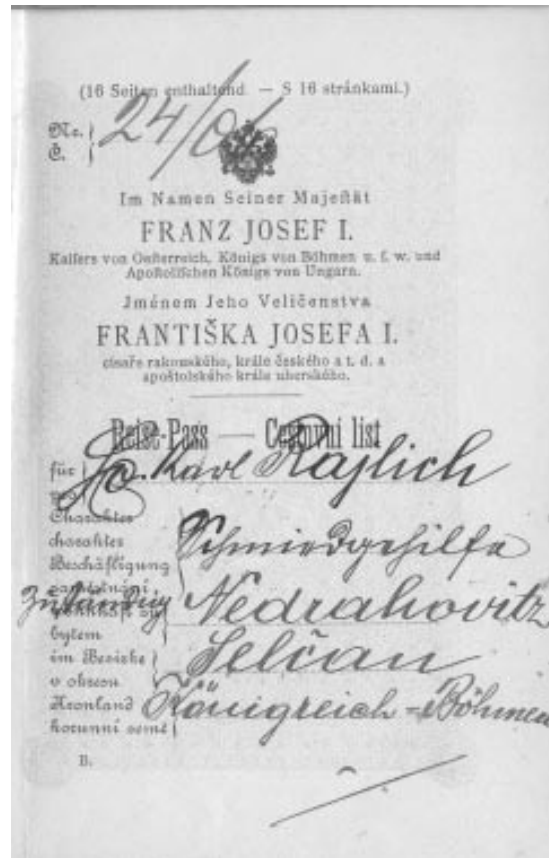
دک
عاز

مذهبی

بازگشت از سفر

Já pak šel do jednoho hostince hledat nocleh, kdež jsem ho též hned dostal. Zaplatil jsem si za postel, abych se jednou jak se patří vyspal. Platil jsem 60 para. K večeri jsem měl něco, o čemž mohu říci, že nevím, co to bylo. Bylo to, jako by to byly okurky v půli přeríznuté a vnitřní maso všecko pryč, aby zůstala jen ta kůra, a to bylo masem a rýží naditý, ale papriky na tom bylo, že mě ústa celý večer páčila. Musil jsem na to vypít sklenku vína a několik sklenic vody. Ještě před osmou hodinou jsem šel spát, podomek mi vyčistil boty, což se mi ještě nikdy nestalo. Postel byla pěkná, čistá, spal jsem velmi dobře. Ráno, když jsem se umyl, byl jsem as napolo oblečen, přišla ku mně jakási dívka, bezpochyby dcera hostinského. Ta se mě ptala, odkud jsem a co chci, a když to vyzvěděla, tak mi hned bez okolků dala polibek, pak mi šla přinést vody a sotvaže přišla, tak mě začala zas objímat a líbat. Věděl jsem, co asi chce, ale k ničemu jsem se neměl, jenom její polibky opětoval, pak jsem jí dal sbohem a šel jsem. K snídani jak obyčejně chléb a rakiji. Venku sněžilo, cesta prašpatná. Asi o půl deváté jsem se dostal do hor, tu začal foukat studený vítr, a ten sníh k tomu! Šel jsem neprošlapanou cestou a to trvalo až skoro do poledne, než jsem přešel přes ty hory. Po polednu jsem přišel do Pirotu. Jest zde jakýs starý zámek, před nímž jsou rozestavená děla. Jest zde též turecká mešita. Zde jsem se nezdržel, jen poobědvav něco šel jsem dále. Cestu jsem měl lepší, ačkoliv blátivou. Byla aspoň rovná. Večer jsem byl u bulharských hranic v jedné kavárně na noc. Ten hostinský hrál večer na gusle. Jest to nástroj podobný svou formou italské mandolíně, ale má jenom tři struny, a to to jde pořáde jednotónně kupředu. Tak jsem přešel Srbsko za 7 dní a spotřeboval všeho všudy asi 9 franků. Ráno jsem si musil u srbské policie nechat potvrdit pas a na hranici opět od bulharské. Musil jsem se skorem diviti, jak vlídně ti Bulhaři na hranici člověka uvítají. Každý mi podal ruku, musil jsem se posaditi a pak jsme si vyprávěli. Ten den večr jsem byl ve Slivnici na noc. Se mnou šel ještě jeden Srb, ten znal italsky, tak jsme se spolu italsky bavili. Cesta byla prabídná, kde nebyl sníh, bylo bláto. A zima až do omrzení. Tu noc jsem spal prašpatně. Měli jsme rohožku na zemi a na té jsme spali. Bylo mi moc zima. Ráno jsme časné vstali a sedli ke kamnům a hráli se. K snídani jsme měli čaj. Do Sofie jsme měli 29 kilometrů, přišli jsme tam asi o 2. hodině odpoledne. Zde jsem našel v hostinci Boris několik Čechů, to mne bavilo. Jeden z nich mi okázal, kde jest rakouský konsul a rakouský podpůrný spolek, tam jsem dostal 3 leva. Sofie jest pěkné město, elektrické světlo, pěkné ulice.

Zde jsem se zase jednou dobře vyspal, platil jsem 40 cm. Druhý den v sobotu ráno jsem to valil dále. Šel jsem sám, cestou se mi nepříhodilo nic zvláštního, taktéž i v neděli. Jenže jsem měl přešpatnou cestu přes pohoří. Večer v neděli jsem šel až do půl šesté, pak jsem zůstal na noc. Platil jsem 20 cm. Zde jsem natrefil 2 Albánce. Ti znali trochu italsky. S těmi jsem šel v pondělí do Filipopolu.

Šli jsme přes rusko-turecké bojiště. Jest na něm mnoho mohyl. Co jsou pohřbeni Rusi, na těch mohylách jest kříž, co Turci, nic.

Odpoledne jsme dorazili do Filipopolu. Mne bolely nohy. Před Filipopolem jest rozestavěná a nedostavěná železnice, nemají na ni peníze. Filipopol sám leží mezi či spíše na 2 vrchách, okolo teče řeka Marica, množství minaretů. Bazar se mi velice zalíbil. Samé malé dřevěné boudy jedna na druhé a tu jest to nejrozmanitější zboží. A co hluku a křiku a ta rozmanitost krojů atd. Zde jsem byl u tureckého konsula pro povolení do Turecka. Dostal jsem ho.

Zdržel jsem se celý den, večer jsem zase spal v té samé hospodě.

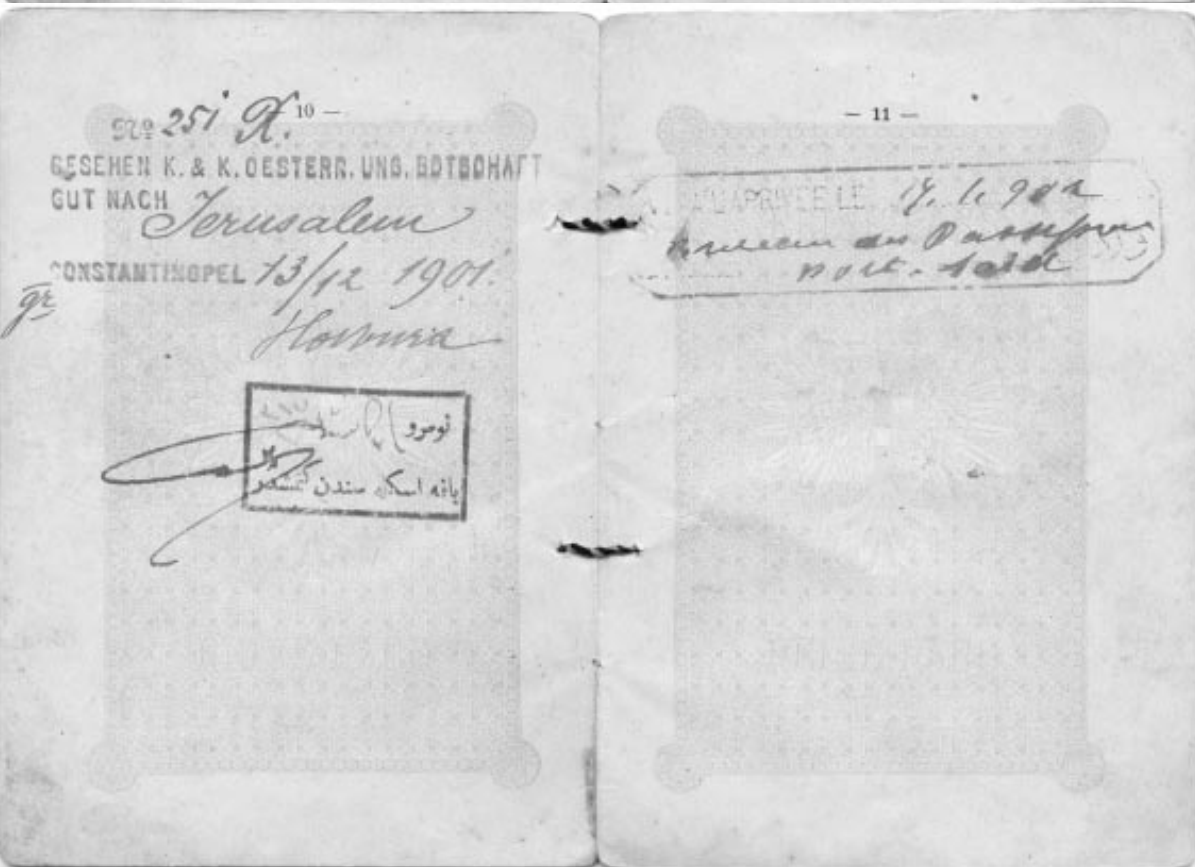
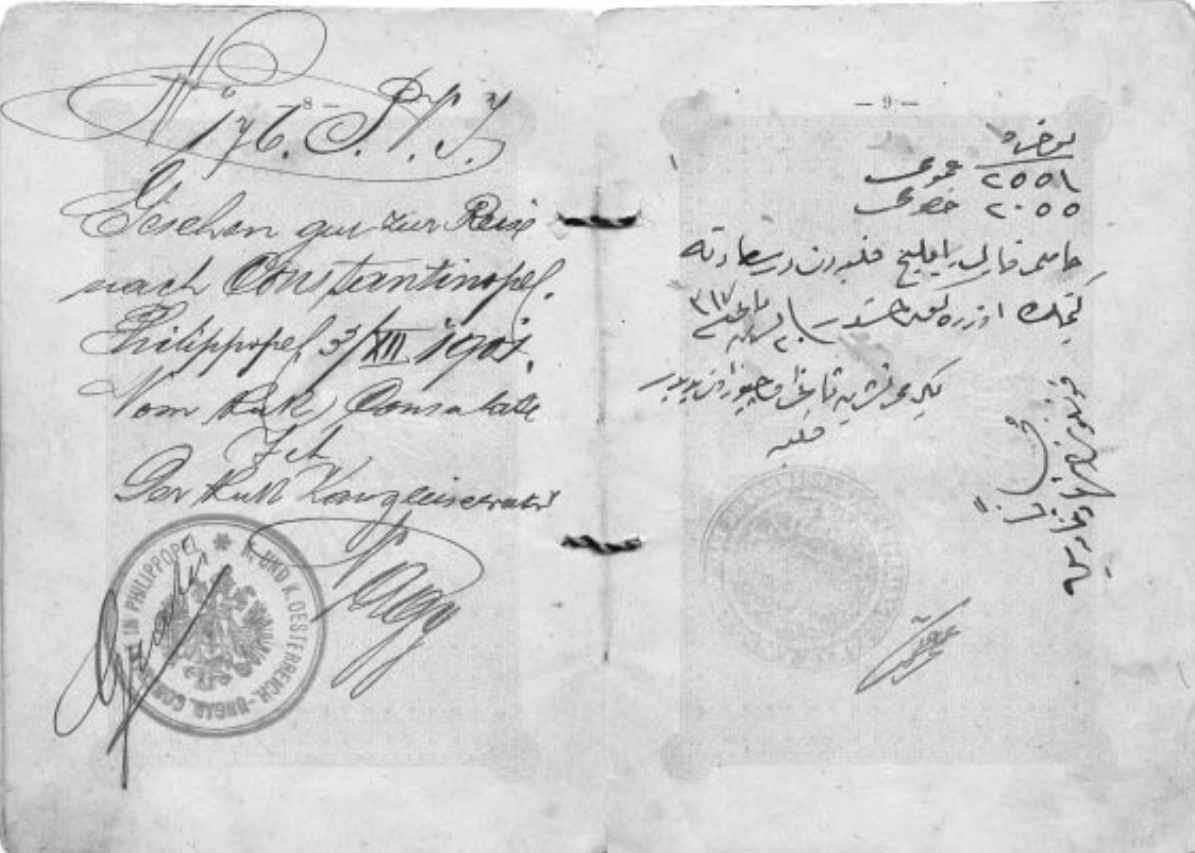
Druhý den časně z rána vydal jsem se zase na cestu, šel jsem rovinou, cestu jsem měl dosti slušnou. Cestou se mi zalíbil jakýs muž, jenž jel na oslovi a osel nechtěl dále. Zde jest již více než polovina Turků. Uraziv asi 53 km jsem zůstal přes noc v Kajali. Natrefil jsem dobrého hostinského, ten mi dal na noc několik pytlů k přikrytí. Na spaní jest v těch kavárnách zvláštní vyvýšené místo, mně to připadlo tak jak jeviště u divadla. K večeři jsem měl chleba a papriku, totiž lusky z papriky naložené v zelí. Jak to chutná, si může každý pomyslit. Spal jsem dosti dobře, ráno jsem vypil asi 3 čaje k chlebu a šel jsem ještě za měsíčku, nebylo ani 6 hodin. Zde jest ještě pořáde viděti mohyly padlých vojáků. V poledne jsem byl na obědě, 2x paprikáč a chléb k tomu a skleničku vína. Odpoledne jsem se stavil v jedné krčmě na rakiji, bylo tam asi 5 četníků, jeden z nich mi dal jakés psaní na policii v Harmanli, kamž jsem do večera dorazil. Co v tom psaní bylo, nevím.

V Harmanli jsem spal na policii na zemi, ale bylo pěkně teplo. K večeři jsem si koupil chléb a 2 sklenice bóra. Jest to, jako by to bylo mléko s medem, neb co to je.

Ráno v pátek k snídání čaj a k obědu jsem měl maso s chlebem za poslední bulharské peníze. O 2 hodinách jsem šel přes turecké hranice. Asi za hodinu jsem došel do Mustafa Paši, kdež jsem zůstal přes noc.

Ty turecké peníze, to jest pěkné zboží, nemá to ani formu, ani nic, člověk to sotva pozná, co to vlastně jest.

Nyní tedy jsem v tom Turecku. V sobotu v poledne jsem prošel Adrianopel, nezdržel jsem se, jenom co jsem něco snědl.

Ty turecké hřbitovy se mi líbějí. Kam se člověk podívá, na lecjakém pastvišti jest hřbitov a dobytek se tam pase. Než se přijde do Adrianoplu, před městem jest hřbitov a za ním zas jest rozsáhlá plocha posetá hroby, jež krášlí (!) rozličné náhrobní kameny.

Ten den večer jsem spal v Havse v jedné kavárně. Platil jsem 2 piastry.

Turecká kavárna vypadá trochu jinak než u nás. To se sejdou ti Turci a sednou si, nohy křížem. Každý cigaretu a kávu a to tak vydrží sedět celý večer.

Já měl k večeři čaj, chléb a bůru.

V neděli 8. prosince jsem došel do Lüleburgazu. Co bylo nejlepší, že jsem ztratil cestu, ale přeci jsem tam přišel.

V pondělí 9. prosince mi zůstane v paměti: to jsem měl cestu z Lüleburgazu na Corlu, ale silnice nebyla žádná. To jsem musil jít po několika kolejkách od vozů, až se tyto rozcházely na všechny strany. Teď jsem zde stál uprostřed pustiny, bez cesty, beze všeho, o nějaké vesnici není ani památky. A půda jest úplně pustá, samá pastvina, pole zde nebylo.

Co dělat? Bez velkého rozmyšlení podíval jsem se na mapu, na které straně Çorla leží, zrychtoval jsem si hodinky na slunce, aby mi sloužily místo kompasu, a šel jsem podle nich tak dlouho, až jsem natrefil vesnici. Směr jsem trefil dobře.

V úterý se ta samá cesta opakovala, o 12. hodině jsem spatřil moře, jež jsem s hlasitým hurá pozdravil. Ve 2 hodiny jsem byl u něj a sbíral jsem si na břehu mušle. V Silivri jsem spal.

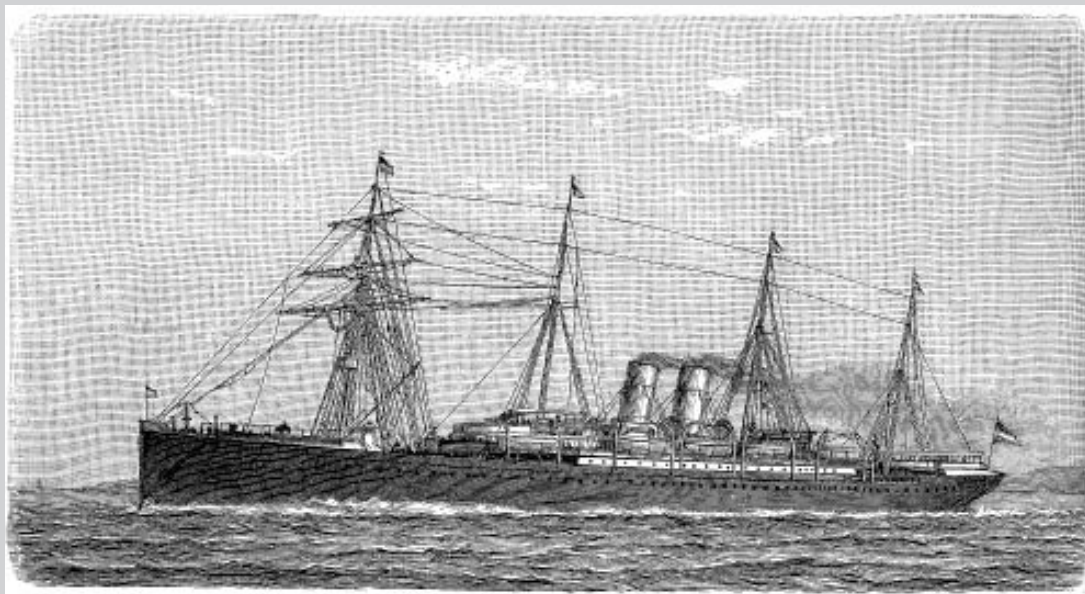
Druhý den přišlo, ale přesto jsem šel přec asi 9 hodin do B. Çekmece.

Druhý den jsem šel do Cařihradu. Protože se mi zdálo na cestě moc bláta, tak jsem se pustil podle dráhy, až jsem se tak dostal šťastně do nějakého místa skorem až u Cařihradu. Tamtudy se nesmí jít. Bylo to plné vojska, tady mě chytily, vodili od čerta k ďáblu, až konečně jsem musil zas tou samou cestou nazpět aspoň hodinu a teprve jsem si musil najít silnici. Místem jsem se musil zout a přebrodit vodu, tak jsem se místo v 11 hodin dostal ve 3 hodiny do Cařihradu, hladov jak pes.

Cařihrad jest opravdu město překrásné, totiž ten pohled na něj, ale ulice jsou plny bláta, smetí, hnoje a odpadků. Na sta psů se zde potlouká.

Moje bylo, bych se najedl a pak hledat nocleh. Byl jsem asi na třech místech se zeptat, ale nedostal jsem žádný. Až konečně jsem se zeptal jednoho policajta a ten mě dovedl do jedné kavárny a tam hned přivedli jednoho Němce z Čech, a tak jsem se domluvil. Platil jsem za spaní 3 piastry. Ten Němec byl cukrář, dělal hned naproti, ten mi dal večeři.

Druhý den jsem vyhledal konsula. Ten mi dal lístek na Rakouský Lloyd, bych

CXLII. Turecké mince z této cesty, ze sbírky K. V. R.

CXLI. Rychloparník Lahn, Norddeutscher Lloyd

dostal poloviční lístek do Jaffy, kterýž jsem také obdržel. Stál 60 piastrů (5 zl.). Pak jsem chodil městem sem tam.

Druhý den ráno jsem si dal opravit botu, za což jsem zaplatil 2 piastry. Prohlídl jsem si zas jinou část města, Vysokou Portu, pak bývalý chrám Boží moudrosti (St. Sofia), nyní tureckou mešitu. Ve dvanáct hodin jsem si šel pro turecký pas. To bylo zase běhání a skákání a placení – za pas jsem musel dát 13 piastrů a 2 piastry spropitného jednomu člověku, kterýž mi to pomohl obstarat, protože já turecky nerozuměl. Pak odpoledne jsem chodil po nábřeží a po městě až do půl páté.

Okolo páté hodiny jsem navštívil onoho cukráře, pral si právě prádlo. Potom vařil večeři, fazole, ku kterýmž mne pozval. Chutnalo nám znamenitě, obzvláště mně. Jedl s námi ještě nějaký starý člověk, byl prý dříve v tureckých službách, a ten pořád mlel jednu a tu samou, že proč prý pořád chodím světem, proč nezůstanu na jednom místě atd.

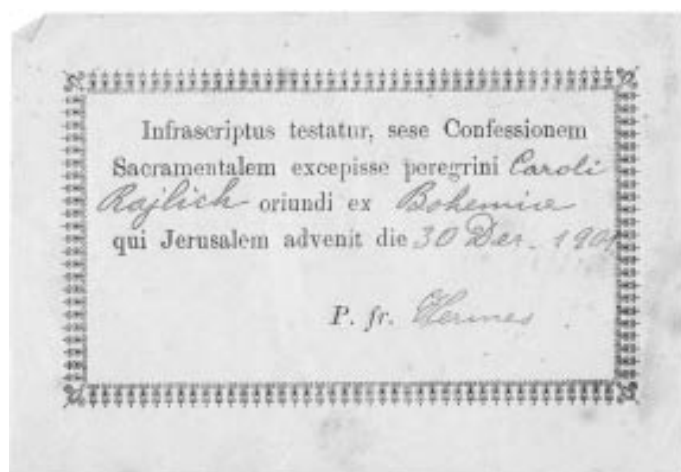
V neděli ráno jsem šel do katolického kostela P. Marie na mši, bylo též německé kázání. U prostředního oltáře sloužil mši jakýsi kněz, ten nebyl ale římskokatolický. Myslím, že to byl Řek, neboť sloužil mši jinak než naši kněží.

Odpoledne jsem prodlel ponejvíce u břehu, díval jsem se, jak skládali pytle z parníku.

V pondělí jsem očekával parník, a on nepřišel. Musil jsem čekat až do středy. Ve středu jsem se dal přeplavit, platil jsem 3 piastry. Ve 4 hodiny jsem byl na parníku, ale on jel až v 1 hodinu v noci. Do Jaffy trvala ta jízda plných deset dní. Počasí bylo překrásné. První den odpoledne jsme zůstali 2 hodiny v Dardanélách, o čtvrté hodině jsme jeli dále, projeli jsme Dardanely. Druhý den trvala jízda celý den, v sobotu ráno jsme přijeli do Smyrny, zde jsme zůstali celý den. Večer se jelo dále.

V neděli přišel velký vítr, potkali jsme několik plachetních lodí, těmi to zmítalo jako skořápkami. Odpoledne jsme přijeli do Rhodosu, zdrželi jsme se málo. Velice se mi líbili ti loďkaři, co přijeli od břehu. To jest hluku a křiku, tahání cestujících. (Rhodos, hlavní město ostrova téhož jména.) Asi za 2 hodiny se jelo dál.

V pondělí ráno jsme přistáli v Mersinu, zdrželi se celý den. Večer se jelo zase dále a tak to šlo celý čas. Jeli jsme vždy nejvíce přes noc a trochu za dne. Ostatek jsme stáli v přístavech, v úterý Latakija, ve středu Tripolis, ve čtvrtek Larnaka a Limassol na ostrově Cypru, pátek Bejrút, sobota ráno Haifa a odpoledne Jaffa. Po celou tu dobu jsem se z loďky ani nehnul, neboť u břehu jsme nikdy nepřistáli, vždy daleko na moři, a nechat se dopravit na břeh, to stojí mnoho. Ani ne tak mnoho na břeh jako zpět na loď.

CXLIV. – CXLVI. Suvenýry ze Svaté země, sušené květy (3 karty, 107x68 mm), 1901: Jerusalem, Berg Zion, Gethsemani
CXLVII. Poutní lístek – potvrzení z Jeruzaléma, 30. 12. 1901, 1 s., 87x128 mm

Překlad: Níže podepsaný stvrzuje poutníkovi Karlu Rajlichovi, pocházejícímu z Čech, který přišel do Jeruzaléma, že 30. prosince 1901 vykonal svatou zpověď. Podpis.

CXLVIII. Sofie, obelisk Levského, dobová pohlednice, Sofia: T. F. Čipev
CXLIX. Cařihrad, velký bazar, dobová pohlednice, Constantinople: M. J. C.

Jerusalem — Jérusalem.

CL. Jeruzalém, pohlednice
CLI. Port Said, zahrada ředitelství Suezského průplavu, dobová pohlednice, Port-Said: C. Andreopoulos

Na lodi jsem si krátil čas, jak jsem mohl, buďto pohledem na asijské hory ověšené sněhem, nebo tu a tam se zase objevil nějaký ostrov, kterýchž jest zde náramná síla, a pak jest zde množství vyčnívajících skalisek. Nebylo-li viděti zemi, díval jsem se na moře, pozoroval vlny, jak jedna druhou házela nebo se někdy přelila i přes palubu. Abych nemusel na lodi platiti stravu, pomáhal jsem kuchařům v kuchyni; přinesl jsem vody, umyl nádobí atd. Za to jsem dostal najíst do sytosti a vždy víno k tomu i cigarety. První tři noci jsem nespál skorem nic, protože jsem neměl žádnou deku a spalo se jenom na palubě, potom jsem spal na podlaze v kuchyni.

V Jaffě, když jsem vystupoval, tak mi dali ti kuchaři chléb a sýr, 1 škatulku cigaret a 1 piast na cestu.

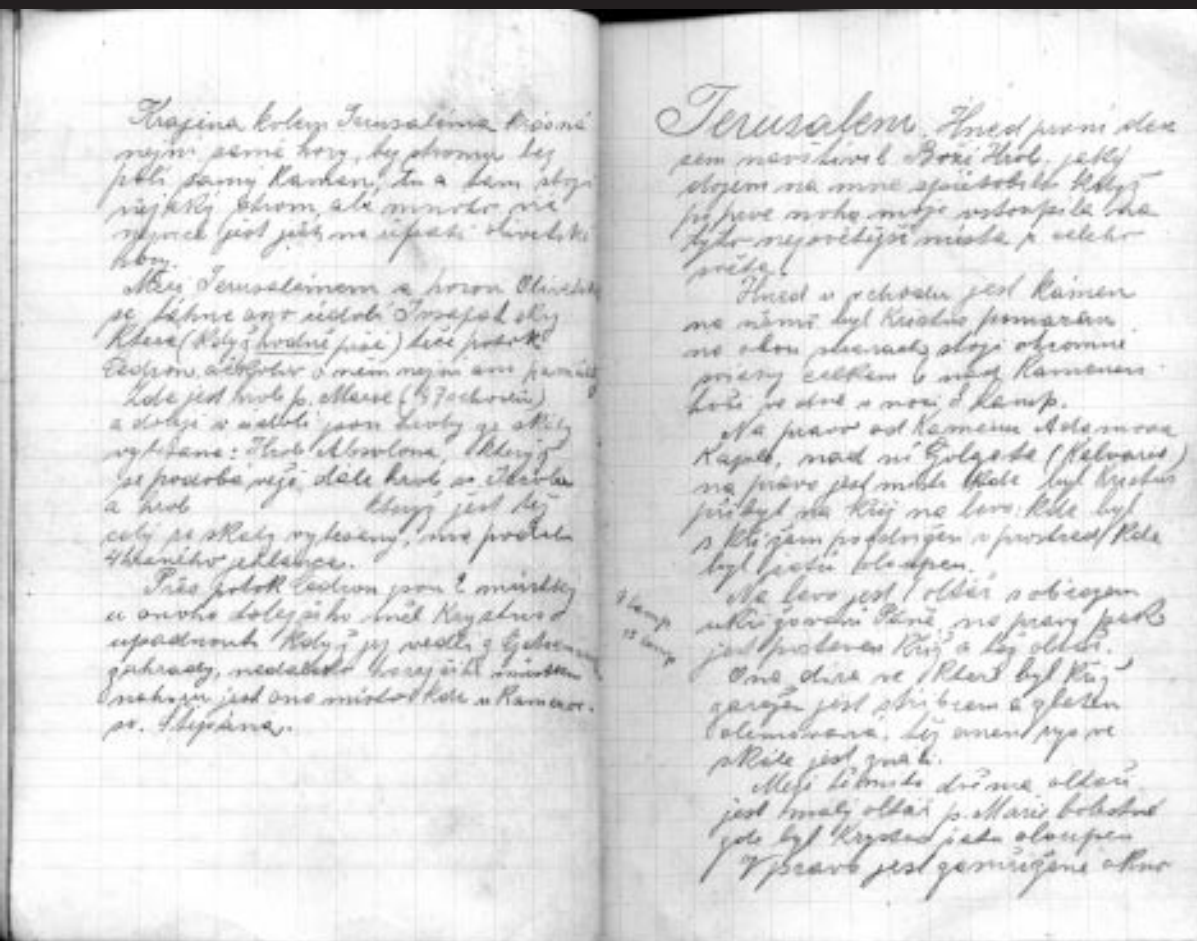
V Jaffě jsem spal u Francouzů. V neděli ráno po mši svaté jsem se vydal chutě na cestu – do Jerusaléma. Silnice byla pěkná, asi půl hodiny jsem šel mezi pomerančovými zahradami. Jsou ohražené živým plotem z takových rostlin, jako se u nás pěstují ve sklenících. V poledne jsem prošel Ramlu, zde jest františkánský klášter. Chtěl jsem v něm zůstat přes noc, ale bylo moc brzo. Slyšel jsem, že za 14 kilometrů přijdu ku klášteru trapistů, tak jsem šel dále. Cestou jsem natrefil jednoho Čecha, šel z Jerusaléma. V pět hodin večer jsem byl u onoho kláštera, ale přes noc mě nenechali, protože trapisti vůbec nikoho přes noc nenechají. Tak jsem zůstal přes noc venku. Lehl jsem si na poli, asi 2 hodiny, pak mi bylo chladno, tak jsem šel dále. Natrefil jsem na jakýs rozpadlý chlív. Udělal jsem si oheň a hřál jsem se až do 4 hodin. Pak jsem šel kupředu, byl jsem ale tak mdlý, že jsem si ještě dvakrát musil cestou lehnout. Až o 7 hodinách jsem se trochu sebral.

V půl dvanácté jsem přišel do Jerusaléma...

Jak jsem spatřil Jerusalém, tak jsem políbil onu svatou zemi, po které můj Spasitel chodil.

Krajina zde krásná nejní.

V Jerusalémě jsem se hned doptal na rakouský hospic, kde se může několik dní bezplatně přenocovat. Přijat jsem byl vlídně. Ten domovník jest černocho, ale pěkně černý, jako když vyleští botu. Ten rector zde mluví též česky, on zná prý asi 10 řečí. Dolů do světnice, kde se spí, mne dovedl kavas a hned jsem šel k obědu. Že jsem si nechal chutnat, to si každý pomyslí. Byli zde 3 Uhři a 1 Rus a já. Ti pracovali za stravu. Ten dům jest docela pěkný, před ním jest zahrada. Krajina kolem Jerusaléma krásná nejní, samé hory, bez stromů, bez polí, samý kámen. Tu a tam stojí nějaký strom, ale mnoho ne, nejvíce jest jich na úpatí Olivetské hory.

CLII. Dvoustrana z deníku, Jeruzalém, 1902

CLIII. Mapka Jeruzaléma. Nahoře historická podoba z doby Kristovy, pod ní podoba na konci 19. stol. (str. 154).

Mezi Jeruzalémem a Horou Olivetskou se táhne ono údolí Josafat, skrz které (když hodně prší) teče potok Cedron, ačkoliv po něm nejní ani památky. Zde jest hrob P. Marie (47 schodů) a doleji v údolí jsou hroby ze skály vytesané: hrob Absolona, kterýž se podobá věži, dále hrob sv. Jacoba a ještě jeden hrob, kterýž jest též celý ze skály vytesaný, má podobu 4hranného jehlance.

Přes potok Cedron jsou 2 můstky. U onoho dolejšího měl Kristus upadnouti, když jej vedli z Getsemanské zahrady. Nedaleko hořejšího můstku nahoře jest ono místo, kde ukamenovali sv. Štěpána.

JERUSALÉM. Hned první den jsem navštívil Boží hrob. Jaký dojem na mne způsobilo, když poprvé noha moje vstoupila na tato nejsvětější místa z celého světa!

Hned u vchodu jest kámen, na němž byl Kristus pomazán, na obou stranách stojí ohromné svícny, celkem 6. Nad kamenem hoří ve dne v noci 8 lamp. Napravo od kamenu Adamova kaple, nad ní Golgota (Kalvárie), napravo jest místo, kde byl Kristus přibit na kříž, nalevo, kde byl s křížem pozdvižen, vprostřed, kde byl o šaty oloupen. Nalevo jest oltář s obrazem Ukřižování Páně, napravo pak jest postaven kříž a též oltář. Ona díra, ve které byl kříž zaražen, jest stříbrem a zlatem olemovaná, též onen rys ve skále jest znáti. Mezi těmito dvěma oltáři jest malý oltář P. Marie Bolestné. (Zde byl Kristus o šaty oloupen.) Vpravo jest zamřížované okno, tím jest viděti do jedné kaple značící ono místo, kde P. Maria prodlévala, když jejího Syna křižovali. Množství lamp jest po celé kapli. Když se sejde opět dolů, napravo malá kaple, kde se nalézá onen kámen, na kterém Kristus seděl, když ho korunovali. Dále se jde dolů do kaple sv. Heleny (29 schodů) a do kaple, kde se našel kříž (13 schodů).

Nahoře v tomtéž pořadí dále napravo kaple „Rozdělení šatů“. Zde se hádali žoldnéři o Kristovy šaty. Vedle jest Řecká kaple na počest onomu žoldnéři, jenž probodl Kristův bok a pak se obrátil na víru. Dále se nalézá onen žalář, v kterém Kristus byl, když rychtovali kříž.

BETLEHEM. V sobotu odpoledne dne 4./1. 02 jsem se vydal do Betléma. Nejní to daleko, jen asi 2 hodiny.

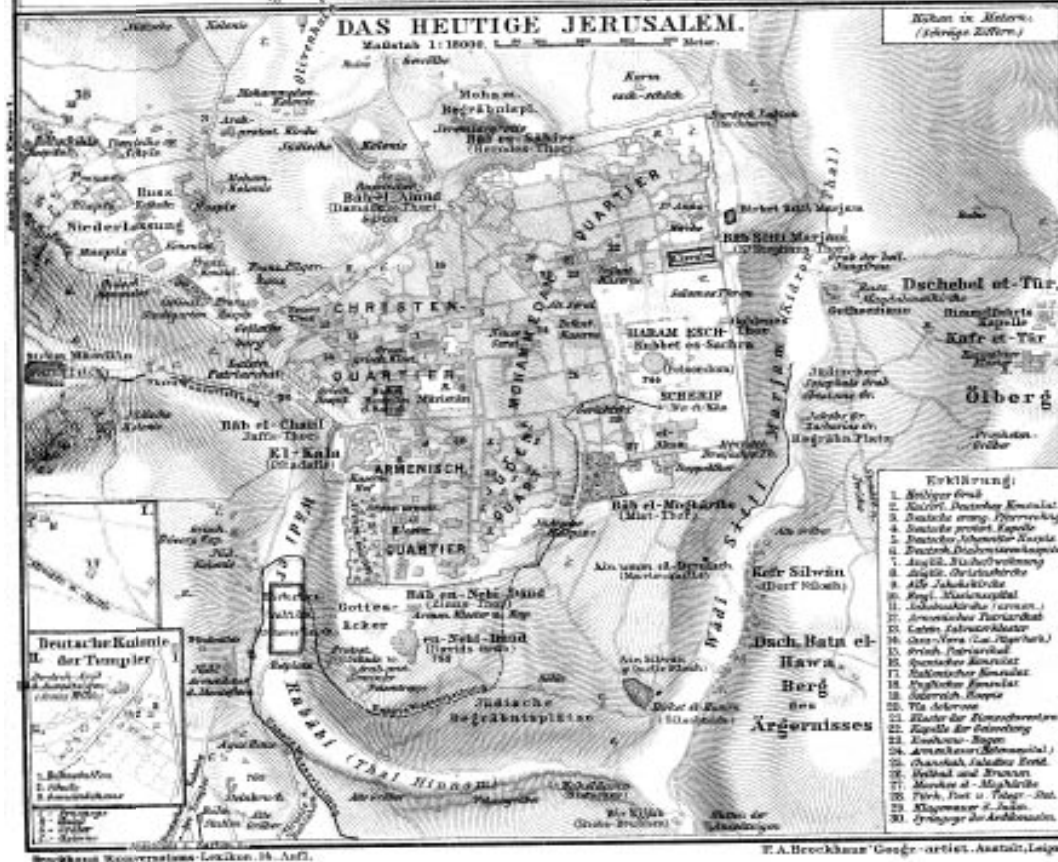
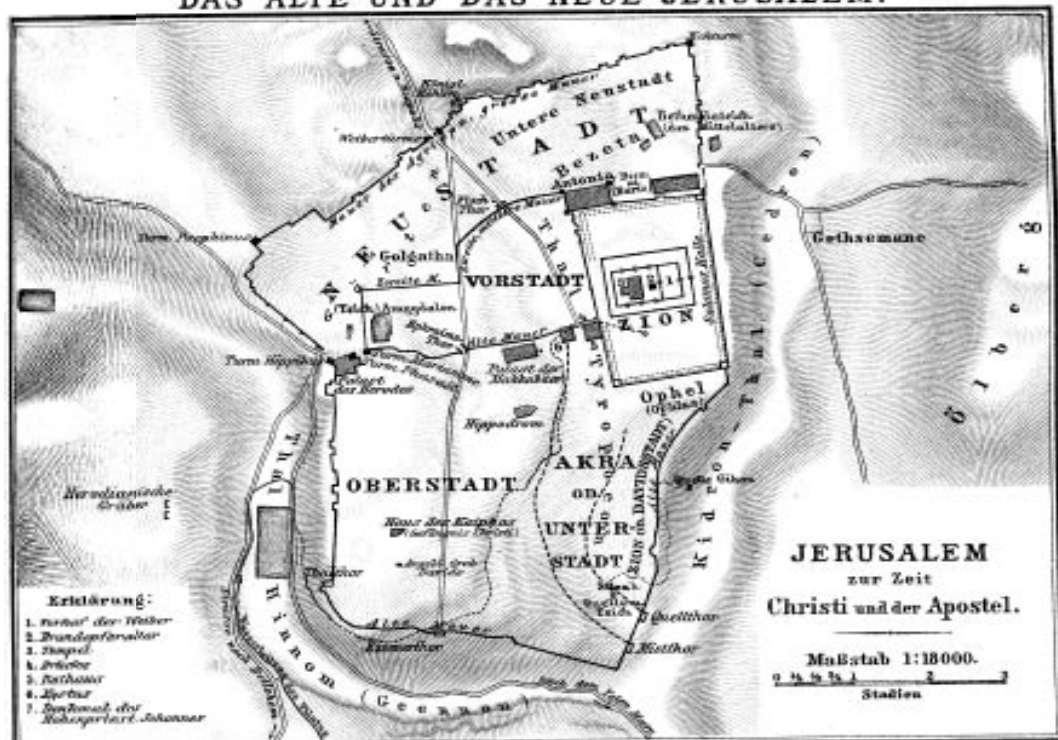
Jeden poustevník, s kterým půjdu do Nazaretu, mne kus cesty vyprovázal, až ku klášteru Zachariášovu. Kolem čtvrté hodiny jsem tam došel.

Betlém má asi 8 tisíc obyvatelů.

U františkánů přes noc.

Starý kostel.

DAS ALTE UND DAS NEUE JERUSALEM.

8. ledna do sv. Jana. Klášter františkánský. V kostele P. Marie ono místo, kde se narodil sv. Jan Křtitel = kaple napravo vedle hlavního oltáře.

Hlavní oltář: socha P. Marie, po stranách sochy sv. Alžběty a Zachariáše.

Nalevo od hlavního oltáře malá kaple: kámen, na kterém kázal sv. Jan.

Na protějším vrchu: kaple, kde navštívila P. Maria sv. Alžbětu (2 kaple, studna).

Zbytky starého kostela, krypta. Pod vrchem Mariánská studna.

Čtvrtek odpoledne (9. ledna) poušť, kde bydlil sv. Jan (jde se tam 1 hodinu). Jeho jeskyně, opodál hrob sv. Alžběty.

V kapli Navštívení P. Marie jest též onen kámen, kde sv. Alžběta schovala sv. Jana před Herodesem.

V pátek 10. ledna nazpět do Jerusalema.

Na den sv. 3 Králů výlet k Mrtvému moři. Po poledni jsme byli v Jerichu. Zde jest jen pár mizerných chýší a několik hotelů (300 obyvatelů).

Kostel sv. Eliáše (řecký). Odtud jest viděti onen vrch, na který ďábel vyvedl Krista, chtěje ho pokoušeti. Na onom vrchu jest klášter.

Večer na břehu Jordánu u Vladimíra, překrásný večer. Ráno přišlo. K Mrtvému moři jsme nemohli, šli jsme nazpátek.

Dne 14. ledna – rozloučiv se naposledy s oněmi svatými místy v kostele Božího hrobu – jsem se vydal v 1 a půl h. na cestu. Počasí jsem měl překrásné, chtěl jsem jíti do Emauz a pak druhý den do Jaffy, ale jaksí mne napadlo, bych šel rovnou do Jaffy. Šel jsem tudíž celou noc.

Noc byla překrásná, ale chladná. Ze všech stran se ozývalo vytí šakalů.

V půl šesté ráno jsem přišel do Jaffy. Začalo pršet a přišlo celý den...

KONEC rukopisných zápisků

CLV. Karavana na poušti

CLVI. Sfinga s pyramidou, Egypt

CLVII. Doporučující dopis k ubytování K. V. R. v Haifě, píše sestra M. Blandina z Jeruzaléma
M. Angele, Milosrdné sestry Kongregace sv. Karla Boromejského v Haifě

Přepis a překlad textu: Liebe Schwester Angela! In den hl. Namen Jesu u. Maria diese Bitte: Soeben kamen wieder zwei Pilger von uns und bitten um eine Empfehlung zu Ihnen, der junge Mann ist ein Schmied, der alte ist ein sehr braver Mann. Bitte also für Sie um Aufnahme so gut wie Sie es thun können. In der Liebe des hl. Herzen mit tausend Grüßen Sie zur Wallfahrt einladend. Ihre Sch. M. Blandina. / Milá sestro Angelo! Ve svatém jménu Ježíše a Marie tato prosba: Právě zase přišli dva poutníci od nás a prosí o doporučení k Vám. Mladý muž je kovář, starý je velmi hodný muž. Prosím proto pro ně o přijetí, tak dobré, jak je můžete udělat. V lásce sv. Srdce, s tisícem pozdravů Vás zvu na pouť. Vaše sestra M. Blandina / Jeruzalém d. 14. 1. 1902

F.M.F.C.

An *franciscana Blandina*
M. Angela
die barmherzigen Schwestern von der Congregation

ST. CAROLI BORROMAEI

zu

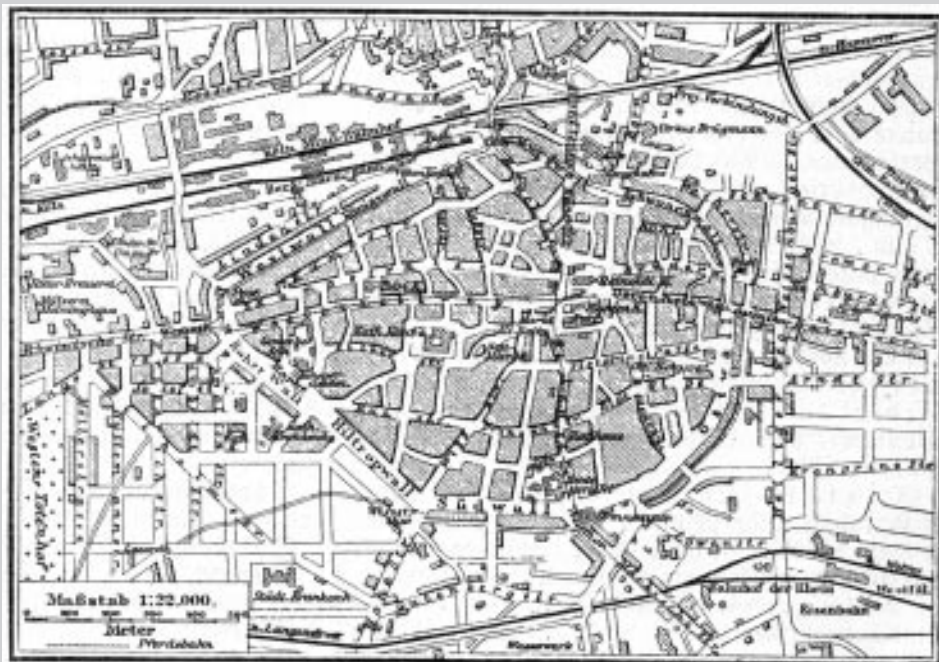
Haifa
franciscana

Liebe Schwester Angela!

*Im den hl. Namen Jesu u. Maria
diese Bitte:
Soeben kamen wieder zwei Pilger
von uns und bitten um
eine Empfehlung zu Ihnen, der
junge Mann ist ein Schmied, der
alte ist ein sehr braver Mann.
Bitte also für Sie um Aufnahme
so gut wie Sie es thun können.
Im den Liebe des hl. Herzen
mit tausend Grüßen Sie zur
Wallfahrt einladend.*

*Jerusalem
d. 14. 1. 1902,*

*Ihre
Sch. M. Blandina*

CLVIII. Plánek Dortmundu z konce 19. stol.

CLIX. Kvitanční karta invalidního pojištění z Dortmundu. Quittungskarte Nr. 3, Dortmund: Polizeibehörde, 26. 9. 1904, 200x150 mm (str. 160)

CLX. Druhá strana téže karty s vylepenými známky zaplacených příspěvků (str. 161)

CLXI. Druhá karta potvrzení téhož pojištění. Bescheinigung über die Endzahlen aus der Ausrechnung der Quittungskarte No. 2 für Karl Rajlich, Dortmund: Polizeibehörde, 26. 9. 1904, 149x105 mm (str. 161)

CLXII. Recept, Dortmund: Allgemeine Ortskrankenkasse, 22. 11. 1905, 167x85 mm (str. 161)

Přepis a překlad: Všeobecná místní nemocenská pokladna / Platí pro členy pokladny / (Platné jen s recepty od lékařů pokladny) / Morgens Ganzwaschung. Abwechselnd. Den einen Abend kurzen Schenkel in Wasser u. 1/4 Essig getaucht 1 Stunde. Den anderen Tag Halbbad oder Abends Ganzwaschung. So 4–6 Wochen. Dann halb so oft. / Ráno celkové omytí. Střídavě. Jeden večer ponořit na 1 hodinu do vody s 1/4 octa. Druhý den poloviční koupel nebo večer celkové omytí. Tak 4–6 týdnů, pak snížit na polovinu.

CLXIII. Arbeits-Bescheinigung / Pracovní potvrzení (dopis), Dortmund: W. Stutznäcker, 23. 11. 1905, 281x222 mm (str. 162)

W. Stutznäcker, Dortmund, Továrna na šicí stroje, jízdní kola a motorová vozidla, Založeno 1872, Šicí stroje na hnací řemeny a prošívané přikrývky / Pracovní potvrzení / Kováři Karlu Rajlichovi se tímto od nás potvrzuje, že od 29. září 1903 až do 23. listopadu 1905 u mne pracoval a své práce vykonával k mé spokojenosti. Propouštím jej na jeho přání. / Rajlich byl členem nemocenské pokladny. / Dortmund, 23. listopadu 1905

Karel Vojtěch Rajlich / životopisná data / část 9

1. 2. 1902 – 8. 2. 1903 zaměstnán u: Leopold Kögel, Huf- und Wagenschmied, Bolzano

Devátá cesta: Bolzano–Dortmund

O době mezi 8. 2. 1903 a 9. 9. 1903 a cestě K. V. R. z Bolzana do Dortmundu se nedochovaly žádné doklady.

9. 9. 1903 – 23. 11. 1905 zaměstnán u firmy W. Stutznäcker, Dortmund

Desátá cesta: Dortmund–Sedlčany / Poslední cesta na vandru

24. 11. 1905 Dortmund, Norimberk, Plzeň, Sedlčany (Červený Hrádek)
Rovněž o této cestě zpět domů již nejsou žádné doklady, ani o době do poloviny roku 1906.

18. 6. 1906 získává druhý cestovní pas v Sedlčanech

20. 6. 1906 získává Vysvědčení zkoušební komise pro podkováře v Mladé Boleslavi

1. 7. 1906 – 2. 1. 1907 zaměstnán u firmy J. Gaertner, Parní a válcový mlýn Sedlčany

28. 12. 1906 v Kosově Hoře získává Vysvědčení spolehlivosti

8. 1. 1907 vyřizuje si v Praze Vysvědčení způsobilosti k samostatné obsluze parních kotlů a Vysvědčení způsobilosti k samostatné obsluze parních strojů nehybných i pojezdných

9. 4. 1907 žení se v Nechvalicích s Marií Hejhalovou

15. 4. 1907 – 15. 10. 1909 slouží jako kovář u Nájmů dvorů ve Šternově

15. 10. 1909 – 1. 5. 1910 služba ve dvoře Klášterním Čenovickém, panství Třebešice u Benešova

1. 5. 1910 – 31. 1. 1937 panským kovářem na Velkostatku hraběte Josefa Osvalda Vratislava v Dírně

16. 3. 1915 Dírná – nebyl odveden do 1. sv. války (Domobranecká legitimace)

od 1. 2. 1937 penzista v Dírně

23. 11. 1959 zemřel v nemocnici v Táboře

Karel Vojtěch Rajlich, mistr kovář a podkovář, je pochován v Dírně.

Für jede Kalenderwoche, in welcher eine versicherungspflichtige Beschäftigung stattgefunden hat, ist ein Beitrag zu entrichten. Die Beitragsentrichtung erfolgt durch Einfügen von Marken

1. Woche	2. Woche	3. Woche	4. Woche	5. Woche	6. Woche	7. Woche	8. Woche
9. Woche	10. Woche	11. Woche	12. Woche	13. Woche	14. Woche	15. Woche	16. Woche
17. Woche	18. Woche	19. Woche	20. Woche	21. Woche	22. Woche	23. Woche	24. Woche
25. Woche	26. Woche	27. Woche	28. Woche	29. Woche	30. Woche	31. Woche	32. Woche

Arbeitgeber und Versicherte dürfen Marken nur dadurch entwerthen, daß auf demselben der Entwerthungsbetrag in Ziffern, z. B. 15, 8, 01, angegeben wird. Marken für Beträge von mehr als einer Woche müssen immer entwerthet werden. Marken, welche vom Versicherten statt des Arbeitgebers eingefügt werden, sind bei Verlust des Erhaltungsbetrags zu entwerthen (§§ 144 und 146 Abs. 2).

Aufrechnung.

Zahl der Wochen, für welche Beiträge entrichtet sind	I	II	III	IV	V

Dauer bescheinigter Krankheiten		Dauer militärischer Dienstleistungen	
vom	bis einschließlich	vom	bis einschließlich

(Ort und Datum:)

Quittungskarten-Formular A.

Versicherungsanstalt:

(Hier ist bei der ersten Geltungsfähigkeit der Karte der Name derjenigen Anstalt einzutragen, in deren Dienste der Versicherte zu dieser Zeit beschäftigt ist, oder, falls keine solche Anstalt vorhanden ist, der nächstobergeordneten Kasse oder dem zuständigen Amt.)

Ausgabestelle: **Polizeibehörde Dortmund**

(Bitte der Quittungskarten A Nr. 2)

Ausgestellt am **10. September 1905**

(Verwendbar) für die Zeit seit dem **1. September 1905**

Zur Vermeidung der Ungültigkeit innerhalb **zweier Jahre** nach dem Ausstellungsdatum zum Austausch oder zur Verklammerung vorzulegen.

Quittungskarte Nr. 2 für

(Vor- und Name, bei Frauen auch Geburtsname)

bei Ausstellung (Wohnort) **Dortmund**

dieser Karte (Berufstellung) **Vermi.**

geboren am **11. Juni** im Jahre **1877**

in **Westf. Provinz** Kreis **Soest** Amt **Soest**

Wichtig: Für Beachtung. Für Versicherungsanstalt, und zwar auch im Falle der Weiterversicherung, nur diese gelben Quittungskarten zu verwenden.

Invalidentversicherungsgesetz.

§ 139. Die Eintragung eines Urtheils über die Führung oder die Leistungen des Inhabers sowie sonstige durch dieses Gesetz nicht vorgesehene Eintragungen oder Vermerke in oder an der Quittungskarte sind unzulässig. Quittungskarten, in welchen derartige Eintragungen oder Vermerke sich vorfinden, sind von jeder Behörde, welcher sie zugehen, einzubehalten. Die Behörde hat die Ersetzung derselben durch neue Karten, in welche der zulässige Inhalt der ersten nach Vorgabe der Bestimmung des § 136 zu übernehmen ist, zu veranlassen.

Dem Arbeitgeber sowie Dritten ist unterliegt, die Quittungskarte nach Einlegung der Karten wider den Willen des Inhabers zurückzubehalten. Auf die Zurückbehaltung der Karten seitens der zuständigen Behörden und Organe zu Zwecken der Kontrolle, Berichtigung, Aufrechnung, Uebertragung oder der Durchführung des Eingangsverfahrens (§§ 143 ff.) findet diese Bestimmung keine Anwendung.

Quittungskarten, welche im Widerspruch mit dieser Vorschrift zurückgehalten werden, sind durch die Ortspolizeibehörde dem Bundesverhandlungsamt abzugeben und dem Berechtigten auszuhändigen. Der erstere bleibt dem letzteren für alle Nachteile, welche diesem aus der Bundesverhandlung erwachsen, verantwortlich.

§ 184. Wer in Quittungskarten Eintragungen oder Vermerke macht, welche nach § 139 unzulässig

Diese Bescheinigung ist sorgfältig aufzubewahren.

Bescheinigung

über die Endzahlen aus der Aufrechnung der

Quittungskarte Nr. **2** für

Carl Naglich

geboren am **22. Juni** 18**77** in

Westf. Provinz Kreis Soest

Versicherungsanstalt: **Westf. Prov.**

Zahl der Wochen, für welche Beiträge entrichtet sind in Lohnklasse

I. II. III. IV. V.

Dauer bescheinigter Krankheiten

Dauer militärischer Dienstleistungen

vom bis einschließlich

vom bis einschließlich

Dortmund, den **26. 9.**

Polizeibehörde

G. T. Krüger, Dortmund.

Allgemeine Ortskrankenkasse.

Giltig für Kassenmitglieder.

(Nur gültig bei Verschreibungen von Kassenärzten.)

Pagina und lfd. No.

Rp.: Dortmund, **22. 11.** 190**5**

Margarete Jungerspergung

Abrechnung

Van der Meer, Albert, Ingenieur

Winkel, A. Wappeler, 14. 6. 1905

gebürtig in Haindorf

der in der Zeit der Zulassung

oder Albert Jungerspergung

22. 4. - 6. 11. 1905

in der Zeit der Zulassung

Name **Carl Naglich**

Domicil

W. STUTZNÄCKER, DORTMUND

— REGENT —

Motorwagen
Fahrräder
Gepäckträger

NÄHMASCHINEN-, FAHRRÄDER-
UND MOTORWAGEN-FABRIK

GEGRÜNDET 1872.

Telephon 1272.

Adresse für Telegramme
Stutznäcker-Dortmund.

Bahnsendungen
Dortmund K. M.

Nähmaschinen für
Treibriemen u. Steppdecken-
Fabrikation.

Plisse- und Ausschneide-
maschinen.

Dortmund, den 23. November 1905.

Arbeits-Bescheinigung.

Dem Herrn Karl Rajlich war für seine
früher mit befristeter, Laß er am 29. Sept. 1903 bis
zum 23. November 1905 bei mir in Arbeit gestan-
den, und seine Arbeiten zu meiner Zufrieden-
heit ausgeführt hat. Die Entlassung erfolgt auf seinen
Wunsch.

Rajlich war Mitglied der fünfzigsten Volkshaus-
Kasse.

Dortmund, den 23. Nov. 1905.

ppa. W. Stutznäcker

Anlage

SLOVNÍČEK

Odborné, nezvyklé či zastaralé pojmy a výrazy, překlady německých citací a názvů, vysvětlivky a poznámky k méně známým historickým jevům a událostem, ke známým i méně známým osobnostem a k některým zajímavým, neobvyklým nebo málo používaným českým i cizojazyčným názvům měst a jiných zeměpisných lokalit a útvarů.

A /

Adrianopol, Adrianopolis, Drinopol, v současnosti Edirne (turecky), město v evropské části Turecka, při hranicích s Bulharskem
Adyže, Adiže, ital. Adige, něm. Etsch, 404 km dl. řeka v Alpách

B /

Basilej, něm. Basel, franc. Bâle, živé švýc. průmysl., obchodní a veletržní město s nejstarší švýc. univerzitou. Leží na řece Rýnu u severozáp. hranic s Francií a Německem.

Basilejská kompaktáta, usnesení basilej. koncilu (1431–49) o reformačních ústupcích katol. církve českým husitům. Uved. v platnost r. 1436. Papež Pius II. posléze kompaktáta zrušil, ale v čes. zemích byla nadále uznávána.

Bismarck, Otto von (1815–98), něm. státník a diplomat. Od r. 1862 pruský ministerský předseda a ministr zahraničních věcí. Prosazoval tvrdou politiku sjednocení Německa.

Bolzano, něm. Bozen, nejvýznamnější jihotyrolské město, v době psaní zápisků součást Rakouska. Po 1. světové válce (v r. 1919) připadlo na zákl. mírové smlouvy ze Saint-Germain Itálii. Dnes (od r. 1947) ital. autonomní region Horní Adiže.
Brémy, něm. Bremen, hlav. město stejnojmenn. spol. země v Německu. Založ. v 8. stol., středověké jádro města, bohatá historie. K Brémám patří 2. největší přístav SRN Bremerhaven.

C /

Cařihrad (v ruských letopisech Cargrad), slovan. název pro Konstantinopolis (řec.), hl. město Byzant-

ské říše, zal. r. 330 císařem Konstantinem I. Od r. 1453 do 1923 hl. město Osmanské říše (Turecko) pod názvem Istanbul, který je používán do současnosti. Dnes největší město republiky Turecko (1,5 mil. obyv.). Mořskou úžinou Bosporu je rozděleno na evropskou a asijskou část.

Celovec, něm. Klagenfurt, město v rakouské spolkové zemi Kärnten (Korutany)

Curych, Zürich, největší švýcarské město

D /

„Das ist Sonntagsruhe!“, něm. – „To je nedělní klid!“ (míněno zde v ironickém smyslu slova)

Dogana di Mare, bývalá celnice v Benátkách, kde se proclívalo zboží dovezené do města po moři

Dolní Drauberg, Unterdrauberg, nyní Dravograd ve Slovinsku

E /

Edelfrau, „Die verborgene Edelfrau“ (něm.), „Utajená šlechtice (uroz. paní, též zemanka)“, divadel. hra, prov. ochotníky v městě Bruchsal, nedaleko Karlsruhe v západ. Německu

Enže, něm. Enns, řeka na hranicích spol. zemí Horních a Dolních Rakous, u Mauthausenu se vlévá do Dunaje

F /

Ferare, nepřesný zápis názvu ital. města Ferrara
Filipopol (-pol, -polis), dnes Plovdiv, veletržní město na jihu Bulharska, založ. r. 340 př. n. l. Filipem Makedonským

G /

Gorica, ital. Gorizia, italské město

H /

Haifa, město a hlavní přístav Izraele

Havse, městečko na půli cesty mezi Edirne a Lüleburgazem v evrop. Turecku

herberk, noclehárna, útulek s noclehem, pův.

z němčiny: die Herberge, hospoda, noclehárna, nocleh, přístřeší s noclehem

Hofer, Ondřej (Andreas), 1767–1810, bojovník za svobodu Tyrolska. Vedl lidové povstání proti Bavorům, kteří v součinnosti s Francií okupovali v r. 1805 Tyrolsko. Když se povstanci nedočkali pomoci Rakouska, bylo povstání potlačeno, Hofer byl Francouzi zajat a zastřelen.

Hradec, Štýrský Hradec, něm. Graz, hlav. město spol. rakouské země Štýrsko (Steiermark)

J /

Jaffa, nově Tel-Aviv, význam. město na východním pobřeží Středozemního moře, přechodné hl. město novodob. státu Izrael

K /

Kaiser Wilhelms Denkmal (něm.), pomník císaře Viléma. Vilém II. (1859–1941), pruský král (od r. 1861) a německý císař (1871–1918).

Kajali, Kajalu, nyní Kameny v Bulharsku

kavas (z arabštiny), turecký čteník

Kneipp, Sebastian (1821–97), německý (bavorský) farář, který zřídil vodoléčebný ústav ve Wörishofenu. Kneippova léčebná metoda „knajpování“ = otužování vodou, běhání naboso v zarostlé trávě apod. Kneippovy léčebné postupy byly svého času (ze začátku a v 1. polovině 20. stol.) značně populární i v českých zemích.

Kolping, Adolf (1813–65), západoněmecký římskokatol. kněz (nar. poblíž Kolína n. R.), žurnalista, spisovatel a „sociální pedagog“, mj. zakladatel „Kolpingových rodin“. Původně se vyučil obuvníkem a z vlastních zkušeností poznal bídu řemesl. tovaryšů. Rozhodl se změnit svůj život a zasvětit jej mladým lidem, které přesvědčoval, aby vzali život do vlastních rukou a současně se stali angažovanými křesťany. Ve 23 letech začal studovat gymnázium v Kolíně n. R. a poté teologii v Mnichově a Bonn. V r. 1845 byl vysvěcen na kněze. V r. 1849 založil v Kolíně křesťanský tovaryšský spolek, který se stal vzorem pro vznik obdobných spolků nejen v Německu, ale po celé střední Evropě.

Kostnice, něm. Konstanz, město v Německu u Bodamského jezera na švýcarské hranici. V l. 1414–18 tam byl poř. tzv. koncil kostnický, mající odstranit papežské schizma, kdy vládli 3 papežové. Před koncilem stanuli čeští církevní reformátoři M. Jan Hus a M. Jeroným Pražský a oba byli jako „kacíři“ odsouzeni k trestu smrti upálením (upálení v l. 1415 a 1416).

Kyšperk, dnes Letohrad, město v býv. okrese Ústí n. Orlicí

L /

Latakija, arab. Al Ladhiqiyah, přístav v dnešní Sýrii

Leifers, ital. Laives

Liegnitz, dnes Legnica (Polsko)

Lloyd AG, od r. 1970 Hapag-Lloyd, americko-německá společnost tvořená dvěma sesterskými firmami, sídlícími v Hamburku (HAPAG – Hamburg-amerikanische Paketfahrt-Gesellschaft) a v Brémách (Norddeutscher Lloyd – NDL). Založeny byly v r. 1847 a 1857 a věnovaly se převážně námořní dopravě, především mezi Evropou a USA. Pravidelné spojení přes oceán zahájil Lloyd v r. 1858 lodí Bremen, obstarával však lodní přepravu i ve Středozemním moři a měl proto kanceláře ve většině tamních přístavů.

loďárna, zastarale loděnice

Lüleburgaz, město v evropské části Turecka

Lurdy, francouz. Lourdes, mariánské poutní místo s údajně zázračným léčebným zřídlem na úpatí Pyrenejí v jihozáp. Francii. Kult Panny Marie lurdské byl v závěru 19. a v 1. pol. 20. stol. v Evropě velmi rozšířený. Zobrazení P. M. lurdské v charakteristické podobě – v bílém oděvu s visící a vlající modrou šerpou u pasu – bylo zcela běžné v bohaté škále rozmnoženin obrazů nebo plastik, které bylo možno najít takřka v každé katolické domácnosti i u nás.

Luther, Martin (1483–1546), něm. mnich, teolog, prof. univerzity ve Wittenbergu, církevní a náboženský reformátor, zakladatel křesťanského protestantského vyznání, kt. je po svém zakladateli nazýváno luterství či luteránství, jeho vyznavači pak luteráni

Lví pomník (Löwendenkmal) v Luzernu, světoznámý památník švýcarské gardy postav. v l. 1819–21 podle návrhu dánského sochaře Bertela Thorvaldsena. Pomník představuje ležícího umírajícího lva. Připomíná hrdinství švýcar. gardistů, kteří za Velké francouzské revoluce položili své životy při osobní obraně francouz. krále Ludvíka XVI. v pařížských Tuilerích dne 10. 8. 1792.

M /

Mahrenberg, Marenberg, nyní Radlje ob Dravi ve Slovinsku

Marburk, něm. Marburg, Maribor, druhé největší město Slovinska

Meran, ital. Merano

Mnišské řády:

– Dominikáni, velký a zejména ve středověku mocný katol. řád, zal. v r. 1216 španěl. mnichem Dominikem. Působení řádu bylo oporou středověké církevní scholastiky, z jeho prostředí vyšli známí teologové jako např. Albert Veliký a Tomáš Akvinský.

– Františkáni, chudý žebравý katol. řád, jehož cílem bylo chudobou a pokorným chováním následovat životní příklad Ježíše Krista. Řád založil v r. 1233 mnich František z Assisi, později prohl. za svatého.
– Trapisté, katol. řád založený v místě La Trappe ve Francii. Podle mnichů dostal své jméno franc. tzv. „sladký“ sýr „trapist“.

Mohuč, něm. Mainz

Moltke, Helmuth (1800–91), pruský maršál, náčelník pruského generál. štábu, vel. v úspěšných válkách Pruska proti Dánsku (1864), proti Rakousku (1866) a proti Francii (1870–71)

Mura, Mur, řeka v rak. spol. zemi Steiermark

(Štýrsko), vlévá se do Drávy, tvoří část rakousko-slovinské hranice

Mustafa Paša, dnes Svilengrad, město na řece Marica v Bulharsku, na hranicích s Tureckem

N /

Naturhistorisches Museum (něm.), přírodovědecké muzeum

Neckar, řeka v západ. Německu, pravostranný přítok Rýna

O /

Ortles, něm. Ortler, 3 905 m n. m., nejvyšší hora stejnojmenného pohoří v tyrolských Alpách, nyní v Itálii

P /

Padua, ital. Padova

pas (z něm. der Pass), průsmyk, průchod, soutěska; výraz používaný zejména ve vysokohorském prostředí, zde především v Alpách

Pilgerheim (něm.), domov pro poutníky

Place Obélisque, Place de la Concorde

Pontofel, ital. Pontebba

průbojník, nástroj určený k prorážení otvorů do rozžhaveného kovu; kováři nejčastěji používají průbojník s dřevěnou násadou – probíjecí kladivo, na které se tluče shora druhým kladivem, buď jednoručním nebo dvouručním

R /

ráf, kovaná obruč na dřevěné kolo u vozu

Ratskeller (něm.), radniční sklep

Rigi, hora ve Švýcarsku, 1 798 m n. m., obklopená jezerem Lauerzer-, Zuger- a Vierwaldstätter See

Roland, jeden z 12 paladýnů dvora Karla Velikého, hrdina Písně o Rolandovi, starofrancouzské eposu, dochované ve znění z konce 11. stol. Píseň o Rolandovi líčí boje se Saracény a hrdinskou Rolandovu smrt. Historická plastika Rolanda je jedním ze symbolů Brém.

S /

Salcava, něm. Salzach, nověji česky Salice, rak. řeka, protéká Alpami a vlévá se do Innu

Salurn, ital. Salorno

sekáč, nástroj sloužící k rozdělení kovaného polotovaru na dvě části; sekáčem upevněným na dřevěné násadě se seká materiál větší tloušťky

Siegesalee (něm.), alej vítězství

Siegesdenkmal (něm.), pomník vítězství

Smyrna, turecký přístav Izmir

Solnohrad, -hrady, -hradsko, dnes poměrně málo užívané české názvy pro známé rak. město Salzburg (něm. Salzburg) a stejnojmennou spol. rak. zemi Salcbursko

St. Sofia, Aja Sofia, řecky Hagia Sofia, pův. křesťanský chrám Boží moudrosti v Cařihradu. Významná stavba s obrov. kopulí, postav. za císaře Justiniána v l. 532–37. Dlouho platila jako vzor pro stavby chrámů východ. křesťanů. Po obsazení Cařihradu byla Turky přeměněna na mešitu.

T /

Tafas (zaps. podle poslechu), známé švýcar. město Davos

Terst, ital. Trieste, původně rakousko-uherský přístav, nyní v Itálii

Toblach, Dobbiaco, ital. město

Travenské jezero, něm. Traunsee

Travna, něm. Traun, řeka v Rakousku, u Lince se vlévá do Dunaje

Třebíč, ital. Tarvisio

Trient, ital. Trento

„trink, trink!“ (něm.), „pij, pij!“

Tripolis, souběž. název Tarabulus, dnes na území Libanonu

V /

vandr, vandrovat, vandrovník, (výrazy odvoz. z němčiny od slovesa wandern = jít, chodit, cestovat pěšky), velmi často používané pojmy, zejm. koncem 19. a v 1. pol. 20. stol., především v řemeslnickém prostředí

Viktor Emanuel II. (ital. Vittorio Emanuele II), italský král (1820–78), za jehož vlády došlo ke sjednocení Itálie

PŘÍLOHA

Do přílohy jsou zařazeny některé dokumenty z let 1906–1910, zejména různá odborná vysvědčení, která Karel Vojtěch Rajlich získal, když se vrátil z Dortmundu z desetiletého vandrování domů, do Červeného Hrádku.

Dále je v příloze z rodopisných materiálů zařazena krátká stať o původu jména Rajlich a stručný rozrod, doplněný reprodukcí unikátního dokumentu z roku 1864 – propouštěcího glejtu Jana Rajliche, otce K. V. R., z armádní služby.

CLXIV. Pivní džbán (majolika), který si přivezl Karel V. Rajlich z Dortmundu

CLXV. Na kovovém okruží víka džbánu je vyryt německy text „Jako vzpomínka na přátele v Dortmundu“

CLXVI. Nový pas, který si K. V. R. vyřizoval k cestě do Ameriky, strana 6 se záznamem o vydání. *Reise Pass / Cestovní list No 24/06 (Karl Rajlich), Selčan: K. k. Bezirkshauptmannschaft, 18. 6. 1906, 143x102 mm*

CLXVII. Vysvědčení, Sedlčany: Parní a válcový mlýn firmy J. Gaertner, 2. 1. 1907, 284x224 mm (str. 168)

CLVIII. Vysvědčení spolehlivosti, Kosova Hora: (starosta obce), 28. 12. 1906, 338x210 mm (str. 169)

CLXIX. Vysvědčení, Ml. Boleslav: Zkoušební komise pro podkováře, 20. 6. 1906, 360x215 mm (str. 170)

CLXX. Vysvědčení způsobilosti (ku samostatné obsluze parních strojů nehybných i pojezdových), Praha: (Rektorát C. k. České vysoké školy technické), 8. 1. 1907, 340x211 mm (str. 171)

CLXXI. Dopis (Nabídka místa od 1. května 1910), Dírné: Velkostatek hraběte Jos. Osv. Vratislava v Dírném, 11. 4. 1910, 292x230 mm (str. 172)

V Sedlčanech dne 2. ledna 1907.
Sedlčanská družba vodní mlýnský

Parní a válcový mlýn
 firmy
J. GAERTNER

Adresa pro telegramy:
 GAERTNER SEDLČANY
 Účet pošt. spořitelny a clearing spojení
 č. 823-295.

Vysvědčení

Karel Rajlich x 1877 na červencím
 hrádku narozený a do Sedlčan přijal
 slouží po šest měsíců obsluhuje pod dozorem ekon-
 omického topiče a strojnika v něm parním mlýně
 parní kotel (dvou plamenový) a lávací parní stroj
 s cípavou a kondenzací a nabyl takové praktické
 zkušenosti, že může býti ku ekonomice a obsluhování par-
 ních kotlů i strojů připuštěn.

Parní válcový mlýn
 firmy
J. GAERTNER,
 Sedlčany.
J. Gaertner
 vlastník

Vysvědčení

Bedřetavenský obec Kosov Hory
 okres Sedlčanského domovního,
 p. pan *Karel Rajlich*, roku
 1877 v červencím hrádku naro-
 zený, svobodný, kovářský po-
 moovník, vždy střelivý a
 při obsluze strojů úplně spole-
 klivý u prokázal.

V Kosov Hore, Dne 28. prosince 1906.

Starosta obce
Jen Čermák

Ant. Prada

Velkostatek hraběte Jos. Osv. Vratislava v Dříněm.

070

V Dříněm, dne 11/4 1910

Dane místo!

*V jímě bylo vyprávěno o starob. Politi ve místě
Houare na jehož panství. Pomechal zám
toho místa ne jeho proudu je bude Politi
habrota, vyprávěno je defenitivně
připustil, a oba se toto místo od
Houare. Tak-li to je v Hromově
tak byt v Hromově pod deputit. Místu pod
Hromově, pod Hromově. Mijete dále takby
Hromově vyprávěno ve Hromově, a Hromově
mí obutě se pot li místo mstoufite
1 Hromově.*

Hraběte Vratislavské
Vrchní správa v Dříněm

11/4 1910

*Tak-li bytli v Hromově
v Hromově přijet, tak bytli
v Hromově. Jos. Osv. Vratislav
Vrchní správa v Dříněm
Hromově v Hromově 12 Hromově
v Hromově v Hromově 12 Hromově*

Původ jména Rajlich

Rajlich, Rejlích, Reilich, Raglich, Railich, Reglich, Reylich, Raijlích... aj. Takto různě bylo jméno zapisováno v matrikách, vysvědčeních, legitimacích, úředních listinách ap.

Nejstarší dosud zjištěné zápisy jména Rajlich v Čechách jsou v Berní rule v roce 1654: Jiřík Rejlích, pláten barvíř v Kamejku – zakladatel rodu Karla Vojtěcha Rajlich; Jan Rajlich, řezník v Bakově n. Jizerou; tři jména Reilich jsou zapsána v oblasti Mimoně; jména Rejl, Reil a Rail jsou zde uvedena 12krát; ve stejné době jsou známi loutnaři něm. původu Matteo, Pietro a Johann Railich v Benátkách a Padově a transylvánský skladatel Gabriel Reilich v Sibiu.

Celkem podle statistiky Ministerstva vnitra ČR žilo v České republice roku 2004 s příjmením Rajlich(-ová) 38 mužů a 43 žen a se jménem Reilich(-ová) 8 mužů a 9 žen.

Výklad původu jména ze slovanského základu:

Rejl, Reil, Rajl – staročeský rýl, rejl = 1/3 kmene (kláda dává tři rejle na prkna); pařez; mladý strom; též jméno Rejlek
Z uvedeného staročeského jména vznik přidáním přípony -ich analogií a dekompozicí: Rejl-ich = obsahový ekvivalent Pařez, Pařízek
(Pozn.: Beneš ovšem uvádí tuto příponu jako zdobňovací středoněm. a mezi příklady jména Rajlich a dokonce Rojlíchová z Ragin-, Hrudilo z Hrod-, viz též Rillich.)

V zápisech v úředních knihách z 18. stol. je někdy Rajlich zapsán jako Rajl. kvůli nedostatku místa.

Vyskytnuvší se zvláštní varianty jména:

Greylich – nepravděpodobný zápis jména Rajlich z r. 1650, in: Habart, Čeněk: Sedlánsko, Sedlecko a Voticko, III. díl, 1925 (Pražská edice, 1998), s. 120 (nepotvrzená domněnka autora kompendia)
Reinlich – podoba OJ Rajlich u něm. osadníků (odsunutí 23. 7. 1945) v Zábrdí (Sabert), 10 km JZ od Liberce. Tajemný Zábrdský kopec (477 m n. m.) má však německý název Reilich Berg a nikoli Reinlich B.

Další podobně znějící německá jména:

Rillich, Rylich – z OJ Rülle, dom. podoby OJ Rudolf z toho možný výklad Rilich = Railich = ekvivalent Ruda (příp. Dolfík)

Reich, Raich, Rajch – z něm. příd. jm. reich = bohatý; zkratka OJ Reich-ard; Reich(e)l, Rajchl zdrob.;

též redukce z OJ Reich-wald - old - elt - el: rich = vládce, wald = mocný; též Rejcha, z toho možný výklad Rajchl = Rajlich = ekvivalent Boháček nebo Ríša

Freilach, Frejlach, Fraylach – ze středohornoněm. A lach za loh = les, frei = svobodný; též Freiwald
Frelich, Frélich, Fröhlich – z něm. příd. jm. fröhlich = veselý

Rérych, Röhrich – z něm. A Röhricht = rákosí; z MJ Röhrig v Horních Francích
(Jako Röhlisch byl např. omylem redaktora uveden mlynář Ferdinand Rajlich, strýc a kmotr Karla Vojtěcha Rajlich, v článku o schůzi Vodního družstva, in: Rolnické listy hospodářského spolku, Sedlčany, roč. VII, 1891, č. 12, s. 180.)

Výskyt podobného jména v oblasti Balkánu:

Rajlić (Rajlič) – velmi řídké (zde je zřejmě podobný slovanský základ jména jako u Rajlich), v anglické transkripci se píše Rajlich (viz v USA manželé Janko a Srbobranka Rajlich)

Výklad původu jména Rajlich z vikinského základu:

(O) Reilly, (O) Rahilly, Rilly, Riley, Ryle, Rally (vše čti Rajli) – OJ: Irsko, Anglie
Galsko-irské jméno vikinského původu ze staronorského Raghallach, Raghallaigh, Raghalligh (čti Rajelich), složeno ze dvou částí: Ragh = závod a Cealach = oslavný (často v anglikanizované formě užívaný prefix „O“ znamenající „potomek“), nejstarší písemný záznam jména je údajně až z r. 1451, zdroj jména je v hrabství Cavan.
(Tomuto výkladu by odpovídala ústně tradovaná, ale mylná domněnka potomků Karla Vojtěcha Rajlich, že zakladatel rodu byl švédský voják za 30leté války, po bitvě u Jankova r. 1645.)

Zpracováno s použitím těchto pramenů:

- Moldanová, D.: Naše příjmení. – Praha: Mladá fronta, 1983 (pozn.: zde příjmení Rajlich ani žádná jeho varianta není uvedena)
- Procházková, Jan: (Esej – dopis). – Praha: Ústav pro jazyk český ČSAV, soukromý originál, 26. 7. 1977 (celé znění viz příloha na str. 174)
- Beneš, Josef: Německá příjmení u Čechů. – Ústí n/L: UJEP, 1998, sv. 1, s. 174–175
- Řehák, Miloslav: Rozrod rodiny Rajlichů. – Brno: soukromý originál, 1996
- MacLysaght, Edward: The surnames of Ireland. – Dublin: Irish Academic Pr., 1967
- Verstappen, Peter: The Book of Surnames. – London: Pelham Books, 1980
- http://genealogy.about.com/library/surnames/r/bl_name-REILLY.htm – 2006

Původ jména Rajlich – příloha (dopis):

Československá akademie věd,
Ústav pro jazyk český
Letenská 4, Praha 1, Malá Strana

V Praze dne 26. července 1977

Milá rodino Rajlichova!
Odpovídám tímto na dotaz o původu příjmení Vašeho rodu a jeho neobvyklého znění. Vzhledem k tomu, že v našem nářečním archivu jsem je nezjistil, bylo nutné vycházet ze slovníkových a lexikálních pramenů staré češtiny, k čemuž jsem použil dvou slovníků Fr. Kotta staršího vydání (českoněmecký VII. a III., Praha 1893 a gramatickofrazeologický, Praha 1882) a zejména historického Jungmannova slovníku staročeského. Oba, hlavně však posledně jmenovaný, obsahují řadu cenných a málo známých údajů o již zaniklých tvarech, ze kterých vychází i J. Beneš ve své knize „O českých příjmeních, ČSAV Praha 1962“ anebo autor Jan Svoboda „Staročeská osobní jména a naše příjmení, ČSAV Praha 1964“. Některé zmínky se dají objevit i v Historické mluvnici české (Trávníček, Gebauer). Při zpracování materiálů mi byl nápomocen odbornými radami celý kolektiv dialektologického oddělení, odd. pro dějiny českého jazyka i onomastické odd. Ústavu pro jazyk český.

K příjmení samotnému je možno s určitostí říci následující: Vzniklo pravděpodobně v 15. století ze slovního základu *r a j l* přidáním přípony *- i c h*. Pokud se týká podoby a významu, *rajl* je vzácnější obměna starého českého slova *r ý l*, které mělo mnohé varianty jak v psaném, tak v mluveném projevu. Vzácnější proto, že byla zjištěna pouze v jižních Čechách. Nejčastější variantou v lidovém jazyce je totiž *r e j l* (v Čechách dosti rozšířená), Jungmann ji ve svém slovníku píše též jako *r e y l*. Pochází nejspíše z původních nářečních tvarů německého spisovného *der Riegl* (závora, břevno). Výraz *r ý l* (vzácněji *r y l*) jako spisovné, dnes už neužívané slovo má mnoho významů. Především to byl pojem pro špalek, pařez nebo spodek stromu (*der Stock*), ale i kmen (*der Klotz*), kládu, břevno, v jižních Čechách také mladý, rovný stromek. Případ, kdy se jedná o kmeny, lze doložit citáty z Kotta:

„...aby sto rýluov na prkna udělal.“
„...veliká summa rejlu na prkna zřezati se může.“

Zatímco v citátu „...schoval poklad v rýli...“ se jedná o špalek. Svoboda však ve své publikaci o staročeských jménech a příjmeních dokládá, že „kmen měl tři

rýle“. V Jungmannově slovníku se uvádí staročeský výraz *r y l a* – vzácně psáno i *r y l l a*. Ojedinělý význam se dochoval z Tábořska, kde je doloženo i femininum *r e j l e* = silná sosna. Zdrobnělina tohoto slova mohou znamenat i silnější špalík, kolík (*r y l e k*), případně kolík na spojování voru (*r e j l í k*), nebo přeneseně dru malých starých šípů (*r ý l i k*, -u, m.), ba dokonce „část mužské košile, která z gatí ven čouhá“ (= *r ý l e k*, -l k u, m.). Z Blatné v jižních Čechách je dochováno i rčení: „Dítě vstalo a kouká jako rejlík.“

Tento výraz a jeho podoby se však mohou plést s jinými významy, z té doby dochovanými; např. *ryl*, *rýl*, *rylec* nebo *rylo* znamenalo i rýč nebo rytinu, popř. „pichlaté lopaty“ (rýle) – známé spíš ze Slovenska. *Rýl* byla také rostlina (svíňský pysk) nebo hřídel u mlýnského vodního kola atd.

Slovní základ Vašeho jména a jemu podobných končí na *-l* (typy *rej*, *reyl*, *reil*, *rail*, *rayl*, *rill*) nebo na *-la* (*rylla*) a proto je Dr. Beneš ve své publikaci řadí mezi příjmení ze slovesného typu *k r ý t i*. Zařazením pak toto celé příjmení patří mezi domácky vzniklé podoby s konsonantickými (souhláskovými) příponami, v tomto případě obsahující *-ch* na konci, které mají mnohé varianty (*-ch*, *-ich*, *-ych*, *-ech*, *-ach*, *-och*, *-uch*, *-ouch*) nebo dokonce *-cha*, *-icha*, *-echa*, *-acha*, *-oucha*, *-ucha*). U Vás se tedy jedná o dvouslabičné příjmení s koncovkou *-ich*. Tato příjmení vznikla ze jmen, jejichž první část končila samohláskou *-i* (Stanich ze Staníslav), Vavřich z Vavří-nec). Jiná se utvořila příponou, vzniklou analogií a dekompozicí (z Jan – Janich, z Petr – Petřich). Tímto způsobem vzniklo z *rej*l – *Rejl*ich nebo *raj* – *Raj*lich. Je zajímavé, že podoba *raj*l se vyskytuje jen zcela ojediněle u Jungmanna (ostatní slovníky ji vůbec neznají), a to ještě s odkazem na jižní cíp Čech, a v nyní již zmíněné publikaci od Beneše (jeho starší vydání ji nemá). Pod písmenem *R* se zde mezi jinými uvádějí i mnohé podobné příklady (*Rampich*, *Relich*, *Roulich*, *Rudichová*, *Rudlich*, *Rumpich*).

Závěrem lze konstatovat: Lidé, kteří se zabývali prací s dřevem (tesaři, voraři, dřevorubci), dostali toto přízvisko a mohli i nemuseli být Vašimi předky (viz příl.). Z jaz. hlediska je *Rejl*(ich) poněkud známější než *Rajlich*. To jen svědčí o vzácnosti Vašeho jména, i o tom, že přes silné germanizační vlivy v minulosti je českého nebo přesněji staročeského původu.

Jan Procházka
Československá akademie věd,
Ústav pro jazyk český, dialektologické oddělení

3 přílohy

(1) Poznámky k textu:

Z názvu *Rajlich* není možné jednoznačně usuzovat na původ či povolání Vašich předků. Mohlo se tak říkat tomu, kdo pracoval s dřevěným materiálem v řemeslné profesi nebo s ním přišel často do styku (ať už tesaři nebo dřevorubci či truhláři, ale i voraři), je však také známo, že lidé dostávali nejružnější přezdívky ze specifických důvodů (někoho sousedům připomínali, něčím se vyznačovali, někoho napodobovali apod.).

Tuto otázku by mohla nejspíš zodpovědět Československá heraldická a genealogická společnost (založená v r. 1969), která se zabývá podrobným zkoumáním historie a erbů jednotlivých rodů a sdružuje v tomto oboru zájemce a badatele z řad profesionálů i amatérů. – Výzkum se provádí z farních knih a soudních protokolů, sepsaných pamětí, gruntovních záznamů, na paměť zaznamenaných význačných událostí a dalších archiválií, které zůstaly zachovány v muzejích a archívech. Podle dosavadních studií však nejstarší systematické prameny sahají zpravidla jen do 16. století. I přes tuto okolnost se lze mnohdy dopátrat zajímavých údajů i překvapivé skutečnosti. Za odborné konzultace a metodickou pomoc včetně poskytnutí potřebných materiálů vděčím kolektivu pracovníků dialektologického, lexikografického, staročeského a onomastického oddělení (Místopisná komise), zejména pak dr. L. Švestkové, dr. Sl. Utěšenému, CSc., dr. L. Bachmannovi, CSc., a dr. Nezbedovi, vědeckým pracovníkům ÚJČ ČSAV v Praze.

Jan Procházka, asistent

(2) Výpisy ze slovníků

Fr. K O T T (Gramaticko-frazeologický slovník, Praha 1882)

R y l o (n.) – rýč, rýl též rydlo, rypák

R ý l – kmen (Aby sto rýluov na prkna udělal.)

R ý l o – široké, ze železa ukované, na gáne nasazené pichaté lopaty

Fr. K O T T (Českoněmecký slovník III. a VII., Praha 1893)

Rýl, e, m., pařez n. spodek stromu, *der Stock*. Reš.

R ý l, špalek, kmen, *der Klotz*. V. Pila při témž mlýně v nově postavena, na kteréž veliká summa rejlu zřezati se může. – Břez. 241

R ý l, rylec, *-lce*, m. = rýč, *der Spaten*. Mkl. B. 94., 105.

Ach už bude, synku, něskoro nařikaf, dy vas něrozvodi krom *ryl* a motyka. ŠŠ. P. 283. Mlynar na to tuze rozhněvaný vrazil on mu *rýl* do jeho hlavy. ŠŠ. P. 794.

R ý l, sviňský pysk, *der Schweinrüssel*. Na Ostravsku a Těšínsku.

R ý l, hřídel u mlýnského vodního kola. U Kruml. Bauer.

R ý l, rytina, *Sculptile*. Hý. A po zabránění rylův a obrazův die: Nebudeš se jim klaněti ani modliti.

Hus I. 82.

R e j l – viz *Rýl*

R a j l – viz *Rýl*

Fr. K O T T – Dodatky:

R e j l = *rýl* = mladý, rovný stromek. Již. Čechy. Kub. L. f. 1900. 362.

R e j l e, e, f. = Silná sosna. Tábor. Kub. 156.

R e j l í k, u, m. Kratší klády voru dávají na rejlík = spojují se s ostatními kratší vorinkou. Vz. Čes. 1. VII. 23. – *R*. Dítě vstalo a kouká jako rejlík. Blatná. Kub. 156.

R ý l i k, u, m. druh malých starých šípů. Sbor. slov. III. 150

R ý l – Špalek. Schoval poklad v rýli (v špalku). Gr. Nov. 85. 2.

R ý l e k, lku, m. = část mužské košile, která z gatí ven čouhá. Brt. D. II. 463.

Jos. J U N G M A N N (Slovník)

R y l, (dřevo silné, kus (djl) stromu)

R ý l, w. *R e y l*

R y l a, y, m., přgmj české, ein böhmischer Familienname

R y l l a, w. *Ryl*, *Ryla*

R y l e k, lku, m., u tkadlice slowe dřewce pleskaté, asi střewjc dluhé, na stéblo silné, na dwa palce vysoké, při nýtěnj potřebowané. Krok III. 305.

(3) Výpisy z nových publikací

G E B A U E R (+ Trávníček)

jen stručné zmínky

Jan S V O B O D A (Staročeská osobní jména a naše příjmení, ČSAV 1964)

R y l – špalek (kmen měl tři rýle)

Kaiserlich-königliches Hauptverpflegsmagazin zu Budweis

Protokoll-Nr. _____
Kopf-Nr. 7

Vorzeiger dieses Abschiedes, der österreichische kais. königl. Verpflegs-Meister Johann Heilich, geboren im Jahre 1824, im Orte Rudolitz, Bezirke Seltschan, Kreise Tabor, Lande Böhmen, Werbbezirk des Infanterie-Regimentes Pratzenville No. 75 katholische Religion, ledigen Standes, Bäcker von Profession, hat bei dem österreichisch k. k. Militär-Verpflegsbureau durch Acht Jahre, _____ Monate, _____ Tage, als Militär-Verpflegs-Meister, dann in der Reserve durch zwei Jahre, _____ Monate, _____ Tage, worunter _____ Monate in Activität, daher im Ganzen durch zehn Jahre, _____ Monate, _____ Tage, treu und redlich gedient. Hat den Feldzug mitgemacht, im Jahre eintausend acht hundert fünfzig Nachdem dieser Verpflegs-Meister der im Gesetze vorgeschriebenen Wehrpflichtung vollkommen Genüge geleistet hat, so wird derselbe seinem eigenen Wunsche gemäß hiemit aus dem Militär-Verbande entlassen und durch gegenwärtige Abschieds-Urkunde von jeder wie immer benannten Wehrpflicht unlöslich entledigt erklärt.

Ist zur Annahme als Freiwilliger mit den dafür bemessenen Bezügen _____ geeignet.

Derselbe ist ausgezeichnet mit _____

Ueberhaupt wird dem verabschiedeten Verpflegs-Meister Johann Heilich hiemit die gute Empfehlung zu Theil, und hierbei das Ersuchen ausgedrückt, demselben auf seine allenfallsige Bitte jeden thunlichen Vorschub leisten zu wollen.

Gegeben zu Budweis am 20. im Juni 1864

Die Richtigkeit der hiedurch erfüllten Wehrpflicht wird mit dem Besatze bestätigt, daß vorgenannter Mann weder auf die Invaliden-Versorgung noch auf das Dienst-Extrale oder auf ein sonstiges Militär-Beneficium einen Anspruch zu machen habe, daher bei dem Budweiser k. k. Haupt-Verpflegsmagazin mit dreißigsten Juni Eintausend acht hundert fünfzig außer Stand komme, und bei seiner Entlassung vom Militär in die Civil-Jurisdiction überträte; mit hin den betreffenden politischen Behörden, wie andere Unterthanen und Staatsbürger, in Allem pünktlich Gehorsam zu leisten habe.

Budweis am 20. im Juni 1864

Seiner kaiserlich-königlichen Apostolischen Majestät

wirklicher

Milit. Verpflegs-Controleur

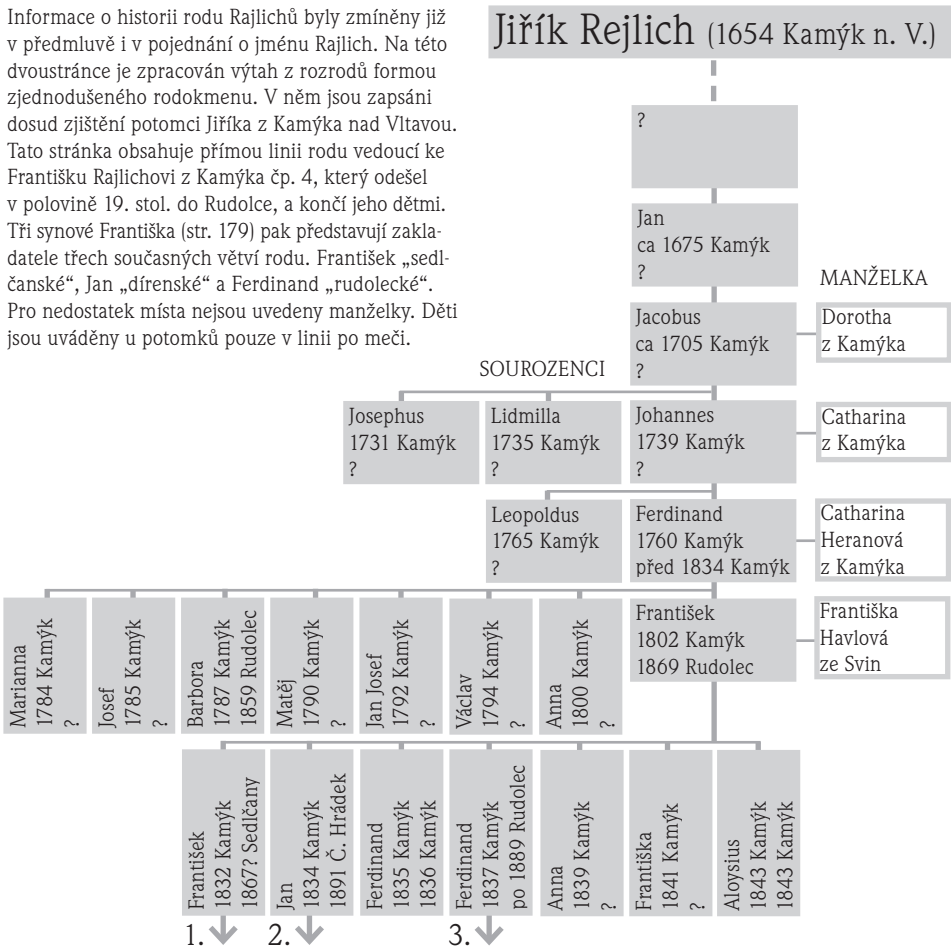
Milit. Verpflegs-Kommandant

Juni Imperial
Jandmann

R. D. E.

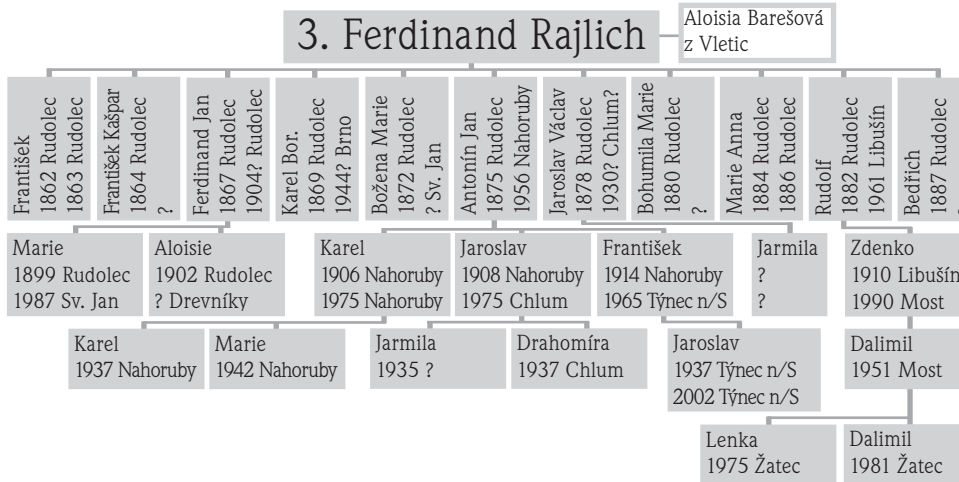
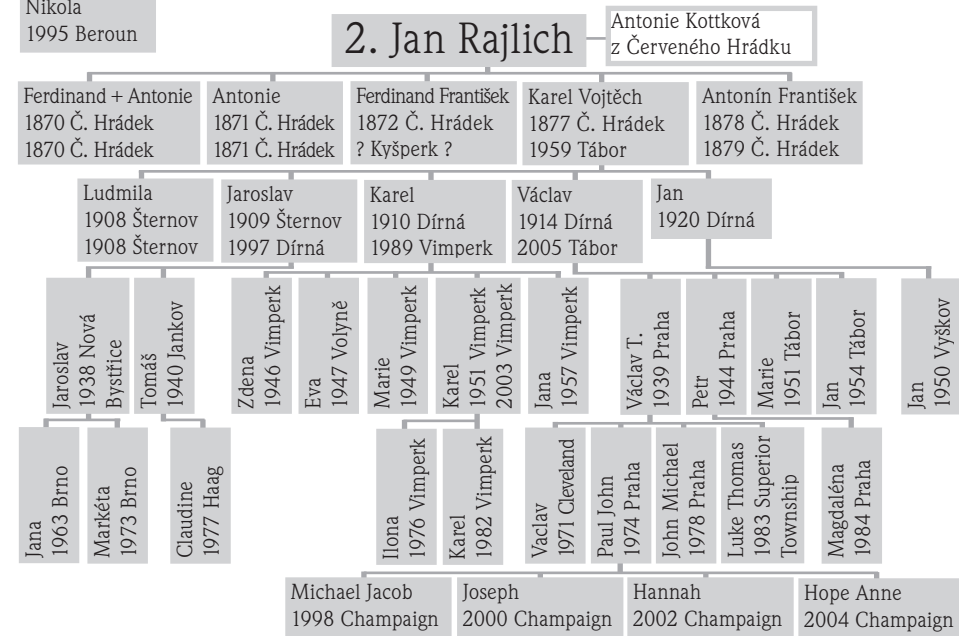
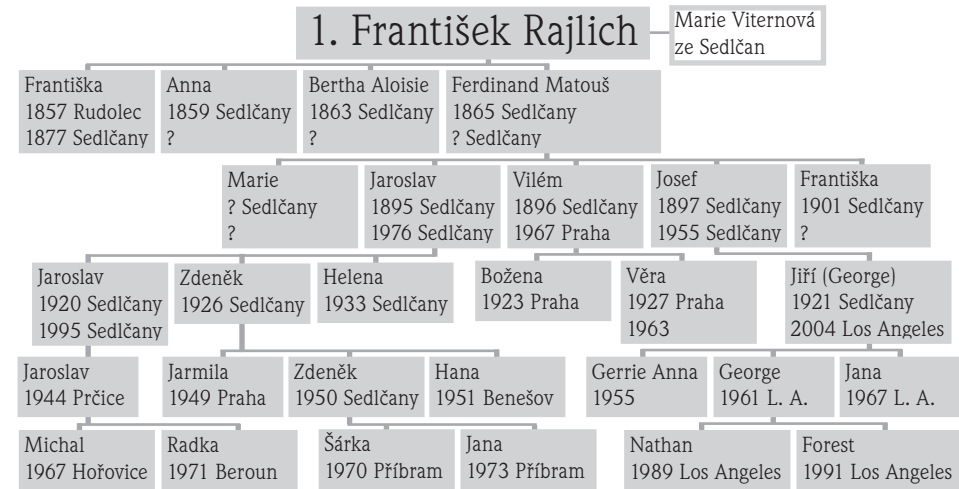
Rodopis

Informace o historii rodu Rajlichů byly zmíněny již v předmluvě i v pojednání o jménu Rajlich. Na této dvoustránce je zpracován výtah z rozrodů formou zjednodušeného rodokmenu. V něm jsou zapsáni dosud zjištění potomci Jiříka z Kamýka nad Vltavou. Tato stránka obsahuje přímou linii rodu vedoucí ke Františku Rajlichovi z Kamýka čp. 4, který odešel v polovině 19. stol. do Rudolce, a končí jeho dětmi. Tři synové Františka (str. 179) pak představují zakladatele třech současných větví rodu. František „sedlčanské“, Jan „dírenské“ a Ferdinand „rudolecké“. Pro nedostatek místa nejsou uvedeny manželky. Děti jsou uváděny u potomků pouze v linii po meči.

CLXXII. *Propouštěcí glejt Jana Rajlicha, otce K. V. R., z vojenské služby: Johann Reilich, Budweis: Kaiserlich-königliches Haupt Verpflegs Magazin zu Budweis, 30. 6. 1864, 2 s., 382x462 mm (str. 176–177)*

Překlad textů: C. k. hlavní zásobovací sklad v Č. Budějovicích / Předkladatel této propouštěcí listiny, rakouský c. k. zásobovací mistr Johann Reilich, narozený v roce 1834 v Rudolci, okres Sedlčany, kraj Tábor, země Čechy, branný obvod pěšího pluku hraběte Ernevilla č. 75, náboženství katolického, svobodného stavu, povoláním pekař, sloužil věrně a řádně v rakouském c. k. vojenském zásobovacím odvětví po osm let jako vojenský zásobovací mistr, potom v záloze po 2 roky, tedy celkově deset let. V roce 1859 se zúčastnil polního tažení. Potom co tento zásobovací mistr učinil plně zadost zákonem stanovené branné povinnosti, propouští se tímto, v souladu se svým vlastním přáním, z vojenského svazku a prohlašuje se touto propouštěcí listinou za zcela osvobozeného od jakékoliv branné povinnosti. Je vhodný k přijetí jako dobrovolník, s požitky tomu odpovídajícími. Má tato vyznamenání (proškrtnuto). Propuštěnému zásobovacímu mistrovi Johannu Reilichovi se tímto uděluje dobré doporučení a vyjadřuje se při tom přání, aby byla ochota jmenovaného prosbě pokud možno všestranně vycházet vstříc. Dáno v Č. Budějovicích 30. června 1864. / Správnost tímto zrušené branné povinnosti se potvrzuje s dovětkem, že shora jmenovaný si nemůže dělat nároky ani na invalidní zabezpečení, ani na služební gratiale či jiné vojenské beneficium. Proto se propouští ze stavu budějovického c. k. hlavního zásobovacího skladu dnem třicátého června roku jeden tisíc osm set šedesát čtyři a při svém propuštění z vojska přechází pod civilní jurisdikci. Jako podřízený a státní občan je povinen být ve všem poslušný příslušných politických úřadů. Č. Budějovice, 30. června 1864 / Podpis (2 x) / (Na rubové straně:) Popis osoby. Muž jmenovaný na druhé straně je střední postavy, má blond vlasy, šedé oči, podlouhlý nos a podlouhlý obličej. Zvláštní znamení žádná. Mluví německy a česky. O svůj pas se má hlásit do ... Dáno v Budějovicích 30. června 1864. Je oprávněn nosit válečnou medaili. Praha, 3. března 1864. / Podpis (2 x)

EDIČNÍ POZNÁMKA

Nejsa profesionálním literátem a ani profesionálním redaktorem či editorem a podrobně a důkladně neznaje ani běžnou praxi vydavatelů a úpravců starých textů, nemohl jsem se opírat o závazná, v současnosti snad platící ediční pravidla, ať už se týkají pravopisných pouček a zákonitostí, anebo jsou zaměřena na současný způsob transkripce dříve používaných jmen, místopisných názvů a z cizích jazyků převzatých výrazů. Neznaje tato pravidla, necítil jsem se ani být jimi jakkoli svazován a omezován. Řídil jsem se jedinečně svým vlastním pravidlem – ponechat rukopis v plné šíři pokud možno v autentickém znění a zachovat ve všech směrech jeho jednoduchost a věrohodnost i s některými jeho zvláštnostmi. V krajních případech, kterých však nebylo mnoho, opravil jsem zjevně omylem vzniklou chybu či jednoznačné přepsání nebo doplnil špatně čitelné, nebo z různých důvodů vynechané místo. Vycházejí z důvěrné znalosti autorova vztahu k rodnému jazyku a máje přitom na mysli, že plním jeho hypotetické přání vyjadřovat se co nejsprávněji česky, omezil jsem používání některých zjevných germanismů, v lidovém projevu ve své době zcela běžných, a nahradil je správnějšími výrazy. Jako příklad uvádím zájmeno „ten samý, ta samá“, které nahrazuji vhodnějším zněním „týž, táž, tentýž, tatáž“. Přesto na několika místech původně napsaný nevhodný výraz ponechávám, abych přece jen příliš neovlivnil konečné vyznění rukopisu a příliš jej nezmodernizoval. Asi na dvou třech místech jsem si dovolil příliš strohý záznam rozšířit o několik jednotlivých slov, abych dosáhl přesnějšího podání vzpomínaného děje – i to ovšem jedinečně tehdy, kdy jsem si spolehlivě pamatoval autorova původní, doplňující vyprávění, slýchaná v chlapeckých letech, jak na to ostatně již v předmluvě vzpomínám.

Ilustrace doprovázející text i přílohy jsou čerpány z více zdrojů. Především jsou využity fotografie z domácích, rodinných archivů a listinné dokumenty z pozůstalosti Karla V. Rajlichy a jeho syna Jaroslava. K místopisným ilustracím, sledujícím vandrování i putování autora zápisků, posloužily výhradně dobové pohlednice z přelomu 19. a 20. století. Podávají nejen autentická zpodobnění míst, která vandrující autor navštívil a o nichž se zmiňuje, ale všemi detaily své úpravy a tisku zprostředkovávají čtenáři kolorit doby. Cestopisné zaměření pohlednic je doplněno ilustracemi dokumentujícími na zajímavých příkladech stav černého řemesla a všeobecně i tehdejší novodobé techniky. Tyto kresebné ilustrace jsou převzaty z naučného Brockhausova slovníku z let 1892–97 a rovněž

ony mají pro čtenáře z 21. století neopakovatelné kouzlo. Pokud jde o vizuální stránku publikace, rád bych upozornil ještě na jednu část ilustračního doprovodu, dokumentující podle mého názoru velmi výstižně primární výtvarné nadání Karla V. Rajlichy. Jsou to jednak autografy zápisů z cestovního zápisníku, dále stránka s náčrtky detailů z kovářské praxe a zejména je to obsáhlý soubor školních výkresů (reprodukovat z něj bylo možno jen zlomek) i ukázka z dnešního hlediska neskutečně úhledného rukopisu školní písemné práce mladičkého školáka Rajlichy.

Bohužel ale fotografie či jiná dokumentace, natož originály ozdobných kovářských prací, např. rámečky a rámy na obrazy, popelníky, svícny, kliky ke dveřím apod., kterými již zkušený mistr po léta dotvářel prostředí svého domova v Dírné, nejsou dnes dostupné – a ani nevíme, kde bychom je mohli hledat... Sám jejich zhotovitel už odpočívá, uložen k věčnému spánku, na starém hřbitově v Dírné uprostřed zástupu litinových a kamenných křížů a náhrobků. Na jeho život v obci upomíná jen několik ojedinělých ručně kovaných křížů a malých ozdobných ohrádek, lemujících hroby vedle hlavního vchodu, proti němuž – v čestném prostoru pod mohutnými habry – je pochováno několik generací rodu Vratislavů a duchovní správci dírenské farnosti.

Jan Rajlich, červen 2006

PODĚKOVÁNÍ

Na závěr si dovoluji editoři poděkovat všem, kdo různým způsobem přispěli k přípravě a vydání této knížky: primátoru města Brna Richardu Svobodovi a statutárnímu městu Brnu za finanční podporu, rovněž tak Petru Haladovi, starostovi obce Kamýk, Radě obce Kamýk a Milanu Michnovi, uměleckému kováři, předsedovi Společenstva uměleckých kovářů a zámečníků a kovářů-podkovářů Čech, Moravy a Slezska v Brně, za jejich podporu. Další díky patří Janu Kuthanovi, odbornému pracovníkovi Městského muzea Sedlčany, za poskytnutí archivních materiálů, Janě Pichlové z Borových Lad a Ing. Jaroslavu Rajlichovi z Brna za zapůjčení rodinných archiválií a fotografií, Ing. Miloslavu Řehákovi z Brna za překlady německých a latinských textů a konečně i Jiřímu Lejskovi a tiskárně Expodata-Didot za péči, kterou věnovali výrobě publikace.

VÝBĚR LITERATURY

- / Beer, Alois: Na vandru. – Praha : Československý spisovatel, 1973.
- / Brockhaus' Konversations-Lexikon. – 14. Aufl. – Leipzig : F. A. Brockhaus, 1892–1897. – 17 sv.
- / Červený, Václav (sest.): Berní rula : Generální rejstřík ke všem svazkům ... berní ruly z roku 1654. Sv. II. M–Ž. – Praha : Libri, 2003.
- / Dědová, Marie: Bejvávalo. – Sedlčany : Sdružení rodáků a přátel Sedlčanska, 1993.
- / Der Atlas der Welt. – Sonderausg. von Meyers Volks-Atlas. – Hamburg : Deutsche Hausbücherei, 1937.
- / Dobrovolný, Bohumil: Mechanická technologie. – Praha : Práce, 1952.
- / Dostál, Josef: Cesty do Svaté země. – Praha : Evropský lit. klub, 1948.
- / Frolec, Ivo: Kovářství. – Praha : Grada, 2003.
- / Habart, Čeněk: Sedlčansko, Sedlecko a Voticko. III. díl. – Praha : Pražská edice, 1998.
- / Hašek, Aleš (ed.) a kol.: Velký atlas světa. – Praha : Geodet. a kartograf. podnik, 1988.
- / Jůzová, Vlasta (ed.) a kol.: Atlas světa. – Praha : Euromedia Group, 2005.
- / Klempera, Josef: Vodní mlýny v Čechách II. – Praha : Libri, 2000.
- / Mermoz, Gérard – Gabrielová, Bronislava – Hlušíčka, Jiří – Junek, Dušan: Jan Rajlich – plakáty/grafika. – Třebíč : Akcent/Blok, 1999.
- / Novotná, Věra (ed.) a kol.: 650 let obce Dírná. – Dírná : Zastupitelstvo obce Dírná, 2004.
- / Pšenička, Josef: Z Čech do Vídně = Von Böhmen nach Wien : Životní vzpomínky kováře Josefa Pšeničky. – Brno : Doplněk, 2001.
- / Trantina, V.: Staří Čechové na cestách. – Praha : Pokrok, 1941.
- / Třeštlík, Michal (ed.): Kdo je kdo : Osobnosti české současnosti. – Praha : Kdo je kdo, 2005.
- / Vratislav z Mitrovic, Václav: Příhody. – Praha : Československý spisovatel, 1976.
- / Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích. – Praha : Diderot, 1999.
- / Zeman, Ladislav: Jak Evropa objevovala svět. – Praha : Pokrok, 1942.
- / Zenger, Zdeněk M.: Česká heraldika. – Praha : Vyšehrad, 1978.

Vita mortuorum in memoria vivorum est posita
Život zemřelých přetrvává v paměti živých

Brevis a natura vita nobis data est; at memoria bene redditae
vitae sempiterna
Od přírody je nám dán život krátký, ale paměť života
dobře prožitého je věčná

Cicero, Řeči proti Marku Antoniovi (Filipiky)

CLXXIV. Náhrobek Marie a Karla Rajlichových na starém hřbitově v Dírné

CLXXV. Rakousko-uherský cestovní pas byl svázán ozdobným tkalounem, jehož zalepení bylo opatřeno razítkem okresního hejtmanství (str. 184)

CLXXVI. Mapa na zadní předsádce: dobové německé mapy Evropy a východní oblasti Středozemního moře s vyznačením cest K. V. Rajlicha

